

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü**

**İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(4, 5, 6, 7 VE 8. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI VE KILAVUZU**

ANKARA - 2010

İÇİNDEKİLER

1. Türk Millî Eğitiminin Amaçları.....	1
2. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4,5,6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı.....	2
2.1. Giriş.....	2
2.2. Programın Vizyonu.....	7
2.3 Programın Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar.....	8
2.4. Programın Temel Yaklaşımı.....	9
2.5. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın Özellikleri ve Geliştirilmesinde Temel Alınan İlkeler.....	11
2.6. Programın Yapısı.....	12
2.6.1. Genel Amaçlar.....	12
2.6.2. Öğrenme Alanları.....	13
2.6.3. Kazanımlar.....	18
2.6.4. Etkinlikler.....	19
2.6.5. Açıklamalar.....	19
2.6.5.1. Öğrencilere Kazandırılacak Temel Beceriler.....	20
2.6.5.2. Kavramlar.....	21
2.6.5.3. Değerler.....	23
2.7. Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Öğretmenin Rolü.....	24
3. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri.....	29
4. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı Forma Sayıları.....	31
5. Programın Genel Çizelgesi.....	32
6. Programda Kullanılan Semboller.....	33
7. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Üniteleri.....	34
8. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı (Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu).....	35
9. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında Atatürkçülükle İlgili Konular Tablosu.....	66
10. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Kazanımları ile İlişkilendirilen Ara Disiplinler Tablosu.....	70
11. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, Öğrenme Alanları ve Ünite Açılımları.....	72
11.1. Öğrenme Alanı: İnanç.....	72

11.2. Öğrenme Alanı: İbadet.....	73
11.3. Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed.....	74
11.4. Öğrenme Alanı: Kur'an ve Yorumu.....	75
11.5. Öğrenme Alanı: Ahlak.....	76
11.6. Öğrenme Alanı: Din ve Kültür.....	77
12. Okuma Metinleri.....	78
13. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf	
Etkinlik Örnekleri.....	86
14. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf	
Etkinlik Örnekleri.....	111
15. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı 6. Sınıf	
Etkinlik Örnekleri.....	124
16. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı 7. Sınıf	
Etkinlik Örnekleri.....	141
17. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf	
Etkinlik Örnekleri.....	165
18. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğretmen	
Bilgi Notları.....	188
18.1. Değer Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar.....	188
18.1.1. Değer Açıklamak.....	188
18.1.2. Ahlaki Muhakeme.....	191
18.1.3. Değer Analizi.....	194
18.2. Kavram, Kavram Haritaları ve Din Öğretiminde Kullanımı.....	195
18.3. Din Dili Çalışmaları.....	207
18.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Ayetlerin Kullanımı.....	208
19. Ölçme ve Değerlendirme.....	213
Kaynakça.....	234

1. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk millî eğitiminin genel amaçları:

I. Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliği'ne bağlı; Türk Milleti'nin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı

2.1. Giriş

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji, eğitimin her alanını etkilemekte ve özellikle eğitim yaklaşımlarında köklü değişimleri zorunlu kılmaktadır. Bu anlamda bilginin hızla yenilenerek üretildiği çağımızda birey ve toplumun geleceği, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlı bulunmaktadır. Bu becerilerin kazanılması ve hayat boyu sürdürülmesi bilgi üretimine dayalı çağdaş bir eğitimi gerektirmektedir.

Bu gelişim sürecinde öğrencilerin;

- Anlama, sıralama, sınıflandırma, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme,
- Bilgiyi araştırma, yorumlama ve zihninde yapılandırma,
- Kendini ifade etme, iletişim kurma, arkadaşlarıyla iş birliği yapma, tartışma

gibi çeşitli ve üst düzey zihinsel becerileri kazanmaları beklenmektedir. Diğer derslerle birlikte “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” dersinde de bu becerilerin kazandırılması gerekmektedir.

İlköğretim programlarının yenilenmesi çalışmalarıyla beraber “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı” yeniden geliştirilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin içeriğinin belirlenmesinde “dinin temel bilgi kaynakları dikkate alınarak İslam’ın kök değerleri çerçevesinde “mezheplerüstü (herhangi bir mezhebi esas almayan, mezhebî tartışmalara girmeyen) ve dinler açılımlı” anlayış olarak ifade edilebilecek bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu programla; öğrencilerin din ve ahlak hakkında sağlıklı bilgi sahibi olmaları, temel becerilerini geliştirmeleri ve böylece Millî Eğitimin Genel Amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunulması hedeflenmektedir.

Geliştirilen programla öncelikle öğrencilerin din ve ahlak hakkında objektif bilgi sahibi olmaları, öğrenme-öğretme sürecinde öğretim programı vasıtasıyla kazanmaları hedeflenen bilgi, beceri, tutum, değer, kavram ve öğrenci merkezli yaklaşımlarla bir arada yaşama bilincine ulaşmaları hedeflenmiştir.

Eğitim bir iletişim ve etkileşim sürecidir. Yaşarken hepimiz eğitiyor ve eğitiliyoruz; öğretiyor ve öğreniyoruz. Çocuklar, hangi toplumda gözlerini dünyaya açarlarsa o toplumun ulaştığı kültür birikiminden yararlanırlar. Toplumun kültür dokularında; geçmiş nesillerin alın terinin, beyin gücünün, tutum ve davranışlarının, siyasi, dinî ve ahlaki kurumlarının, dilinin, atasözlerinin, geleneklerinin izleri vardır. İnsanlığın eserleri ve ürünleri birbirine eklenerek günümüze kadar gelmiştir. Eğitim, yetişen neslin kültürel birikimden mümkün olan en fazla payı alması görevini üstlenir. Geçmiş ile gelecek arasında uyumlu bir geçiş temin etmek, kültürün muhtevasını aktarmak, kültürün zenginleşmesini sağlamak ve uygarlığın gelişimi için elverişli ortamı oluşturmak, eğitimin görev ve sorumlulukları arasındadır. Kültür ile eğitim arasında sıkı bir ilişki vardır. Kendi kültürel ortamını oluşturmayan ve bu ortamı yetiştirmekte olan

neslin katkılarıyla besleyemeyen, özentî ve taklitten öteye gitmeyen bir eğitim sisteminde bireylere yön vermenin zorluğu ortadadır.

İslam'da sorma, öğrenme önemli bir yer tutar. Hz. Muhammed hayatta iken, onun arkadaşları (ashap), bilmediklerini veya tereddüt ettiklerini soruyor ve yeri geldikçe de önerilerde bulunuyorlardı. Hz. Muhammed vefat ettikten sonra da bu uygulama sürdürülmüştür. İslâm'ın ilk nesilleri dinin öğretilerini doğru anlamak ve anlatabilmek için yoğun çaba sarf etmiş ve kendilerinden sonra gelenlere bu konuda çok zengin örnekler bırakmışlardır. Onlar yorumlarda (içtihatlarda) bulunmuş ve kendi ilmi anlayışlarını oluşturmuşlardır. İlk Müslümanlar, problemleri kendilerine özgü şartları çerçevesinde ele almış ve onlara “eleştirel” bir tutumla yaklaşmışlardır. Sonraki dönemlerde ise problemleri, içinde yaşanan zaman diliminin ihtiyaçlarına göre çözüme gayreti yerine, önceki asırlardaki hazır çözüm yollarını aynen benimseme eğilimi baş göstermiş, daha öncekilerin yaptıkları yorumlar günlük sorunların gerisinde kalmıştır. Bu sürecin sonunda gelişen tavır ise taklit ve eskiyi kutsallaştırma olmuştur. Geçmişten devralınan eserlerle yetinilmiş, onlara yeni katkılar, yeni anlayışlar ilave edilememiştir. Hâlbuki kültürel miras, durağan, kapalı, cansız bir yığın veya insanın kendini uydurmak zorunda olduğu bir olgu olmaktan çok, üzerinde çalışılması, anlaşılması ve problem çözmede kullanılması gereken bir olgudur.

Örgün eğitim kurumlarımızda din öğretimi, bir bilgi verme vasıtası olmakla beraber, aynı zamanda insanın bilgi elde etme yollarını ve aklını kullanma kabiliyetini geliştiren bir süreç olmalıdır. Bu noktada karşımıza din öğretiminin önemli bir amacı çıkmaktadır: “Yetişmekte olan nesle din hakkında doğru bilgi vermek ve öğrencileri bilinçlendirmektir.” Kendilerine sunulan alternatifleri inceleyebilmeleri için öğrencilerin bakış açılarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Öğrenciler körü körüne uygulayıcı olmamalıdır. Onlar, bilginin hangi amaçla, kim için, nasıl bir dünyada kullanılabileceğini sorgulayacak biçimde yetiştirilmelidir. Öğrencilerin, özellikle inanç ve hayat konusundaki tercihlerini özgür olarak yapabilmeleri din öğretiminin esas amacıdır; bilinçli dindarlık da budur. Bu amaçlara uygun olarak din öğretimi, öğrencinin kendi akıl yürütme gücünü kullanarak varlıklar içindeki konumunu belirlemesine katkıda bulunur. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni bunu hangi yolla yapacaktır? Dinî metinleri ezberleterek mi? İlmihâl bilgilerini belleterek mi? Araştırma yaptırarak mı? Soru sorarak mı? İşte bunlar, “Nasıl bir din öğretimi?” sorusu konusunda öğretme-öğrenme sürecindeki yaklaşımımızı belirlemektedir. Din öğretiminde öncelikle aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekir:

İnsana Saygı: Temelinde insana saygı fikri olan bir eğitim anlayışı, insanın ne olduğu üzerinde düşünür, insanın varlık şartlarını tanımaya, anlamaya çalışır; insanın sahip olduğu potansiyeli değerlendirir. İnsana saygı, insanı bütün yönleriyle ele alma eğilimini de beraberinde getirir. İnsana saygı, onun yaptıklarını tanıma, anlamlandırma, onun düşüncelerine ve iç âlemine nüfuz etme çabasını da bünyesinde taşır. İnsan biyolojik bir yapıya sahiptir. Beslenme ve korunma gibi özellikleri onun insan olmasının bir gereğidir. O, aynı zamanda gelişen ve değişen bir varlıktır. Geçmişe ait hatıraları, geleceğe ait umutları ve kaygıları vardır. Korkuları, sevgileri, heyecanları, nefret ve istekleri, inançları, değer yargıları, tutumları ile insan, her gün yeniden keşfedilir. İnsanı konu alan ilahî ve insani bütün izahlar, onu tanımanın, anlammanın ve yorumlamanın yöntemlerini zenginleştirmektedir.

Düşünceye Saygı: Düşüncenin geliştirilmesi “Benim doğrum vardır, başkalarının da doğrusu vardır.” anlayışıyla yakından ilişkilidir. Düşünce çabalarının sonucunu, ‘tek doğru ve pek çok yanlış’ seviyesine indirgemeye çalışmak ahlaki bir zafiyettir. Kişilerin görüş ve düşünceleri doğru yollardan biri olabilir. Hatta sadece doğru olmakla kalmayıp gerçeğin bütünü de kapsamlı biçimde yansıtabilir. Ancak onlara itiraz edilmesine katlanılmadıkça veya sorgulanmalarına izin verilmediği sürece, daha da geliştirilip zenginleştirilmeleri mümkün olmaz. Doğru veya yanlış herhangi bir fikri, her türlü eleştiriye ve itiraza rağmen, kabul etmekle, o fikrin itiraza uğramasına izin vermemek ve onu savunmacı bir tarzda koruyarak doğruluğunu kabul etmek arasında bir fark yoktur.

İnanç ve kabullerin örtülü ve açık dayanakları vardır. Bu dayanaklar kişilikten, yetiştirilme biçiminden, tarihten veya kültürden kaynaklanabilir. Bunların farkında olmak, bunlar üzerinde yorum yapmak, doğru ile yanlış ayırt edebilmek, yararlı olanı bulup çıkarmak ve sonunda bir yargıya varmak ancak gelişmeye açık bir fikrî tavırla mümkün olur. Düşünmek bir eğitim ve araştırma işidir. Düşünebilmek kadar dinlemesini bilmek, farklılıklara tahammül edebilmek, düşündüğünü karşısındakini incitmeden söyleyebilmek önemlidir. İnsan, başkasının söylediklerine katılmasa da onu dinleyebilmeli, fikirler üzerinde düşünmeli ve onları sorgulayabilmelidir. Düşünceye saygı aynı zamanda insanın inancına ve vicdani kanaatlerine saygı anlamına gelmektedir. Bu tavırlar din öğretiminin insana kazandıracığı önemli özellikler olmalıdır.

Hürriyete Saygı: İnsanın kişiliği ve bağımsızlığı temel bir değerdir. İnsanın şahsiyeti çeşitlilik içinde gelişir. İnsanın bu gelişmesini kısıtlayan her tutumun da insan hürriyetine aykırı olduğunu ifade etmek gerekir. İster “Dinin emirlerini yerine getiriyorum.” desin, isterse “Belli bir düşüncenin, felsefî düşüncenin öğütlerini yerine getirmek istiyorum.” desin; ya da başka bir merciin temsilcisi olsun, fark etmez. İnsanın kişiliğini zedeleyen, onun bağımsız karar vermesini engelleyen her baskı, insan hürriyeti fikriyle çelişir. İnsanlar, kendi iyiliklerini kendilerinin doğru bildiği yolda arama hürriyetine sahiptir. Herkes özgürce kendi akıl sağlığının ve tercihlerinin sahibi olabilmelidir.

Ahlaki Olana Saygı: Din öğretiminin ahlak olgusu ile ilgisi dikkate alındığında öncelikle şu hususlar ön plana çıkar: İnsanoğlu, teknik olarak gelişmiş bir dünya meydana getirmesine rağmen aynı başarıyı ahlaki olgunlukta insanlar yetiştirmede gösterdiğini söylemek mümkün değildir. Modern dünyada insanların her geçen gün gönül ve zihin huzuru, vicdan ile barışık olma, ruh zenginliği gibi hâllerin eksikliğini daha fazla hissettiği açıktır. Teknik açıdan olağanüstü imkânlarla sahip olunsu bile hâlen yeterince güçlü bir ahlaki yapıya sahip olamadığımızın altı çizilmelidir.

İyinin ne olduğunu bilen insanın da her zaman iyiyi yapmadığı görülmektedir. İşte burada inancın bireyleri teşvik edici yönünden faydalanılabilir. İnsanlara yalnızca güzel sözler söylemek, konferanslar vermek, öğütlerde, tavsiyelerde bulunmak, örnek insan ve örnek durumlar anlatmak yetmemektedir. Çünkü insan hayatında etkin olan ve onun yönünü tayin eden şey, sözlerden çok yapılan işler ve eylemlerdir. Bir çağın ahlaki yapısına, doğruluk, dürüstlük, insan sevgisi, çalışma, yardımseverlik, cana ve mala saygı gibi değerler hâkimse, o zaman bu özellikleri taşıyan insanlar yetişir ve etkili olur. Eğer

çağın yapısı bozulmuş, ahlaki olmayan kavramlarla düşünölmeye başlanmışsa o vakit de bu tip davranış gösterenler etkin hâle gelirler. Bireyleri etkileyen şey hayatın kendisidir.

Költürel Mirasa Saygı: Költürel mirasa saygı, tarihî birikime bakabilmek, geçmişe ait bilginin günümüz açısından yerini, değerini ve fonksiyonunu tahlil ve tespit edebilmek demektir. Geçmişten devralınan költürel mirasa kör bir teslimiyet veya onu bilinçsizce tüketmek tarihî mirası anlamada önemli bir engeldir. Költürel miras konusundaki engel, bilinçsiz biçimde tarihî birikim adına değerli ve güzel olduğu kabul edilen her ne varsa öğrencilerin kafasına doldurmak gibi bir düşünce içinde olmaktadır. Oysa artık öğrencilerin öğrenmeleri gereken muhtevayı seçmede bazı ölçölere sahip olunmalıdır. “Din ve költürel miras konusunda öğrenciler hangi muhtevaya ihtiyaç duymaktadır?” sorusuna verilecek cevap; öğrenciler için sahip olunmaya değer muhteva, hayatın problemlerini çözebilecek nitelikte olmasıdır. Geçmişin birikimi öğrencilere ne sadece ilginç bir tarih olduğu için ne de sadece çok güzel edebî anlatımlar taşıdığı için nakledilmelidir. Költürel miras, bu özelliklerinin yanı sıra yetişmekte olan nesle; Allah’la, kendileriyle ve diğer insanlarla olan iletişimlerini düzenlemelerinde bir yardım vasıtası olarak sunulmalıdır. Böyle bir anlatımın sonucunda yöntemimiz değişecektir. Bu yöntem, bilgi istiflemeğe değil, düşünmeye, anlamaya, karşılaştırmaya, değerlendirmeye, kısacası öğrencinin keşfetmesine önem verecektir.

Bu beş temel kavram gösteriyor ki artık din öğretiminin tamamen ezberletici ve nakilci bir yaklaşımla yapılması mümkün değildir. Çünkü, dünya ve insan değişmekte, dünkü problemlere yeni problemler eklenmekte ve bu değişime yetişmek hiç de o kadar kolay olmamaktadır. Yetişmekte olan nesle sadece hazır kalıplar sunarak onların bu dünyada yaşamlarını başarılı bir şekilde sürdürmelerini bekleyemeyiz. İnsana, düşünceye, hürriyete, ahlaka ve költürel mirasa saygıyı temel alan bu bakış açısı, din öğretime karşı takınacağımız tavrı belirlemektedir. Bu bakış, “Din Költürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programları” geliştirilirken, ders kitapları yazılırken veya öğrencilerle din alanında iletişime geçerken göz önüne alacağımız hususlara işaret etmektedir. Din öğretimi ile ilgili yaklaşımımız da genel olarak “öğrencinin bilincinin gelişmesini sağlayacak şartları oluşturmak ve öğrenciye, hayatın problemlerini çözebilmesinde yardımcı olacak yolları göstermek” şeklinde formüle edilebilir.

Din öğretiminde yukarıda bahsedilen yaklaşım tarzının benimsenmesini gerektiren birçok sebep vardır. Öncelikle yukarıda belirttiğimiz gibi dünya birçok yönden değişmektedir. Artık toplumlar kapalı toplum yapısında değil birbirlerine açıktırlar; birbirlerini etkilemekte ve birbirlerinden etkilenmektedirler. İnsanlığın teknolojik ve bilgi açısından geldiği noktaya, din öğretiminde de uyulmalıdır. Bu aynı zamanda din öğretiminin dünyanın karşılaştığı problemlerin çözümünde katkıda bulunması anlamına da gelmektedir.

Böyle bir yaklaşımın öğrencinin, bilişsel, duyuşsal ve bilimsel gelişimine de çok somut katkıları olacaktır. Bunlar; doğru bilgi edinme, kendi başına düşünme kabiliyeti, eleştirel düşünme, seçme kabiliyeti, hayatın anlamını keşfetme ve aklını kullanarak inancını temellendirebilmektir. Aynı zamanda bunlar öğrencinin kazanması istenen yetenekleri ve geliştirmesi beklenen kabiliyetleri göstermektedir. Buradan hareketle din költürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrencilerin hayatı boyunca kullanacakları bilgi ve becerileri edinmeleri amaçlanmaktadır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminin gerekliliği konusunda altı boyut ileri sürülebilir:

Antropolojik-İnsani Temel: Din öğretimini temellendirmeye insanın varoluş gerçeğinden başlamak isabetli olacaktır. Acaba insanın varoluşu bakımından bir eğitime ihtiyacı var mıdır? Meseleye eğitim kavramından hareketle yaklaşırsak şöyle bir tablo ile karşılaşırız: Hangi anlayışa dayanırsa dayansın, bütün eğitim sistem ve felsefelerinde eğitimden beklenen temel görevlerin başında, fertlerin bütün yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmek ve temel duygu ve ihtiyaçlarını birbiriyle uyumlu şekilde doyurmak gelmektedir. Çağımızın eğitim teorileri, okulun ve eğitimin ana hedefleri arasında insanı özgürleştirme, kendi potansiyelini açığa çıkararak bunun en üst düzeyde kullanılmasına yardımcı olmak gibi hususları öne çıkarmaktadır. Buradan hareketle din eğitiminin, insanın önemli bir ihtiyacını karşılaması ve bu sayede onun sahip olduğu yetenek ve kapasiteyi fiilen gerçekleştirmesine yardımcı olması açısından gerekli olduğu kabul edilmektedir.

Din, insanın varoluş mücadelesinde gerekli bir güç ve araçtır. İnsanın, nasıl kendisini kardan ve yağmurdan koruyabilmek için bir çatıya ihtiyacı varsa insani değerlerin erozyonuna ve ahlaki yozlaşmaya engel olabilmek için de bir dine ve o dini doğru şekilde öğretecek din öğretimine de ihtiyacı ve hakkı vardır.

Din öğretimine insan-din ilişkisi açısından yaklaşıldığı zaman, insanın tabiatı gereği din ile sürekli bir ilgi ve ilişki içinde olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Bu gerçekten hareketle, insanın gerek kendisi hakkındaki gerekse varlığının anlamını arayan sorularına cevap bulmada dinin verilerini kullanmak kaçınılmazdır. Bunlar, insanın fizik ötesi ile ilgili sorularıdır ve bunların en doyurucu cevabı dinden gelmektedir.

İnsanın bu duygusu hiçbir zaman yok olmaz; ancak eksik ve yanlış doyurulabilir. Asıl önemli nokta da burasıdır. Eğitim öğretimden beklenen görev, bu eksik ve yanlış doyurulmaları önlemektir. Ayrıca, eğitim öğretimde asıl olan, ferdin bedenî ve ruhi bütün yetenek ve ihtiyaçlarının sıra ile değil, birlikte ele alınması ve uyum içerisinde doyurulup geliştirilmesidir. Bu nedenle, inanma gibi önemli bir duygu ve ihtiyacı, diğer duygu ve ihtiyaçların gerisinde bırakmak veya hiç görmezden gelmeye çalışmak doğru değildir. Din öğretiminden beklenen, kişilerin inanma ihtiyaçlarını, doğru bilgi, duygu ve becerilerle doyurmalarına yardımcı olmaktır.

Toplumsal Temel: İnsan toplumsal bir varlıktır. Eğitimden beklenen vazgeçilmez görevlerden birisi de nesilleri sosyalleştirmesidir. Sosyalleştirme kısaca, “bireylerin içinde yaşadıkları topluma uyumlarını sağlama” şeklinde tanımlanabilir.

Hangi görevde ve sosyal faaliyette bulunursak bulunalım, arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerinde bile davranışlarımıza yön veren inanışlarımızı karşılıklı tanımak ve onları hesaba katmak durumundayız. Bu bakımdan sadece kendi inandığımız dini değil, çevremizdeki dinleri, dinî anlayış ve yaşayış şekillerini de tanımak ve göz önünde bulundurmamız gerekir.

Kültürel Temel: Kültürümüzü büyük ölçüde etkilemiş olan İslam dinini, yetişmekte olan nesillere tanıtmak önemli bir görevdir. Edebiyatımızda, musikimizde,

hatta niçin öyle değil de böyle hareket etmekte olduğumuzda ve konuşma biçimimizde dinimizle ilgili motifler, sembolik ifadeler ve çok yönlü izler vardır. Dini öğrenip bilmek, bütün bunları anlamak için kaçınılmazdır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, okullardaki Türkçe, sosyal bilgiler gibi derslerin işlenmesinde de yardımcıdır ve gereklidir. Kültürümüzün en önemli öğelerinden olan ve onu derinden etkileyen İslam dininin öğretiminin ihmali kültürün yeni kuşaklar tarafından anlaşılmasını ve özümsemesini zorlaştıracaktır.

Evrensel Temel: Teknolojideki hızlı gelişmeler, iletişime ve haberleşmeye yansımış, bu da toplumları ve milletleri iç içe yaşar duruma getirmiştir. Küreselleşme ve dünyadaki gelişmelerin her ülkeyi etkisi altına alması, eğitim hayatını ve din eğitimini de etkilemiştir. Dünyadaki bu gelişmeler ülkemiz insanının dünya dinleri hakkında da bilgilendirilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Bu, diğer toplumları anlayabilmek, onlarla anlaşabilmek, iyi ilişkiler kurabilmek, bu ilişkileri geliştirebilmek için onların inançlarını, davranışlarını, kültürlerindeki farklılığın sebeplerini ve davranışlarına yön veren değerleri yakından tanımayı gerektirir. Çünkü diğer toplumların dinî ve ahlaki yaşayışları hakkında bilgi sahibi olmak, onlarla kolay ilişki kurmayı sağlar.

Felsefî Temel: Her eğitim sisteminin yetiştirmek istediği bir “insan tipi” vardır. Bu istek, o eğitim sisteminin şekil ve muhtevasının belirlenmesinde önemli rol oynar. Buna millî eğitim politikası da denilebilir. Eğitim politikalarının belirlenmesinde ise o milletin ve devletin sahip olduğu değerlerin rolü büyüktür. Millî eğitimimizin temel amaçlarına bakıldığı zaman, yetiştirilmek istenilen insan tipine ulaşmada din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin büyük bir katkı sağlayacağını görebiliriz.

Hukuki Temel: Din öğretiminin hukuki temeli **Tevhid-i Tedrisat Kanunu**'na dayanır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin hukuki temelini de Anayasa'nın 24. maddesi oluşturmaktadır. Ayrıca uluslararası antlaşmalar da din öğretiminin bir zorunluluk olduğunu açıkça ifade etmektedir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin okulda niçin yer alması gerektiği ile ilgili olarak sıralanan bu altı temel gerekçeden başka bu dersin, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine katkıda bulunacağı da açıktır. Değişik felsefî görüş ve ideolojiler; insanın varlığı, geleceği ve mutluluğu ile ilgili yorumlar getirirken dinin getirdiği yorum, bir imkân olarak onların yanında yer alacak, onların da eleştiri konusu yapılabileceğini ortaya koyacaktır. Böylece gerçekliğe ilişkin bakış açılarının ve onu yorumlamanın tek yönlü olmadığı ortaya konularak yeni yetişenlerin ufku zenginleştirilecek, onların da bu konuda düşünüp katkıda bulunabileceği belirtilmiş olacaktır.

2.2. Programın Vizyonu

İlköğretim okullarının 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında yer alan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu; bu derse ayrılan zamanın büyük bir bölümünde öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine yol göstereceği etkinlikler aracılığıyla;

- 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış, çağın gerektirdiği donanıma sahip, insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı,
- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenmekten zevk alan, dinî kavramları doğru kullanan, kendini etkili biçimde ifade eden, iletişim kuran, sorun çözen, bilimsel düşünen, araştıran, soran, sorgulayan, eleştiren,
- Dinî bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş,
- Kendini, toplumu, kültürel mirasını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Günlük yaşamda ihtiyaç duyulan temel dinî bilgiler ve yaşam becerilerine sahip,
- Haklarını ve sorumluluklarını bilen, çevresiyle uyumlu,
- İnsanlık tarihi boyunca birey ve toplum üzerinde etkili olan dini doğru anlayan ve yorumlayan,
- İslam dininin inanç, ibadet, ahlak değerleri ile insani ve kültürel mirasını öğrenen,
- İslam dininin kültür, dil, sanat, örf ve âdetler ile ahlak üzerindeki etkisini dikkate alan kendi dininden ve başka dinlerden olanlara anlayışlı davranan ve diğer dinleri tanıyan,
- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar dinî kavramlara hâkim,
- Millî, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlak, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişen; üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen,

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yetişmesine katkıda bulunmaktadır.

2. 3. Programın Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, Anayasamız ile Millî Eğitim Temel Kanunu hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Programın uygulanmasında Devletimizin laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacak ve bu ilke titizlikle korunacaktır. Hiçbir şekilde vicdan ve düşünce özgürlüğü zedelenmeyecektir. Öğrenciler dinî uygulamalara zorlanmayacaktır.

Bu hususlar dikkate alınarak;

1. Ünitelerle ilgili kazanımlar, din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin genel amaçlarına ulaşmayı sağlayacak şekilde her sınıf için ayrı ayrı belirlenmiştir.
2. Ünitelere ayrılacak süreler ve ünitelerin işleniş sırası; öğrenci seviyesine, ortama ve çevre etkenlerine göre zümre öğretmenlerince belirlenir.
3. Öğrenci düzeyi ve çevre etkenleri dikkate alınarak öğrenme-öğretme etkinliklerinde farklı ünitelerin birbirleriyle bağlantılı olan kazanımları birlikte ele alınabilecektir.

4. Öğrenme öğretme etkinliklerinde öğrenci düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrencileri aktif kılan öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve stratejileri kullanılır.

5. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve basılı materyallerden yararlanır.

6. Öğrencilere konuları sevdirek öğretme yaklaşımı benimsenir.

7. Öğrenciler programda öngörülen dua ve surelerin dışında ayet ve hadisleri ezberlemeye, dua ve sureleri yazmaya zorlanmayacaktır.

8. Öğretme ortamında, din öğretimiyle öğrencilere kazandırılması amaçlanan; insana, düşünceye, hürriyete, ahlaki olana ve kültürel mirasa saygı çerçevesinde davranmaya, öncelikle öğretmen özen göstermelidir.

9. Dinî bilgiler yanında millî birlik ve beraberliği kazandırıcı; sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendirici, vatan, millet, bayrak, sancak, şehitlik, gazilik gibi millî değerleri kazandırıcı kavramların öğrencilerin zihninde yer etmesine özen gösterilmelidir.

10. İslam'ın namaz, abdest, gusül, teyemmüm vb. konularda mezheplerin (Caferilik ve Şafilik) farklı anlayış ve uygulamaları ihtiyaç duyulması hâlinde öğretmenlerce açıklanacaktır.

2.4. Programın Temel Yaklaşımı

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı hazırlanırken biyolojik, sosyal, kültürel ve ahlaki yönleriyle bir bütün olarak düşünülen insan, eğitimin hem öznesi hem de nesnesi olarak ele alınmıştır. Programda öğrenciyi, öğrenme ve bilgi üretme süreçlerinde etkin kılan program geliştirme yaklaşımları ve din kültürü alanının bilimsel kriterleri olmak üzere iki temel husus gözetilmiştir.

a. Eğitimsel Yaklaşım

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır. Öğrenen merkezli eğitimi temel alan yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık vermektedir.

Bu bağlamda programda, kavramsal bir yaklaşım da izlenmekte, din kültürü ve ahlak bilgisi dersiyle ilgili kavramların ve ilişkilerin geliştirilmesi vurgulanmaktadır. Programın odağında kavram ve kavram ilişkilerinin oluşturduğu öğrenme alanları bulunmaktadır. Kavramsal yaklaşım, din ve ahlakla ilgili bilgilerin kavramsal temellerinin oluşturulmasına daha çok zaman ayırmayı ve böylece kavramsal ve işlemsel bilgiler arasında ilişkiler kurmayı gerektirmektedir. Benimsenen kavramsal yaklaşımla, öğrencilerin somut deneyimlerinden, sezgilerinden dinî ve ahlaki anlamlar oluşturmalarına ve soyut düşünebilmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Bu

yaklaşım ile dinî ve ahlaki kavramların geliştirilmesinin yanı sıra bazı önemli becerilerin (problem çözme, iletişim kurma, akıl yürütme vb.) geliştirilmesi de hedeflenmiştir. Öğrenciler din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde dinî kavramları yorumlamayı ve düşüncelerini paylaşmayı, açıklamayı ve savunmayı, din ve ahlakı hem kendi içinde hem de başka alanlarla ilişkilendirmeyi öğrenirler. Dolayısıyla sağlam dinî ve ahlaki kavramlar oluştururlar.

Bu programda, öğrencilerin etkinlikler yoluyla değerler kazanması da esas alınmaktadır. Yine programda ders içi, diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirme yapılarak öğrencinin, bilgisel gerçeği bir bütün olarak algılaması ve değerlendirmesi hedeflenmiştir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'yla, öğrencilerin din ve ahlakla ilgili konuların öğrenilme sürecinde aktif olmaları esas alınmaktadır. Din ve ahlak konularını öğrenme aktif bir süreç olarak ele alınmıştır. Programda, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır.

b. Dinbilimsel Yaklaşım

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı geliştirilirken gerek İslam dini gerekse diğer dinler hakkında bilimsel ve araştırmaya dayalı bilgi ön planda tutulmuş, dinin asıl kaynaklarında yer almayan bilgilerden uzak durulmuştur. İslam diniyle ilgili bilgilerde; Kur'an ve sünnet merkezli, birleştirici ve herhangi bir mezhebi esas almayan bir yaklaşım benimsenerek İslam diniyle ilintili dinsel oluşumları kuşatacak kök değerler öne çıkarılmıştır. İnanç, ibadet ve ahlak alanlarıyla ilgili bu değerlerin, Kur'an ve sünnete dayanan ortak paydalar olmasına özen gösterilmiştir. Amaç, bireylerin, dinî, kültürel ve ahlaki değerler hakkında doğru bilgilenmelerini sağlamaktır. Bu yaklaşıma uygun olan bütün dinî ve ahlaki değerler, öğretime konu edilmiş, ancak Programın doktrin (belirli bir mezhebe dayalı) merkezli bir öğretime dönüşmemesine özen gösterilmiştir.

Bu çerçevede, Programın hazırlanmasında;

- Sağlıklı bir din ve ahlak öğretimiyle öğrencilerin, Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları arasında ifadesini bulan millî, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemeleri, beden, zihin, ahlak, ruh, duygu bakımından dengeli ve sağlıklı gelişmeleri, böylece kültürel yabancılaşmanın önlenmesi,
- Evrensel boyutta insanlar, toplumlar ve milletlerarası ilişkilerde, dinin önemli bir etken olduğu, bu ilişkilerin olumlu yönde gelişebilmesi için bireylerin bilimsel yöntemle verilecek din öğretimine ihtiyaç duydukları,
- İslam dininin; kültürümüz, dilimiz, sanatımız, örf ve âdetlerimiz üzerindeki etkisi gerçeği dikkate alınarak İslam dininin ve bundan kaynaklanan ahlak anlayışı ile örf ve âdetlerin tanıtılmasına ve öğretilmesine ağırlık verilmesi,
- İslam düşüncesinde farklı anlayış ve yorum biçimleri hakkında bilgi verilerek saygı ve hoşgörü temelinde farklılıkların zenginlik olarak görülmesi,

- Öğrencilerin inanç ve kültür dünyalarına genişlik kazandırmak ve başka din veya farklı düşüncede olanlara karşı daha hoşgörülü ve anlayışlı davranışlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla diğer dinler hakkında genel bilgilerin verilmesi,
- Dinin sadece bilgi olarak öğretilmesiyle yetinilmeyip öğrencilerin aynı zamanda ahlaki erdemleri ve değerleri içselleştirmeleri,
- İnsanlık tarihi boyunca birey ve toplum üzerinde etkili olan dinin, doğru anlaşılmasına ve yorumlanmasına katkıda bulunulması,
- Toplumda oluşan eksik bilgidен veya bilgisizlikten kaynaklanan yanlış dinî telakkilerin düzeltilmesi,
- Öğrencinin kendine güven duygusunun gelişmesi ve öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi,
- Öğrencilerin manevi yönden sağlıklı bireyler olarak yetişmesi,
- Demokrasi bilincinin gelişmesi ve yerleşmesi hususları hedef alınmıştır.

2.5. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programının Özellikleri ve Geliştirilmesinde Temel Alınan İlkeler

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, program geliştirme alanındaki son gelişmeler çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı geliştirilirken aşağıdaki hususlar dikkate alınmıştır:

1. “Gerekli ve yeterli bilgi” yaklaşımıyla hareket edilmiştir.
2. Öğrenci, bilgilerin doldurulacağı bir depo gibi görülmeyp öğretmenin rehberliğinde bilginin inşacısı konumuna getirilmiştir. Bu bağlamda, bilgi ezberlenmeye değil, bilgi üretmeye dayalı eğitim yaklaşım ve modelleri temel alınmıştır.
3. Her öğrencinin özgün bir birey olduğu kabul edilmiştir.
4. Öğrencilerin hayatlarına ışık tutularak gelecekte beklenen nitelikleri geliştirebilmeleri hedeflenmiştir.
5. Bilginin artması, kavramların anlaşılması, değerlerin oluşması ve becerilerin gelişmesi sağlanarak öğrenmeyi, öğrenmenin gerçekleşmesi ön planda tutulmuştur.
6. Öğrenciler düşünmeye, soru sormaya ve görüş alış verişi yapmaya özendirilmiştir.
7. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu birer birey olarak yetişmesi amaçlanmıştır.
8. Millî kimlikle birlikte evrensel değerlerin benimsenmesine önem verilmiştir.
9. Öğrencilerin kendi dinî ve ahlaki örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmeleri hedeflenmiştir.
10. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bir birey olarak yetişmeleri önemsenmiştir.

11. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmalarının sağlanması amaçlanmıştır.
12. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimler kazanması ve çevreyle iletişim kurmaları hedefi gözetilmiştir.
13. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitlilik dikkate alınmıştır.
14. Periyodik olarak öğrenci ürün dosyalarına bakılarak öğrenme-öğretme süreçlerinin akışı içerisinde onların değerlendirmesinin yolu gösterilmiştir.
15. Din duygusu ve tecrübesinin statik değil, dinamik olduğu ortaya konulup bu doğrultuda bireyi doğrudan ilgilendiren hedefler üzerinde yoğunlaşmıştır.
16. Öğrencinin problem üzerinde yoğunlaşması ve öğrenme sürecinde etkinliklere katılmasının sağlanması amaçlanmıştır.
17. İnsana, düşünceye, hürriyete, ahlaki olana ve kültüre saygı esas alınmıştır.
18. Öğrencilerin din öğretiminde ana kaynaklar olan ayet (Kur'an) ve hadislere (sünnet) erişebilmeleri ve bunları dinî bilgi edinmede kendilerine merkez almaları gerektiği vurgulanmıştır.
19. Birey bilincinin geliştirilerek toplumsallığa ve toplumsal duyarlılığa ulaşılması, Atatürk'ün laiklik anlayışının kavranması vb. hususlar dikkate alınmıştır.
20. Programda alternatif değerlendirme yöntem ve teknikleri dikkate alınmıştır.

2.6. Programın Yapısı

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı genel amaçlar, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmaktadır.

2.6.1 Genel Amaçlar

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı öğrencilerin;

Bireysel açıdan;

1. Temel dinî ve ahlaki sorulara cevap verebilmelerini,
2. İnanma ve yaşama özgürlüklerinin bilincine varmalarını,
3. Dinî inanç ve ibadetlerini başkalarının istismarına kapılmaksızın gerçekleştirmelerini,
4. Dinî kavramları doğru anlayıp kullanmalarını,
5. Doğru dinî bilgiler ile batıl inanç ve hurafeleri ayırt etmelerini,
6. Dinin içtenlik ve sevgi boyutunu fark ederek onun insan için vazgeçilmez bir öge olduğunu kavramalarını,
7. İslam dinini ve diğer dinleri ana kaynakları ile birlikte tanımlamalarını,
8. Dinin emirleriyle toplumsal beklenti ve alışkanlıklara dayalı olan davranışları ayırt etmelerini,
9. İslam'ın iman, ibadet ve ahlak esaslarını tanımlamalarını,
10. İslam dininin akıl ve bilimle uyum içinde olduğunu, din ve bilimin birbirinin alternatifi olmadıklarını kavramalarını,
11. Aklın, dinî sorumluluğun temel şartı olduğunu; dinin aklın kullanılmasını istediğini ve bilimsel bilgiyi teşvik ettiğini kavramalarını,

12. Kendi inancı ile mutlu ve barışık olmalarını,

Toplumsal açıdan;

13. Toplumsal olarak yaşanan dinî ve ahlakî davranışları tanımalarını,

14. Toplumdaki farklı dinî anlayış ve yaşayışların sosyal bir olgu olduğu bilincine varmalarını,

15. Başkalarının inanç ve yaşayışlarına hoşgörü ile yaklaşmalarını,

16. Toplum içindeki hurafelere dayalı sağlıksız dinî oluşumları ayırt etmelerini,

17. Fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşmalarını,

Ahlaki açıdan;

18. Ahlaki değerleri bilen ve bunlara saygı duyan erdemli kişiler olmalarını,

19. Öğrenilen ahlakî değerleri içselleştirmelerini,

20. İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini kavramalarını,

Kültürel açıdan;

21. Dinin kültürü oluşturan unsurlardan biri olduğunu kavramalarını,

22. Dinin, diğer kültür unsurları üzerindeki etkilerini kavramalarını,

23. Doğru dinî bilgiler yardımıyla nesiller arası anlayış farklılıklarına sağlıklı bir şekilde yaklaşmalarını,

24. Türklerin İslam dinini kabul ediş sürecinde etkili olan unsurları değerlendirmelerini,

25. Dinî ve millî bayramların, milleti birleştiren temel değerlerden olduğunu kavramalarını,

Evrensel açıdan;

26. Evrensel değerlere kendi dinî bilgi ve bilinçleriyle katılmalarını,

27. Diğer dinleri temel özellikleriyle tanıyarak mensuplarına hoşgörüyle yaklaşmalarını,

28. Evrensel insani değerlerin İslam'ın insani değerleri ile örtüştüğü bilincine ulaşmalarını amaçlanmaktadır.

2.6.2. Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı; aynı konunun ardışık eğitim basamaklarında genişletilerek verilmesini amaçlayan sınıf seviyelerine göre değişiklik ve aşamalılık gösteren ilgili konuların bir arada verildiği bir yapıdır. İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi “İnanç, İbadet, Hz. Muhammed, Kur’an ve Yorumu, Ahlak, Din ve Kültür”den oluşan altı öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda öğrenme alanları belirlenirken aşağıda sıralanan özellikler göz önünde bulundurulmuştur. Bu özellikler:

1. Öğrencinin ilgisini çekmesi, öğrencilerde merak ve araştırma isteği oluşturması,
2. Öğrencilerin yeni çalışmalarını denemelerine ve beceri kazanmalarına fırsat vermesi,
3. Kişisel niteliklerin kazanılmasına imkân sağlaması,
4. Çeşitli öğrenme yaklaşımlarına uygun olması,
5. Diğer disiplinlerle bütünleşebilmesi ve eğitim yoluyla ulaşılabilecek kadar sınırlı olması,
6. Öğrenmede derinliği ve genişliği teşvik etmesidir.

İfade edildiği üzere ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğrenme alanları, hem kendi içinde hem de diğer öğrenme alanlarıyla bir bütünlük içerisinde ele alınmış ve birbiriyle ilişkilendirilmiştir. Öğrenme alanları, 4. sınıftan 8. sınıfa kadar devam etmektedir.

Öğrenme alanları, ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda işlenecek üniteler ve açılımlarının belirlenmesinde temel çerçeveyi oluşturmaktadır. Her sınıfta, altı öğrenme alanından her birisi için bir ünite bulunmaktadır. Bununla birlikte bazen bir ünite, bir ya da birden fazla öğrenme alanının çerçevesine girebilir. Bu sebeple, bir öğrenme alanına ait üniteler veya kazanımlar, kendi üniteleriyle ya da ünitelerin kazanımlarıyla veya diğer öğrenme alanına ait ünitelerle ya da ünite kazanımlarıyla ilişkilendirilmiş ve bu tür ilişkilendirmelere konuların “Açıklamalar” kısmında dikkat çekilmiştir. Örneğin; 6.sınıf “Son Peygamber Hz. Muhammed” ünitesinin 1. kazanımı “Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç” ünitesinin 7. kazanımı ile ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte kazanımlardan ara disiplinlerle ilişkilendirilenler de açıklamalar kısmında belirtilmiştir. Dersle ilgili Atatürkçülük ile ilgili konuları, her öğrenme alanında ilgili ünitelerde alt başlıklar ve kazanım olarak yer almıştır. Ayrıca bazı dua ve kısa sureler, Türkçe anlamlarıyla birlikte bazı ünitelerin sonunda öğretime konu edinilmektedir.

Ayrıca ünitelerin sonuna ünite ve kazanımları desteklemek amacıyla okuma metinleri belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla şöyledir:

Hız. Peygamberin Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin Sevgisi (5. sınıf)

Hız. Peygamber’in Sadık Dostu: Hız. Ebu Bekir (6. sınıf)

Hız. Osman’ın Cömertliği ve Yumuşak Huyluluğu (6.sınıf)

Hız. Ali’nin Hız. Hasan’a Öğüdü (6.sınıf)

Mevlana, Abdal Musa ve Kaygusuz Abdal’dan Sözler (7.sınıf)

Hız. Ali’nin Cesaret ve Kahramanlığı (7.sınıf)

Kurban Tığlama (Kesme) Duası (8. sınıf)

a. İnanç

İnanç, bir tanrıya, kutsallaştırılan bir varlığa veya bir dine gönülden inanma ve bağlanma anlamına gelmektedir. Kutsal bir varlığa inanma dinlerin esasını oluşturur. İslam düşüncesinde, bu inancın temel unsurları Allah’a, peygamberlerine, kitaplarına, meleklerine, ahirete iman ile kaza ve kaderden oluşur. Tevhit inancının, hiçbir zorlama olmaksızın gönülden benimsenmesi ve kesin bilgiye dayanması istenmektedir. “İnanç” öğrenme alanı, diğer öğrenme alanlarına göre dikey sıralamada ilk sırada gelmektedir. Bu öğrenme alanı, “Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum?, Allah İnanıcı, Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç, Melek ve Ahiret İnanıcı, Kaza ve Kader” ünitelerinden oluşmaktadır.

Öğrencinin bu öğrenme alanından edineceği kazanımlar sonunda, günlük hayatta kullanılan ifade ve kavramları anlayabilen, Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet’in anlamlarını öğrenen, evde ve dinî mekânlarda kullanılan dinî sembollerini tanıyan, din ve ahlakı tanımlayabilen, din hakkında bilgi sahibi, güzel söz söyleyen ve güzel davranan,

akıl sahibi, özgür ve inanan bir varlık olduğunun bilincine varan, inandığına bilerek inanan, tek tanrı inancını temellendirebilen, Allah'la sağlıklı bir iletişim kuran, yaşamını anlamlandıran, Allah tarafından gönderilen Peygamberlerin ve getirdikleri vahyin amaçlarını irdeleyen, ilahî vahiyle gelen kitapları tanıyan, melekler ve şeytanın varlık kategorileri arasındaki yerini açıklayan; yaptığı iyilik ve kötülüğün karşılığını mutlaka göreceğine ilişkin bir sorumluluk ve bilinçle hareket eden birey olarak yetişmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bireyin, güçlü bir inançla, insanlığını daha iyi gerçekleştirebilmesi, diğer inanç sahiplerine saygılı olması ve tevhit inancına mensubiyet şuurunu güçlendirmesi amaçlanmıştır.

Bu öğrenme alanında, “Psikoloji, Din Psikolojisi, Sosyoloji, Din Sosyolojisi, Kelâm, Dinler Tarihi ve Mezhepler Tarihi” disiplinlerinin temel kavramları ve verileri kullanılacaktır. Üniteler içeriği açısından öncelikle ilgili öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu öğrenme alanında öğrenciler, doğru inanma, Allah’la sağlıklı iletişim kurma, hayatını anlamlandırma, aklını kullanma, sorumlu davranma gibi becerileri geliştirecektir. Bu beceriler çeşitli etkinliklerle desteklenecektir.

b. İbadet

İbadet, Allah’ın buyruklarını yerine getirme, ona yönelme ve saygı davranışlarında bulunma demektir. İnancını gerçekleştiren kişinin, inandığı dinin ibadetlerini yerine getirebilmesi için bu ibadetleri tanıması gerekir. “İbadet” öğrenme alanı; “Temiz Olalım, İbadetler Konusunda Bilgilenelim, Namaz İbadeti, Oruç İbadeti, Zekat, Hac ve Kurban İbadeti” ünitelerinden oluşmaktadır. Bu üniteler, söz konusu ibadetleri gerçekleştirmede kullanılan bilgileri, bu ibadetlerin bireysel ve toplumsal faydalarını içermektedir.

İbadet öğrenme alanıyla, ibadet duygusunun sağlıklı bir şekilde verilmesi, dinlere ve ibadetlerine saygılı davranma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır.

Öğrenciler, bu öğrenme alanıyla genel olarak dinî ibadetlerin yerine getirilmesinde temizliğin önemini, elbise ve çevre temizliği ile sağlık arasındaki ilişkiyi, iç temizliğin nasıl gerçekleştiğini, Allah’ın temiz olanları sevmesinin sebebini kavrar; İslam’daki namaz, oruç, zekât, hac ve kurban gibi ibadet türlerini ve salih amelleri tanır; ibadethanelerin toplumun birlik ve bütünlüğü açısından önemini kavrar, insanların, din vicdan ve ibadet hürriyetine saygı duyar; laikliğin din, vicdan ve ibadet hürriyetinin güvencesi olduğunu açıklar. İbadetlerin bireysel ve toplumsal faydalarının bulunduğu bilincine varır.

Bu öğrenme alanında, “Fıkıh, Din Psikolojisi, Din Sosyolojisi ve Dinler Tarihi” disiplinlerinin temel kavramları ve verileri kullanılacaktır. Üniteler, öncelikle ilgili öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu öğrenme alanında öğrenciler, temizlik bilinci, ibadet bilinci, güzel davranış edinme, din, vicdan ve ibadet özgürlüğüne saygılı davranma becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenecektir.

c. Hz. Muhammed

Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah’ın insanlığa gönderdiği son peygamberdir. O, getirdiği mesajla insanlığa önemli katkılarda bulunmuş, inanan inanmayan pek çok

insanın saygısını kazanmıştır. İnsanlığa rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed, İslam inancında ve kültüründe önemli bir yere sahiptir. O, fikir ve davranışlarıyla günümüz insanını etkilemeye devam etmektedir. “Hz. Muhammed” öğrenme alanı, “Hz. Muhammed’i Tanıyalım, Hz. Muhammed ve Aile Hayatı, Son Peygamber Hz. Muhammed, Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed, Hz. Muhammed’in Hayatından Örnek Davranışlar” ünitelerinden oluşmaktadır.

Hz. Muhammed öğrenme alanıyla İslam peygamberi Hz. Muhammed ve aile hayatı, Hz. Muhammed’in son Peygamber olması, onun insani ve peygamberlik yönü ve örnek davranışları üzerinden onu doğru anlama, söz ve davranışlarından ilkeler çıkarma bilinci kazanabilmek amaçlanmaktadır.

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla, genel olarak Hz. Muhammed’in doğduğu çevre, aile büyükleri, doğumu ve çocukluğu, gençlik hayatı, erdemli davranışları, aile büyüklerine karşı davranışları, haksızlıklara karşı çıkışı ve arkadaşlarıyla iyi geçinmesi hakkında bilgi edinir. Onun Hz. Hatice ile evliliği ve ondan olan çocuklarını tanır ve aile içindeki davranışlarına örnekler verir. Ayrıca aile bireylerini sevmeyi, onlar arasında ayırım yapmamayı, onlarla görüş alışverişinde bulunmayı, akrabaları ziyaret etmeyi, misafirperverliği, komşulara iyilik etmeyi, öksüzleri ve kimsesizleri gözetmeyi, israftan kaçınmayı öğrenir; Hz. Muhammed’in ilk vahiy almasını, çağrısının Mekke ve Medine dönemlerini, onun eğitim öğretim, ibadet ve toplumsal dayanışma konularında oluşturduğu kurumları tanır. Hz. Muhammed’in insan olduğunu ancak vahiy alması yönüyle diğer insanlardan ayrıldığını, Kur’an’ı açıklama görevini üstlendiğini insanlara davranışlarıyla model olduğunu ve insani değerleri yerleştirmek için gönderildiğini kavrar. Kendi davranışlarını bu ilkeler doğrultusunda şekillendirir ve öz eleştiri bilinci kazanır.

Bu öğrenme alanında “Siyer, Megâzî, İslam Tarihi, Hadis” disiplinleri ve Kur’an’ın temel kavramları ve verileri kullanılacaktır. Üniteler, içeriği açısından öncelikle ilgili öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Hz. Muhammed öğrenme alanında öğrenciler, Hz. Muhammed’i ve mesajını doğru anlama becerisini geliştirecek etkinliklerle desteklenecektir.

ç. Kur’an ve Yorumu

Allah’ın buyruklarını bildirmesi ve son ilahî kitap olması bakımından İslam inancında Kur’an temel kaynaktır. Kur’an’ın başlıca gönderiliş amacı Allah’ın istediği şekilde anlaşılıp insanların bu istek doğrultusunda davranışlar geliştirmesidir. Bunun sağlanabilmesi için de Kur’an’ın ihtiyaç duyulduğu zaman yorumlanması, bu yorum çerçevesinde hayatın problemlerine çözüm üretilmesi gerekmektedir. “Kur’an ve Yorumu” öğrenme alanı dile getirilen ihtiyaçları gidermeye yöneliktir. Bu öğrenme alanı “Kur’an-ı Kerim’i Tanıyalım, Kur’an-ı Kerim’in Temel Eğitici Nitelikleri Kur’an-ı Kerim’in Ana Konuları, İslam Düşüncesinde Yorumlar ve Kur’anda Akıl ve Bilgi” ünitelerinden oluşmaktadır.

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak Kur’an’ın indirilişini, evrenselliğini, bir kitap hâline getirilişini, Kur’an’la ilgili kavramları ve Kur’an’ın içeriğini tanır. Kur’an’daki kıssaların yer almasının nedenlerini kavrar ve bu kıssalardan hisse çıkarma

bilincine varır. Ayrıca İslam'ı öğrenmekte Kur'an'ın en önemli kaynak olduğu, onun açıklayıcı ve yol göstericiliğinin anlamını, iyiliğe yönlendirip kötülükten sakındırmasını, hayatımızdaki önemini açıklar. Dini anlamada ve sorumlu olmada aklın önemini, Kur'an'ın akla ve doğru bilgiye verdiği önemi, bilgi edinme yollarını, her türlü taassubun ve din istismarının zararları hakkında bilgi sahibi olur. Ayrıca din ve din anlayışındaki yorum farklılıklarını ve ortaya çıkış sebeplerini, inanç, amel ve ahlakla ilgili yorum çeşitlerinin bir zenginlik olduğunu ve bunların nedenlerini sorgulayarak her zaman ve mekânda ihtiyaç duyulduğunda yeni yorumların kaçınılmaz olduğunu fark eder.

d. Ahlak

Ahlak, bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda buldukları davranış biçimleri ve kuralları demektir. İslam, güzel ahlakı tamamlamak için ve insani değerleri yüceltmek için gönderilmiştir. Dinin öğreniminde “Ahlak” öğrenme alanı önemli bir yer tutar. “Ahlak” öğrenme alanı, “Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik, Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım, İslam'ın Sakınılmasını İsteddiği Davranışlar, Din ve Güzel Ahlak ile İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar” ünitelerinden oluşmaktadır.

Ahlak öğrenme alanıyla din-ahlak ilişkisini, kişisel gelişim ve toplumsal barış için millî, ahlaki ve dinî değerlerin önemini, hak ve özgürlüklerin kullanımını, barış içinde yaşamayı, dürüst ve güvenilir bir insan olmayı, affetmeyi ve bağışlamayı öğretmek amaçlanmaktadır.

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak sevmeye ve sevilmeye dinî, ahlaki ve toplumsal bir değer olduğunun, kin ve nefretin sevgi, barış, kardeşlik ve dostluğu ortadan kaldırdığının farkına varır, dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir. Paylaşmanın bir ihtiyaç ve erdem olduğunu, sevinç ve üzüntülerin paylaşılmasında dinî ve millî bayramların önemini anlar. Toplumda zor durumda olanlara, kimsesizlerin ve engellilerin sorunlarına karşı duyarlı olur. Dinimizin sakınmamızı istediği davranışlar ve kötü alışkanlıkların bireysel ve toplumsal zararlarını irdeler ve bunlara çözümler üretir. Kumar, alkollü içki, uyuşturucu ve sigaranın kişinin sağlığına ve topluma vereceği zararları kavrar ve bunlardan uzak durur. Başkalarının haklarına saygılı davranarak kul hakkı konusunda duyarlı olur. Bireyin güzel ahlak sahibi olmasında dinin rolünü fark eder. İslam'ın ahlaki değerlerini öğrenerek ahlaklı davranma konusunda duyarlı olur.

Ahlak öğrenme alanında, “Ahlak, İslam Ahlakı, Felsefe, Hukuk ve Tarih” disiplinlerinin temel kavramları ve verileri kullanılacaktır. Üniteler, içeriği açısından ilgili öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu öğrenme alanında öğrenciler; ahlaki, sorumlu ve hoşgörülü davranış geliştirme, aile içi ve toplumsal barışı koruma becerilerini geliştirecek etkinliklerle desteklenecektir.

e. Din ve Kültür

İslam, Allah tarafından akıl sahibi insanları kendi iradeleriyle saadete ve mutluluğa ulaştırmak için gönderilen bir dindir. Kültür ise tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde oluşturulan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları oluşturmada ve sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü

gösteren araçların bütünüdür. “Din ve Kültür” öğrenme alanı; “Aile ve Din, Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz, İslamiyet ve Türkler, Kültürümüz ve Din, Dinler ve Evrensel Öğütleri” ünitelerinden oluşmaktadır.

“Din ve Kültür” öğrenme alanıyla ailenin önemi ve dinin aileyi korumaya gösterdiği özeni, vatan ve millet sevgisini, millî ve manevî değerlere sahip çıkma ve koruma bilincini, Türklerin Müslüman oluşunu ve İslam’ın Türkler arasında yayılmasında etkili olan şahsiyetleri; dilimizde, edebiyatımızda, örf ve âdetlerimizdeki dinî öğeleri, her türlü bağınazlığın zararlarını, dinlerdeki ortak özellikleri ve farklı inançlara saygı duymayı öğretmek amaçlanmaktadır.

Öğrenciler bu öğrenme alanıyla genel olarak aileye sahip olmanın değerini, birey ve toplum için önemini açıklar. Anne ve babaların daima çocuklarının iyiliğini istediğini fark eder. İslam dininin anne, baba ve büyüklere saygıya yönelik öğütlerini öğrenir. Kardeşleriyle iyi geçinir. Aile içindeki sorumluluklarının bilincinde olur ve aile içi sorunlara birlikte çözüm üretir. Vatan ve milletini sever ve bağımsızlığın korunması için dayanışma içinde olur. Vatanının yücelmesi ve gelişmesi için çalışır. Gazi ve şehitlere saygılı olur. Atatürk’ün “Yurtta barış cihanda barış!” sözünün önemini kavrar. Türklerin Müslümanlaşma süreçlerini araştırır ve Türkler arasında İslam’ın yayılmasında etkili olan şahsiyetleri tanır. Türklerin İslam medeniyetine ve bilime olan katkılarını fark eder. Hz. Peygamber ve ehlibeytini sever. Dil, edebiyat, örf ve âdet, musiki ve mimari gibi kültürel öğelerimizdeki dinî motifleri açıklar. Kültürel değerleri korumaya özen gösterir. Dini doğru anlamada kültürün rolünün farkında olur. Her türlü bağınazlığın zararlarının farkında olur. Din, vicdan ve düşünce özgürlüğünün güvencesinin laiklik olduğunu anlar. Laikliğin akla ve bilime önem vermesinin önemini anlar. Evrensel değerlerin anlamını kavrar. Dinin evrensel bir olgu olduğunu ve günümüzdeki dinlerin temel özelliklerini öğrenir. İlahî dinlerin inanç ve ibadet esaslarını tanıtarak ahlak konusundaki ortak yanlarını ve evrensel ahlak ilkelerini fark eder. Farklı inanç sahiplerine saygı duyar.

Din ve Kültür öğrenme alanında, “Tarih, İslam Tarihi, Dinler Tarihi, Medeniyet Tarihi, Sanat Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ve Tasavvuf Tarihi” disiplinlerinin temel kavramları ve verileri kullanılacaktır. Üniteler, içeriği açısından öncelikle ilgili öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilecektir. Bu öğrenme alanında öğrenciler, aile, din, bilim, sanat ve estetiğe saygıyı, İslam ve uygarlık bilincini, farklı dinlere saygı ve hoşgörüyü geliştirecek etkinliklerle desteklenecektir.

2.6.3. Kazanımlar

Kazanımlar, öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde, öğrencilerin kazanması kararlaştırılan bilgi, beceri, değer ve tutumlardır. Bu sebeple öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişmeleri, kazanımların edinilmesine bağlıdır. Kazanımlar, programda öğrencilerin gelişim düzeyine ve öğrenme alanının özelliğine göre 4. sınıftan 8. sınıfa kadar verilmiş olup kazanımların yazılımında bir mantık bütünlüğü de gözetilmiştir. Ancak verilen sıra, önemdeki önceliği göstermemektedir. Herhangi bir üniteye 10. kazanım önem açısından 1. kazanım kadar önemlidir. Kazanımlar belirlenirken konu bütünlüğünün yanında kavram, değer ve beceriler esas alınmıştır. Programda yer alan kazanımların, öğrenciler tarafından

gerçekleştirilebilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilmesi söz konusudur. Bu nedenle de öğrenme öğretme etkinlikleri bu Programın en kritik ögesidir. İleride daha ayrıntılı bir biçimde açıklanacağı gibi öğretim programında kazanımların türüne ve niteliğine göre uygun ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına imkân veren bir yaklaşım benimsenmiştir.

2.6.4. Etkinlikler

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda verilen etkinlikler birer öneri ve örnek niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri aynen kullanabilir veya ekleme ve çıkarmalar yapabilir. Bunun dışında başka etkinlikler de yapabilir. Etkinlik hazırlanırken hangi kazanımlara yönelik olduğuna ve içeriğine dikkat edilmelidir. Ayrıca çevresel özelliklerle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Örneğin, öğrencinin sadece kitap okuyarak veya öğretmeni dinleyerek bilgi edinmesi veya beceri geliştirmesi yerine sınıfta arkadaşlarıyla tartışarak, görüşlerini açıklayarak, sorgulayarak, başka arkadaşlarına aktararak öğrenme sürecine etkin olarak katılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenlerle karşılıklı iletişime ve etkileşime girmelerini, birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular sormalarını, araştırma yapmalarını sağlayıcı etkinliklere de yer verilmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenlerinin kendi geliştirecekleri etkinliklerin de öğretim programının mantığına uygun yani öğrenci merkezli olması, öğretim programında yer alan kavram, değer ve becerileri geliştirici, öğrencinin öğrenmeye etkin katılımını sağlayıcı nitelikte olması gerekir.

2.6.5. Açıklamalar

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın amacına ulaşması için öğretmenlerin "Açıklamalar" kısmındaki bilgileri dikkatle incelemeleri gerekmektedir. Öğretim programının bu kısmında ele alınan ünite ile ilgili öğretmenin, öğrenme öğretme sürecinde dikkat etmesi gereken açıklamalar yapılmıştır. Öğretmenlerin aradıkları bilgilerle ilgili açıklamaları hemen görebilmeleri için bu bölümde bazı semboller kullanılmıştır. Önemli görülen noktaları belirtmek amacıyla "[!>"; din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin farklı öğrenme alanlarında yer alan ve birbirleriyle ilişkili olan kazanımlarını belirtmek için "↻"; kazanımların ilköğretimdeki diğer derslerle ilişkisini belirtmek için ⇄; üniteye ulaşılıp ulaşılmadığını belirlemek amacıyla kullanılacak ölçme ve değerlendirme yöntemlerini göstermek için "☞" ve ilgili konunun hangi sınıflar içerisinde işlenebileceğini göstermek için de "←→" sembolü kullanılmıştır.

Öğretim programında din kültürü ve ahlak bilgisi dersi aşağıda belirtilen ara disiplinlere özgü kazanımlarla da ilişkilendirilmiştir. Programın açıklamalar kısmında bu ilişkilendirme ↻ sembolüyle gösterilmiştir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı aşağıdaki ara disiplinlerle ilişkilendirilmiştir:

- İnsan hakları ve vatandaşlık

- Özel eğitim
- Rehberlik ve psikolojik danışma
- Sağlık kültürü

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programında yapılan ilişkilendirmelerde verilen ilk rakam dersin kazanımını, ikinci rakam ise ilişkilendirilen ilgili dersin, ara disiplinin ve Atatürkçülük kazanımını göstermektedir. Ayrıca Atatürkçülük ve ara disiplinler ile ilgili kazanımlar bir tablo hâlinde gösterilmiştir (s. 65-70).

Diğer dersler, ara disiplinler ve Atatürkçülük konuları ile ilgili kazanımlar, dersin işlenişi esnasında öğretmen tarafından dikkate alınacaktır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 04.08.1999 tarih ve 263 sayılı Kararı gereğince ilköğretim kurumlarının öğretim programlarında yer alması gereken Atatürkçülük ile ilgili konular, s. 65-68'deki tabloda, sınıf, öğrenme alanı ve hangi üniteye kazanım olarak yer verildiği gösterilmiştir. Yeni program anlayışında din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde Atatürkçülük ile ilgili konular, alanlar ve kazanımlar göz önünde bulundurularak yerleştirilmiştir. Ayrıca Atatürkçülük konularının kazanımlarına, din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitapları ve oluşturulacak metinlerde dersin ilgili kazanımı ile ilişkilendirilerek yer verilecektir.

Program uygulanırken laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacaktır. Din, vicdan, düşünce ve ifade özgürlüğü zedelenmeyecektir.

Öğrencilere programda öngörülen dua ve surelerin dışında konuların içinde geçen ayet ve hadisler ezberletilme yoluna gidilmeyecektir.

Açıklamalar kısmında ayrıca öğretmenin işlenen üniteye, öğrenciye doğrudan verilmesi gereken değer ve beceriler de gösterilmiştir.

2.6.5.1. Öğrencilere Kazandırılacak Temel Beceriler

Beceri, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Bunlar, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da 8. sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Program, içerdiği kazanımlarla öğrencilerde bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Aşağıda sıralanan beceriler, din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin öğrenme alanları ve kazanımları göz önünde bulundurularak diğer dersler ve ara disiplinlerle beraber öğrencilerin kazanmaları tasarlanan becerilerdir. Örneğin; araştırma becerisi her derste kazandırılması gereken bir beceridir. Din dersi söz konusu olduğunda ise öğrenciye din ve ahlak alanındaki araştırma becerisinin kazandırılması anlaşılmalıdır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'yla ulaşılabilecek temel beceriler şunlardır:

1. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi,
2. Eleştirel düşünme becerisi,
3. İletişim ve empati becerisi,
4. Problem çözme becerisi,

5. Araştırma becerisi,
6. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi,
7. Değişim ve sürekliliği algılama becerisi,
8. Mekân, zaman ve kronolojiyi algılama becerisi,
9. Sosyal katılım becerisi,
10. Kur'an-ı Kerim mealini kullanma becerisi.

Kur'an-ı Kerim, öğrencinin İslam dinini öğrenebileceği ilk ve en temel kaynaktır. Bu nedenle araştırma becerisinden ayrı olarak öğrencilerin din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde Kur'an-ı Kerim mealı üzerinde yapacakları çalışmalar önemlidir. Öğretmenlerin, öğrencilerde bu becerinin gelişmesi için yapabilecekleri bazı çalışmalar şunlardır:

- a. Kur'an-ı Kerim mealini kullanmanın önemini değerlendirme
- b. Kur'an-ı Kerim'den herhangi bir ayetin mealinin nasıl bulunacağını araştırma
- c. Kur'an-ı Kerim'deki ayet mealleri arasında ilişki kurma
- ç. Tematik olarak bir konuyu araştırma
- d. Kavram, şahıs vb. belirleme

2.6.5.2. Kavramlar

İnsanın eşyayı, kendisini, evreni kısaca ilişkide bulunduğu her şeyi ifade etmesinin en önemli yollarından biri kullandığı kavramlardır. İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin de kazanımlarını gerçekleştirebilmesi için dersin üzerine kurulu olduğu kavramların öğrenci tarafından doğru bir şekilde öğrenilmesi ve kullanılması gerekmektedir. Öğretim programında din ve ahlakla ilgili kavramlar hem öğretim programının tablosunun açıklamalar kısmında hem de önerilen ünite açılımında verilmiştir. Öğretmenlerin din ve ahlakla ilgili kavram öğretiminde nelere dikkat etmesi gerektiği ve öğrenme sürecinde işe koşulabilecek tekniklerle ilgili bilgiler “Öğretmen Bilgi Notları” kısmında verilmektedir.

**İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde
Öğrencilere Verilecek Kavramlar Listesi**

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<ul style="list-style-type: none"> • Ahlak • Aile • Allah • Ayet • Barış • Bilge • Bismillahirrahmanirrahim • Cüz • Dinî davranış • Din • Dua • Emin • Fatıha • Günah • Güven • İlahî kitap • İyilik • Kelime-i şehadet • Kelime-i tevhit • Kevser • Nimet • Öğüt • Selam • Sevap • Sevgi • Sure • Şükür • Temizlik • Yaratmak • Yardım 	<ul style="list-style-type: none"> • Akıl • Allah • Amel-i Salih • Barış • Basar • Bilge • Tevhit • Cami • Cuma • Dinî Davranış • Değer • Dinî • Dua • Düzen • Erdem • Evren • Farz • Gazi • Güven • Hidrellez • İbadet • İhlas • İnanç • İstiklal • İstişare • Kandil gecesi • Kıssa • Kudret • Mescit • Millet • Millî • Müslüman • Müstehap • Nevruz • Öksüz • Rahmet • Ramazan • Sabır • Salavat • Semî • Sünnet • Şart • Şehit • Tahiyat • Tekvin • Vacip • Varlık • Vatan • Yadetmek • Yaratıcı • Yardım • Yoksul • Ziyaret 	<ul style="list-style-type: none"> • Asr • Bayram • Çağrı • Ehl-i beyt • Emanet • Fetanet • Giybet • Gusûl • Hicret • Hile • Hutbe • İftar • İftira • İlahî kitap • İmsak • İncil • İsmet • Kibir • Kötü zan • Kur'an • Medeniyet • Mesaj • Nasr • Nebi • Oruç • Peygamber • Ramazan • Resul • Sahur • Sıdk • Tevrat • Vahiy • Yaratıcı • Zebur 	<ul style="list-style-type: none"> • Abdest • Ahiret • Âlem • Aşure • Bağnazlık • Batıl İnanç • Bayram • Cem • Cuma • Çağrı • Dinî motif • Din anlayışı • Dinî sorumluluk • Emin • Ezan • Fal • Gülbenk • Güzel Ahlak • Hurafe • İslam düşüncesi • İyilik • Kamet • Kıyamet • Kul Hakkı • Kunut • Kültür • Laiklik • Melek • Mizan • Musiki • Musahiplik • Namaz • Nas • Öğüt • Örf ve Âdet • Ruh • Semah • Sihir • Sırat • Şart • Şeytan • Taassup • Tasavvuf • Teravîh • Teyemmüm • Vicdan 	<ul style="list-style-type: none"> • Ahlakî davranış • Âlem • Budizm • Din • Dindar • Ecel • Emanet • Evren • Fıkıh • Güzel ahlak • Hac • Hadis • Hristiyanlık • Hinduizm • İnanç • İrade • İffet • İslam • İstişare • Kader • Kaza • Kurban • Kültür • Ömür • Rızık • Sadaka • Savurganlık • Sünnet • Tevekkül • Umre • Yahudilik • Zekât

2.6.5.3. Değerler

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yukarıda belirtilen temel beceriler ve kavramların yanı sıra değerlerin öğretimi de ön plana çıkmaktadır. Din öğretiminde değer öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlar ve öğrenme sürecinde kullanılacak yaklaşım, yöntem ve teknikler ile ilgili bilgiler “Öğretmen Bilgi Notları” kısmında verilmiştir. Programda öğrenciler tarafından içselleştirilmesi öngörülen değerler aşağıda sıralanmıştır:

- Adalet
- Aile kurumuna ve birliğine önem verme
- Demokrasi bilinci
- Dürüstlük
- Alçak gönüllülük
- Bağımsızlık
- Bağışlama
- Barış
- Türk Bayrağına ve İstiklâl Marşı'na saygı
- Bilimsellik
- Cesaret
- Cömertlik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Doğa sevgisi
- Doğal çevreye duyarlılık
- Doğruluk
- Dostluk
- Duyarlılık
- Emaneti korumak
- Estetik
- Fedakârlık
- Gazilik
- Görgülü olmak
- Güvenirlik
- Hakseverlik
- Hakikat sevgisi
- Hayâ
- Hoşgörü
- İbadet yerlerine saygı
- İffet
- İyi niyet
- Kadirşinaslık
- Kanaat
- Kardeşlik
- Merhamet
- Millet sevgisi

- Millî birlik şuurı
- Misafirperverlik
- Mürüvvet
- Namuslu olmak
- Nezaket
- Ölçülülük
- Paylaşımçı olmak
- Sabır
- Sadelik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Samimiyet
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Sözünde durmak
- Şehitlik
- Şükür
- Tarihsel mirasa duyarlılık
- Temizlik
- Tutumluluk
- Türk büyüklerine saygı
- Vatanseverlik
- Vefa
- Yardımseverlik

2.7. Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Öğretmenin Rolü

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğrenme öğretme strateji, yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır. Günümüzde öğrenme öğretme süreciyle ilgili olarak yeni yaklaşım ve modeller ortaya çıkmıştır. Mevcut bilgilerin hızla eskimesi nedeniyle öğrencilere bilgi aktarma yaklaşımının önemi azalmıştır. Öğrenme öğretme sürecinde öğrencilerin bilgilerini sürekli olarak güncelleyebilme becerilerinin geliştirilebilmesi daha önemli hâle gelmiştir. Çağın gerektirdiği donanımlara uygun kazanımlar belirlenmiş olsa bile bu kazanımları tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Bunu da öğrencilerin aktif olduğu yöntem ve tekniklerle gerçekleştirmek gerekmektedir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen strateji, yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır.

Öğretmen merkezli sınıflardan öğrencinin etkin kılındığı sınıflara doğru yaşanan değişimler ve değişme gereksinimi ile birlikte öğretmenin öğrenme-öğretme süreçlerindeki rolünde de önemli değişiklikler olmuştur. Öğretmenlerin temel rollerinden biri, öğrencilere bu anlayışa uygun öğrenme öğretme ortamları hazırlamaktır. Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinin her aşamasına etkin olarak katılımı öğretmenler tarafından sağlanmalıdır. Bu süreçte öğretmenler, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır. Öğrencilerde öğrenmeye karşı merak duygusu uyandırılmalıdır.

Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması öğretmenin sorumluluğunun bittiği anlamına gelmemelidir. Öğrenci merkezli öğrenme ortamlarında öğretmenin rolünün geleneksel sınıflardaki rolünden farkı; kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yol göstermek, önerilerde bulunmak, gerekli durumlarda açıklama yapmak, fikir vermek, rehber olmak ve onların gelişimlerini gözlemektir. Örneğin, öğretmen hangi öğretimsel işin yapılacağı ya da hangi kaynağa bakılacağı konusunda fikri olmayan öğrenciye yol gösterecektir. Öğrencinin gelişmesinde sorunlarla karşılaşıldığında önlem almak da öğretmenin sorumluluğundadır. Burada söz konusu olan öğretmenin öğrenciye kendi kararlarını empoze etmemesi, onun öğrenmesi ile ilgili kararları onun yerine almamasıdır (Açıköz, 2003:34). Öğretmen bilgi aktarıcı, karar verici olmak yerine öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırmalıdır. Karar verici olarak öğrencilerin yetiştirilmesinde bilginin, bir amaç olarak değil, bir problemin çözümünde araç olarak edinilmesi sağlanmalıdır.

Öğretmenler, öğrencilerin belirlenen kazanımları edinmesini sağlamak için hangi öğrenme strateji, yöntem ve tekniklerini kullanacaklarını, burada değinilen öğrenme ve öğretme ile ilgili anlayışları dikkate alarak kendileri belirleyeceklerdir. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminde öğrencilerin çeşitli öğrenme deneyimleri edinmesi için uygun öğrenme ortamlarının sağlanması esastır. Öğrencilerin ele alınan olayların açıklamalarını kendilerinin yapılandırmalarını ve değerlendirmelerini sağlayan bireysel veya grup etkinlikleri, öğretmen ve öğrencilerin birlikte katılacağı tartışmalar etkin şekilde kullanılmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde öğretmenin rolü belirtildiği üzere öğrencilere rehberlik yaparak öğrenmeyi kolaylaştırmaktır.

Öğrenciler, onlara ne söylendiğinden çok kendi yaptıklarından açığa çıkan kavramları daha iyi hatırlarlar; buna rağmen "düşünme" olmaksızın sadece etkinlikleri bir tariften yemek yapar gibi "yapmak", anlamlı öğrenmenin gerçekleşeceği anlamına gelmez. Bu tür etkinlikler çoğu zaman öğrenciyi ezberlemeye yönlendirir.

Öğretmenin ne yaptığından çok öğrencinin zihinsel ve bedensel olarak ne yaptığı eğitimciler için daha fazla önem taşımaktadır. Öğrencinin pasif olarak kendi önüne söz, yazı, gösteri vb. şekillerde konulan bilgileri öğrenmelerinden çok, tıpkı bir bilim insanı gibi gereksinim duyulan bilgiyi ortaya çıkarmaya çalışması ve değerlendirmeye yönelik faaliyetlere girişmesi, etkin olarak bilgi oluşturma ve edinmeye çabalaması ve bunu uygun şekillerde tartışmaya sunması öğrenme olarak nitelenmektedir. Böyle bir amaca hizmet eden öğretmenin bir antrenör gibi öğrencileri motive eden, durumlara tanı koyan, gerektiğinde rehberlik eden, saha kenarından işleyişi yöneten, öğrencilerin yararına yeni ve özgün ortamlar hazırlayabilen, öğrenmekten bıkmayan ve sürekli araştıran özelliklere sahip olmasını gerektirir. Öğrenci de araştırma ve sorgulama yöntemlerini kullanarak doğa hakkında açık uçlu ve günlük hayatta da karşılığı olan konulara kendine göre cevaplar arayan ve böylece bilgi üretebilen bir birey konumunda olmaktadır. Bu süreçlerde öğrenci hem bedenlen hem de zihnen etkin olur. Böylece din ve ahlaka yönelik yaşantılar ve deneyimler edinir, din ve ahlakı sadece bir bilgi yığını olarak görme yerine ona yönelik çok daha kapsamlı bir bakış geliştirebilir.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenme ortamı düzenlenirken özellikle eşlerle/gruplarla çalışmak etkin bir öğretim yöntemidir. Bu öğretim programında, özellikle işbirlikli öğrenme yöntemlerinin gerektiği ölçüde kullanılması

öngörülmektedir. İşbirlikli öğrenmede öğrenciler gruplandırılırken çeşitli şekillerde grupların oluşturulması uygun olur. Çünkü bu durumun düşük başarılı öğrenciler için rehberlik, iyi örnek veya kendi sınırlarını zorlama ve geliştirme olanağı, diğer öğrenciler için de pekiştirme sağladığı görülmüştür. Öğretim yılı boyunca sınıfta tek bir gruplandırma düzeni oluşturmanın uygun olduğunu söyleme imkânı yoktur. Öğretmenler programda belirtilen öğrenme ve öğretme hakkındaki anlayışları ve öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alarak onların istenen kazanımları edinmesinde en uygun düzenlemeleri yapmalıdırlar.

Sınıf içi etkinlikler uygulanırken din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmeni aşağıdaki hususlara dikkat etmelidir:

- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersini öğrenmeye elverişli ve destekleyici bir ortam oluşturunuz, öğrenci özerkliğini ve girişimlerini destekleyiniz.
- Öğrencilerin fikirlerini önemseyiniz.
- Öğrencilerin motivasyon, ilgi, beceri ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurunuz.
- Öğrencilerin işlenen konu ile ilgili ön bilgilerini açığa çıkarın ve öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkında olmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerin ileri sürülen alternatif düşünceler üzerinde düşünmelerini, bu düşünceleri tartışmalarını ve değerlendirmelerini teşvik ediniz.
- Tartışmaları ve etkinlikleri, öğrencilerin bilgi ve anlayışları kendilerinin yapılandırmasına imkân verecek şekilde yönlendiriniz.
- Öğrencilere yapılandırdıkları yeni kavramları farklı durumlarda kullanma fırsatları veriniz.
- Öğrencilerin bir olguyu açıklamak için alternatif yorumlar yapabilme yeteneklerini teşvik ediniz.
- Öğretimde çeşitli ortam ve materyallerin yanı sıra verileri ve birincil bilgi kaynaklarını kullanınız.
- Bir öğrenme görevi oluştururken gerçek yaşamda karşılaşılan düzeyde karmaşık olmasına dikkat ediniz.
- Bir öğrenme görevi oluştururken “belirlemek”, “karşılaştırmak”, “sınıflamak”, “çözümlemek”, “oluşturmak” gibi üst düzey bilişsel etkinlikleri gerektiren görevlere ağırlık veriniz.
- Bir öğrenme görevi oluştururken doğrudan parçalara ayırmak yerine öncelikle bütüncül olarak tasarlayınız.
- Öğrencilere açık uçlu, düşünmeye sevk eden, anlamlı ve derinliği olan sorular sorunuz. Onları konuyu araştırmaları için destekleyiniz. Aynı zamanda öğrencileri kendi arkadaşlarına sorular sormaya yönlendiriniz.
- Öğrencilerin ilgilerini çekecek sorunlar ortaya atınız.
- Öğrencilerin hem sizinle hem diğer öğrencilerle etkileşimini destekleyiniz.
- Öğrencilerin yaptıkları hataları anlamaları için geri bildirimde bulununuz.
- Öğrencilere bir soru yönelttiğinizde olası bir yanıt üzerinde düşünmeleri için yeterince süre tanıyınız.
- Öğrencilere sunulan bilgiler arasında bağlantı kurabilmeleri ve çeşitli görüşleri birbirleriyle karşılaştırebilmeleri için zaman veriniz.
- Öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerini özendiriniz.

- Öğretmen-öğrenci ilişkilerinin demokratik olmasına özen gösteriniz.
- Değişen sosyal ve çevresel ihtiyaçları karşılamaya önem veriniz.
- Beceri gelişimi, bilgiye ulaşma ve tutumlar arasında denge kurunuz.
- Sınıf içerisinde meydana gelebilecek oluşumu ve olayları dikkate alınız.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın uygulanması sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramların kazanımında işe koşulabilecek ve etkinliklerimize temel oluşturabilecek bazı uygulamalar şunlar olabilir (Açıkgöz, 2003:86-125):

Örnek Olay Analizi (Çözümlemesi): Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili örnek olayları işlenen konu ilkeleri açısından çözümlemesidir.

Sonuç Çıkarma: Öğrencilerin işlenen konuda ulaştıkları sonuçları belirlemeleridir.

Geri Plandaki Düşünceleri Bulma: Öğrencilerin işlenen konuyu ya da konuyla ilgili olayları analiz ederek açıkça ifade edilmemiş düşünceleri keşfetmeye çalışmasıdır. Örneğin; kıssa, dinî hikâyeler ve tarihî bir olay işlendiği zaman kişilerin neden böyle davrandıklarını, ne düşünüyor olduklarını bulmadır.

Slogan Bulma: Öğrencilerden işlenen konunun ana düşüncesini yansıtan bir slogan üretmeleri istenir.

Reklam Hazırlama/Poster Afiş Hazırlama: Öğrencilerin işlenen konuya ilişkin televizyon ya da gazete için tanıtıcı reklamlar, posterler ya da afişler tasarlamasıdır.

Şiir-Hikâye Yazma: Öğrencilerin işlenen konunun önemli noktalarını yansıtan şiir ya da hikâye yazmalarıdır.

Görsel İmge Oluşturma: Öğrencilerin işlenen konuyu, grafik, resim, karikatür, tablo, şema, şekil vb. herhangi bir görsel imge ile göstermesidir.

Önem Sırasına Koyma: Öğrencilerin, işlenen konudaki ana düşünceleri, ilkeleri ya da anahtar sözcükleri önem sırasına koymalarıdır.

Sınıflandırma: Öğrencilerin belli bir konuda bilgi toplamaları ve onları sınıflandırarak sunmalarıdır.

Örnek Verme: Öğrencilerin işlenen konuları açıklığa kavuşturan örnekler vermesidir.

Yordama Yapma: Sınıfta işlenen konunun işlenmemiş bölümüyle ilgili tahminlerde bulunma ve bu tahminlerin gerekçelerini açıklamadır.

Bulmaca: Konu ile ilgili öğrencilerin hazırladıkları ya da öğretmen tarafından hazırlanmış bulmacalardır.

Dramatizasyon: Öğrencilerin, öğrenilenleri dramatize ederek göstermeleridir.

Tavsiyede Bulunma: Öğrencilerin işlenen konuyla ilgili kişilere tavsiyede bulunmasıdır. Her düzeydeki öğrenciler, öğrendikleri konularla ilgili kendilerinden sonraki öğrenciler için tavsiyeler hazırlayabilirler. Bu, öğrencilerin konu ve öğrenme süreci hakkında düşünmelerini sağlayacaktır.

Karşılaştırma: Öğrencilerin, öğrenilenler arasındaki farkları ya da benzerlikleri belirlemesidir.

Problem Çözme: Öğrencilerin, öğrenilenleri kullanarak cevabı kaynaklarda olmayan problemleri çözmeleridir.

Görüşme Yapma: Öğrencilerin öğrenilenlerle ilgili birbirlerine ya da bilgi alma amaçlı gerçek yaşamdaki insanlara bilgi alma amaçlı sorular sorması ve bu soruların cevaplanmasıdır.

Alan Gezileri: Öğrencilerin, öğrenilenlerle ilgili mekânlara yaptıkları inceleme gezileridir. Geziler doğal çevreye, müzeye, kent içindeki kurum ve yerlere olabilir. Ancak, gezilerin amaca hizmet etmesi için gezi öncesinde nelere dikkat edileceğinin belirlenmesi, gezi sırasında gezideki gözlemlerin kaydedilmesi ve gezi sonunda toplanan bilgilerin sınıflanması gibi etkinliklere yer verilmelidir.

Kavram Haritası Oluşturma: Konu ile ilgili başlıca kavramların, merkezî bir kavram etrafında, birbirleriyle ilişkilerini gösterecek bir haritanın oluşturulmasıdır.

Beyin Fırtınası: Öğrencilerin açık fikirli olarak bir konu, olay veya problem durumu hakkında düşünmeleri ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan olabildiğince çok sayıda fikir üretmeleridir.

Akrostiş Tekniği: Öğrencilerin, sözcüklerin ilk harflerini bir şifre, kavram, söz öbeği veya cümle verecek biçimde alt alta sıralamasıdır. Akrostiş tekniği, bir ünite veya konunun işlenişinde ana teması veya kendisinin, öğrencilere ders süresince veya bitiminde sürpriz kavram veya kavramlarla oyunla açıklanması, üniteye geçen kavramlara dikkat çekilerek bilinmeyenlerin buldurulması şeklinde ilgiyi konu üzerinde toplayarak öğrenilmesine imkân verir.

Yukarıda sıralanan etkinliklerin yanı sıra ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğretmen tarafından empati kurma, değerlendirme, benzetim, günlük yaşamla ilişkilendirme, not alma, görüş tarama, gözlem, formülleştirme, haber toplama, önceki düşünceleriyle karşılaştırma, bildikleriyle bağ kurma, dosya oluşturma, öykü tamamlama, çalışma yaprağı, koleksiyon yapma, yıllık hazırlama, tersinden düşünme, anlaşma imzalama, pandomim, öğrendiklerini listeleme, proje, gazete çıkarma, yeniden yazma gibi uygulamalar etrafında etkinlikler hazırlanabilir.

3. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

İlköğretim 4. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
İnanç	Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum?	8	20	14
İbadet	Temiz Olalım	8	18	12
Hz. Muhammed	Hz. Muhammed'i Tanıyalım	6	13	14
Kur'an ve Yorumu	Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	5	11	8
Ahlak	Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	8	18	12
Din ve Kültür	Aile ve Din	9	20	12
	Toplam	44	100	72

İlköğretim 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
İnanç	Allah İnancı	7	15	14
İbadet	İbadet Konusunda Bilgilenelim	12	25	16
Hz. Muhammed	Hz. Muhammed ve Aile Hayatı	5	11	8
Kur'an ve Yorumu	Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri	6	13	10
Ahlak	Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım	9	19	12
Din ve Kültür	Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	8	17	12
	Toplam	47	100	72

İlköğretim 6. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
İnanç	Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç	10	22	14
İbadet	Namaz İbadeti	11	24	16
Hz. Muhammed	Son Peygamber Hz. Muhammed	11	23	14
Kur'an ve Yorumu	Kur'an-Kerim'in Ana Konuları	5	9	10
Ahlak	İslam'ın Sakınılmasını İstedığı Bazı Davranışlar	6	13	10
Din ve Kültür	İslamiyet ve Türkler	4	9	8
	Toplam	47	100	72

İlköğretim 7. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
İnanç	Melek ve Ahiret İnancı	14	29	16
İbadet	Oruç İbadeti	10	21	14
Hz. Muhammed	Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed	7	13	12
Kur'an ve Yorumu	İslam Düşüncesinde Yorumlar	8	17	10
Ahlak	Din ve Güzel Ahlak	5	10	10
Din ve Kültür	Kültürümüz ve Din	6	10	10
	Toplam	49	100	72

İlköğretim 8. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
İnanç	Kaza ve Kader	9	20	14
İbadet	Zekât, Hac ve Kurban İbadeti	11	25	14
Hz. Muhammed	Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar	5	11	8
Kur'an ve Yorumu	Kur'an'da Akıl ve Bilgi	6	14	12
Ahlak	İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar	6	14	10
Din ve Kültür	Dinler ve Evrensel Öğütleri	7	16	14
	Toplam	44	100	72

Not: Ders saati dağılımları ünitelerin konu yoğunluğu esas alınarak yapılmıştır.

4. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE HAZIRLANACAK KİTAPLARIN FORMA SAYILARI

SINIFLAR	DERS KİTABI		ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI	
	KİTAP BOYUTU	FORMA SAYISI	KİTAP BOYUTU	FORMA SAYISI
4	19.5 x 27.5	7-11	SERBEST	SERBEST
5	19.5 x 27.5	7-11	SERBEST	SERBEST
6	19.5 x 27.5	7-11	SERBEST	SERBEST
7	19.5 x 27.5	7-11	SERBEST	SERBEST
8	19.5 x 27.5	7-11	SERBEST	SERBEST

ÖĞRENME ALANI: Birbiri ile ilişkili beceri, ünite ve kavramların bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi sınıflandıran bir yapıdır.

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yolu ile öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

5. PROGRAMIN GENEL ÇİZELGESİ

AÇIKLAMALAR: Kazanımları ve etkinlikleri, üniteler arasındaki ilişkilendirmeyi; beceri, değer ve değerlendirmeyi açıklayıcı ifadeler içermektedir.

DÜZEY

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU

4. SINIF

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an'ın, Allah tarafından insanlara gönderilen son ve evrensel bir kitap olduğunu bilir. 2. Kur'an'ın Hz. Muhammed'e indiriliş sürecini bilir. 3. Kur'an'ın kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılması ile ilgili süreci açıklar. 4. Kur'an'ın iç düzenine ilişkin ayet, sure ve cüzün anlamlarını kavrayarak Kur'an'dan bunlara ilişkin örnekler gösterir. 5. Hz. Lokman'ın öğütlerinden çıkarımlarda bulunur. 	<p>Nasıl İndirilmiştir? Kur'an-ı Kerim'in indiriliş süreci ve çoğaltılması ile ilgili olarak öğrencilerle birlikte bir şema çalışması yapılır (2. kazanım).</p> <p>Nasıl Kitaplaştı? Öğrenciler Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılması ile ilgili araştırma yaparlar. Araştırma sonucu toplanan bilgiler sınıfta sunulur (3. kazanım).</p> <p>Kur'an-ı Kerim'i Tanıyoruz: Öğrencilerin ayet, sure, cüz kavramlarının anlamlarını sözlükten bulmaları istenir (4. kazanım).</p>	<p>↔ Bu ünite de konular Kur'an-ı Kerim'in indirilişinden kitap hâline getirilişine ve çoğaltılmasına kadarki süreç, ayrıntılara inilmeden genel olarak ele alınacak ve Kur'an-ı Kerim ayet, sure ve cüz gibi özellikleriyle şekil açısından tanıtılacaktır.</p> <p>[!] Kur'an-ı Kerim'in iniş süreciyle ilgili zaman şeridi oluşturulacaktır.</p> <p>[!] 3. kazanım işlenirken Hz. Ali'nin Kur'an'a hizmetlerine ve katkılarına da yer verilecektir.</p> <p>[!] Öğrencilerin somut deneyimlerinden mümkün olduğunca yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; saygı, hoşgörü, bilimselliktir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; problem çözme, araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma.</p> <p>📖 Bu ünite de sözlü ve yazılı anlatım, kavram haritası yaptırılarak, kısa cevaplı sorular ve çoktan seçmeli testlerle değerlendirme yapılabilir.</p>

ETKİNLİK ÖRNEKLERİ: Bu etkinlikler size yol göstermek amacıyla verilmiştir. Okulunuzun bulunduğu çevreye ve imkânlarınıza göre örnek etkinliklerden seçebilirsiniz. Yalnız etkinliğin özelliğine göre bir ya da iki hafta önceden gerekli hazırlık yapılmalıdır. Kendiniz de farklı etkinlikler geliştirebilirsiniz.

DEĞER: Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır.

BECERİ: Öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir.

6. Programda Kullanılan Semboller

 Sınıf-okul içi etkinlik	<p>Bu sembol, ilgili etkinliklerin (drama, grup çalışması, zaman şeridi oluşturma, çalışma kâğıdı doldurma, görsel materyal okuma, mektup yazma, film izleme, sanal alan gezisi vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.</p>
 Okul dışı etkinlik	<p>Bu sembol, ilgili etkinliklerin (sözlü tarih, grup çalışması, günlük tutma, proje çalışmaları vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.</p>
 Uyarı	<p>Bu sembol, ilgili üniteye doğrudan verilecek beceri ve değer ifadelerini, kullanılması önerilen araç-gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.</p>
 Ders içi ilişkilendirme	<p>Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin diğer ünitelerinin adını, ilgili kazanımlarını ve konularını gösterir.</p>
 Ölçme ve değerlendirme	<p>Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Burada yazılan değerlendirme etkinliği bir öneridir. Siz kılavuzda yer alan etkinliklerden öğrencilerinizin performansını en iyi ölçebileceğinizi düşündüğünüz başka yöntemleri de seçebilirsiniz.</p>
 Sınırlamalar	<p>Bu sembol, ilgili konunun hangi sınırlar içerisinde işleneceğini gösterir.</p>
 Diğer derslerle ilişkilendirme	<p>Bu sembol, ilgili üniteyle iş birliği yapılabilecek diğer derslerin adını gösterir.</p>
 Ara disiplinlerle ilişkilendirme	<p>Bu sembol, İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Özel Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Sağlık Kültürü ara disiplin alanları ile ilişkili kazanımları gösterir.</p>

7. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ (4, 5, 6, 7 VE 8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANLARI VE ÜNİTELERİ

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER				
	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
İnanç	Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum?	Allah İnancı	Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç	Melek ve Ahiret İnancı	Kaza ve Kader
İbadet	Temiz Olalım	İbadet Konusunda Bilgilenelim	Namaz İbadeti	Oruç İbadeti	Zekât, Hac ve Kurban İbadeti
Hz. Muhammed	Hz. Muhammed'i Tanıyalım	Hz. Muhammed ve Aile Hayatı	Son Peygamber Hz. Muhammed	Bir İnsan ve Peygamber Olarak Hz. Muhammed	Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar
Kur'an ve Yorumu	Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri	Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları	İslam Düşüncesinde Yorumlar	Kur'an'da Akıl ve Bilgi
Ahlak	Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım	İslam'ın Sakınılmasını İsteddiği Bazı Davranışlar	Din ve Güzel Ahlak	İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar
Din ve Kültür	Aile ve Din	Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	İslamiyet ve Türkler	Kültürümüz ve Din	Dinler ve Evrensel Öğütleri

8. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ (4,
5, 6, 7 VE 8. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI
(KAZANIMLAR,
ETKİNLİK ÖRNEKLERİ
VE AÇIKLAMALAR
TABLOSU)

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dinî ifadelerin günlük konuşmalarımızda nerede ve nasıl kullanıldığını fark eder. 2. Selamlaşmanın iletişimdeki önemini fark eder. 3. Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in anlamlarını açıklar. 4. Din hakkında bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu fark eder. 5. Din ve ahlak kavramlarını tanımlar. 6. Dinin ahlaklı olmayı gerektirdiğini fark eder. 7. Güzel söz söyleme ve güzel davranış sergilemeye istekli olur. 8. Sübhâneke duasını ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Hangilerini Kullanıyoruz? Öğrencilerden çevresinden duyduğu dinî ifade ve kavramları listelemeleri istenir, bunları nerede ve nasıl kullandıkları ile ilgili örnekler vermeleri sağlanır (1 ve 3. kazanımlar).</p> <p> Yeni Kelimeler Öğreniyoruz: İçerisinde dinî kavram ve kelimelerin kullanıldığı bir metin üzerinde öğrencilerle sözlük çalışması yapılır ve onlardan yeni öğrendikleri kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenir (1. kazanım).</p> <p> Fark ve Benzerlikler Nerede? Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in Türkçe anlamları tahtaya yazılır/yansıtılır. Öğrencilerden Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet arasındaki fark ve benzerlikleri belirlemeleri istenir, bu iki kavramın İslam dini için niçin önemli olduğu üzerinde düşüncelerini ifade etmeleri istenir (3. kazanım).</p> <p> Haydi Tartışalım: Öğrencilerin din hakkında bilgi sahibi olmanın önemi ile ilgili görüşlerini açıklayabilecekleri bir tartışma ortamı sağlanır (4. kazanım).</p> <p> Balık Kılıcı: Güzel söz söylemeye ve davranışta bulunmaya ilişkin söz ve şiirler tahtaya yansıtılır. Öğrencilerle bunlar üzerinde konuşulur, daha sonra öğrencilerden ahlaka ilgili söz ve davranışları balık kılıcına yazmaları istenir (7. kazanım).</p> <p> Duanın Anlamı Üzerinde Konuşalım: Sübhaneke duasının anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (8. kazanım).</p>	<p> Bu ünite mümkün olduğunca öğrencilerin din ve ahlak hakkındaki somut deneyimlerinden hareketle konu sınırlandırılacaktır.</p> <p> Günlük konuşmalarımızda dinî ifadeler altında besmele, şükür, günah, sevap kavramları, dilek ve dualardaki dinî ifadeler üzerinde durulacaktır (1. kazanım).</p> <p> 2. kazanım işlenirken günlük hayatta kullanılan selamlaşma ifadelerine de yer verilecektir.</p> <p> 6 ve 7. kazanımlar işlenirken Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ali'nin sözlerine de yer verilecektir.</p> <p> Öğrenciler ünite boyunca konuşmaya cesaretlendirilmelidir.</p> <p> Öncelikle verilecek değerler; doğruluk ve dürüstlük, sevgi, saygı, hoşgörü.</p> <p> Öncelikle verilecek beceriler; iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma.</p> <p> Özel Eğitim (7-9)</p> <p> Bu ünite açık uçlu sorularla, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testlerle, tartışma, kavram haritası, çalışma yapıtları, sözlü ve yazılı anlatım yaptırılarak, öz değerlendirme formu ve gözlem formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
TEMİZ OLALIM	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> İslam dininin temizliğe verdiği önemin farkında olur. İbadet ile temizlik arasında ilişki kurar. Beden ve giysi temizliğine özen gösterir. Çevreyi temiz tutmaya ve korumaya önem verir. Beden ve çevre temizliğinin sağlık açısından önemini açıklar. Manevi temizliğin ne olduğunu kavrar. Allah'ın sevgisini kazanmada temizliğin önemini yorumlar. Fâtiha suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Ne Kadar Yapıyoruz? Öğrencilerden bir gün içerisinde giysi, beden ve çevre temizliği ile ilgili neler yaptıklarını listelemeleri istenir (2-4. kazanımlar).</p> <p> Beyaz Diş, Beyaz Gülüş: Diş temizliğinin beden temizliğinin önemli bir parçası ve sağlık için vazgeçilmez bir uygulama/eylem olduğu üzerinde durulur (3. kazanım).</p> <p> Temizlik Sağlık: Beden ve çevre temizliğinin sağlık açısından önemi, tuvalet sonrası ellerin yıkanması ve hijyene dikkat edilmesi ile ilgili tartışma ortamı açılır. Ortaya çıkan sonuçlarla ilgili afiş çalışması yapılır (4 ve 5. kazanımlar).</p> <p> Ben Ne Yapabilirim? Öğrencilerden yaşadıkları bölgenin daha temiz olabilmesi için neler yapılabileceği konusunda küçük bir proje hazırlamaları istenir (4. kazanım).</p> <p> Dürüst Olmak da Temizliktir: Öğrencilerin sözünde durma, dürüst ve güvenilir olmanın niçin temizlik olduğu ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri bir tartışma ortamı hazırlanır (6. kazanım).</p> <p> Allah Temiz Olanları Sever: Öğrencilerden Allah'ın temiz olanları sevmesi ile ilgili aile bireylerinin görüşlerini almaları ve kendi düşünceleri ile birlikte sınıf ortamında paylaşımları sağlanır (7. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Fatiha suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (8. kazanım).</p> <p> Dış temizlik Yeter mi? Hacı Bektaş Veli'nin "Bir şişenin içine pis bir şey konulup ağzı kapatılsa, dışı ne kadar temizlenirse temizlensin içi kirli kalmış olur." (Hacı Bektâş Veli, Makâlât, s. 51) sözü, maddi ve manevi temizlik açısından değerlendirilir (6.kazanım).</p>	<p> Bu ünite konular, dinin beden, giysi, çevre temizliğine verdiği önem, sağlık, temizlik ilişkisi ve manevi temizlikle sınırlandırılacaktır.</p> <p> 6. kazanım işlenirken sözünde durmak, dürüst ve güvenilir olma gibi davranışların manevi temizlik olduğuna vurgu yapılacaktır.</p> <p> Öğrencilerin somut deneyimlerini mümkün olduğunca öğrenme-öğretme sürecinde ifade etmeleri teşvik edilecektir.</p> <p> Dinin temelini temizliğin oluşturduğu, temizliği bir bütün olarak ele almak gerektiği ve sağlık ile temizlik arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu vurgulanacaktır.</p> <p> Öncelikle verilecek değerler; temizlik, sözünde durmak, güvenilirlik ve dürüstlüktür.</p> <p> Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme ve sosyal katılımıdır.</p> <p> Rehberlik (4-9)</p> <p> Sağlık Kültürü (3, 4, 5-12, 28)</p> <p> Bu ünite sözlü ve yazılı anlatım, tartışma, proje, yaptırılarak, kontrol listeleri, çalışma yaprakları kullanılarak (eşleştirme, boşluk doldurma, resimden bulma, doğru-yanlış) ve öz değerlendirme formu ile değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p style="text-align: center;">HZ. MUHAMMED’İ TANIMALIM</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Muhammed’in doğduğu çevrenin dinî, sosyal ve ekonomik özelliklerini örnekler vererek açıklar. 2. Hz. Muhammed’in aile büyüklerini tanıır. 3. Hz. Muhammed’in doğumu, çocukluk ve gençlik yıllarını özetler. 4. Hz. Muhammed’in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından örnekler verir. 5. Hz. Muhammed’in çocukluk ve gençlik yıllarındaki davranışlarını kendi hayatı ile ilişkilendirir. 6. Kevser suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Araştırıyoruz: Öğrenciler gruplara ayrılır. 1. grup Hz. Muhammed’in doğduğu çevreyi, 2. grup aile büyüklerini, 3. grup çocukluk ve gençlik yıllarını, 4. grup da çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışları hakkında bilgiler toplar. Toplanan bilgilerden sunu oluşturularak sınıfta paylaşılır (1-4. kazanımlar).</p> <p> Hz. Muhammed’in Hayatı/Kimlik Belgesi: Öğrencilerin “Araştırıyoruz” etkinliği sonucu elde ettikleri bilgiler sonucunda Hz. Muhammed’in hayatının kronolojisi ve program kılavuzunda yer alan kimlik belgesi hazırlanır (2. kazanım).</p> <p> Hz. Muhammed ve Biz: Öğrencilerle Hz. Muhammed’in erdemli davranışlarının bizler için önemi üzerinde konuşulur (4. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Kevser suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (6. kazanım).</p>	<p> Bu ünite Hz. Muhammed’in çocukluk ve gençlik hayatı genel hatları ile ele alınacaktır (Özellikle onun çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışları ele alınacaktır.).</p> <p>[!] Bu ünite işlenirken gültün, Hz. Muhammed sevgisinin sembolü olduğu vurgulanır.</p> <p>[!] Etkinlikler yapılırken mümkün olduğunca Hz. Muhammed’in hayatı 4. sınıf öğrencilerinin kavrayabileceği şemalarla verilmeye çalışılacaktır. Hz. Muhammed’in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışları ise somut olaylar örnek verilerek ele alınacaktır.</p> <p>[!] 6. kazanım işlenirken “Kevser”in bir diğer anlamının da bolluk, bereket ve neslin çoğalması anlamlarına geldiğine ve Allah’ın, Hazret-i Peygambere pek çok nimetler verdiğiine bu nimetlerden birinin de Hz. Peygamber’in neslini devam ettiren Hz. Fatıma olduğuna yer verilecektir.</p> <p>[!] Bu ünite, Hz. Muhammed’in hayatı ve doğduğu sosyal çevre dikkate alınarak kronolojik olarak işlenir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; sevgi ve saygı, doğruluk ve dürüstlük, adalet, sözünde durmaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, iletişim, empati, araştırmadır.</p> <p> Bu ünite sözlü ve yazılı sunum, sergileme yaptırılarak, kısa ve uzun cevaplı sorular sorularak, kavram haritaları ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KUR'AN-I KERİM'İ TANIMALIM	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an'ın, Allah tarafından insanlara gönderilen son ve evrensel bir kitap olduğunu açıklar. 2. Kur'an'ın Hz. Muhammed'e indiriliş sürecini özetler. 3. Kur'an'ın kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılması ile ilgili süreci açıklar. 4. Kur'an'ın iç düzenine ilişkin ayet, sure ve cüzün anlamlarını kavrayarak Kur'an'dan bunlara ilişkin örnekler gösterir. 5. Hz. Lokman'ın öğütlerinden çıkarımlarda bulunur. 	<p> Nasıl İndirilmiştir? Kur'an-ı Kerim'in indiriliş süreci ve çoğaltılması ile ilgili olarak öğrencilerle birlikte bir şema çalışması yapılır (1 ve 2. kazanım).</p> <p> Nasıl Kitap Hâline getirildi? Öğrenciler Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi ve çoğaltılması ile ilgili araştırma yaparlar. Araştırma sonucu toplanan bilgiler sınıfta sunulur (3. kazanım).</p> <p> Kur'an-ı Kerim'i Tanıyoruz: Öğrencilerin ayet, sure, cüz kavramlarının anlamlarını sözlükten bulmaları istenir (4. kazanım).</p> <p> Bilge İnsandan Öğütler: Öğretmen tarafından sınıfa getirilen Kur'an mealinde Hz. Lokman kıssasında ön plana çıkan öğütler üzerinde konuşularak ilkeler çıkartılır. Günlük hayatla ilişkilendirilir (5. kazanım).</p>	<p> Bu ünite konular Kur'an-ı Kerim'in indirilişinden kitap hâline getirilişine ve çoğaltılmasına kadarki süreç, ayrıntılara inilmeden genel olarak ele alınacak ve Kur'an-ı Kerim ayet, sure ve cüz gibi özellikleriyle şekil açısından tanıtılacaktır.</p> <p>[!] Kur'an-ı Kerim'in iniş süreciyle ilgili zaman şeridi oluşturulacaktır.</p> <p>[!] 3. kazanım işlenirken Hz. Ali'nin Kur'an'a hizmetlerine ve katkılarına da yer verilecektir.</p> <p>[!] Mümkün olduğunca öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; saygı, hoşgörü, bilimselliktir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; problem çözme, araştırma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, Kur'an-ı Kerim mealini kullanmadır.</p> <p> Bu ünite sözlü ve yazılı anlatım, kavram haritası yaptırılarak, kısa cevaplı sorular ve çoktan seçmeli testler ile değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: AHLAK		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sevmenin ve sevilmenin bir ihtiyaç olduğunu fark eder. 2. Sevginin, yaratılmışların hayatlarını sürdürmedeki önemini açıklar. 3. Sevginin Allah tarafından insanlara verilen bir nimet olduğunu örneklerle açıklar. 4. Sevgi ifadesi olan davranışlara örnekler verir. 5. Allah'ın, yarattıklarını sevdiğine dair örnekler verir. 6. Sevginin, dostluk ve kardeşlik bakımından önemini irdeler. 7. İslam'da sevgi ve barışın önemini örnekleri ile açıklar. 8. Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir. 	<p>Sevmek ve Sevilmek Bir İhtiyaçtır: Sevmenin ve sevilmenin bir ihtiyaç olduğuna dair öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri bir tartışma ortamı oluşturulur (1 ve 6. kazanımlar).</p> <p>Sevgi Yaratılanlara Verilen Bir Nimettir: Öğretmen Kur'an'dan kâinatın ve insanların sevgi üzerine yaratıldığını ifade eden iki ayet ve hadis meali tahtaya yazar/yansıtır. Öğrencilerle bunlar üzerinde konuşulur (2, 4 ve 8. kazanımlar).</p> <p>Sevgimizi İfade Ediyoruz: Öğrencilerden sevgilerini çevresindekilere nasıl ifade ettiklerini listelemeleri istenir ve bunlar üzerinde konuşulur (4. kazanım).</p> <p>Bir Mektubum Var: Öğrencilerden arkadaşlarına dostluk ve sevgi mesajı içeren bir mektup yazmaları istenir (7. kazanım).</p> <p>Küsleri Barıştırıyoruz: Sınıfta (varsa) birbirleri ile dargın olan öğrencilerin barıştırılması sağlanır (3 ve 7. kazanımlar).</p> <p>Varsa Ne Olur, Yoksa Ne Olur? Öğrencilerle dostluk, kardeşlik, sevgi, dayanışma vb.nin toplumda benimsenip yaygınlaştığı zaman ne olacağı, bunların olmadığı zaman neler olabileceği üzerinde konuşulur (5, 6 ve 7. kazanımlar).</p> <p>Derliyoruz: Öğrenciler iki gruba ayrılır. 1. gruptan sevgi, dostluk ve kardeşlik ile ilgili atasözlerini, 2. gruptan bunlarla ilgili şiiirleri bulmaları istenir. Yapılan çalışmalar sunu hâline getirilerek sınıfta paylaşılır (5, 6 ve 7. kazanımlar).</p> <p>Nasıl Bir Dünya İstiyoruz? Öğrencilerden sevgi ve dostluğun hâkim olduğu bir dünyanın nasıl oluşturulabileceği konusunda slogan oluşturma çalışması yapılır (1-8. kazanımlar).</p> <p>Yurtta Barış, Dünyada Barış: Öğrencilerle Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış!" sözündeki evrensel değerler belirlenmeye çalışılır (7. kazanım).</p>	<p>←→ Bu ünite genelinde sevgi, dostluk ve kardeşlik, özelden ise İslam dininin bu değerlerle ilişkisi kurulacak ve öğrenciler konuşturularak onların somut deneyimlerinden yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Kur'an'dan Allah'ın sevgisini ifade eden isim ve sıfatlarına ilişkin örnekler ve Hz. Muhammed'in "İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız." gibi hadisleri kullanılacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; sevgi, barış, kardeşlik, dostluk, güven, samimiyettir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, araştırma, sosyal katılımdır.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (1 - 9)</p> <p>➤ Özel Eğitim (8-10)</p> <p>➤ Rehberlik (8-4)</p> <p>📖 Bu ünite tartışma, sözlü ve yazılı anlatım, araştırma kâğıtları, sergileme yaptırılarak ve akran değerlendirme formu, öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR		4. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
AİLE VE DİN	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ailenin birey ve toplum için önemini açıklar. 2. Anne ve babaların, çocuklarının iyiliğini istediğinin farkında olur. 3. Kardeşleriyle iyi geçinmeye istekli olur. 4. Ailedeki sevgi, saygı ve yardımlaşmanın aile mutluluğundaki önemini açıklar. 5. Aile içinde kendi sorumluluklarını yerine getirmeye istekli olur. 6. Aile bireylerinin birbirlerini anlamalarının önemini açıklar. 7. Sorunlarını aile bireyleri ile birlikte çözer. 8. Kadınlara ve çocuklara yönelik olumsuz tutum ve davranışların etkilerini fark eder. 9. İslam dininin aile hayatına ilişkin prensiplerini açıklar. 	<p> Ne Çağırıyor? Öğrencilerle aile kurumunun çağırıldığı kavramlar üzerine konuşulur ve bir kavram haritası oluşturulur (1. kazanım).</p> <p> Beni Anlıyor musun? Öğrencilerden bir gruba anne, baba, ağabey, abla ve kardeş gibi aile bireylerinin rolleri verilerek aile ortamında bireylerin birbirlerine nasıl davranmaları gerektiğine yönelik bir drama çalışması yapmaları sağlanır (5 ve 6. kazanımlar).</p> <p> Neden Aile? Aile ile ilgili bir ayet ve hadis meali tahtaya yansıtılır ve öğrencilerle İslam dininin neden aileye önem verdiği üzerinde konuşma ortamı oluşturulur (9. kazanım).</p> <p> Ne Yapabiliriz? Öğrencilerden aile içerisindeki sevgi, saygı, güven ve sorumluluğun geliştirilmesi için neler yapılabileceği ile ilgili önerilerin yer aldığı bir metin oluşturmaları istenir (4,5, 6 ve 7. kazanımlar).</p>	<p> Bu ünite de konular ailenin önemi, aile içi iletişim ve İslam dininin aile ile ilgili öğütleriyle sınırlandırılacak ve öğrencilerin geçmiş deneyimlerinden yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Bu ünite işlenirken sınıf içinde aile bireylerini kaybetmiş çocukların da olabileceği dikkate alınarak onların psikolojisini bozmayacak bir hassasiyetle yaklaşılmalıdır.</p> <p>[!] 4. kazanım işlenirken Hz. Ali ve Cafer-i Sadık'ın sözlerine de yer verilecektir.</p> <p>[!] Bu ünite de dinimizin kadına, çocuğa karşı şiddet, ayrımcılık ve her türlü istismarı yasakladığına vurgu yapılır.</p> <p>[!] Sınıfta farklı problemlere sahip ya da anne babası boşanmış öğrenciler olabileceği daima dikkate alınacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; sevgi, saygı, güven, aile birliğine önem verme, dayanışma, şefkat, paylaşma, özveri, hoşgörü, anlayış, sorumluluk, duyarlılıktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; iletişim ve empati, problem çözmedir.</p> <p> İnsan Hakları ve Vatandaşlık (5-14; 1-30)</p> <p> Bu ünite de kavram haritası, sergileme, çalışma yaprakları, sözlü ve yazılı anlatım yaptırılarak, uzun cevaplı sorular sorularak ve görüşme formu kullanılarak değerlendirilebilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ		5. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ALLAH İNANCI	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsanın akıllı ve inanan bir varlık olduğunun farkında olur. 2. Evrendeki düzenden hareketle yaratıcının varlığını açıklar. 3. Allah'ın bizi ve her şeyi yarattığının farkında olur. 4. Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını açıklar. 5. Allah'ın her şeyi işittiği, bildiği, gördüğü ve her şeye gücünün yettiğinin farkında olur. 6. Çalışmanın Allah tarafından karşılıksız bırakılmayacağı bilinci ile iyi işler yapmaya istekli olur. 7. İhlâs suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Farkım Nerede? Öğrencilerden varlıkları gruplandırmaları ve gruplandırılan varlıklar içerisinde insanın diğerlerinden farklı olan özelliklerini bulmaları istenir (1. kazanım).</p> <p> Halim Ne Olurdu? Nasrettin Hoca'dan konuyla ilgili fıkra öğrencilere okutturulur ve metinden hareketle öğrencilerle evrendeki düzen hakkında konuşulur (2. kazanım).</p> <p> Rabb'imî Tanıyorum: Allah'ın sıfatlarını içeren birer ayet meali tahtaya yansıtılır. Bunlar üzerinde öğrencilerle konuşulur (4. ve 5. kazanımlar).</p> <p> Sen Ne Dersin? Öğrencilerden Allah inancının ve Allah'ın sahip olduğu sıfatların bireyin davranışlarını nasıl etkilediği veya etkileyebileceği konusundaki fikirleri örnekleriyle alınıp (5. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: İhlâs suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (7. kazanım).</p>	<p> Bu ünite de konular insanın akıllı ve inanan bir varlık olma özelliği temel alınarak Allah'ın yaratıcı, yaşatıcı, gözetici olduğu vurgulanacaktır. Bu çerçevede insanın Allah'a güveni ve çalışması vb. üzerinde durulacaktır.</p> <p>[!] Öğrencilere Allah inancı ile ilgili konular verilirken çocuklarda batıl inançların oluşmasının önüne geçilmeli; Allah'ın sıfat ve isimleri tanıtılırken öğrencinin tecrübeleri kullanılmalı; Allah sevgisi esas alınmalı, müsamahalı ve hoşgörülü olunmalı; tedricilik ilkesine dikkat edilmeli ve çocuğun dikkati çevresine yöneltilmelidir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, çalışkanlık, sevgi, güvenilirlik ve sorumluluktur.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, zaman, mekân ve kronolojiyi doğru algılama ve eleştirel düşünmedir.</p> <p> Bu ünite de tartışma yaptırılarak, açık uçlu sorular, gözlem formu, çalışma yaprakları, yazılı sunum ve kavram haritaları kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET		5. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İbadetin anlamını yorumlar. 2. İbadetle ilgili kavramları açıklar. 3. Niçin ibadet edildiğini gerekçelendirir. 4. Başlıca ibadetlerin hangileri olduğunu belirtir. 5. Camiyi genel özellikleri ile tanıır. 6. Dua etmenin anlamını örneklerle yorumlar. 7. Niçin ve nasıl dua edilmesi gerektiğini açıklar. 8. Kur'an'dan ve Hz. Muhammed'in sözlerinden dua örnekleri verir. 9. Kültürümüzden dua örnekleri verir. 10. Her güzel iş ve davranışın (salih amel) dinimizdeki önemini örneklerle açıklar. 11. İbadetlerin davranışlar üzerindeki etkisini fark eder. 12. Rabbena dualarını ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p>🏠 Anlamını Bulabilir misin? İbadet, farz, vacip ve sünnet, dua, salih amel kavramlarını öğrencilerin sözlüklerden bulmaları ve tanımlamaları istenir (1 ve 2. kazanımlar).</p> <p>🏠 Niçin? Çünkü... Öğrencilere “Niçin ibadet ediyoruz?” sorusu yöneltilir, alınan cevaplar tahtaya listelenir (3. kazanım).</p> <p>🏠 Sınıflandırıyoruz: Öğrencilerden öncelikle bildikleri ibadetleri rastgele yazmaları ve bunları sınıflandırmaları istenir. Daha sonra bu sınıflandırmadan hareketle ibadetlerin fark ve benzerliklerini gösteren bir zihin haritası oluşturmaları sağlanır (4. kazanım).</p> <p>🏠 Bir Gözlemim Var: Öğrencilerden çevresinde ibadetle ilgili gözlemediklerini sınıfta arkadaşları ile paylaşmaları istenir (11. kazanım).</p> <p>🏠 Camiyi Tanıyalım: Camiyi tanıtan bir CD izletilerek bölümleri tanıtılır ve öğrencilerden camiyi tanıtan bir kroki hazırlamaları istenir ve caminin birlik ve beraberliğimizi sağlamasına yönelik örnekler bulmaları sağlanır (5. kazanım).</p> <p>🏠 Temelinde Ne Var? Hz. Muhammed'in “İslam beş esas üzerine kurulmuştur...” hadisi tahtaya yazılır/yansıtılır ve üzerinde konuşulur (4. kazanım).</p> <p>🏠 Sorularla Dua: Dua etmenin anlamı ve duanın ne zaman, nasıl, nerede, niçin, kime yapıldığı konusunda bir çalışma yapılır (6 ve 7. kazanımlar).</p> <p>🏠 Atatürk Diyor ki! Atatürk'ün din ve inanç hürriyeti ile ilgili sözleri üzerinde bir konuşma ortamı oluşturularak ulaşılan sonuçlar listelenir (11. kazanım).</p> <p>🏠 Duanın Anlamı Üzerinde Konuşalım: Rabbena dualarının anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (12. kazanım).</p>	<p>↔ Bu ünite de konular, en genel anlamda ibadet, ibadetle ilgili kavram ve mekânlar, dua ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>⚠ Bu ünite de inanç-ibadet ilişkisi ve ibadetlerdeki temel ilkeler vurgulanır.</p> <p>⚠ 6 ve 7. kazanımlar işlenirken Cafer-i Sadık ve Ebu Hanife'nin dua ile ilgili sözlerinden de örnekler verilecektir.</p> <p>⚠ 9. kazanım işlenirken Alevi-Bektaşilikteki dua örneklerine de yer verilecektir.</p> <p>⚠ Atatürkçülük ile ilgili konular (11-1)</p> <p>⚠ Öncelikle verilecek değerler; güvenilirlik, sorumluluk, sevgi ve saygı, dayanışma, kardeşlik, doğruluk, bağımsızlık ve hoşgördür.</p> <p>⚠ Öncelikle verilecek beceriler; iletişim ve empati, eleştirel düşünme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmadır.</p> <p>📖 Bu ünite de açık uçlu sorular sorularak, tartışma, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, araştırma kâğıtları yaptırılarak öğrenciler değerlendirilebilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)		5. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p style="text-align: center;">HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI</p>	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile evlilik sürecini özetler. 2. Hz. Muhammed'in çocuklara verdiği değeri örneklerle açıklar. 3. Hz. Muhammed'in ailesi içindeki davranışlarına örnekler verir. 4. Hz. Muhammed'in aile fertlerinin güzel davranışlarına örnekler verir. 5. Salavat dualarını ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Örnek Eş: Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evliliği konusu araştırılır. Bu evlilikten doğan çocukların adları listelenir (1. kazanım).</p> <p> Örnek Aile: Hz. Muhammed'in ailesi içindeki davranışlarından örnekler bulmaları öğrencilerden istenir ve sınıfta bunlar üzerinde konuşulur.(3. kazanım).</p> <p> Aile Değerleri: Hz. Muhammed'in ailesini örnek yapan temel değerler üzerinde konuşulur ve bu değerler listelenir (3 ve 4. kazanımlar).</p> <p> Ana Fikir: Salavat duasının anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (5. kazanım).</p>	<p>[!] 1. kazanım işlenirken Hz. Muhammed'in Hz. Hatice'den olan çocuklarının adları belirtilecektir.</p> <p>[!] 3. kazanım işlenirken Hz. Muhammed'in aile bireylerine danışmasına ve onların görüşlerine değer vermesine de vurgu yapılacaktır.</p> <p>[!] Ünite işlenirken Hz. Muhammed'in ailesi içindeki örnek davranışları ve ailesinin örnek davranışları, öğrencinin somut deneyimleri ile ilişkilendirilerek verilecektir.</p> <p>[!]Bu ünite Hz. Muhammed'in insani değerleri yerleştirmek için gönderilmiş bir peygamber olduğu vurgulanır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler: sevgi, saygı, adalet, dayanışma, paylaşma, cömertlik, tutumluluk ve güvenirliliktir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler: araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p> Bu ünite açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular sorularak, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, rol yaptırılarak ve çalışma yaprakları kullanılarak öğrenciler değerlendirilebilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU		5. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KUR'AN-I KERİM'İN TEMEL EĞİTİCİ NİTELİKLERİ	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an'ın İslam dinindeki önemini yorumlar. 2. Kur'an'ın hayatımızdaki yeri ve önemini fark eder. 3. Kur'an'ın iyiye ve güzele yönlendirip kötülüklerden sakındırdığını örneklerle açıklar. 4. Kur'an'ın yol göstericiliğinin ne anlama geldiğini açıklar. 5. Hz. İbrahim'in Allah'a inanç konusunda ne tür çabalar gösterdiğini fark eder. 6. Fil suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Kaynağından Öğrenelim: Öğrencilere “Bir konuda bilgi edinmek için ne yaparsınız?” sorusu yöneltilerek tartışma ortamı oluşturulur ve İslam dinini öğrenmede Kur'an'ın yeri üzerinde durulur (1. kazanım).</p> <p> Kur'an'dan Kesitler: Öğrenciler ve öğretmen tarafından, Kur'an-ı Kerim mealinden Kur'an'ın temel eğitici nitelikleri ile ilgili ikişer ayet tespit edilir. Ayetler üzerinde öğrencilerle konuşulur (3 ve 4. kazanımlar).</p> <p> Kur'an'a Kulak Verelim: Öğrencilerden Kur'an-ı Kerim'in iyiye ve güzele yönlendirmesi ve kötülüklerden sakındırmasına yönelik ikişer ayet meali bulmaları istenir ve bu ayet mealleri üzerinde konuşmaları sağlanır (3. kazanım).</p> <p> Güzel Bir Benzetme: Öğretmen tarafından Bakara suresinin 261. ayetiyle İbrahim suresinin 24, 25 ve 26. ayetleri tahtaya yansıtılır ve öğrencilerle bu ayet meallerinden hareketle Kur'an'ın açıklayıcılığı ve yol göstericiliğindeki üslup üzerinde konuşulur (4. kazanım).</p> <p> Sonuçlar çıkaralım: Kur'an'ın bireylerden nasıl bir insan olmalarını istediği konusu tartışılır, ulaşılan sonuçlar balık kılıçına yazılır (3. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Fil suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (6. kazanım).</p>	<p>[!] Ünite süresince Kur'an'ın İslam dininin temel kaynağı olduğu vurgulanacak ve ünite kazanımları Kur'an'dan ilgili ayet mealleri çerçevesinde işlenmeye çalışılacaktır.</p> <p>[!] 4. kazanım işlenirken Kur'an'ın açıklayıcı ve yol göstericiliğinden hareketle insan-Allah, insan-insan, insan-evren ve Allah-evren ilişkisine değinilecektir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, sevgi, iffet, doğruluk ve dürüstlük, sabır, sorumluluk, aile birliğine önem verme ve mütevazılıktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, problem çözme, eleştirel düşünme, mekân, zamanı ve kronolojiyi araştırmadır.</p> <p> Bu ünite de açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular, tartışma sözlük çalışması, sözlü ve yazılı anlatım yaptırılarak, çalışma yaprakları ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paylaşmanın insan için bir ihtiyaç ve erdem olduğunun farkında olur. 2. Dinî ve millî bayramların ne zaman ve nasıl kutlandığını açıklar. 3. Sevinç ve üzüntülerin paylaşılmasında millî ve dinî bayramlarımızın önemini yorumlar. 4. Cuma gününün Müslümanlar için önemini yorumlar. 5. Ramazan ayının sevinç ve heyecanla karşılandığını fark eder. 6. Toplumumuzda önem verilen bazı gün ve geceleri açıklar. 7. İnsanları iyilikle anmaya, zor durumda olanlara yardıma, hastaları ziyaret etmeye istekli olur. 8. Toplumdaki engellilere sevgi ile bakar ve onların sorunlarına çözüm önerileri geliştirir. 9. Tahiyat duasını ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p>En Büyük Erdem: Paylaşmak: Öğrencilere “Paylaşma olmasaydı ne olurdu?” sorusu yöneltilerek bir tartışma ortamı oluşturulur ve paylaşmanın niçin bir ihtiyaç ve erdem olduğu konusunda konuşulur (1. kazanım).</p> <p>Hangi Zamanlar Var? Öğrencilerden sevinç ve üzüntülerimizi paylaştığımız zamanları listelemeleri ve bunların karşılıklarına nedenlerini yazmaları istenir (2-5. kazanımlar).</p> <p>Kavramlar Dünyası: Öğrencilerle sevinç, üzüntü, paylaşma, dinî ve millî bayram, kandil gecesi, Cuma, Nevruz vb. kavramlarla ilgili sözlük çalışması yapılır (2-5. kazanımlar).</p> <p>Benim Bayramım: Öğrencilerden herhangi bir bayramda yaşadıkları bir anının yazılması istenir. Yazılanlar sınıfta paylaşılır (2. kazanım).</p> <p>Bir Anım: Öğrencilerden çevresindeki insanların sevinç ve üzüntülerini nasıl paylaştıkları ile ilgili deneyimlerini yazmaları ve arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir (3. kazanım).</p> <p>Yardım Kampanyası: Okul yöneticileri ile iş birliği yapılarak sınıf içinde yoksullara yardım kampanyası düzenlenir (1 ve 6. kazanımlar).</p> <p>Onları Unutmuyoruz: İmkânlar ölçüsünde huzurevi, çocuk yuvaları ve çevredeki bir yaşlı veya hasta ziyaret edilir. Ziyaret sonucu öğrencilerin gözlem, duygu ve düşünceleri sınıfta paylaşılır (7. kazanım).</p> <p>Bizi Teşvik Ediyor: Atatürk’ün paylaşma ve dayanışma ile ilgili bir sözü üzerinde sınıfta konuşulur ve öğrencilerin bu konuda bir metin yazmaları istenir (1. kazanım).</p> <p>Derliyoruz: Millî, dinî bayramlarımız ve kandil gecelerimizle ilgili söz, yazı, şiir ve öğrencilerin yaptıkları resimlerden oluşan materyaller sınıf ortamına getirilerek üzerinde konuşulur (2, 3, 4 ve 6. kazanımlar).</p> <p>Ana Fikir: Tahiyat duasının anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (9. kazanım).</p>	<p>[!] Ünite işlenirken mümkün olduğunca öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacaktır. Dinî ve millî bayramların toplumsal birlik ve beraberliğimizdeki yeri, dayanışma ve paylaşmanın önemi vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (1 - 6)</p> <p>☞ İnsan Hakları ve Vatandaşlık (8-28)</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; yardımseverlik, paylaşma, dayanışma, hoşgörü, dostluk ve kardeşliktir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sosyal katılımdır.</p> <p>📖 Bu üniteye açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma sorular sorularak, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yaptırılarak, görüşme formu, gözlem formu, araştırma kâğıdı, kavram haritası ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR		5. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vatan ve millet kavramlarını tanımlayarak bu vatanda yaşayan herkesin bir millet olduğunun bilincinde olur. 2. Vatan ve millet sevgisinin önemini açıklar. 3. Vatan ve milletine karşı kendisine düşen görevi yerine getirir. 4. Bayrağa ve ulusal marşa saygı göstermenin nedenlerini açıklayarak Bayrağımıza ve İstiklâl Marşı'mıza saygı gösterir. 5. Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur. 6. Askerlik yapmanın neden vatan borcu olduğunu açıklar. 7. Atatürk'ün askerliğin kutsallığını ortaya koyan sözlerinden örnekler verir. 8. Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış!" sözünün ne anlama geldiğini açıklar. 	<p>🏠 Kavramların Anlamlarını Bulalım: Öğrencilerle vatan ve millet kavramlarının tanımları üzerine sözlük çalışması yapılır (1.kazanım).</p> <p>🏠 Sevmemek Mümkün mü? Öğrencilere "Sevmekten vazgeçemeyeceğiniz şeyler var mıdır?" sorusu yöneltilerek vatanımızı ve milletimizi niçin sevmemiz gerektiği ile ilgili bir konuşma ortamı oluşturularak vatan sevgisi ile ilgili dinin öğütlerine vurgu yapılır ve bu sevgi ile ilgili slogan üretmeleri istenir (2. kazanım).</p> <p>🏠 O Hâlde Ne Yapmalı? Öğrencilere dinin öğütleri ve Atatürk'ün konu ile ilgili sözleri çerçevesinde "Vatan ve milletin birlik ve beraberliği ve bağımsızlığının devamı için neler yapabiliriz?" sorusu yöneltilerek beyin fırtınası yapılır. Elde edilen verilerden bir kavram haritası oluşturulur (1 ve 5. kazanımlar).</p> <p>🏠 Her Şey Vatan İçin: Vatan sevgisi ile ilgili şiir ve metin yazma, resim yapma, şarkı, türkü ve marş söyleme çalışmaları yapılır. Çalışmalardan yazılı ve görsel olanlar sınıf panosuna asılır (2 ve 3. kazanımlar).</p> <p>🏠 Onlar Ölmedi: Varsa şehitliklere veya bir şehit mezarına ziyaret yapılır. Orada şehitlere duyulan minnet ve şükran duyguları ifade edilir (5. kazanım).</p> <p>🏠 Onları Dinliyoruz: Çevrede varsa bizzat, yoksa temsilî olarak gazilerle röportaj yapılır. Yapılan röportajlar sınıfta paylaşılır (5. kazanım).</p> <p>🏠 Atatürk Diyor ki: Atatürk'ün vatan ve vatan savunması, askerlik, gazilik ve şehitlik, savaş ve barış ile ilgili görüşleri araştırılarak sunu hazırlanır. Sunular sınıfta paylaşılır (3-8. kazanımlar).</p>	<p>[!] Konular işlenirken özellikle millet olma, birlik ve beraberlik, vatanın bütünlüğü, vatan ve millet için çalışmanın önemi vb. öğrencilere kazandırılacaktır. Öğrencilerin mümkün olduğunca duyuşsal gelişimleri dikkate alınacak ve somut deneyimlerinden yararlanılacaktır. Millî birlik ve beraberliğimizi güçlendirici; sevgi, saygı, dostluk bağlarını pekiştirici; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî değerlerin öğrenciler tarafından benimsenmesine özen gösterilecektir.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (2,3 – 4; 6,7 – 5; 1,2,3,4,5 – 8; 5 - 12)</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; başta Atatürk olmak üzere Türk büyüklerine saygı, vatanseverlik, çalışkanlık, tarihsel mirasa duyarlılık, sorumluluk, dostluk ve kardeşlik, saygı ve sevgi, bayrağa ve İstiklâl Marşı'na saygı, fedakârlık ve minnettir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, sosyal katılım, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p>📖 Bu üniteye açık uçlu sorular sorularak, sözlü ve yazılı anlatım, çalışma ve araştırma kâğıtları, tartışma, sesli okuma, sergileme yaptırılarak, görüşme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
PEYGAMBERLERE VE İLAHİ KİTAPLARA İNANÇ	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Peygamber kavramını açıklar. 2. Kur'an'da adı geçen peygamberleri listeler. 3. Peygamberlerin insanlardan seçilmesinin nedenlerini irdeler. 4. Peygamberlerin sahip oldukları nitelikleri açıklar. 5. Mucize kavramının ne anlama geldiğini açıklayarak bunun peygamberlere ait bir özellik olduğunun farkında olur. 6. Bütün peygamberlere gelen vahiylerin ortak yönlerini fark eder. 7. İlahî kitabın anlamını açıklar. 8. Allah'ın insanlara niçin vahiy gönderdiğini temellendirir. 9. İlahî kitap ve sahifelerin hangi peygamberlere gönderildiğini belirtir. 10. Asr suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Kavramlar Dünyası: Peygamber, vahiy, mucize, ilahî kitap ve sahife kavramlarıyla ilgili sözlük çalışması yapılır ve kavramlar arasındaki ilişkilere yönelik bir kavram haritası oluşturulur (1, 5, 7 ve 9. kazanımlar).</p> <p> Onlar da İnsan: Peygamberlerin insanlardan seçilmesinin nedenleri ile ilgili beyin fırtınası yapılır. Çıkarılan sonuçlar kartonlara yazılarak sınıfta sergilenir (3. kazanım).</p> <p> Aynı Amaç İçin Gönderildiler: İlahî kitaplardan seçilen bazı metinler tahtaya yazılır/yansıtılır. Öğrencilerle seçilen bu metinlerin ortak yönlerinin ne olduğu belirlenmeye çalışılır (4. kazanım).</p> <p> Hangi Niteliklere Sahip Olmalı? Öğrencilere "Size haber getiren birisinde hangi özellik ararsınız?" sorusu çerçevesinde peygamberlerde bulunması gereken nitelikler belirlenir. (5. kazanım).</p> <p> Emin Olmak: Öğrencilerle "Hz. Muhammed'e niçin "Emin" denildiği konusunda bir konuşma ortamı oluşturulur (5. kazanım).</p> <p> Niçin Kitap? Kitap olgusundan hareketle ilahî kitapların insan hayatındaki yeri ve önemi üzerinde konuşulur (9. kazanım).</p> <p> Kavram Haritası Oluşturuyoruz: İlahî kitaplar ve sahifelerle ilgili bir kavram haritası oluşturulur (9. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Asr suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (10. kazanım).</p>	<p> Bu ünite de konular, en genel anlamda peygamber ve ilahî kitap kavramları, peygamberlerin gönderiliş nedenleri ve özellikleri ve dört büyük kitapla sınırlandırılacaktır.</p> <p> Öğrencilerden Kur'an'da adı geçen peygamberlerin tamamını bilmeleri ve kronolojik olarak sıralamaları beklenmemelidir.</p> <p>[!] Soyut konular anlatılırken mümkün olduğunca öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacaktır.</p> <p>[!] 4. kazanım işlenirken doğru olma (sıdk), güvenilir olma (emanet), akıllı ve zeki olma (fetanet), günah işlemekten korunmuş olma (ismet) ve Allah'tan aldığı mesajları olduğu gibi insanlara bildirme (tebliğ) niteliklerine yer verilecektir.</p> <p>[!] 7. kazanım işlenirken "vahiy" kavramı açıklanacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluktur.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, problem çözme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p> Bu ünite de açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma sorular sorularak, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yaptırılarak, çalışma ve araştırma kâğıtları ve performans görevi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
NAMAZ İBADETI	Bu ünitenin sonunda öğrenciler;		
	1. Namaz ibadetinin anlamını ve namazın niçin kılınması gerektiğini açıklar.	 Namaz Müminin Miracıdır: Öğrencilerden namaz deyince akıllarına gelen kelime ve kavramları söylemeleri ve bu kavramları kullanarak namazın anlamını ifade eden bir paragraf oluşturmaları istenir (1. kazanım).	 Bu ünite de konular, namazın niçin kılınması gerektiği, hazırlık ve kılınış şartları, kılınışı, namaz türleri ve namazın bireysel ve toplumsal katkıları ile sınırlandırılacaktır.
	2. Namazın hazırlık şartlarından olan abdestin, boy abdesti (gusül)nin ve teyemmümün hangi durumlarda ve nasıl yapıldığını açıklar.	 Haydi Resimlendirelim: Sınıf gruplara ayrılır. Gruplar abdest, boy abdesti ve teyemmümün hangi durumlarda ve nasıl yapıldığını araştırır ve sınıfta sunar. Yapılan sunulardan hareketle öğrencilerden abdest ve teyemmümün nasıl alındığını resimlendirmeleri istenir (2. kazanım).	 Ünite süresince öğrencilerin gözlemlerinden yararlanılacak, namaz ibadetinin davranış geliştirmedeki gücü fark ettirilecek; genelde ibadetlerin, özelde namaz ibadetinin, Allah'a karşı sevgi, saygı ve şükran duygularının ifadesi olmasının yanı sıra, kişinin sağlığına, toplum fertlerinin birbirine sevgi ve saygı ile bağlanmalarına, yardımlaşmalarına imkân veren, fert ve toplum ilişkilerinin iyi ve düzenli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayan, insanı erdeme ve mutluluğa götüren kazanımları fark ettirilecektir. Ayrıca ünite de, dinlerdeki ibadet olgusunun ortak bir boyut olduğu vurgulanacaktır.
	3. Namaza hazırlık şartlarını belirtir.	 Temizlik-Namaz İlişkisi: Öğrencilerle niçin namazdan önce temizlik yapılması gerektiği konusunda konuşulur. Ulaşılan sonuçlardan ilkeler çıkarılır (2 ve 3. kazanımlar).	 Bu ünite işlenirken Caferilik ve Şafiliğe göre farklılıklar Öğretmen Kılavuz Kitabının ilgili yerlerinde verilecektir.
	4. Namazın kılınış şartlarını açıklar.	 Neler Yapıldı? Namazın hazırlık şartlarını, kılınış şartlarını ve kılınışını gösteren bir sunu yapılır. Öğrencilerden bu sunuyu dikkate alarak namaza hazırlıktan kılınışına kadar olan süreci şematik olarak göstermeleri istenir (3, 4 ve 6. kazanımlar).	 Bu ünitenin 5. kazanımı işlenirken ezanın okunuşuyla ilgili “Eşhedü enne Muhammeden resulullah.” ifadesinden sonra Caferilikte “Eşhedü Enne Aliyyen Veliyyullah.” ifadesinin de yer aldığına dikkat çekilecektir.
	5. Ezan ve kametin namazla ilişkisinin farkında olur.	 Namaza Çağrı: Öğrencilerden ezan dinlerken neler hissettiklerini, anlamını da göz önünde bulundurarak yazmaları istenir. Yazılanlar sınıfta paylaşılır (5. kazanım).	 Öncelikle verilecek değerler; güven, estetik, dayanışma ve yardımlaşma, bağlılık, sorumluluk, temizlik, sevgi, saygı, kardeşlik ve hoşgördür.
	6. Namazın kılınışını açıklar.	 Neden Bozuldu? Öğrencilerden namazı bozan durumları araştırarak listelemeleri istenir (7. kazanım).	 Öncelikle verilecek beceriler; iletişim ve empati, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, sosyal katılımıdır.
	7. Namazı bozan durumları örnekendirir.	 Şema Oluşturuyoruz: Öğrencilerden vakit, cuma, bayram, cenaze ve teravih namazlarının ne zaman ve nasıl kılındığını araştırmalarını sonucunu bir şema ile göstermeleri istenir (8. kazanım).	 Bu ünite de açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular sorularak, sözlük çalışması, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yaptırılarak, çalışma ve araştırma kâğıtları ve performans görevi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.
	8. Vakit, cuma, bayram cenaze ve teravih namazlarının ne zaman ve nasıl kılındığını bilir.	 Hangi Faydaları Var?: Namazın bireysel ve toplumsal faydaları balık kılıçına yazılır (10. kazanım).	
	9. Namazın bireysel ve toplumsal katkılarının farkında olur.	 Namaz İnsanı Kötülükten Alkoyar: “Namaz insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alkoyar...” ayet meali tahtaya yazılır/yansıtılır ve bu ayetten hareketle namazın kazandırdıkları ile ilgili öğrencilerin fikirleri alınır. Ulaşılan sonuçlar listelenir (9 ve 10. kazanımlar).	
	10. Namazın, kişinin duygu dünyası, davranışları, temizlik bilinci ve zamanı iyi kullanma alışkanlığı üzerindeki etkisini açıklar.	 Duanin Anlamı Üzerinde Konuşalım : Kunut dualarının anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (11. kazanım).	
11. Kunut dualarını ezbere okur ve anlamını söyler.			

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Muhammed'e gelen ilk ayetlerin içeriğini belirtir. 2. Hz. Muhammed'in İslam'a çağrısını neden yakın çevresinden başlayarak yaygınlaştırdığını açıklar. 3. Medine'ye hicretin sebep ve sonuçlarını irdeler. 4. Hz. Ali ve Hz. Ebu Bekir'in Hicret'teki rolünün farkında olur. 5. Mescid-i Nebi'nin toplumsal işlevini örneklerle açıklar. 6. Hz. Muhammed'in sosyal barışa ve eğitim-öğretime yönelik faaliyet ve düzenlemelerini örneklerle açıklar. 7. Bedir, Uhut ve Hendek savaşlarının neden ve sonuçlarını açıklar. 8. Hz. Muhammed'in Hudeybiye Antlaşması'nda ve Mekke'nin fethinde sergilediği tavır barış açısından değerlendirir. 9. Veda Hutbesi'nde yer alan mesajların evrensel değerini yorumlar. 10. Hz. Muhammed'in vefatının sahabe üzerinde bıraktığı tesiri yorumlar. 11. Nasr suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Kavramları Eşleştiriyoruz: Tahtanın bir tarafına vahiy, hicret, Mescid-i Nebevi, muhacir, ensar kavramları, diğer tarafa da bu kavramların tanımları yazılır. Öğrencilerden sözlük çalışması yaparak bu kavramları karşılardaki tanımlarla eşleştirmeleri istenir (1, 3 ve 4. kazanımlar).</p> <p> İlk Vahiy: Alak suresinin ilk beş ayetinin meali tahtaya yazılarak/yanıtılarak bu ayetlerin gelişleri ve anlamları üzerinde öğrencilerle konuşulur (1. kazanım).</p> <p> Siz Ne Yaptınız? Öğrencilere “Sizin herhangi bir konuda farklı bir fikriniz olsa bunu ilk önce kiminle paylaştınız?” sorusu yöneltilir. Müddessir suresinin ilk ayetlerinin mealleri tahtaya yazılır ve bir önceki sorunun cevaplarından hareketle bu ayet mealleri üzerinde konuşulur (2. kazanım).</p> <p> Dönüm Noktası: Hicret: Öğrencilerden hicretin sebep ve sonuçlarına yönelik bir sebep-sonuç ilişkisi tablosu hazırlamaları istenir (3. kazanım).</p> <p> Toplumsal Dayanışmanın Mekânı: Mescid-i Nebi'nin o günkü şartlardaki toplumsal işlevi ile ilgili bir beyin fırtınası yapılır (5. kazanım).</p> <p> Veda Hutbesi'nden İnsanlığa: Veda Hutbesi tahtaya yazılır/yanıtılır, öğrencilerin evrensel ilkeler belirlemeleri istenir. Bulunan ana düşünceler tahtaya listelenir (9. kazanım).</p> <p> İçimizde Yaşiyor: Öğrencilerden Hz. Muhammed'in vefatını araştırmaları ve bununla ilgili bir metin hazırlamaları istenir (10. kazanım).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Nasr suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (11. kazanım).</p>	<p>[!] Bu ünite, özellikle Hz. Muhammed'in ahlaki yönden gelişmemizde örnek olduğu vurgulanır ve onun güvenilirliği, merhameti, adaleti, kolaylaştırıcılığı, hoşgörüsü, sabrı ve kararlılığı üzerine yeri geldikçe vurgu yapılır.</p> <p>[!] Ünite süresince Hz. Muhammed'in sosyal barışı sağlamada gösterdiği faaliyetlerine somut örnekler verilecek ve öğrencilerle bunlar üzerinde konuşulacaktır.</p> <p>[!] 10. kazanım işlenirken Peygamberimizin cenaze ve defin işlemleri ile ilgili Hz. Ali'nin hizmetlerine de yer verilecektir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; sorumluluk, adalet, barış, kararlılık, dayanışma, hoşgörü, kardeşlik, yardımseverlik, eşitlik.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, eleştirel düşünme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünmedir.</p> <p> Bu ünitenin 1. kazanımı ile “Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç” ünitesinin 7. kazanımı ilişkilendirilir.</p> <p> Bu ünite açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurulmalı sorular sorularak, sözlük çalışması, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yaptırılarak, çalışma ve araştırma kâğıtları ve performans görevi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KUR'AN-I KERİM'İN ANA KONULARI	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an-ı Kerim'in temel konularını açıklar. 2. Kıssa kavramını açıklar. 3. Kur'an'da kıssalara yer verilmesinin nedenlerini belirtir. 4. Hz. Eyyüp kıssasından hareketle sabrın güçlükler ve olumsuzlukları aşmadaki rolünü açıklar. 5. Kureyş suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Kur'an Hangi Konulardan Bahsediyor?: Öğrencilerden Kur'an mealinden inanç, ibadet ve ahlakla ilgili birer ayet bulmaları istenir (1. kazanım).</p> <p> Araştırıyoruz: Öğrencilerden kıssa kavramı ile ilgili sözlük çalışması yapmaları istenir (1. kazanım).</p> <p> Güzel Bir Anlatım Yolu: Kıssa: Öğrencilerle "Allah Kur'an'da öğütlerini niçin kıssalar yoluyla iletmıştır?" sorusu etrafında bir tartışma ortamı oluşturulur ve sebep-sonuç ilişkisi kurularak Kur'an kıssalarının mesajları iletmadaki yeri ve önemi irdelenir (3. kazanım).</p> <p> Bir Kıssam Var: Öğrencilerden bir peygamberin kıssası ile ilgili araştırma yapması istenir. Kıssadan çıkarılan değerler sınıfta listelenir (2 ve 3. kazanımlar).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Kureyş suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (5. kazanım).</p>	<p> Kur'an kıssaları öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilere verilirken onların gelişim basamakları, kavram bilgileri dikkate alınarak aktarılacaktır.</p> <p> Öğrenme sürecinde Kur'an kıssalarında kazandırılmak istenen temel ahlaki değerlere vurgu yapılacaktır.</p> <p> Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, akademik dürüstlük, sorumluluk ve barışseverliktir.</p> <p> Öncelikle verilecek beceriler; Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, problem çözme, araştırma, değişimi ve sürekliliği algılamadır.</p> <p> Özel Eğitim (4-9)</p> <p> Bu ünite açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular sorularak, sözlük çalışması, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yaptırılarak, çalışma ve araştırma kâğıtları ve performans görevi kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: AHLAK		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İSLAM'IN SAKINILMASINI İSTEDİĞİ BAZI DAVRANIŞLAR	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> İslamiyetin sakınmamızı istediği bazı kötü davranışları belirterek ayet ve hadislerden örnekler verir. İslamiyetin sakınmamızı istediği bazı kötü davranışların bireysel ve toplumsal zararlarını irdeler. Kötü davranışlardan sakınmaya istekli olur. İslamiyetin sakınmamızı istediği davranışların bireyde görülme nedenlerini araştırarak bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunur. Sakınılması gereken davranışlar konusunda öz değerlendirmede bulunur. Felâk suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p>Hangi Kötü Davranışlardan Sakınmamız İsteniyor? Kur'an'dan yalan söylemek, hırsızlık ve hile yapmak, gıybet etmek gibi sakınılması istenilen kötü davranışlarla ilgili ayet mealleri tahtaya yazılır/yansıtılır. Öğrencilerden bu ayetlerde hangi kötü davranışın yasaklandığını belirlemeleri istenir (1. kazanım).</p> <p>Yaşamımızı Karartmayalım: Öğrencilerin kendi yaşamlarından hareketle, İslam'ın sakınmamızı istediği bazı kötü davranışlarla ilgili konuşmaları sağlanır (5. kazanım).</p> <p>Zararlarını Bulalım: Sınıf tahtası üç kısma ayrılır. Birinci sütuna kötü davranışlar yazılır, ikinci ve üçüncü sütun boş bırakılarak öğrencilerden bireysel zararlarını bulmaları istenir (2. kazanım).</p> <p>Tamamlayalım: “Kötü davranışlar konusunda bilgilenmem gerekir. Çünkü.....” ve “Yalan kötü bir davranıştır. Çünkü...” gibi cümleler tahtaya yazılır ve öğrencilerden bunları tamamlaması istenir (4. kazanım).</p> <p>Düşün-Yorumla-Çözüm Bul: Sınıf tahtasının sağ tarafına alt alta “Kötü davranışlara birer örnek veriyorum; nedenlerini düşünüyorum; sonuçlarını yorumluyorum ve ben bu duruma şöyle bir çözüm getirmek istiyorum.” yazılır ve öğrencilerden birer çalışma yapmaları istenir (4. kazanım).</p> <p>Davranışlarımı Değerlendiriyorum: Öğrencilerden günlük yaşamlarında kötü davranışlardan ne kadar uzak durdukları ile ilgili bir çizelge hazırlamaları istenir (5. kazanım).</p> <p>Drama Yapıyoruz: Sınıfta arkadaşlık ilişkilerinde “hoşlanılan ve hoşlanılmayan” davranışları konu alan bir drama çalışması yapılır (2, 3 ve 5. kazanımlar).</p>	<p>[!] Ünite boyunca Kur'an'dan ayet örnekleriyle öğrencilere İslam dininin temel amacının ahlaklı bireyler yetiştirmek olduğu fark ettirilecektir.</p> <p>[!] Ahlaklı olmayan tutum ve davranışlar olan küfür, taciz, her türlü şiddet, soygun, çalma, kapkaç gibi kötü davranışlara ve toplumdaki olumsuz etkilerine de özellikle vurgu yapılır.</p> <p>[!] Bu ünite işlenirken Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Cafer-i Sadık ve Hacı Bektaş Veli'nin sözlerinden örnekler de yer verilecektir.</p> <p>[!] Konular işlenirken öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacak fakat onların olumsuz etkilenmelerini sağlayabilecek tutum, davranış ve örneklerden kaçınılacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; doğruluk ve dürüstlük, mütevazı olmak, saygı ve duyarlılıktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; problem çözme, araştırma, Kur'an-ı Kerim mealî kullanma, iletişim ve empati, eleştirel düşünme, sosyal katılımdır.</p> <p>☞ Sağlık (1, 2-18)</p> <p>📖 Bu ünite de açık uçlu sorular sorularak, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma, sunum, sınıflama yapılarak, çalışma kâğıtları, tutum ölçeği, öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR		6. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İSLAMİYET VE TÜRKLER	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Türklerin Müslüman olma sürecini özetler. 2. Türkler arasında İslam'ın yayılmasında ve İslam anlayışının oluşmasında etkili olan şahsiyetleri tanırlar. 3. Türklerin İslam medeniyetine ve bilime hizmetlerine örnekler verir. 4. Türklerdeki peygamber ve ehl-i beyt sevgisine örnekler verir. 	<p> Tarih Şeridi Hazırlıyoruz: Öğrencilerden Türklerin Müslüman olma sürecini araştırıp bu gelişimi gösteren bir tarih şeridi hazırlamaları istenir (1. kazanım).</p> <p> Araştırıyoruz: Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüş ve sözleri araştırılıp bulunan sözler üzerinde konuşulur (1. kazanım).</p> <p> Kim Bunlar? Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruptan Türkler arasında İslam'ın yayılmasında ve İslam anlayışının oluşmasında etkili olan şahsiyetler hakkında araştırma yapmaları istenir. Grupların raporlarını sınıfta sunmaları sağlanır. Daha sonra karışık olarak bu kişilerin hayatları veya fikirleri dillendirilerek öğrencilerin “Kim Bunlar” çalışması etrafında bu şahsiyetleri bulmaları istenir (2. kazanım).</p> <p> Çağları Aydınlatanlar: Öğrencilerden Türkler arasında İslam'ın yayılmasında etkili olan şahsiyetler ve Türklerin İslam medeniyetine katkılarını gösteren resim ve fotoğrafları toplamaları ve bir sınıf panosunda sergilemeleri istenir (2 ve 3. kazanımlar).</p> <p> Ehl-i beyti Seviyoruz: Öğrencilerden Türklerde Peygamber ve ehl-i beyt sevgisini ifade eden örnekleri araştırmaları ve arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir (4. kazanım).</p> <p> Gönül Sultanı: Kültürümüzdeki Hz. Muhammed ve ehlibeyte duyulan sevgi örneklerinden bir demet seçilir, öğrencilerin bunlar üzerinde konuşmaları sağlanır.(4. kazanım).</p> <p> Haritada Bulalım: Öğrencilerin dünya haritası üzerinde Türk topluluklarının buldukları bölgeleri belirlemeleri istenir (1 ve 3. kazanımlar).</p>	<p> Bu ünite de konular, Türklerin Müslüman olma süreci, İslam medeniyetine ve bilimine katkıları, Türkler arasında ehl-i beyt sevgisi ve İslam'ın yayılmasında etkili olan kişiler Ebu Hanife, Maturidi, Ali er-Rıza, Ahmet Yesevi, Ahi Evran, Hacı Bektaş Veli, Mevlana ve Yunus Emre ile sınırlandırılacaktır.</p> <p> Atatürkçülük ile ilgili konular (1 -10)</p> <p> Türklerin Müslüman olma süreci ayrıntılara girmeden aşağıda belirtilen diğer derslerle ilişkilendirilerek işlenecektir.</p> <p> Konular işlenirken öğrencilere farklılıkların birer zenginlik olduğu fark ettirilecek ve bir arada yaşama bilinci kazandırılmaya çalışılacaktır.</p> <p> Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, hoşgörü, Türk büyüklerine saygı, tarihsel mirasa duyarlılık, barışseverlik, dostluk ve kardeşliktir.</p> <p> Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, sosyal katılım, bilgi teknolojilerini kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, değişim ve sürekliliği algılamadır.</p> <p> Bu ünite de açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular sorularak, tarih şeridi, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma, sunum yapılarak, çalışma kâğıtları ve proje değerlendirme ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
MELEK VE AHİRET İNANCI	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Varlıklar âlemini sınıflandırarak özelliklerini örneklerle açıklar. 2. Meleklerin özellikleri ve görevlerinin neler olduğunu belirtir. 3. Meleklerin iyiliğin ve güzelliğin sembolü olduğunun farkında olur. 4. Melek inancının, davranışları güzelleştirmedeki rolünü fark eder. 5. Cinlerin varlığı ile ilgili Kur'an'dan örnekler verir. 6. Şeytanın kötülüğünden korunma hususunda Kur'an'ın öğütlerinden örnekler verir. 7. Ruh çağırma, falcılık, sihir ve büyü gibi batıl inançların toplum üzerindeki olumsuz etkilerini fark eder. 8. Ahiret, kıyamet, yeniden dirilme gibi kavramların anlamlarını açıklar. 9. Hesap, mizan, cennet ve cehennem gibi kavramların anlamlarını açıklar. 10. Ahiretin varlığını Kur'an'dan örneklerle açıklar. 11. Allah'ın adil, merhametli ve affedicisi olması ile ahiret inancı arasındaki ilişkiyi fark eder. 12. Ahiret inancının bireyin hayatı anlamlandırmasına nasıl katkı sağladığının farkında olur. 13. İnsanın dünya hayatında yaptıklarının karşılığı olduğunu günlük hayattan örneklerle açıklayarak iyi davranışlarda bulunmaya, kötü davranışlardan sakınmaya istekli olur. 14. Nâs suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p>Sınıflandırıyoruz: Öğrencilerden varlıklar âlemini sınıflandıran bir kavram haritası yapması istenir ve bunun üzerinde birlikte konuşulur (1. kazanım).</p> <p>İnsanın Farkı: İnsanın melek ve şeytandan hangi farklı özellikleriyle ön plana çıktığı Kur'an'dan ayetlerle örneklendirilerek sınıf ortamında konuşulur (1. kazanım).</p> <p>Kavramlar Dünyası: Melek, şeytan, batıl inanç, hurafe, ahiret, kıyamet, hesap, mizan, cennet, cehennem kavramları üzerine sözlük çalışması yapılır ve bu kavramların birbiri ile ilişkisini gösteren bir şema hazırlanır (2, 5, 6, 7, 8 ve 9. kazanımlar).</p> <p>Melek Gibi İnsan: “Melek gibi insan” deyiminden hareketle meleklerin özellikleri ve görevleri üzerinde sınıfça konuşulur ve bir şema hazırlanır (2, 3 ve 4. kazanımlar).</p> <p>Sakin ha! Toplumdaki yanlış ve batıl uygulamaların bireysel ve toplumsal zararlarını içeren materyaller toplanır. İnsanların bunlara yönelme nedenleri ve sonuçları üzerinde tartışılır (7. kazanım).</p> <p>Muhakkak Ödüllendirileceğiz: Dünya hayatında yaptığımız güzel davranışların ahirette karşılığını göreceğimiz ile ilgili bir konuşma ortamı oluşturulur (12 ve 13. kazanımlar).</p> <p>Kompozisyon Yazıyoruz: Ahirete inanmanın bireye kazandırdıkları veya insan davranışları üzerindeki etkisini konu edinen bir yazılı anlatım çalışması yapılır. Yazılanlar sınıfla paylaşılır (13. kazanım).</p> <p>Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Nâs suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (14. kazanım).</p>	<p>[!] Ünite bütününde dinin insan hayatına anlam kazandırması, inanç-davranış ilişkisi üzerinde durulacaktır. Ayrıca İslam'ın hurafeden uzak, akla uygun ve evrensel bir din olduğu öğrencilere kavratılacaktır.</p> <p>[!] Öğrencilerin ünite ile ilgili okul dışından getirdiği yanlış ve eksik dinî bilgi ve anlayışlar bilimsel bir yaklaşımla ele alınacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik ve sorumluluktur.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p>[!] Bu ünite de açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı sorular sorularak, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yapılarak, çalışma kâğıtları, anekdot, performans değerlendirme, öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ORUÇ İBADETI	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ramazan ayının önemini ve bu ayı önemli yapan hususları açıklar. 2. Orucu tanımlayarak niçin oruç tutulduğunu açıklar. 3. Ramazan ayı ve oruçla ilgili kavramları açıklar. 4. Muharrem orucunu açıklar. 5. Oruç tutan kimsenin dikkat etmesi gereken hususları örnekleri ile açıklar. 6. Orucu bozan durumların neler olduğunu belirtir. 7. Orucun birey ve toplum üzerindeki yararlarını çevresinden örnekler vererek açıklar. 8. Oruç ibadetinin kişi iradesi ve davranışları üzerindeki etkisini açıklar. 9. Ramazan ayına ve bayramına yönelik duygu ve düşüncelerini paylaşır. 10. Mâûn suresini ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Hoş Geldin On Bir Ayın Sultanı: Öğrencilerden kültürümüzde ramazan ayının önemini gösteren sözler toplamaları istenir ve bunlardan hareketle ramazan ayının önemi üzerinde konuşulur (1. kazanım).</p> <p> Kelime Avı: Ramazan denildiğinde hangi kelime ve kavramların hatırlanacağı sorulur, alınan kelime ve kavramlar tahtaya listelenir (3. kazanım).</p> <p> Anlamlarını Araştırma: “Kelime Avı” etkinliğinde belirlenen oruç, sahur, imsak, iftar, mukabele, teravih, fitre vb. kavramlarla ilgili sözlük çalışması yapılır (3. kazanım).</p> <p> Oruç Kalkandır: Hz. Ali'nin “Ramazan ayında oruç tutmak, azaptan koruyan kalkandır.” sözü ve oruçla ilgili diğer sözlerinden bazıları tahtaya yazılır/yansıtılır. Bu sözler çerçevesinde niçin oruç tutulduğu ile ilgili bir tartışma ortamı oluşturulur ve ulaşılan sonuçlar listelenir (1 ve 2. kazanımlar).</p> <p> Her Şeyin Bir Kuralı Vardır: Oruçlu iken dikkat edilmesi gereken hususlar ve orucu bozan durumlar bir sunu ile paylaşılır (4. kazanım).</p> <p> Bize Kazandırdıkları: Ramazan ayı ve orucun bireysel ve toplumsal faydalarını içeren bir şema oluşturma çalışması yapılır (1 ve 9. kazanımlar).</p> <p> Surenin Anlamı Üzerinde Konuşalım: Mâûn suresinin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (10. kazanım).</p>	<p>[!] 3.kazanım işlenirken ramazan ayı ve oruçla ilgili sahur, imsak, iftar, teravih, mukabele ve fitre kavramları açıklanacaktır.</p> <p>[!] 4. kazanım işlenirken Kerbela Olayı ile aşurenin toplumdaki önemine de değinilecektir.</p> <p>[!] Ünite süresince öğrencilerin yaşamış oldukları somut deneyimlerinden yararlanılacaktır. Ramazan ayının ve orucun toplumsal birlik, beraberlik ve dayanışmadaki yeri ve önemi vurgulanacak, oruç ibadetinin davranış geliştirmedeki önemine dikkat çekilecektir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; yardımlaşma, dayanışma, birlik, beraberlik, dostluk, kardeşlik ve sorumluluktur.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, iletişim ve empati, sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p> Bu üniteye açık uçlu ve eşleştirmeli sorular sorularak, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı testler, kavram haritaları, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yapılarak, çalışma yaprakları, öğrenci ürün dosyası ve görüşme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
BİR İNSAN VE PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hz. Muhammed'in bizler gibi bir insan olduğuna ayetlerden örnekler vererek açıklar. 2. Hz. Muhammed'i diğer insanlardan ayıran en önemli özelliğini açıklar. 3. Hz. Muhammed'in peygamberlik yönüyle ilgili özelliklerine ayetlerden örnekler verir. 4. Hz. Muhammed'in görevlerinden birisinin Kur'an'ı açıklamak olduğunu söyler. 5. Hz. Muhammed'in insanları baskı ve zor kullanmadan uyarma ve aydınlatma görevinin olduğunu fark eder. 6. Hz. Muhammed'in insanlık için niçin bir rahmet olarak gönderildiğini fark eder. 7. Hz. Muhammed'in tutumlarından hareketle kendi davranışlarını değerlendirir. 	<p> Onun Farkı: Öğrencilerden, bir insan ve peygamber olarak Hz. Muhammed'in özelliklerini araştırmaları istenir. Araştırma sonucunda bulunan özelliklerle bir şema oluşturma çalışması yapılır. (1 ve 2. kazanımlar).</p> <p> Şiir Buluyoruz: Öğrencilerden Hz. Muhammed'le ilgili bir şiir bulmaları istenir. Bu şiir hakkında sınıfta konuşulur (1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. kazanımlar).</p> <p> “Dinde Zorlama Yoktur.” Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygamberin İslam'ı tebliğ ederken insanlara baskı ve zor kullanmadan uyarma ve aydınlatma görevini ifade eden ayet mealleri üzerinde konuşulur (5. kazanım).</p> <p> Ben de Sahibim: Hz. Muhammed'in herhangi bir olay karşısındaki tutumunu gösteren bir örnek olay tahtaya yansıtılır. Öğrencilerden bu olaydan ilkeler çıkarmaları istenir. Kendilerinin de benzeri olay karşısındaki tutum ve davranışlarını karşılaştırmaları sağlanır (7. kazanım).</p> <p> Ben Olsaydım: Hz. Muhammed'in örnek davranışlarından birisi seçilir. Seçilen davranış hakkında konuşularak ilkeler çıkarılması sağlanır (7. kazanım).</p>	<p>[!] 2. kazanım işlenirken Hz. Muhammed'i diğer insanlardan ayıran en önemli özelliğin “Allah'tan vahiy alması” olduğu vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Hz. Muhammed ile ilgili öğrencilerin çevreden edindikleri yanlış bilgiler bilimsel bir yaklaşımla ele alınacaktır. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilere onun ahlaki kişiliği ile ilgili somut örnekler verilecektir. Tüm peygamberlerin olduğu gibi son peygamber olarak Hz. Muhammed'in gönderiliş amacının insanın kendisini, çevresini, hayatı ve varlığı ve Allah'ı doğru anlamasını sağlamak ve insanı ahlaklı bir varlık yapmak olduğuna dikkat çekilecektir. Ünite, Hz. Muhammed'in davranışlarının yerel ve evrensel boyutu üzerinde durularak onu nasıl örnek almamız gerektiği vurgulanacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, sorumluluk, güvenilirlik, merhamet, cesaret, sabır ve adalettir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, problem çözme, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılamadır.</p> <p> Bu ünite, açık uçlu sorular sorularak, sergileme, sözlü ve yazılı anlatım, araştırma ve tartışma yapılarak, çalışma kâğıtları, sözlü ve yazılı sunum, performans değerlendirme ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Din ve din anlayışı arasındaki farklılığı ayırt eder. 2. Din anlayışındaki yorum farklılıklarını fark eder. 3. İslam düşüncesindeki yorum biçimlerini sınıflandırır. 4. İslam düşüncesindeki tasavvufi yorum biçimlerini tanıır. 5. Alevi-Bektaşî geleneğindeki temel kavramları açıklar. 6. Din anlayışındaki farklılıkların niçin birer zenginlik olduğunu açıklar. 7. Din anlayışındaki yorumların vukufu olabileceğinin farkında olur. 8. Dinde zorlama olmadığını ayet ve hadislerden örneklerle açıklar. 	<p>📖 Kavram Tanımlıyoruz: Öğrencilerle “din” ve “din anlayışı” kavramları üzerine bir sözlük çalışması yapılır (1. kazanım).</p> <p>🗣️ Neden Farklı Düşünüyoruz? Öğrencilerle “Neden çeşitli konularda aynı yorumlarda bulunmuyoruz?” sorusu etrafında bir tartışma ortamı oluşturulur ve buradan hareketle din anlayışındaki yorum farklılıklarının nedenleri sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde ortaya konulur (2. kazanım).</p> <p>🔍 Araştırıyoruz: Öğrencilerden üç grup oluşturulur. Gruplardan inanç, fihhi ve tasavvufi yorumlar konusunda bir araştırma yapmaları istenir ve sınıfta sunmaları sağlanır (3. kazanım).</p> <p>🎭 Farklılık Zenginliktir: Öğrencilerle farklılığın zenginlik olduğuna dair bir drama çalışması yapılır (6. kazanım).</p> <p>📖 Dinde Zorlama Yoktur: Dinde zorlama olmadığı ile ilgili ayet mealleri ve Hz. Muhammed’in bu konudaki örnek davranışlar, üzerinde öğrencilerle konuşulur ve laiklik ilkesiyle ilişkilendirilir (8. kazanım).</p>	<p>↔️ İslam düşüncesindeki yorum farklılıkları; ana hatlarıyla, ayrıntılara girilmeden ve kavramsal düzeyde ele alınacaktır.</p> <p>↔️ 2. kazanım işlenirken, insan unsuru ve toplumsal değişim ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>↔️ 5. kazanım işlenirken cem ve cemevi, razılık, kul hakkı, on iki hizmet, semah, musahiplik, gülbenkler ve Hızır orucu kavramlarıyla sınırlandırılacaktır. Cemevi cemin yapıldığı yer olarak nitelendirilecektir.</p> <p>↔️ 5. kazanımda “Cem” konusu işlenirken düşkünlükten kaldırma cemi, dardan indirme cemi ve Abdal Musa cemi ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>[!] Ünite süresince öğrencilerin araştıran, soran, sorgulayan, demokrasiyi özümsemiş, hoşgörülü birey bilincine ve becerisine sahip olmalarını sağlayıcı, dinin evrensel barış kültürünün oluşturulmasına ve hoşgörü ortamının sağlanmasına katkıda bulunabileceğine dikkat edilecektir.</p> <p>[!] Dini yorumların çağlara ve ortama göre dinin anlaşılma biçimlerini ortaya koyan birer zenginlik olduğu, birlik beraberliği sağladığı ve bu nedenle farklı inanç ve dinî yorumlara saygı duyulması gerektiği vurgulanır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; tarihsel mirasa duyarlılık, hoşgörü, bağımsızlık, saygı, bilimsellik, barış ve güvendir.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, problem çözme sosyal katılım, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, araştırmadır.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (8 – 11)</p> <p>👉 İnsan Hakları ve Vatandaşlık (6–12)</p> <p>📖 Bu ünite de açık uçlu sorular sorularak, sözlük çalışması, kavram haritaları, sözlü ve yazılı sunum ve anlatım, tartışma yapılarak, çalışma ve araştırma kâğıtları, gözlem formu ve tutum ölçeği kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: AHLAK		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
DİN VE GÜZEL AHLAK	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bireyin güzel ahlaklı olmasında dinin rolünü açıklar. 2. İslam’da övülen ahlaki tutum ve davranışlara Kur’an’dan ve Hz. Muhammed’in hayatından örnekler verir. 3. Ahlaklı olmanın birey ve toplum hayatındaki önemini yorumlar. 4. Ahlakî tutum ve davranışları yerine getirmeye istekli olur. 5. Ahlakî olmayan tutum ve davranışlara yönelik çözüm önerilerinde bulunur. 	<p>☞ Onun Ahlakı Kur’an İdi: Hz. Ayşe’den rivayet edilen “Onun ahlakı Kur’an ahlakı idi.” hadisinden hareketle sınıfta “Kur’an ahlakı”nın ne anlama geldiği üzerine bir konuşma ortamı oluşturulur. Çıkan sonuçlar tahtaya listelenir (1 ve 2. kazanım).</p> <p>☞ Din Güzel Ahlakı: Öğretmen tarafından Kur’an-ı Kerim’den ahlakî tutum ve davranışlarla ilgili ayet mealleri sunulur (1. kazanım).</p> <p>☞ “Ben Güzel Ahlakı Tamamlamak İçin Gönderildim.”: Öğrencilerden Hz. Muhammed’in hayatından ahlakî tutum ve davranışlara örnekler bulmaları, bunları ilgili ayet mealleri ile ilişkilendirmeleri istenir. Yapılan etkinliklerden hareketle İslam’da övülen ahlakî tutum ve davranışlarla ilgili bir kavram haritası oluşturmaları istenir (2 ve 4. kazanımlar).</p> <p>☞ Kültürümüz ve Ahlak: Kültürümüzde güzel ahlakla ilgili söz, atasözü ve şarkı sözleri araştırılır. Bulunanlar sınıfla paylaşılır (1 ve 2. kazanımlar).</p> <p>☞ Çözüm Üretiyoruz: Öğrencilerden gördükleri olumsuz davranışları belirleyerek bunların düzeltilmesine yönelik öneriler getirmeleri istenir (5. kazanım).</p>	<p>☞ Bu ünite konular, İslam’da övülen bazı ahlakî tutum ve davranışlar olan doğruluk, dürüstlük, insanlara iyi davranmak ve güzel söz söylemek, infak, emanete riayet etmek, adaletli olmak, hoşgörü ve bağışlama, alçakgönüllülük, sözünde durmak, görgülü olmak, savurganlıktan kaçınmak ile sınırlanacaktır.</p> <p>[!] Ünite konular öğrencilere kazandırılırken ayet meallerinden somut örnekler öğrenme sürecinde işe koşulacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; doğruluk, infak, emanete riayet, adaletli olmak, kardeşlik, hoşgörü ve bağışlama, alçakgönüllülük, sözünde durmak, görgülü olmak, sorumluluk ve savurganlıktan kaçınmaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; Kur’an-ı Kerim meali kullanma, problem çözme, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, sosyal katılım, araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p>☞ Bu ünite açık uçlu sorular sorularak, münazara, kavram haritası, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma yapılarak, çalışma kâğıtları, akran değerlendirme formu ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR		7. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KÜLTÜRÜMÜZ VE DİN	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kültürün anlamını ve kültürü oluşturan öğeleri belirtir. 2. Din ile kültür arasındaki ilişkiyi açıklar. 3. Dil, örf, âdet, musiki ve mimarideki dinî motiflere örnekler verir. 4. Kültürel değerleri korumaya özen gösterir. 5. Laiklik kavramını açıklar. 6. Bireyin özgür biçimde herhangi bir dini, inancı seçmede ve o inançla ilgili düşüncelerini ifade etmede laikliğin güvence olduğunu açıklar. 	<p> Kültür Nedir? Öğrencilerle kültür kavramının anlamı ile ilgili tartışma ortamı açılır. Kültürün öğeleri belirlenir. (1. kazanım).</p> <p> Ne Tür Bir İlişki Var? Öğrencilerle din-kültür arasındaki ilişki üzerine konuşulur (2. kazanım).</p> <p> Pano Oluşturuyoruz: Kültürümüzdeki dinî motifleri gösteren yazılı ve görsel materyaller araştırılır. Bulunan materyallerden bir pano oluşturulur (3. kazanım).</p> <p> Geçmişten Geleceğe...! Çevrede bulunan ve kültürel mirasımızı yansıtan mimari ve tarihî eserlerden birine gezi düzenlenir (3 ve 4. kazanımlar).</p> <p> Proje Hazırlıyoruz: Öğrencilerden sınıfça veya okul ve yerel yöneticilerle birlikte kültürel değerlerimizi korumaya yönelik ne gibi çalışmalar yapılabileceği konusunda bir proje hazırlamaları istenir (4. kazanım).</p> <p> Atatürk Diyor ki: Laiklik, din ve vicdan özgürlüğü konularında Atatürk'ün söylediği sözler araştırılır. Bu sözler üzerinde konuşulur (5. kazanım).</p>	<p> Bu ünite de konular, kültür ve kültürün öğeleri, dinin kültürün öğeleri üzerindeki etkisi, dini doğru anlamının kültürü doğru anlamadaki önemi ve bağnazlık ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (5, 6 – 7)</p> <p>[!] Ünite süresince İslam dininin kültürümüz, dilimiz, sanatımız, örf ve âdetlerimiz üzerindeki etkisi dikkate alınarak İslam dininin ve bundan kaynaklanan ahlak anlayışı ile örf ve âdetlerin tanıtılmasına ve öğrenilmesine de önem verilecektir. Ünite de birey bilincinin gelişiminin yanı sıra öğrencilerin toplumsallığa ve toplumsal duyarlılığa ulaşmaları ve Atatürk'ün laiklik anlayışının kavranması vb. hususlar dikkate alınacaktır.</p> <p>[!] 3. Bu ünite de “Dilimizdeki Dinî Motifler” ile “Musikimizde Dinî Motifler” konuları işlenirken münacat, mevlit, naat, kaside, deyiş, nefes, tevhit, düvaz imam vb. kavramlara da yer verilecektir.</p> <p>[!] Ünite işlenirken somut kaynaklardan mümkün olduğunca öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; tarihsel mirasa duyarlılık, sorumluluk, hoşgörü ve bilimsellikler.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; sosyal katılım, eleştirel düşünme, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p> İnsan Hakları ve Vatandaşlık (4–19)</p> <p> Bu ünite de, açık uçlu sorular sorularak, kavram haritaları, sergileme ve görselleştirme, proje çalışması, sözlü ve yazılı anlatım, tartışma ve araştırma yapılarak, çalışma kâğıtları öğrenci ürün dosyası, kontrol listeleri ve poster hazırlama kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İNANÇ		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KAZA VE KADER	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kaza ve kader kavramlarını açıklar. 2. Allah'ın her şeyi bir ölçüye göre yarattığına örnekler verir. 3. Evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaları fark eder. 4. İnsanın akıl ve irade sahibi olması ile özgür ve sorumlu bir varlık olması arasındaki ilişkiyi açıklar. 5. İnsanın çalışmasının karşılığını alacağı bilinciyle hareket eder. 6. Her canlının bir sonu olduğunu farkına varır. 7. Allah'a güvenmenin (tevekkül) pasif bir bekleyiş olmadığını farkında olur. 8. Kaza ve kaderle ilgili toplumda yaygın olan yanlış anlayışların sebeplerini açıklar. 9. Ayete'l-Kürsi'yi ezbere okur ve anlamını söyler. 	<p> Sizce Ne İfade Ediyor? Öğrencilerle kaza, kader, rızık, ecel, ömür ve tevekkül kavramlarıyla ilgili sözlük çalışması yapılır. Bu kavramlar arasındaki ilişkiler kavram haritasında gösterilir (1, 5, 6 ve 7. kazanımlar).</p> <p> Bir Gözlemim Var: Öğrencilerden evrendeki düzene ilişkin gözlem ve araştırma yapmaları ve edindikleri bilgileri sınıf ortamında paylaşmaları istenir. (2. ve 3. kazanımlar).</p> <p> Evrende Düzen Olmasaydı... “Evrende bir düzen olmasaydı ne olurdu?” sorusu yöneltilerek beyin fırtınası yapılır (2. kazanım).</p> <p> Benim Gücüm Nereye Kadar? Öğrencilerle evrendeki fiziksel, biyolojik ve toplumsal yasaların benzerlik ve farklılıkları ile bu yasalar karşısında insanın konumu tartışılır (3. kazanım).</p> <p> İnsanın Farkı: “Öğrencilere “İnsanı diğer varlıklardan farklı kılan özellikler nelerdir?” sorusu sorularak birlikte bir şema oluşturulur ve bunlar arasındaki ilişki üzerine konuşulur (4. kazanım).</p> <p> Kur'an'a da Bakalım: Öğretmen tarafından sınıfa insanın akıl ve irade sahibi, özgür ve sorumlu bir varlık olduğu ile ilgili birer ayet meali sunulur (4. kazanım).</p> <p> Herkes Ektiğini Biçer: “İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır.” (Necm suresi, 39. ayet) ayetinde vurgulanan temel ilkeler üzerinde konuşulur (5. kazanım).</p> <p> Sonsuza Kadar Yaşayan Bir Canlı Duydun mu? Öğrencilerden dünyadaki bazı canlı türlerinin yaşam sürelerinin ne kadar olduğu ile ilgili bir araştırma yapmaları istenir. Toplanan veriler sınıfta değerlendirilir (6. kazanım).</p> <p> Doğru Anlayalım: Öğrencilerle tevekkül anlayışının toplumumuzda nasıl anlaşıldığı üzerine konuşulur (7. kazanım).</p> <p> Alın Yazısı mı? Deyim, atasözü ve şarkı sözlerinde geçen kaderle ilgili ifadeler araştırılır ve bu ifadeler kader anlayışı açısından tartışılır (8. kazanım).</p> <p> Ben Olsaydım: İnsanın herhangi bir olay karşısındaki pasif bekleyişine örnek olacak bir hikâye anlatılır. Hikâyede adı geçen kişinin yerine öğrencilerin kendilerini koyarak ne yapabileceklerini ifade eden bir metin hazırlamaları istenir (8. kazanım).</p> <p> Ana Fikir: Ayete'l-Kürsi'nin anlamı üzerinde öğrencilerle konuşulur (9. kazanım).</p>	<p> Bu ünite konular, kaza ve kader çerçevesinde Allah'ın her şeyi bir ölçüye göre yarattığı, evrendeki yasalar, insan iradesi, insanın sorumlu bir varlık olduğu ve tevekkül konusu ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>[!] Ünite süresince öğrenme-öğretme süreçlerinde mümkün olduğunca düşünme biçimlerinin (eleştirel, yansıtıcı vb. düşünme) kullanıldığı etkinlikler işe koşulacaktır. Akılcı ve eleştirel bir yaklaşım sergilenecek ve insanın evrenden kopuk bir varlık olmadığı bilinci kazandırılmaya çalışılacaktır. Öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacaktır.</p> <p>[!] Özellikle kader kavramının yanlış yorumlanarak sorumluluktan kaçınılamayacağı bilinç ve yetisi öğrencilerde oluşturulmaya çalışılacaktır.</p> <p> Özel Eğitim (5-1)</p> <p> Rehberlik (4-15)</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; sorumluluk, bilimsellik, estetik, çalışkanlık, güven ve bağımsızlıktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, değişimi ve sürekliliği algılama, araştırma, problem çözmedir.</p> <p> Bu ünite açık uçlu sorular sorularak, gözlem formu, sözlü ve yazılı sunum ve anlatım, tartışma ve araştırma yapılarak, çalışma kâğıtları, kavram haritası, anekdot, poster hazırlama, performans görevi, sergileme ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: İBADET		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETI	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paylaşma ve yardımlaşmanın birey ve toplum için önemini yorumlar. 2. İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemi yorumlar. 3. Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar. 4. Zekât ve sadakanın birey ve topluma katkılarını yorumlar. 5. Başkalarına yardım ettiğinde yaşadığı duyguları arkadaşları ile paylaşır. 6. Ülkemizdeki sosyal yardımlaşma kurumlarını tanıır. 7. Hac ve umre ile ilgili mekân ve kavramların anlamlarını açıklar. 8. Hac ibadetinin nasıl ve niçin yapıldığını açıklar. 9. Haccın birey ve toplum üzerindeki etkilerini açıklar. 10. Hac ve umrenin Müslümanlar arası iletişim ve etkileşime nasıl katkı sağladığının farkında olur. 11. Kurban ibadetinin anlamını, sosyal dayanışma ve yardımlaşma açısından önemini açıklar. 	<p>Anket Hazırlıyoruz: Paylaşma ve yardımlaşmanın insan için önemiyle ilgili bir anket hazırlanır ve elde edilen veriler bireysel ve toplumsal açıdan değerlendirilir (1. kazanım).</p> <p>İslam Paylaşma ve Yardımlaşmayı Öğütler: Öğrencilerden İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemle ilgili bir araştırma yapmaları, ilkeler bulmaları ve sınıfta sunmaları istenir (2. kazanım).</p> <p>Zekâtı Nasıl Vermeliyiz? : Hz. Ali'nin “Zekâtını almak üzere gittiğiniz ev sahiplerinin ahırına, ambarına ne kadar mallarının olduğunu ve ne kadar zekât vereceklerini tespit etmek amacıyla sayım yapmak üzere girmeyin. Onlara; ey Allah'ın kulları! ‘Malmızda Allah'ın hakkı var mıdır?’ diye sorun. Eğer evet diyorsa, onun zekâtını alın.” Hz. Ali'nin bu emri şu ayete dayanıyordu: “Onlar, mallarında; isteyenler ve (isteyemeyip) mahrum kalanlar için belli bir hak bulunan kimselerdir.” (Meâric, 70/24-25.) sözünden hareketle; zekâtın nasıl verileceği ile ilgili sınıfta bir konuşma ortamı oluşturulur. Çıkan sonuçlar tahtaya listelenir. (3. kazanım).</p> <p>Tanımlıyoruz: Öğrencilerle zekât, sadaka, hac, umre, kurban vb. kavramlarla ilgili bir sözlük çalışması yapılır (3 ve 8. kazanımlar).</p> <p>Düşmez-Kalkmaz Bir Allah: Öğrencilerden çevrelerindeki insanlara yardım etmenin önemi konusunda bir hikâye yazmaları ve bunu sınıfta paylaşmaları istenir (6. kazanım).</p> <p>Bir Gezimiz Var: Yakın çevredeki yardımlaşma kurumlarından birine gezi düzenlenir. Gezi sonrası bu kurumların toplumsal fonksiyonları ile ilgili öğrencilerin görüş ve düşünceleri alınır (6. kazanım).</p> <p>Kâbe'ye Yolculuk: Görsel öğelerden veya herhangi bir CD'den yararlanılarak hac ile ilgili mekânlar tanıtılır. Bu mekânların dinî ve tarihî anlamları üzerinde tartışılır (7 ve 9. kazanımlar).</p> <p>Röportaj Yapıyoruz: Öğrencilerden çevrelerinde hacca giden birisi ile röportaj yapmaları istenir. Yapılan röportajlar sınıfta paylaşılır (8 ve 9. kazanımlar).</p>	<p>7. Kazanım işlenirken ihram, tavaf, say, vakfe, Kâbe, Safa ve Merve, Arafat, Mina ve Müzdelife ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>Ünite süresince öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınacak ve onların duygu ve tecrübelerinden, somut deneyimlerinden yararlanılacaktır. İbadet olgusunun dinin ortak boyutlarından biri olduğuna dikkat çekilecektir.</p> <p>Öncelikle verilecek değerler; yardımlaşma ve dayanışma, dostluk ve kardeşlik, sevgi ve saygı, çalışkanlık, sorumluluk, cömertlik ve paylaşmadır.</p> <p>Öncelikle verilecek beceriler; sosyal katılım Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, iletişim ve empati, problem çözme, araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılamadır.</p> <p>Bu ünite de açık uçlu sorular sorularak, sözlü ve yazılı anlatım, sunum, tartışma yapılarak, çalışma kâğıtları, gözlem formu, görüşme formu, poster hazırlama ve kavram haritası kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED(S.A.V.)		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
HZ. MUHAMMED'İN HAYATINDAN ÖRNEK DAVRANIŞLAR	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Güzel davranışlara Hz. Muhammed'in hayatından örnekler verir. 2. Hz. Muhammed'in örnek davranışlarının toplumsal hayattaki önemini yorumlar. 3. Hz. Muhammed'in olaylar karşısındaki tutumlarından hareketle örnek davranışlarına yönelik çıkarımlarda bulunur. 4. Hz. Muhammed'in hikmetli sözleriyle insanları iyiye ve güzele yönlendirdiğine örnekler verir. 5. Hz. Muhammed'in doğa ve hayvan sevgisiyle ilgili davranışlarına örnekler vererek doğayı ve hayvanları koruma konusunda duyarlı olur. 	<p>📖 Güzel Bir Örnek: Öğretmen tarafından “Ey inananlar, onun hayatında sizin için güzel örnekler vardır...” (Ahzap suresi, 21. ayet) ayetinin meali tahtaya yazılır/yansıtılır ve öğrencilerle Hz. Muhammed'in insanlara hangi davranışları ile örnek olduğu belirlenir ve listelenir (1. kazanım).</p> <p>📖 Örnekler Buluyoruz: Öğrencilerden Hz. Muhammed'in hoşgörülü olması, sözünde durması vb. davranışlarına örnekler bulmaları istenir. Bu örnek davranışlara yönelik sunu hazırlanır ve üzerinde konuşulur (2. kazanım).</p> <p>📖 Ben Ne Kadar Yapıyorum? Öğrencilerle Hz. Muhammed'in ahlaki özelliklerine kendi hayatlarında ne kadar sahip olduklarıyla ilgili bir çalışma yapılır (3. kazanım).</p> <p>📖 Hikmetli Sözler: Öğretmen gözetiminde Hz. Muhammed'in insanları iyiye ve güzele yönlendiren sözlerinden seçme yapılır ve birlikte ilkeler çıkarılır (4. kazanım).</p> <p>📖 Bir Fidan Dik: Hz. Muhammed'in “Kıyamet kopuyor dahi olsa elinde 2🌱 fidan olan onu diksin.” hadisinin ana fikri üzerinde konuşulur (5. kazanım).</p>	<p>↔ Bu ünite, Hz. Muhammed'in örnek davranışlarından insanlara değer vermesi, sözünde durması, hoşgörüsü, bilgiye önem vermesi, danışarak iş yapması, merhametli ve affedici olması, hakkı gözetmesi, zamanı iyi değerlendirmesi, çalışkanlığı ve yardımlaşması, doğayı ve hayvanları sevmesi, güvenilir olması ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>!! Ünite süresince Hz. Muhammed'in hayatındaki örnek davranışları; örnek olaylar ile verilmeye ve değer üretmeye yönelik işlenecek, öğrencilerin yaşadıkları somut deneyimleri ve hayatları ile ilişkilendirilecektir.</p> <p>!! Öncelikle verilecek değerler; sözünde durmak, hoşgörü, bilimsellik, dayanışma ve yardımlaşma, çalışkanlık, hoşgörü, estetik, doğa sevgisi, doğal çevreye duyarlılık ve hayvan sevgisidir.</p> <p>!! Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, sosyal katılım, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, değişim ve sürekliliği algılamadır.</p> <p>📖 Bu üniteye açık uçlu sorular sorularak, sözlü ve yazılı anlatım, ve sunum ve tartışma yapılarak, çalışma yaprakları, öz değerlendirme formu ve kontrol listeleri kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
KUR'AN'DA AKIL VE BİLGİ	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dini anlamada ve sorumlulukta aklın önemini yorumlar. 2. Kur'an'ın akli kullanmaya verdiği önemi örneklerle açıklar. 3. Kur'an'ın doğru bilgiyi teşvik ettiğine ayetlerden örnekler verir. 4. Vahiy, akıl ve duyuların Kur'an'a göre bilgi edinme yolları olduğunu açıklar. 5. Taassubun zararlarını ve doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar. 6. Hz. Yusuf'un yaşadığı zorluklara rağmen ahlaklı davranmayı seçmesinin nedenlerini gerekçeleri ile açıklar. 	<p> Din Akıl Sahiplerine Seslenir: “Akli olmayanın dini olmaz.” hadisi tahtaya yazılır ve sınıfta bu konuda bir tartışma ortamı oluşturulur (1. kazanım).</p> <p> Akl İçin Söylenenler: Akıl ve aklın fonksiyonlarının atasözü, deyim, özdeyiş, türkü ve şarkılardaki kullanılış biçimleri araştırılır. Sunu hazırlanarak sınıfta konuşulur (1. kazanım).</p> <p> Hiç Düşünmez misiniz? Kur'an'da aklın önemini vurgulayan ve düşünmeye önem veren ayet mealleri tahtaya yazılır/yansıtılır ve düşünmeye verilen değerle ilgili tartışma ortamı oluşturulur. (2. kazanım).</p> <p> Taassuba Dikkat! Din istismarı ve taassup konularında Atatürk'ün sözleri araştırılır ve sınıfta paylaşılır (5. kazanım).</p> <p> Büyüklerden Sözler: Hz. Ali ve Hacı Bektaş Veli'nin taassubun zararlarını belirten sözleri tahtaya yazılarak bu sözlerin üzerinde öğrencilerin konuşmaları sağlanır (5.kazanım).</p>	<p> Bu ünite konular; Kur'an'da akıl, aklın kullanılması, bilgi ve bilgiye verilen önem, bilgi edinme yolları ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>[!] Ünite süresince özellikle İslam'ın kuru bilgi ve yüzeysel davranışlardan ibaret olmadığı, aksine sürekli canlılık ve ilerleme isteyen bir din olduğu ve bu çerçevede akla, akli kullanarak doğru bilgi edinme yollarıyla bilgi üretilmesine önem verdiği vurgulanacaktır. Böylece öğrenme sürecinde öğrencilerin bilimsel verileri dikkate alan, öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanan ve yaşam boyu öğrenmeyi ve üretmeyi beceri hâline getiren bireyler olma bilincini kazanmalarına yönelik etkinlikler düzenlenecektir.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (2,5 – 2; 5 - 13)</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; bilimsellik, akademik dürüstlük, sorumluluk ve çalışkanlıktır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; eleştirel düşünme, problem çözme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, değişim ve sürekliliği algılamadır.</p> <p> Bu ünite açık uçlu sorular sorularak, araştırma ve çalışma yaprakları, sözlü ve yazılı anlatım, sunum, tartışma, sergileme yapılarak, öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: AHLAK		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
İSLAM DİNİNE GÖRE KÖTÜ ALIŞKANLIKLAR	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İslam dininin yasakladığı kötü alışkanlıkları ayet ve hadislerden örneklerle açıklar. 2. Kumar, alkollü içki ve uyuşturucunun bireysel ve toplumsal zararlarını örneklerle açıklar. 3. Sigaranın birey ve toplum sağlığı açısından zararlarına örnekler verir. 4. Kötü alışkanlık ve davranışların nasıl başladığını açıklar. 5. Kötü alışkanlık ve davranışlardan kaçınmaya yönelik çözüm önerilerinde bulunur. 6. Başkalarına zarar vermenin kul hakkını ihlal anlamına geleceği bilinciyle kul hakkı konusunda duyarlı olur. 	<p> Kur'an Uyarıyor: Öğretmen tarafından İslam'ın sakınmamızı istediği kötü davranış ve alışkanlıklarla ilgili ayet mealleri sunulur (1. kazanım).</p> <p> Bu İşin Şakası Yok: Sigara, alkollü içkiler, uyuşturucu ve kumar gibi kötü ve zararlı alışkanlıkların sonuçlarını gösteren resim, fotoğraf ve gazete kupürleri toplanarak sınıfta değerlendirilir. Daha sonra bunlardan bir pano oluşturulur (2 ve 3. kazanımlar).</p> <p> Sigara İçmekten Ne Kadar İnsan Zarar Görüyor, Biliyor musunuz? Öğrencilerden sigaranın sağlığa, aile bütçesine vb. verdiği zararları ve sigaradan ne kadar insanın öldüğü ile ilgili istatistiksel bilgiler, resimler, yazılar toplamaları ve "sigaranın birey ve toplum üzerindeki zararları" konusunda bir yazı yazmaları istenir (3. kazanım).</p> <p> Nasıl Başlıyor? Öğrencilerden, sigara, içki, kumar, vb. kötü alışkanlıkların nasıl başladığı ile ilgili araştırma yapmaları istenir (4. kazanım).</p> <p> Bizim Önerilerimiz: Kötü davranış ve alışkanlıklardan korunmaya yönelik öneriler getirilir. Varılan sonuçlar listelenir (4. kazanım).</p> <p> Çok Önemli Bir Değer "Kul Hakkı": "Kul hakkı nedir?" sorusunun içeriğine neler girebileceği öğrencilere yöneltilir ve İslam'ın kul hakkı üzerinde niçin çok durmuş olabileceği konusunda tartışma ortamı oluşturulur (6. kazanım).</p> <p> Drama Yapıyoruz: Öğrencilerle kötü davranış ve alışkanlıkların insanın kendisi kadar başkalarına da zarar vereceğini ve hakların çiğneneceğini konu edinen bir drama çalışması yapılır (3 ve 6. kazanımlar).</p>	<p> Bu ünite konular, İslam dininin bireyin sakınmasını istediği kötü alışkanlıklardan olan alkollü içki içmek, uyuşturucu kullanmak, kumar oynamak ve bu türden alışkanlıkların nasıl başladığı, bunlardan nasıl korunulacağı ve kul hakkı ile sınırlandırılacaktır.</p> <p> Ünite işlenirken özellikle sigara içme alışkanlığının bireysel, toplumsal, ekonomik vb. olumsuz etkileri de vurgulanacaktır.</p> <p> Ünite süresince öğrencilerin somut deneyimlerinden yararlanılacak, olumsuz tutum ve davranışlara olumlu, akılcı ve eleştirel bir şekilde yaklaşılacak ve bireysel tercihlerin her zaman doğru olmadığı vurgulanacaktır.</p> <p> Öncelikle verilecek değerler; sorumluluk, bağımsızlık, sağlıklı olmaya önem verme ve haklara saygıdır.</p> <p> Öncelikle verilecek beceriler; problem çözme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, iletişim ve empati kurma, araştırma, eleştirel düşünme, sosyal katılımdır.</p> <p> İnsan Hakları ve Vatandaşlık (6-17)</p> <p> Rehberlik (5-10)</p> <p> Sağlık (2,3-17)</p> <p> Bu ünite açık uçlu sorular, sözlü ve yazılı sunum ve anlatım, proje çalışması, araştırma, tartışma yapılarak, çalışma kâğıtları, rol yapma, anekdot, akran değerlendirme formu ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR		8. SINIF	
ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
DİNLER VE EVRENSEL ÖĞÜTLERİ	<p>Bu ünitenin sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evrenselliğin ve evrensel değerlerin anlamını yorumlar. 2. Dinin evrensel bir olgu olduğunun farkına varır. 3. Günümüzde yaşayan dinleri temel özellikleriyle tanıır. 4. İslam'ın dinler arasındaki yerini açıklar. 5. Dinlerin ve İslam'ın evrensel öğütlerine örnekler vererek bunların insanlık için önemini fark eder. 6. Farklı din ve inançlara hoşgörülü olur. 7. İstismarcı misyonerlik faaliyetleri hakkında duyarlı olur. 	<p>Evrensellik ve Evrensel Değerler: Öğrencilerle evrensel ve evrensel değerler üzerine bir sözlük çalışması yapılır (1. kazanım).</p> <p>Hep Vardı: Öğrencilerle günümüzde yaşayan dinler belirlenir ve bunların hangi tarihlerde ortaya çıktığı üzerine bir kronoloji çalışması yapılır. Daha sonra “Niçin din tarih boyunca bütün toplumlarda var olagelmıştır?” sorusu etrafında bir tartışma ortamı oluşturulur (2. kazanım).</p> <p>Sebep-Sonuç İlişkisi Kuruyoruz: Öğrencilerle farklı dinlerin ortaya çıkış sebepleri üzerinde bir “sebep-sonuç” çalışması yapılır ve ortaya çıkan sonuçlar listelenir (3. kazanım).</p> <p>Fark ve Benzerlikler Nerede: Öğrencilerle günümüzde yaşayan dinler belirlenir, bu dinler sınıfta oluşturulan gruplara dağıtılır ve ne zaman ortaya çıktı, peygamberi, kitabı, temel inanç esasları, ibadet şekilleri vb. niteliklerin yer aldığı bir form oluşturularak her bir gruptan bu formları araştırmalarına göre doldurmaları istenir. Grupların çalışmaları birleştirilerek bir şema oluşturulur. Daha sonra öğrencilerin günümüzde yaşayan bu dinlerin benzerlik ve farklılıklarını belirlemeleri istenir (3. kazanım).</p> <p>Atatürk ve İslam: Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşleri araştırılarak hazırlanan sunu sınıfta paylaşılır (4. kazanım).</p> <p>Örnekler Bulalım: Sınıf gruplara ayrılır. Grupların çalıştıkları dinin evrensel öğütlerinden bir demet hazırlamaları ve sunmaları istenir. Sınıfça bu evrensel öğütler üzerinde konuşulur (5. kazanım).</p> <p>Birlikte Yaşama Kültürü: “Hoşgörü”: Hz. Muhammed'in hayatından ve kültürümüzden birlikte yaşamının önemi ve yolları konusunda örnekler bulunur ve bunlar üzerinde konuşulur (6. kazanım).</p> <p>Dini Duyguları İstismar Etmek Doğru mu? Öğrencilerle başka bir insanın dinî duygu ve inançlarını istismar etmenin olumsuzluğu üzerine konuşulur (7. kazanım).</p>	<p>↔ Bu ünite de konular, günümüzde yaşayan İslamiyet, Hristiyanlık, Yahudilik, Hinduizm ve Budizm dinlerinin evrensel öğütleri ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>[!] Ünite süresince dinin evrensel bir gerçeklik olduğu; insanlara kendi din, örf ve âdetlerini olduğu kadar, diğer milletlerin din, örf ve âdetlerini de saygı ve hoşgörü çerçevesinde değerlendirebilme becerisini kazandırmaya dikkat edilecek ve etkinliklerin bu yönde düzenlenmesine çalışılacaktır. Ayrıca dinlerin ortak amaçlarına dikkat çekilecek ve öğrencilerin evrensel değerleri benimsemelerine çalışılacaktır.</p> <p>[!] Dinler hakkındaki bilgiler genel özellikleri itibariyle hurafeden ve ön yargıdan uzak bilimsellik ve objektiflik göz önünde bulundurularak işlenecektir.</p> <p>[!] 5.kazanım işlenirken “Başkalarına Zarar Vermemek” konusunda, öldürmemek, hırsızlık ve yalancı şahitlik yapmamaya vurgu yapılacaktır.</p> <p>[!] İstismarcı misyonerlik faaliyetlerinin olabilecek olumsuz etkileri hakkında öğrencilerde duyarlılık oluşturulması sağlanacaktır.</p> <p>[!] Atatürkçülük ile ilgili konular (6 - 3)</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; doğruluk, temizlik, yardımseverlik, sevgi, saygı, doğal çevreye duyarlılık, güzel söz ve davranışlarda bulunmak ve hoşgörüdür.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; iletişim ve empati, eleştirel düşünme, araştırma, sosyal katılım, değişim ve sürekliliği algılama, Kur'an-ı Kerim mealî kullanmadır.</p> <p>📖 Bu ünite de açık uçlu sorular sorularak, sözlük çalışması, grup çalışması, sözlü ve yazılı anlatım, sunum, tartışma ve araştırma yapılarak, çalışma kâğıtları, akran değerlendirme formu, gözlem formu ve öğrenci ürün dosyası kullanılarak değerlendirme yapılabilir.</p>

9. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 4, 5, 6, 7 ve 8. SINIFLAR ÖĞRETİM PROGRAMI ATATÜRKÇÜLÜK İLE İLGİLİ KONULAR TABLOSU

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 04.08.1999 tarih ve 263 sayılı Kararı gereğince ilköğretim kurumlarının öğretim programlarında yer alması gereken Atatürkçülük ile ilgili konular, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde kazanım olarak yer almıştır:

ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ KONULAR VE AÇIKLAMALAR	SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI
<p>1. Atatürk'ün din ve vicdan hürriyetine verdiği önem AÇIKLAMA: Atatürk'ün din ve vicdan hürriyetine verdiği önem, sözlerinden örnekler verilerek açıklanacak; din ve vicdan hürriyetinin cumhuriyet yönetimiyle güvence altına alındığı belirtilecektir. Ayrıca din ve vicdan hürriyetinin toplumsal barışa hizmet ettiği, din ve vicdan hürriyeti ile laiklik ilkesinin ilişkisi, laiklik ilkesinin bütün vatandaşların din, vicdan ve ibadet hürriyetini güvence altına aldığı açıklanacaktır.</p>	5	İbadet / İbadet Konusunda Bilgilenelim	11. İbadetlerin davranışlar üzerindeki etkisini fark eder.
<p>2. Atatürk'ün düşünce hürriyetine verdiği önem AÇIKLAMA: Atatürk'ün düşünce hürriyetine verdiği önem, onun sözlerinden örneklerle açıklanacak, düşünce hürriyetinin cumhuriyet yönetimiyle güvence altına alındığı belirtilecektir.</p>	8	Kur'an ve Yorumu / Kur'an'da Akıl ve Bilgi	2. Kur'an'ın akli kullanmaya verdiği önemi örneklerle açıklar. 5. Taassubun zararlarını ve doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar.
<p>3. Diğer din, örf ve âdetlere hoşgörülü olma AÇIKLAMA: İnsanların din ve inanç hürriyetine sahip olduğu; diğer din, örf ve âdetlere hoşgörü göstermek gerektiği; bu tür davranışların insanları birbirine yaklaştırıp dünya barışına katkıda bulunabileceği belirtilerek Atatürk'ün diğer din, örf ve âdetlere hoşgörü gösterdiği sözlerinden örneklerle açıklanacaktır.</p>	8	Din ve Kültür / Dinler ve Evrensel Öğütleri	6.Farklı din ve inançlara hoşgörülü olur.

<p>4. Atatürk'ün kişiliği ve özellikleri AÇIKLAMA: Atatürk'ün vatan savunmasına verdiği önem açıklanacak; Atatürk'ün vatan savunmasında kendini feda etmekten kaçınmadığına örnekler verilecektir. Ayrıca Atatürk'ün Türk milletinin kalkınması için nasıl çalıştığı açıklanacaktır.</p>	5	Din ve Kültür/ Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	<p>2. Vatan ve millet sevgisinin önemini açıklar. 3. Vatan ve milletine karşı kendisine düşen görevi yerine getirir.</p>
<p>5. Askerlik görevi AÇIKLAMA: Askerliğin bir vatandaşlık görevi olduğu belirtilecek; askerlik görevinin önemi açıklanacak; Atatürk'ün askerliğin kutsallığı ile ilgili sözlerinden örnekler verilecek; vatan savunmasının kutsal olduğu inancının Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında nasıl etkili olduğu açıklanacaktır.</p>	5	Din ve Kültür / Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	<p>6. Askerlik yapmanın neden vatan borcu olduğunu açıklar. 7. Atatürk'ün askerliğin kutsallığını ortaya koyan sözlerinden örnekler verir.</p>
<p>6. Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı için dayanışmanın önemi AÇIKLAMA: Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı için dayanışmanın önemi ve dayanışma olmadığı zaman ortaya çıkabilecek durumlar açıklanacak; dayanışmanın özünde iyiliği sevme ve kötülükten kaçınmanın yer aldığı; sevinç ve üzüntülerde milletçe dayanışma içinde olmanın bizi güçlendireceği açıklanarak Atatürk'ün konuyla ilgili sözlerinden örnekler verilecektir.</p>	5	Ahlak / Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım	<p>1. Paylaşmanın insan için bir ihtiyaç ve erdem olduğunun farkında olur.</p>
<p>7. Laiklik ilkesinin esasları AÇIKLAMA: Laiklik ilkesinin din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olarak yürütülmesi olduğu; laiklik ilkesi gereğince devlet yönetiminde din kuralları yerine millet egemenliğinin esas alındığı; laiklik ilkesinin akla ve bilime önem verdiği, devlet yönetiminde ve her alanda aklın ve bilimin esas alınmasını öngördüğü; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının din ve vicdan hürriyetinin anayasa ile güvence altına alındığı; din ve vicdan hürriyetinin laiklik ilkesinin bir gereği olduğu; laikliğin dinî inanç ve duyguların istismar edilmesini önlemeye çalıştığı; demokrasinin yerleşmesine yardımcı olduğu; Türk milletinin barış ve</p>	7	Din ve Kültür / Kültürümüz ve Din	<p>5. Laiklik kavramını açıklar. 6. Bireyin özgür biçimde herhangi bir dini, inancı seçmede ve o inançla ilgili düşüncelerini ifade etmede laikliğin güvence olduğunu açıklar.</p>

<p>huzur içinde yaşamasını amaçladığı belirtilerek Atatürk'ün din ve vicdan hürriyeti, dinî istismar ve taassup konularındaki görüşlerinden örnekler verilecektir. Laiklik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı yararlar örneklerle açıklanacak, millî birlik ve beraberliğimizin sağlanmasında çok önemli bir rol oynadığı belirtilecektir.</p>			
<p>8.Türkiye'ye yönelik iç ve dış tehdit konusundaki sorumluluklar AÇIKLAMA: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını Türk devletine bağlayan etkenler ve Türk kültürüne niçin bağlı olduğumuz açıklanarak Türk bayrağının, Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlık sembolü olduğu belirtilecektir. Türk bayrağına karşı neden sevgi, saygı ve bağlılık göstermek gerektiği, İstiklâl Marşı'mıza saygımızı nasıl gösterdiğimiziz, şehitlerimize ve gazilerimize saygı göstermek gerektiği açıklanacaktır.</p>	5	Din ve Kültür / Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	<ol style="list-style-type: none"> 1.Vatan ve millet kavramlarını tanımlayarak bu vatanı yaşayan herkesin bir millet olduğunun bilincinde olur. 2. Vatan ve millet sevgisinin önemini açıklar. 3.Vatan ve milletine karşı kendisine düşen görevi yerine getirir. 4.Bayrağa ve ulusal marşa saygı göstermenin nedenlerini açıklayarak bayrağımıza ve İstiklâl Marşı'mıza saygı gösterir. 5.Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitlerimizi rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.
<p>9. Atatürk'ün insan sevgisi ve evrensellik konularındaki görüşleri AÇIKLAMA: Atatürk'ün insan sevgisine verdiği önem, Atatürk'ün insanların kin ve nefretten uzaklaşacak şekilde eğitilmelerini istediği, Atatürk'ün barışa verdiği önemin temelinde insan sevgisinin yer aldığı açıklanarak Atatürk'ün insan sevgisi ile ilgili görüşlerinden örnekler verilecektir.</p>	4	Ahlak / Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sevmenin ve sevilmenin bir ihtiyaç olduğunu fark eder.
<p>10. Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşleri AÇIKLAMA: Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşleri açıklanarak İslam dini hakkındaki görüşlerini belirten sözlerinden örnekler verilecektir.</p>	6	Din ve Kültür / İslamiyet ve Türkler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Türklerin Müslüman olma sürecini özetler.

<p>11. Laiklik ilkesini kavrayabilme AÇIKLAMA: Laikliğin din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı yürütülmesi olduğu açıklanacak; laiklik ilkesinin devlet yönetiminde aklın ve bilimin esas alınmasını öngördüğü belirtilecek; laiklik ilkesinin devlet yönetiminde millî egemenliğin esas alınmasını, her alanda akla ve bilime önem verilmesini öngördüğü açıklanacaktır. Laiklik ilkesinin bütün vatandaşların din, vicdan ve ibadet hürriyetini güvenceye aldığı açıklanacak; laiklik ilkesine göre devletin dinî inanç ve duyguların istismar edilmesine izin vermediği açıklanacak; Atatürk'ün dinin istismarı ve taassup konularındaki sözlerinden örnekler verilecektir. Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşlerini belirten sözlerinden örnekler verilecek; din ve vicdan hürriyeti Atatürk'ün sözlerinden örneklerle açıklanacaktır. Din ve vicdan hürriyetinin toplumsal barışa hizmet ettiği, Anayasa ile güvenceye alındığı açıklanacaktır. Din ve vicdan hürriyetinin laiklik ilkesinin bir gereği olduğu; laiklik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydalar açıklanacak, laiklik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydalara örnekler verilecektir.</p>	7	Kur'an ve Yorumu / İslam Düşüncesinde Yorumlar	8. Dinde zorlama olmadığını ayet ve hadislerden örneklerle açıklar.
<p>12. Atatürk'ün vatan ve millet sevgisi AÇIKLAMA: Atatürk'ün vatan ve millet sevgisi onun vatan savunması için yaptığı çalışmalardan örnek verilerek açıklanacaktır. Atatürk'e Sakarya Zaferi'nden sonra TBMM tarafından neden gazilik unvanı verildiği açıklanacak, Atatürk'ün vatan ve millet sevgisi ile ilgili sözlerinden örnekler verilecektir.</p>	5	Din ve Kültür / Vatanımızı ve Milletimizi Seviyoruz	5. Gazilerimize saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitleri rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.
<p>13. Laiklik ilkesi AÇIKLAMA: Atatürk'ün dinin istismarı ve taassup konularındaki sözlerinden örnekler verilecektir. Ayrıca Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşlerini belirten sözlerinden örnekler verilecektir.</p>	8	Kur'an ve Yorumu / Kur'an'da Akıl ve Bilgi	5. Taassubun zararlarını ve doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar.

**10. İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 4, 5, 6, 7 ve 8. SINIFLAR
ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI İLE İLİŞKİLENDİRİLEN
ARA DİSİPLİNLER KAZANIMLARI TABLOSU**

Sınıf	Öğrenme Alanı/Ünite	Ders Kazanımları	İnsan Hakları ve Vatandaşlık Kazanımları (1-8)
4	Din ve Kültür/Aile ve Din	5. Aile içinde kendi sorumluluklarını yerine getirmeye istekli olur.	14. Sorumluluklarını evde ve okulda yerine getirir.
		1. Ailenin birey ve toplum için önemini açıklar.	30. Aile kavramının önemini fark eder.
5	Ahlak/Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım	8. Toplumdaki engellilere sevgiyle bakar ve onların sorunlarına çözüm önerileri geliştirir.	28. Arkadaşlarının fiziksel ve kişisel özelliklerine saygı duyar.
8	Ahlak/İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar	6. Başkalarına zarar vermenin kul hakkını ihlal anlamına geleceği bilinciyle kul hakkı konusunda duyarlı olur.	17. Hakları ihlal edilenlere karşı yardımcı olmanın insani bir davranış olduğunu belirtir.
7	Din ve Kültür/ Kültürümüz ve Din	4. Kültürel değerleri korumaya özen gösterir.	19. Yakın çevresindeki ortak miras ürünlerinin korunması gerektiğini ifade eder.
7	Kur'an ve Yorumu/İslam Düşüncesinde Yorumlar	6. Din anlayışındaki farklılıkların niçin birer zenginlik olduğunu açıklar.	12. Düşünce ve ifade özgürlüğünün önemini fark eder.

Sınıf	Öğrenme Alanı/Ünite	Ders Kazanımları	Özel Eğitim (1-8)
4	İnanç/Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum?	7. Güzel söz söylemeye ve güzel davranış sergilemeye istekli olur.	9. Kızgınlık, öfke vb. davranışları kontrol edebilme becerisi geliştirir.
	Ahlak/Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	8. Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir.	10. Başkalarıyla olumlu ilişkiler kurar.
6	Kur'an ve Yorumu/ Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları	4. Hz. Eyyüp kıssasından hareketle sabrın güçlükler ve olumsuzlukları aşmadaki rolünü kavrar.	9. Kızgınlık, öfke vb. davranışları kontrol edebilme becerisi geliştirir.
8	İnanç/Kaza ve Kader	5. İnsanın çalışmasının karşılığını alacağı bilinciyle hareket eder.	1. Olumsuz tutum ve davranışlarla başa çıkabilme becerisi geliştirir.

Sınıf	Öğrenme Alanı/Ünite	Ders Kazanımları	Sağlık Kültürü (1-8)
4	İbadet/Temiz Olalım	3. Beden ve giysi temizliğine özen gösterir. 4. Çevreyi temiz tutmaya ve korumaya önem verir. 5. Beden ve çevre temizliğinin sağlık açısından önemini açıklar.	12. Bedenin bakım ve korunmasını yapar. 28. Sağlıklı çevreyi oluşturabilmede öz sorumluluk geliştirir.
6	Ahlak/İslam'ın Sakınılmasını İsteddiği Bazı Davranışlar	1.İslamiyetin sakınmamızı istediği bazı kötü davranışları belirterek ayet ve hadislerden örnekler verir. 2. Dinimizin sakınmamızı istediği bazı kötü davranışların bireysel ve toplumsal zararlarını irdeler.	18. Bir ilişkiyi sürdüren ve zedeleyen tutum ve davranışlara örnek verir.
8	Ahlak/İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar	2. Kumar, alkollü içki ve uyuşturucunun bireysel ve toplumsal zararlarını örneklerle açıklar. 3. Sigaranın birey ve toplum sağlığı açısından zararlarını araştırır ve çevresinden örnekler verir.	17. Bağımlılık yaratan maddelerin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini saptar.

Sınıf	Öğrenme Alanı/Ünite	Ders Kazanımları	Rehberlik (4-8)
4	İbadet/Temiz Olalım	4. Çevreyi temiz tutmaya ve korumaya önem verir.	9. Çevre duyarlılığına sahip olur.
	Ahlak/Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	8. Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir.	4. İnsanların fikirlerine, ilgilerine ve duygularına saygı gösterir.
8	Ahlak/ İslam Dinine Göre Kötü Alışkanlıklar	5. Kötü alışkanlık ve davranışlardan kaçınmaya yönelik çözüm önerilerinde bulunur.	10. Uyuşturucu ve alkol kullanımına ilişkin akran baskısına direnç gösterir.
8	İnanç/Kaza ve Kader	4. İnsanın akıl ve irade sahibi olması ile özgür ve sorumlu bir varlık olması arasındaki ilişkiyi açıklar.	15. Verdiği kararın sorumluluğunu üstlenir.

**11. İLKÖĞRETİM 4, 5, 6, 7 ve 8. SINIFLAR DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
ÖĞRENME ALANLARI, ÜNİTELER VE ÜNİTE AÇILIMLARI**

11.1. ÖĞRENME ALANI: İNANÇ

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?</p> <p>1. Günlük Konuşmalarımızda Dine İlişkin İfadeler</p> <p>1.1. Bismillâhirrahmânirrahîm</p> <p>1.2. Allah’a Şükür</p> <p>1.3. Sevap ve Günah Kavramları</p> <p>1.4. Dilek ve Dualarımızda Dinî İfadeler</p> <p>1.5. Selamlaşıyoruz</p> <p>1.6. “Kelime-i Tevhit” ve “Kelime-i Şehadet”i Öğreniyoruz</p> <p>2. Dini Öğrenmenin Önemi</p> <p>3. “Din Güzel Ahlaktır”</p> <p>3.1. Güzel Söz Söyleyelim</p> <p>3.2. Güzel Davranışlarda Bulunalım</p> <p>4. Sübhaneke Duası ve Anlamı</p>	<p>ALLAH İNANCI</p> <p>1. İnsan Akıllı ve İnanan Bir Varlıktır</p> <p>2. Evrende Bir Düzen Vardır</p> <p>3. Allah Vardır ve Birdir</p> <p>4. Çalışırım, Allah’ın Yardımına Güvenirim ve Başarıyorum</p> <p>5. İhlâs Suresi ve Anlamı</p>	<p>PEYGAMBERLERE VE İLAHÎ KİTAPLARA İNANÇ</p> <p>1. Peygamber ve Peygamberlere İman</p> <p>1.1. Peygamberlerin İnsanlardan Seçilmesinin Nedenleri</p> <p>1.2. Peygamberlerin Nitelikleri</p> <p>1.3. Peygamberlere Gelen Mesajların Ortak Amacı</p> <p>2. İlahî Kitap ve İlahî Kitaplara İman</p> <p>2.1. Allah Niçin Vahiy Göndermiştir?</p> <p>2.2. İlahî Kitaplar</p> <p>3. Asr Suresi ve Anlamı</p>	<p>MELEK VE AHİRET İNANCI</p> <p>1. Varlıklar Âlemi</p> <p>2. Meleklerle İman</p> <p>2.1. Meleklerin Özellikleri ve Görevleri</p> <p>2.2. Meleklerle İmanın, Davranışların Güzelleşmesine Katkısı</p> <p>3. Kur’an’a Göre Cin ve Şeytan</p> <p>4. Şeytanın Kötülüğünden Korunma Konusunda Kur’an’ın Öğütleri</p> <p>5. Toplumda Yaygın Olan Bazı Batıl İnançlar</p> <p>6. Ahirete İman</p> <p>7. Kıyamet ve Yeniden Dirilme</p> <p>8. Dünya Hayatında Yapılanların Karşılığı: Ahiret</p> <p>9. Nâs Suresi ve Anlamı</p>	<p>KAZA VE KADER</p> <p>1. Allah Her Şeyi Bir Ölçüye Göre Yaratmıştır</p> <p>2. Kader ve Evrendeki Yasalar</p> <p>3. İnsan İradesi ve Kader</p> <p>3.1. İnsanın Özgürlüğü ve Sorumluluğu</p> <p>3.2. İnsanın Çabası:Emek ve Rızık</p> <p>3.3. Dünya Hayatının Sonu: Ecel ve Ömür</p> <p>4. Allah’a Güvenmek (Tevekkül)</p> <p>5. Ayete’l-Kürsi ve Anlamı</p>

11.2. ÖĞRENME ALANI: İBADET

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>TEMİZ OLALIM</p> <p>1. Dinim Temiz Olmamı İstiyor</p> <p>1.1. Bedenimi ve Elbiselerimi Temiz Tutarım</p> <p>1.2. Çevremi Temiz Tutar ve Korurum</p> <p>1.3. Temizlik Sağlığım İçin Önemlidir</p> <p>2. Sözünde Durmak, Dürüst ve Güvenilir Olmak</p> <p>3. Fâtiha Suresi ve Anlamı</p>	<p>İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM</p> <p>1. İbadet Nedir ve Niçin Yapılır?</p> <p>2. İbadetlerle İlgili Kavramlar: Farz, Vacip, Sünnet</p> <p>3. Başlıca İbadetler</p> <p>4. Camiyi Tanıyalım</p> <p>5. Dua</p> <p>5.1. Dua İbadetin Özüdür</p> <p>5.2. Niçin ve Nasıl Dua Edilir?</p> <p>5.3. Kur'an'dan ve Hz. Peygamberden Dua Örnekleri</p> <p>5.4. Kültürümüzden Dua Örnekleri</p> <p>6. Güzel İş ve Güzel Davranış: Salih Amel</p> <p>7. İbadetler Davranışlarımızı Güzelleştirir</p> <p>8. Rabbenâ Duaları ve Anlamı</p>	<p>NAMAZ İBADETI</p> <p>1. Namaz Nedir ve Niçin Kılınır?</p> <p>2. Namazın Şartları</p> <p>2.1. Namaza Hazırlık Şartları</p> <p>2.1.1. Abdest, Boy Abdesti (Gusül) ve Teyemmüm</p> <p>2.1.2. Namaza Hazırlığın Diğer Şartları</p> <p>2.2. Namazın Kılınış Şartları</p> <p>3. Namaza Çağrı: Ezan ve Kamet</p> <p>4. Günlük Namazlar (Beş Vakit Namaz)</p> <p>5. Cemaatle Namaz</p> <p>6. Cuma Namazı</p> <p>7. Bayram Namazı</p> <p>8. Cenaze Namazı</p> <p>9. Teravih Namazı</p> <p>10. Namazı Bozan Durumlar</p> <p>11. Namazın İnsana Kazandırdıkları</p> <p>12. Kunut Duaları ve Anlamı</p>	<p>ORUÇ İBADETI</p> <p>1. Ramazan Ayı ve Önemi</p> <p>2. Ramazan Orucu</p> <p>3. Ramazan Ayı ve Oruçla İlgili Kavramlar</p> <p>4. Muharrem Orucu</p> <p>5. Oruç Tutarken Nelere Dikkat Etmeliyiz?</p> <p>6. Orucu Bozan Durumlar</p> <p>7. Oruç İbadetinin Kişiyi ve Topluma Kazandırdıkları</p> <p>8. Ramazan Bayramı Sevinci</p> <p>9. Mâûn Suresi ve Anlamı</p>	<p>ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETI</p> <p>1. İnsanın Paylaşma ve Yardımlaşma İhtiyacı</p> <p>2. İslam'ın Paylaşma ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem</p> <p>3. Paylaşma ve Yardımlaşma İbadeti Olarak Zekât</p> <p>4. Toplumsal Dayanışma İbadeti Olarak Sadaka</p> <p>6. Yardımlaşma Kurumlarımız</p> <p>7. Hac Nedir ve Niçin Yapılır?</p> <p>8. Hac ve Umre ile İlgili Kavramlar</p> <p>9. Haccın İnsan Davranışları Üzerindeki Etkisi</p> <p>10. Kurban Nedir ve Niçin Kesilir?</p> <p>Okuma Metni: Kurban Tıglama (Kesme) Duası</p>

11.3. ÖĞRENME ALANI: HZ. MUHAMMED (S.A.V)

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM</p> <p>1. Hz. Muhammed'in Doğduğu Çevreyi Tanıyalım</p> <p>2. Hz. Muhammed'in Aile Büyüklerini Tanıyalım</p> <p>3. Hz. Muhammed'in Doğumu, Çocukluk ve Gençlik Yılları</p> <p>4. Hz. Muhammed'in Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları</p> <p>5. Kevser Suresi ve Anlamı</p>	<p>HZ. MUHAMMED VE AİLE HAYATI</p> <p>1. Hz. Muhammed'in Evliliği ve Çocukları</p> <p>2. Hz. Muhammed'in Ailesi İçindeki Örnek Davranışları</p> <p>3. Hz. Muhammed'in Ailesinin Örnek Davranışları</p> <p>3.1. Hz. Muhammed'in Ailesinde Sevinçler ve Sıkıntılar Paylaşıldı</p> <p>3.2. Hz. Muhammed'in Ailesinde Misafire Cömert Davranıyordu</p> <p>3.3. Hz. Muhammed'in Ailesinde İsrraftan Kaçınılırdı</p> <p>3.4. Hz. Muhammed'in Ailesinde Akrabalık ve Komşuluk İlişkilerine Önem Verilirdi</p> <p>3.5. Hz. Muhammed'in Ailesinde Öksüzler ve Yoksullar Gözetilirdi</p> <p>4. Salavat Duaları ve Anlamı</p> <p>Okuma Metni: Hz. Peygamberin Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin Sevgisi</p>	<p>SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED</p> <p>1. Hz. Muhammed'in Çağrısı: Mekke Dönemi</p> <p>1.1. İlk Vahiy: Yaratan Rabb'inin Adıyla Oku!</p> <p>1.2. Yakın Çevreye Çağrı</p> <p>1.3. Çağrının Yaygınlaşması</p> <p>1.4. Hicret Olayı</p> <p>2. Hz. Muhammed'in Çağrısı: Medine Dönemi</p> <p>2.1. Peygamber Mescidi ve Sosyal İşlevi</p> <p>2.2. Eğitim ve Öğretim Etkinlikleri</p> <p>2.3. Toplumsal Barışın Kurulması</p> <p>3. Hudeybiye Antlaşması ve Mekke'nin Fethi</p> <p>4. Veda Hutbesi</p> <p>5. Hz. Muhammed'in Vefatı</p> <p>6. Nasr Suresi ve Anlamı</p> <p>Okuma Metni: Hz. Peygamber'in Sadık Dostu: Hz. Ebu Bekir</p>	<p>BİR İNSAN VE PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED</p> <p>1. Hz. Muhammed'in İnsani Yönü</p> <p>2. Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü</p> <p>2.1. Hz. Muhammed Son Peygamberdir</p> <p>2.2. Hz. Muhammed Kur'an'ı Açıklayıcıdır</p> <p>2.3. Hz. Muhammed İnsanlık İçin Bir Uyarıcıdır</p> <p>2.4. Hz. Muhammed İnsanlığa Bir Rahmettir</p> <p>2.5. Hz. Muhammed Güzel Ahlakın Tamamlayıcısıdır</p>	<p>HZ. MUHAMMED'İN HAYATINDAN ÖRNEK DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Hz. Muhammed İnsanlara Değer Verirdi</p> <p>2. Hz. Muhammed Güvenilir Bir İnsandı</p> <p>3. Hz. Muhammed Bilgiye Önem Verirdi</p> <p>4. Hz. Muhammed Danışarak İş Yapar</p> <p>5. Hz. Muhammed Merhametli, Hoşgörülü ve Affediciydi</p> <p>6. Hz. Muhammed Çalışmayı Sever ve Zamanı İyi Değerlendirirdi</p> <p>7. Hz. Muhammed Sabırlı ve Cesaretliydi</p> <p>8. Hz. Muhammed Hakkı Gözetirdi</p> <p>9. Hz. Muhammed Doğayı ve Hayvanları Severdi</p>

11.4. ÖĞRENME ALANI: KUR'AN VE YORUMU

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>KUR'AN-I KERİMİ TANIYALIM</p> <p>1. Son İlahî Kitap Kur'an-ı Kerim</p> <p>2. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e İndirilişi</p> <p>3. Kur'an-ı Kerim'in Kitap Hâline Getirilmesi ve Çoğaltılması</p> <p>4. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni</p> <p>4.1 Ayet</p> <p>4.2. Sure</p> <p>4.3. Cüz</p> <p>5. Bilge İnsan: Hz. Lokman</p>	<p>KUR'AN-I KERİM'İN TEMEL EĞİTİCİ NİTELİKLERİ</p> <p>1. İslam Dininin Temel Kaynağı: Kur'an</p> <p>2. Kur'an İyiye ve Güzele Yönlendirir, Kötülüklerden Sakındırır</p> <p>3. Kur'an'ın Açıklayıcılığı ve Yol Göstericiliği</p> <p>4. Allah'ı Arayan İnsan: Hz. İbrahim</p> <p>5. Fil Suresi ve Anlamı</p>	<p>KUR'AN-I KERİM'İN ANA KONULARI</p> <p>1. Kur'an-ı Kerim'in Belli Başlı Konuları</p> <p>1.1. İnanç</p> <p>1.2. İbadet</p> <p>1.3. Ahlak</p> <p>1.4. Kıssalar</p> <p>1.4.1. Sabır Örneği: Hz. Eyüp</p> <p>2. Kureyş Suresi ve Anlamı</p> <p>Okuma Metni : Hz. Osman'ın Cömertliği ve Yumuşak Huyluluğu</p>	<p>İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR</p> <p>1. Din ve Din Anlayışı</p> <p>2. Din Anlayışındaki Yorum Farklılıklarının Sebepleri</p> <p>3. İslam Düşüncesinde Yorum Biçimleri</p> <p>3.1. İnançla İlgili Yorumlar</p> <p>3.2. Fıkhi Yorumlar</p> <p>3.3. Tasavvufi Yorumlar</p> <p>3.3.1. Yesevilik</p> <p>3.3.2. Kadirilik</p> <p>3.3.3. Nakşibendilik</p> <p>3.3.4. Mevlevilik</p> <p>3.3.5. Alevilik-Bektaşilik</p> <p>3.3.5.1. Cem ve Cemevi</p> <p>3.3.5.1.1. Razılık ve Kul Hakkının Sorulması</p> <p>3.3.5.1.2. On iki Hizmet</p> <p>3.3.5.1.3. Semah</p> <p>3.3.5.2. Musahiplik (Yol Kardeşliği)</p> <p>3.3.5.3. Dua ve Gülbenkler</p> <p>3.3.5.4. Hızır Orucu</p> <p>4. Din Anlayışındaki Farklılıklar Niçin Zenginliktir?</p> <p>5. Dinde Zorlama Yoktur</p> <p>Okuma Metni: Hz. Ali'nin Cesaret ve Kahramanlığı</p>	<p>KUR'AN'DA AKIL VE BİLGİ</p> <p>1. Aklın Dinî Sorumluluktaki Yeri ve Önemi</p> <p>2. Kur'an Aklımızı Kullanmamızı İster</p> <p>3. Kur'an Doğru Bilgiye Önem Verir</p> <p>4. Kur'an'da Bilgi Edinme Yolları</p> <p>5. Bilgi Taassubu Önler</p> <p>6. Sevgi ve Merhamet Örneği: Hz. Yusuf</p>

11.5. ÖĞRENME ALANI: AHLAK

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK</p> <p>1. Sevmek ve Sevilmek Bir İhtiyaçtır</p> <p>2. Sevgi Allah'ın Bize Verdiği Bir Nimettir</p> <p>3. Allah Yarattıklarını Sever</p> <p>4. Dostluk ve Kardeşliğin Temeli Sevgidir</p> <p>5. İslam Dini Dostça ve Kardeşçe Yaşamayı Öğütler</p>	<p>SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM</p> <p>1. Paylaşmak Niçin Önemlidir?</p> <p>2. Sevinçlerimizi Paylaşalım</p> <p>2.1 Dinî Bayramlarımız</p> <p>2.2. Millî Bayramlarımız</p> <p>2.3. Cuma Günü ve Ramazan Ayı</p> <p>2.4. Kandil Geceleri</p> <p>2.5. Nevruz ve Hıdrellez</p> <p>3. Üzüntülerimizi Paylaşalım</p> <p>3.1. Hastaları Ziyaret Ederiz</p> <p>3.2. Geçmişlerimizi Anarız</p> <p>3.3. Zor Durumda Olanlara Yardım Ederiz</p> <p>3.4. Engellilere Sevgi ile Bakar, Sıkıntılarını Paylaşırız</p> <p>4. Tahiyat Duası ve Anlamı</p>	<p>İSLAM'IN SAKINILMASINI İSTEDİĞİ BAZI DAVRANIŞLAR</p> <p>1. Yalan Söylemek ve Hile Yapmak</p> <p>2. Gıybet ve İftira</p> <p>3. Hırsızlık</p> <p>4. Haset Etmek</p> <p>5. Alay Etmek</p> <p>6. Büyükleme (Kibir)</p> <p>7. Kötü Zanda Bulunmak</p> <p>8. Başkalarının Kusurlarını Araştırmak</p> <p>9. Anne, Baba ve Büyüklere Saygısızlık</p> <p>10. Kötü Davranışlar Karşısında Duyarsız Kalmayalım</p> <p>11. Felâk Suresi ve Anlamı</p> <p>Okuma Metni: Hz. Ali'nin Hz. Hasan'a Öğütü</p>	<p>DİN VE GÜZEL AHLAK</p> <p>1. Din Güzel Ahlaklı Olmaya Nasıl Katkı Sağlar?</p> <p>2. İslam'da Övülen Bazı Ahlaki Tutum ve Davranışlar</p> <p>2.1. Doğruluk ve Dürüstlük</p> <p>2.2. Başkalarına Maddî Yardımda Bulunmak (İnfak)</p> <p>2.3. Emaneti Korumak</p> <p>2.4. Adaletli Olmak</p> <p>2.5. Hoşgörü ve Bağışlama</p> <p>2.6. Alçakgönüllülük (Tevazu)</p> <p>2.7. Görgülü Olmak</p> <p>2.8. Savurganlıktan Kaçınmak</p> <p>Okuma Metni: Mevlana, Abdal Musa ve Kaygusuz Abdal'dan Sözler</p>	<p>İSLAM DİNİNE GÖRE KÖTÜ ALIŞKANLIKLAR</p> <p>1. Alkollü İçki İçmek ve Uyuşturucu Kullanmak</p> <p>2. Kumar Oynamak</p> <p>3. Kötü Alışkanlıklar Nasıl Başlıyor?</p> <p>4. Kötü Alışkanlık ve Davranışlardan Nasıl Korunalım?</p> <p>5. Başkalarına Zarar Vermek: Kul Hakkı</p>

11.6. ÖĞRENME ALANI: DİN VE KÜLTÜR

4. SINIF	5. SINIF	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
<p>AİLE VE DİN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aile Toplumun Temelidir 2. Anne ve Babam Benim İyiliğimi İster 3. Kardeşlerimle İyi Geçinirim 4. Ailemizde Birbirimize Saygı Gösterir, Yardım Ederiz 5. Ailemizde Birbirimizi Anlamalıyız ve Sorunlarımızı Birlikte Çözmeliyiz. 6. Aile İçi İlişkilere Yönelik İslam'ın Öğütleri 	<p>VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vatan ve Millet Kavramlarını Öğreniyoruz 2. Biz Vatanımızı ve Milletimizi Çok Severiz 3. Bu Vatanı Hepimiz Bir Milletiz 4. Manevi Değerlerimizi Koruyup Saygı Gösteririz <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Bayrağımıza ve İstiklâl Marşı'mıza Saygı Duyarız 4.2. Gazilerimize Saygı Gösterir, Şehitlerimizi Rahmetle Anarız 4.3. Askerlik Yapmak Vatan Borcumuzdur 5. "Yurtta Barış, Dünyada Barış" Temel İlkemizdir 	<p>İSLAMİYET VE TÜRKLER</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Türklerin Müslüman Oluşu 2. Türkler Arasında İslam'ın Yayılmasında Etkili Olan Bazı Şahsiyetler <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Ebu Hanife 2.2. Maturidî 2.3. Ali er- Rıza 2.4. Ahmet Yesevî 2.5. Ahi Evran 2.6. Hacı Bektaş Veli 2.7. Mevlana Celâleddin-i Rumi 2.8. Yunus Emre 3. Türklerde Peygamber ve Ehl-i Beyt Sevgisi 4. Türklerin İslam Medeniyetine Katkıları 5. Türklerin Bilime Katkıları 	<p>KÜLTÜRÜMÜZ VE DİN</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kültür ve Kültürün Öğeleri 2. Dinin Kültürümüz Üzerindeki Etkileri <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Dilimizdeki Dinî Motifler 2.2. Örf ve Âdetlerimizdeki Dinî Motifler 2.3. Musikimizdeki Dinî Motifler 2.4. Mimarimizdeki Dinî Motifler 3. Laiklik, Din ve Vicdan Özgürlüğünün Garantisidir 	<p>DİNLER VE EVRENSEL ÖĞÜTLERİ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Din Niçin Evrensel Bir Gerçeklidir? 2. Günümüzde Yaşayan Dinleri Tanıyalım <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Hinduizm ve Budizm 2.2. Yahudilik 2.3. Hristiyanlık 2.4. İslam 3. Dinlerin ve İslam'ın Evrensel Öğütleri <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Doğruluk 3.2. Temizlik 3.3. İyilik ve Yardımseverlik 3.4. Büyüklere Saygı, Küçüklere Sevgi Göstermek 3.5. Hayvanlara İyi Davranmak 3.6. Çevreyi Korumak 3.7. Zararlı Alışkanlıklardan Kaçınmak 3.8. Başkalarına Zarar Vermemek 5. Başkalarının İnançlarına Hoşgörülü Olmak

HZ. PEYGAMBERİN HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN SEVGİSİ

Hz. Peygamber (s.a.v) torunları Hasan ile Hüseyin'i çok seviyordu. Onlarla şakalaşıyor ve oynuyordu. Bir gün torunlarından birini kucağına almış ve onu öpmüştü. Bir arkadaşı onun bu davranışını şaşkınlıkla seyrediyordu. Sonunda dayanamayarak, "Benim on tane çocuğum var ama bugüne kadar hiçbirini öpmedim." dedi. Hz. Peygamber onun bu sözlerini hayretle dinledikten sonra şöyle buyurdu: " **Merhamet etmeyene, merhamet edilmez.**"¹

Peygamberimizin torunlarına olan sevgisini ifade eden bir başka örnek de şöyledir: "Bir grup sahabi, Peygamberle birlikte davet edildikleri bir yemeğe giderken yolda, torunu Hüseyin'e rastladılar. O, çocuklarla oynuyordu. Peygamberimiz Hüseyin'i görünce ona doğru ilerledi ve arkadaşlarının önüne geçip onu tutmaya çalıştı. Hüseyin ise sağa sola kaçmaya başladı. Peygamberimiz de onu yakalamak için peşinden koştu. Hüseyin'i yakalayan Peygamberimiz ellerinden birini çenesinin altına diğerini de ensesine koyup onu öptü ve "Hüseyin bendendir, ben de Hüseyin'denim! Kim Hüseyin'i severse Allah da onu sevsin..."² buyurdu.

Peygamberimiz sık sık Hz. Fatma validemizin evine giderdi. Ona torunlarını kastederek, "Oğullarımı bana çağır, onları kucaklayayım. Benim çiçeklerimi getirin." derdi. Torunları gelince de onları kucaklar ve öperdi. Saçlarını okşar, bağrına basar, omuzlarına alırdı. Bir defasında torunlarından biri Hz. Peygamberin ayaklarında oturuyordu. Efendimiz "ayağa kalk" dedi. O da kalktı ve ayaklarını peygamberimizin göğsüne koydu. Dedesi onu yanaklarından öptü ve "Allah'ım, ben bunları seviyorum, sen de sev!"³ buyurdu.

---

¹ Buhari, Edeb, 18. hadis.

² İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları C 16, s 519.

³ Tirmizî, Menâkıb, 3784. hadis.

HZ. ALİ'NİN HZ. HASAN'A ÖĞÜDÜ

Oğulcuğum!

Benden, yaptığın zaman sana zarar vermeyecek dört şeyi öğren:

Zenginliğin en üstünü akıldır.

Yoksulluğun en büyüğü ahmaklıktır.

Korkulacak şeylerin en kötüsü kendini beğenmektir.

Asaletin en yücesi güzel ahlaktır.

Oğulcuğum!

Ahmakla arkadaş olma! Çünkü sana fayda yerine zarar verir.

Cimriyle arkadaş olma! Çünkü muhtaç olduğun zaman sana yardım etmez.

Kötü insanla arkadaş olma! Çünkü pek az bir şey için seni yalnız bırakır.

Yalancıyla arkadaş olma! Çünkü yalancı serap gibidir; sana uzağı yakın, yakını da uzak gösterir.

(Nehcü'l-Belâğa, Hzl.: Abdülbaki Gölpınarlı, s. 412.)

HZ. ALİ'NİN CESARET VE KAHRAMANLIĞI

Hız. Ali, hayatı boyunca yiğitliğin ve kahramanlığın sembolü olmuştur. Onun cesaret ve kahramanlığını en iyi anlatan olaylardan biri, Hız. Muhammed'in Medine'ye hicreti esnasında gerçekleşmiştir. Mekke'li müşrikler, Müslümanlara karşı şiddet ve zulümlerini gittikçe artırmışlar, hatta Peygamberimizi öldürme planları yapmaya başlamışlardı. Bunun üzerine Hız. Peygamber, Medine'ye hicret etmeye karar vermiştir. Kendisini öldürmeye gelen müşrikleri oyalamak ve evinde olduğu izlenimi vermek amacıyla kendi yatağına Hız. Ali'nin yatmasını istemiş, üzerinde bulunan emanetleri de sahiplerine ulaştırması için ona bırakmıştır. Hız. Ali de büyük bir cesaret örneği gösterip canı pahasına gece boyunca Hız. Peygamberin yatağında yatmış, müşrikleri, onun evde olduğuna inandırmayı başarmıştır. Emanetleri sahiplerine ulaştırdıktan sonra yine Hız. Peygamberin isteği doğrultusunda Mekke'den ayrılmış ve Kuba denilen yerde ona yetişmiştir.

Hız. Ali, Hız. Peygamberle birlikte Tebuk dışındaki bütün savaşlara katılmıştır. Bu savaşlarda, sancaktarlık yapmış ve büyük kahramanlıklar göstermiştir. Bedir Savaşı'nda Hız. Peygamberin önündeki iki sancaktan birini o taşımıştır. Uhud Savaşı'nda, bedenini siper ederek Hız. Peygamberi koruyan az sayıda sahabeden biridir.

Hız. Ali, Uhud, Hendek ve Mustalik oğulları ile yapılan savaşta kahramanlıklarıyla ve özellikle Hendek Savaşı'nda hendeği aşmak isteyenlerle mücadelesiyle ünlüdür. Hız. Ali, Hız. Peygamber tarafından, Hayber'in fethinden önce, Fedek'e gönderilen yüz kişilik askerî birliğe komutanlık yapmıştır. Hız. Peygamber, Hayber Seferi'ne çıkarken beyaz renkli sancağı ona vermiş ve hücum sonunda Hayber'in fethi gerçekleşmiştir. Bu nedenle Hız. Ali'ye Hayber Fatihî denmiştir. Mekke'nin fethinden sonra Kâbe'nin ve daha sonra da Taif'in putlardan arındırılması görevi kendisine verilmiştir. Huneyn Savaşı'nda, başlangıçta Müslümanların bozguna uğradığı esnada, Hız. Peygamberle birlikte direnenler arasında bulunmuştur.

Hız. Ali'nin cesaret ve kahramanlığı birçok yazar ve şairlerin eserlerinde konu edilmiştir. Örneğin, Yemînî'ye göre dünyaya pek çok yiğit gelmiş, geçmiştir. Hız. Ali bunlardan biridir. O, İslam'ı, Arap Yarımadası'nın dışına kadar götüren bir kahramandır. Yemînî, Hız. Ali'nin sınır tanımayan mücadelesini şu satırlarda dile getirmektedir:

*Ne Türkistan kaldı ne Bedeşan,
İmâna davet eyledi Şâh-ı Merdân.*

*Şehâdet getüren buldu necâtı,
İnanmayana gösterdi memâtı.*

*Muhammed dini ile tuttu kuvvet,
Küfür ehlinde kalmadı hiç kudret.⁴*

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî* adlı eserinde, Hız. Ali'ye hücum ettiği hâlde mağlup olan, sonra da yüzüne tükürdüğü hâlde Hız. Ali tarafından affedilen düşmanın hayret psikolojisini yine onun dilinden şöyle ifade etmektedir: (Hız. Ali'ye hitaben) "Sendeki hilm kılıcı, canımızı kesti. Bilgi suyun da tozumuzu ve toprağımızı temizledi."⁵

⁴ Yemînî, *Faziletname-i Cenâb-ı Şâh-ı Velâyet*, s. 122.

⁵ Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî*, terc: Şefik Can, Ötügen Y., İstanbul, 2003, c. I, s. 240.

Hz. Ali; “*Düşmanını yendiğin zaman onu affetmeyi, ona güç yetirmenin şükri eyle.*”⁶ sözüyle, niçin İslam’ın güçlü bir kılıcı olduğunu açıklamaktadır. Onun amacı düşmanı yenmek değil, her hâl ve durumda Hakk’a şükrederek onun hoşnutluğunu kazanmaktır.

Hz. Ali’nin cesaret ve kahramanlığı ile ilgili yaşanmış örneklerin sunulduğu en önemli eserler, kuşkusuz cenknâmelerdir.⁷ Milletimizle özdeşleşmiş olan cesaret, kahramanlık ve fedakârlık gibi duyguların gelişmesinde cenknâmelerde anlatılan bu cesaret ve kahramanlık örneklerinin tesiri büyük olmuştur.

---

⁶ Abdülaziz Hatip, *Hz. Ali’den Çağlara Mesaj*, s. 29.

⁷ *Cenknâmeler* hakkında bk. İsmet Çetin, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknâmeleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

MEVLANA, ABDAL MUSA VE KAYGUSUZ ABDAL'DAN SÖZLER

Mevlana Celaleddin-i Rûmî'nin Dilinden:

Sevgide güneş gibi ol.
 Dostluk ve kardeşlikte akarsu gibi ol.
 Hataları örtmede gece gibi ol.
 Tevazuda toprak gibi ol.
 Öfkede ölü gibi ol.
 Her ne olursan ol.
 Ya olduğun gibi görün, ya görüldüğün gibi ol.
 Sevgiden, bulanık sular, arı-duru bir hâle gelir.
 Sevgiden, dertler şifa bulur.

Abdal Musa'nın Dilinden:

Bir kimsenin musîbetine (başına gelen felâkete) gülme.
 Müstakîm (dosdoğru) ol.
 Musîbete sabreyle.
 Evvel fikredip (düşünüp), sonra söyle.
 İbâdetine ve malına güvenme.
 Halîm (yumuşak huylu) ve selîm ol.
 Her bulduğuna şükret.
 Elden geldiğince, yalnız yemek yeme.
 Ahde vefâ et (Verdiğin sözde dur).
 Vaktini zâyî etme (boşa geçirme).
 Resulullah ve Ali evladına cân-ı gönülden muhib ol (onları seven ol) ve muhabbet eyle, daima salavât eyle (Hz. Peygamber ve ehl-i beytine salavât getir).

(Abdal Mûsâ, *Nasihatnâme*, Hacıbektaş Dergâhı Kütüphanesi, Kayıt No: 563/2, vr. 8a-8b.)

Kaygusuz Abdal'ın Dilinden:

Giydiğin insanlık elbisesini ganimet bil.

Eğer Hakk'ı istiyorsan, git Muhammed'in ahlakıyla ahlaklan.

Hakk'ı tanı. Nimete minnet et. Tuzun ve ekmeğin hakkını unutma.

İbret gözünü açık tut ve hikmetli konuş.

Su gibi berrak, toprak gibi sabırlı, ateş gibi nurlu, rüzgâr gibi hareketli ol.

Hakk'ı gözetken ol.

Gururlu ve kibirli olma. Çünkü kibir şeytanın işidir.

Komşuna ve arkadaşına karşı dürüst ol. Çünkü Hak Teala dürüstlüğü sever.

Edepsiz olma. Edepli ol.

Kendi ilminden söz etme.

İnsanlara faydalı ol.

Bildiğini yerinde söyle. Bilmediğini sor.

Herkese dürüst davran. Kendini beğenmişlerden olma.

Kimsenin kusurunu arama.

Nefsini, tamahtan (hırstan), heva ve hevesten (çirkin ve bayağı işlerden) arındır.

Büyüklere hizmet et, küçüklere karşı şefkatli ol.

Bencil olma.

Gaflet uykusundan uyan.

Hakikati gördüysen, mert ol ve doğruyu söyle.

Cömertlik huyuyla huylan. Yardım eden ol. Engelleyici olma.

Bütün ibadetlerin özü Hakk'ı aramaktır. Her şeyin iyisini Allah bilir.

(Kaygusuz Abdal, *Dilgüşâ*, hzl.: Abdurrahman Güzel, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, Ankara, 2009.)

KURBAN TIĞLAMA⁸ (KESME) DUASI

Alevi-Bektaşiler, Kurban Bayramı başta olmak üzere, yılın belli mevsimlerinde çeşitli nedenlerle kurban keserler. Adak kurbanı, ziyaret yerlerine giderken kestikleri ziyaret kurbanı, muharrem ayında kesilen şükür kurbanı, Hakk'a yürüyen (ölen) kişinin affı için kestikleri dâr kurbanı, yol kardeşliği (müsâhiplik) sözü verilirken kesilen müsâhiplik kurbanı bunlardan bazılarıdır.

Kurbanlarının etini, ihtiyaç sahiplerine, akraba ve komşulara dağıtırlar. Cemlerde kesilen kurbanların etleri dualandıktan sonra “rıza lokması” olarak dağıtılır. Kurban kesilirken aşağıda yer alan Kurban Tığlama (kesme) duası yapılır:

“Bismillâhi Allahü Ekber, tekbir Allahü Ekber, tekbir Allahü Ekber, kurban-ı Halil (Bu kurbanı Halil İbrahim Peygamberin kestiği kurban niyetiyle kesiyorum.), fermân-ı Celil (Allah'ın emri olduğu için kesiyorum.), tığ-ı Cebrâil (Cebrail'in İbrahim Peygambere getirdiği kurban niyetiyle kesiyorum.), itaat-ı İsmail (İsmail'in, babası İbrahim'e ettiği itaati hatırlamak ve ona uymak için kesiyorum) bismillâhi Allahü Ekber, Allahü Ekber, lâ ilâhe illallâhu vallahu Ekber, Allahü Ekber ve lillâhi'l-hamd. (Kendisinden başka ilah olmayan, hamt kendisine mahsus olan Allah'a ibadet etmek niyetiyle kesiyorum.)”

Kurban kesildikten sonra şöyle dua edilir:

Kurbanlarımız kabul, muratlarımız hâsıl ola. Dergâh-ı izzetine yazılmış ola. Dildeki dileklerinize, gönüldeki muratlarınıza vasil ola. Kurbanlarınız kazaya kalkan, belaya bekçi ola. Duası bizden, kabulü de Allah'tan ola. Gerçeğe Hu...

---

⁸ Tığlamak: Alevi- Bektaşilikte kurban kesilmesini ifade eder.

**13. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(4. SINIF) ÖĞRETİM
PROGRAMI ETKİNLİK
ÖRNEKLERİ**

FARK VE BENZERLİKLER NEREDE?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?
KAZANIMLAR	: Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in anlamlarını açıklar.
MATERYALLER	: Projeksiyon cihazı

SÜREÇ

1. Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in okunuşunu ve anlamını tahtaya yazınız.
2. Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet arasındaki fark ve benzerlikleri öğrencilerden bulmalarını isteyiniz.
3. Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in üzerinde durduğu temel esasları öğrencilerle birlikte belirleyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet'in okunuşunu ve anlamını öğrencilere sözlendiriniz.

BALIK KILÇIĞI

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: DİN VE AHLAK HAKKINDA NELER BİLİYORUM?
KAZANIMLAR	: Güzel söz söylemeye ve güzel davranışta bulunmaya istekli olur.
TEMEL BECERİLER	: Türkçeyi etkili, doğru ve güzel kullanma
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları

SÜREÇ

- Ek 1’de verilen şiiri öğrencilere yüksek sesle okutunuz.
Öğrencilerden şiirde vurgulanan güzel sözleri belirlemelerini isteyiniz.
- Ek 2’yi yansıtarak yüksek sesle okutunuz.
Şiirlerde dile getirilen güzel davranışların neler olduğunu öğrencilerden belirlemelerini isteyiniz.
Şiirlerde yer verilenlerin dışında başka güzel söz ve davranışların listesini yaptırınız.
Şiirlerden ve diğer güzel söz ve davranışlardan yola çıkarak iyi ve kötü ahlaki ilgilendiren söz ve davranışları öğrencilerin balık kılçığına yazmalarını isteyiniz.
Çalışma kâğıdını dağıtarak doldurmalarını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıtlarını kontrol ederek öğrencilerinizi değerlendiriniz.

EK 1

Sözün bilen kişinin,
Yüzünü ağ¹ ede bir söz.
Sözünü pişirip diyenin,
İşini sağ² ede bir söz.

Söz ola kese savaşı,
Söz ola kestire başı,
Söz ola ağulu³ aşı,
Balla yağ ede bir söz.

Kişi bile söz demini
Demeye sözün kemini⁴,
Bu cihan cehennemini,
Sekiz uçmağ⁵ ede bir söz.

Yunus EMRE

Hiç kimseye hor bakma,
İncitme gönül yıkma,
Sen nefesine yan çıkma,
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler.

Erzurumlu İbrahim Hakkı (G.Gürgen, **Dinî Şiirler Antolojisi**, s.52.)

---

¹ ak

² sağlam

³ zehirli

⁴ kötü, fena

⁵ cennet

EK 2

Gönül Çalab'ın⁶ tahtı
 Gönüle Çalab baktı
 İki cihan bedbahtı⁷
 Kim gönül yıkar ise.

Sen sana ne sanırsan
 Ayruğa⁸ da onu san.
 Dört kitabın manası
 Budur eğer var ise.

Ey Yunus Hakkı bilen
 Söylemez hergiz⁹ yalan
 İkilik ile gelen
 Doğru yolu bulmuş değil.

Bir kez gönül yıktın ise
 Bu kıldığın namaz değil
 Yetmiş iki millet dahi
 Elin yüzün yumaz değil.

Yol oldur ki doğru vara
 Göz oldur ki hakkı göre
 Er oldur alçakta dura
 Yüceden bakan göz değil.

Doğru yola gittin ise
 Er eteğin tuttun ise
 Bir hayır da ettin ise
 Birine bindir az değil.

Yunus Emre der hoca
 Gerekse var bin hacca
 Hepisinden iyice
 Bir gönüle girmektir.

(Sevgi-Ayvaz Gökdemir, **Yunus Emre, Güldeste**, Kültür Bakanlığı Yayını, s. 134, 146, 147, 160.)

---

⁶ Tanrı

⁷ mutsuz, bahtsız, talihsiz

⁸ başkası

⁹ asla

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Arkadaşımın güzel sözleri;

.....
 .....
 .....
 .....

**Arkadaşımın
güzel
davranışları...**

.....
 .....

**Başkalarından
beklediğim güzel söz ve
davranışlar.....**

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

**Başkalarından gördüğüm
güzel söz ve davranışlar
karşısında benim
hissettiklerim .....**

**Unutamadığım
güzel söz ve
davranışlar**

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

**İnsanlara güzel söz ve davranışta
bulduğumda insanların
tepkileri .....**

TEMİZLİK SAĞLIKTIR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: TEMİZ OLALIM
KAZANIMLAR	: Beden ve çevre temizliğinin sağlık açısından önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, eleştirel düşünme

SÜREÇ

1. Tahtaya “temizlik” kelimesini büyük harflerle yazın ve temizliğin ne anlama geldiğini öğrencilerle tartışın.
2. Ekteki formu öğrencilere dağıtın ve doldurmalarını isteyin.
3. Gönüllü öğrencilerin cevaplarını sınıfla paylaşmalarını isteyin.
4. Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek sınıf içi etkileşimi sağlayınız:
  - Beden ve çevre temizliğine uymadığınız durumlar oluyor mu, niçin?
  - Beden ve çevre temizliğine uymadığınız durumlarda kendinizi nasıl hissedersiniz?
  - Beden ve çevre temizliğine uyulmadığı durumlarda sağlık açısından bireysel ve çevresel ne tür sorunlarla karşılaşılır?
  - Beden ve çevre temizliğine uymayanlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
  - Siz beden ve çevre temizliğine uymadığınızda başkaları sizin hakkınızda neler düşünebilir?

FORM

Hepimizin uyması gereken temizlik kuralları vardır. Şimdi siz de sağlık açısından uyulması gereken kurallardan beden ve çevre temizliğinin neler olabileceğini düşünün ve aşağıdaki ilgili bölümlere bunlardan beşer tanesini yazınız.

Bedensel temizliklerim

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Çevresel temizliklerim

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Beden ve çevre temizliğinin sağlığım açısından önemi

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

HZ. MUHAMMED'İN HAYATI/AİLE BİLGİLERİ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in aile büyüklerini tanıır.
TEMEL BECERİLER	: Mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma

SÜREÇ

Öğrencilerden;

1. Hz. Muhammed'in hayat kronolojisini oluşturmalarını isteyiniz.
2. Oluşturulan hayat kronolojisi çerçevesinde ekteki kimlik belgesinin doldurulmasını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerin çalışma kâğıtlarını doğru olarak doldurup doldurmadıklarını kontrol ediniz, varsa hataları düzeltiniz.

HZ. MUHAMMEDİN AİLE BİLGİLERİ	
ADI :	
DOĞUM YERİ :	
DOĞUM TARİHİ :	
ANNE ADI :	BABA ADI :
DEDE ADI :	SÜTANNE ADI :

HZ. MUHAMMED VE BİZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: HZ. MUHAMMED'İ TANIYALIM
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizi küçük gruplara ayırınız.
2. Her bir grubun Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından örnekler bulmalarını isteyiniz.
3. Grupların buldukları örnekler üzerinde sınıfça konuşup öğrencilerinizin bu örneklerden ilkeler çıkarmalarını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- 215. sayfadaki "Akran Değerlendirme Formu" örneğinden yararlanarak öğrencilerin birbirlerini değerlendirmelerini sağlayınız. Gruba katkı sağlamayan, etkin olmayan öğrencilere gerekli desteği veriniz.

KUR'AN-I KERİM'İ TANIYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM
KAZANIMLAR	: Kur'an'ın iç düzenine ilişkin ayet, sure ve cüzün anlamlarını kavrayarak Kur'an'dan bunlara ilişkin örnekler gösterir.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, araştırma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları

SÜREÇ

1. Tahtaya “ayet, sure, cüz” kelimeleri yazılır.
2. Öğrencilere yukarıdaki kelimelerin tanımları sorulur.
3. Ayet, sure ve cüz kavramlarının anlamlarını bulmak için bir sözlük çalışması yapılır.
4. Öğrenciler üç gruba ayrılır. Birinci grup ayet, ikinci grup sure, üçüncü grup da cüz kavramı ile ilgili sözlük çalışması yapar. Grupların çalışmalarını sınıfta sunmaları sağlanır.
5. Ekteki çalışma kâğıtlarının doldurulması sağlanır.

DEĞERLENDİRME

- Sözlük grup çalışmalarını ve ekteki çalışma kâğıtlarını kontrol ederek öğrencileri değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI 1

Aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları, kutudaki kelimelerle doldurunuz.

- 1- Müslümanların kutsal kitabı .....dir.
- 2- .....Allah'ın emirlerini, yasaklarını ve öğütlerini içeren mesajlarını değişik yollarla Peygamberlerine ulaştırmasıdır.
- 3- Kur'an'ın besmelelerle bölünmüş olduğu 114 bölümden her birine ..... denir.
- 4- Kur'an'ın bölünmüş olduğu yirmişer sayfadan oluşan 30 parçadan her biri ..... olarak adlandırılır.
- 5- Kur'an-ı Kerim'in iç düzeni ..... tarafından ..... bildirilmiştir.
- 6- Kur'an surelerini oluşturan cümlelerin her birine ..... denir.
- 7- Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresi ..... dir.
- 8- Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi ..... dir.
- 9- Kur'an-ı Kerim'in son suresi ..... dir.

- Bakara suresi - Cüz - Sure - İlahî Kitap - Kur'an-ı Kerim - Hz. Muhammed'e	- Nas suresi - Fatiha suresi - Ayet - Vahiy - Kur'an-ı Kerim - Cebrail

ÇALIŞMA KÂĞIDI 2

K	U	R	A	N	I	K	E	R	İ	M	H
İ	L	A	H	İ	K	İ	T	A	P	İ	Z
M	E	K	K	E	K	U	R	V	A	S	M
N	I	M	E	D	İ	N	E	A	K	L	U
S	E	R	A	İ	M	A	Y	H	E	A	H
U	C	T	S	Y	U	R	E	İ	V	M	A
R	E	D	C	Ü	E	Z	L	Y	E	İ	M
E	R	D	Z	E	N	T	O	L	U	Y	M
Ş	U	C	E	B	R	A	İ	L	R	E	E
H	Z	E	B	U	B	E	K	İ	R	T	D

Yukarıda verilen bulmacada Kur'an-ı Kerim ile ilgili kavramlar gizlenmiştir. Bu kavramları bulunuz.

BİLGE İNSANDAN ÖĞÜTLER

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN-I KERİMİ TANIYALIM
KAZANIMLAR	: Hz. Lokman'ın öğütlerinden çıkarımlarda bulunur.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, problem çözme, eleştirel düşünme, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları

SÜREÇ

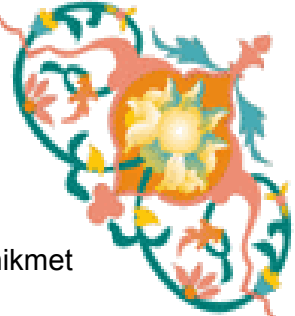
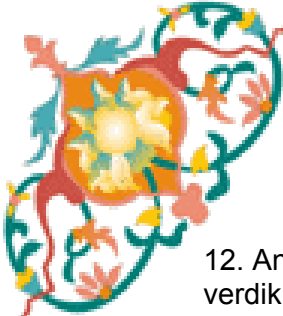
Etkinliğe;

- Bilge insan kimdir?
  - Bilge insan toplumda hangi özellikleriyle ön plana çıkmaktadır?
  - Sizin “Bilge insan olarak örnek vereceğiniz isimler var mıdır? soruları ile başlanabilir.
1. Kur'an-ı Kerim mealinden Hz. Lokman'la ilgili ayetler okunur.
  2. Bilge insan olarak Hz. Lokman'ın, insanlara vermeye çalıştığı mesajlar üzerine öğrenciler konuşturulur.
  3. Ek 1 tahtaya yansıtılarak her bir ayet meali bir öğrenciye okutturulur.
  4. Yansıya bakarak Hz. Lokman'ın öğütlerinden ilkeler çıkarılır. İlkeler Ek 2'ye yazılır.
  5. Hz. Lokman kıssasından çıkarılan ilkelerin günlük hayatımızdaki önemi konusunda öğrenciler konuşturulur.

DEĞERLENDİRME

- Ek 3'ü dağıtarak öğrencilerin doğru biçimde doldurmalarını sağlayınız ve kontrol ediniz.

12. Ant olsun, biz Lokman'a: Allah'a şükret! diyerek hikmet verdik. Şükreden ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden de bilsin ki, Allah hiçbir şeye muhtaç değildir, her türlü övgüye layıktır.

13. Lokman, oğluna öğüt vererek: Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk büyük bir zulümdür, demişti.

14. Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır.

15. Eğer onlar seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz ancak banadır. O zaman size, yapmış olduklarınızı haber veririm.

16. (Lokman, öğütlerine devamla şöyle demişti:) Yavrucuğum! Yaptığın iş (iyilik veya kötülük), bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa ve bu, bir kayanın içinde, veya göklerde yahut yerin derinliklerinde bulunsa, yine de Allah onu (senin karşına) getirir. Doğrusu Allah, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.

17. Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdendir.

18. Küçümseyerek insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez.

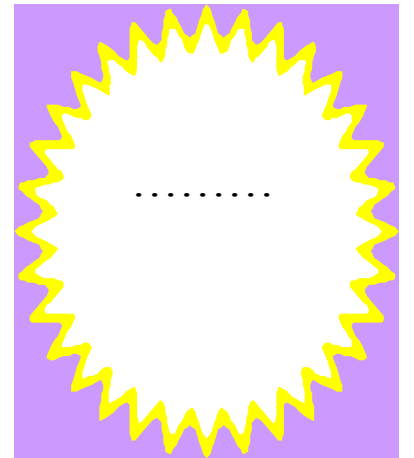
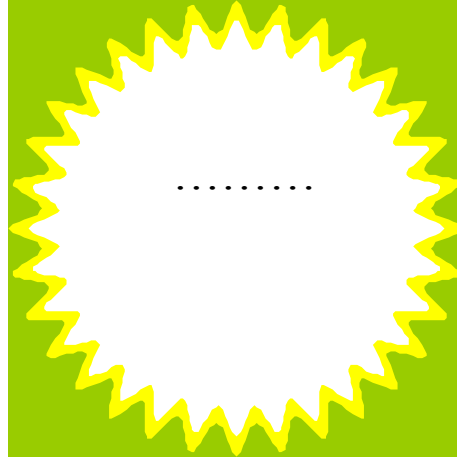
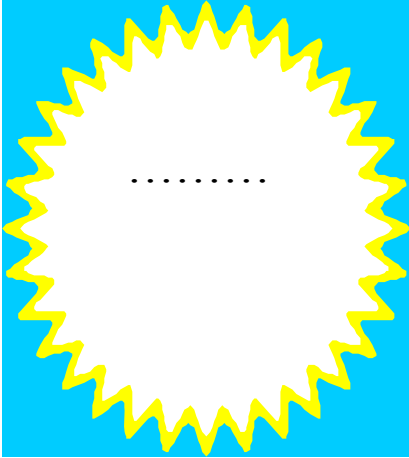
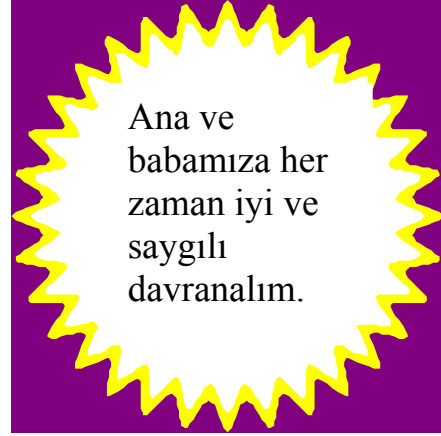
19. Yürüyüşünde tabii ol, sesini alçalt. Unutma ki, seslerin en çirkinini merkeplerin sesidir.

Lokman Suresi, 12-19. ayetler.

EK 2

ÖĞÜTLERİ İLKELEŞTİRELİM

EK 3

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda verilen ayetlerdeki boşlukları doldurmaya çalışınız.

Yavrucuğum! Allah'a ..... koşma, çünkü Allah'a ..... (şirk) koşmak, elbette büyük bir ..... Biz insana, ... ve ..... karşı iyi davranmasını ..... emretmişizdir.

Küçümseyerek insanlardan ..... çevirme, yeryüzünde ..... yürüme. Zira Allah, kendini ....., övünüp duran kimseleri asla

.....

BİR MEKTUBUM VAR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK
KAZANIMLAR	: Sevgi ifadesi olan davranışlara örnekler verir. Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, eleştirel düşünme, araştırma

SÜREÇ

1. Öğrencilerden dost olarak kabul ettikleri birine sevgi ve dostluk kavramları çerçevesinde duygu ve düşüncelerini ifade eden bir mektup yazmalarını isteyiniz.
2. Gönüllü öğrencilerin mektuplarını sınıfta arkadaşları ile paylaşmalarını sağlayınız.
3. Okunan mektuplarla ilgili olarak sınıfça konuşunuz.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerden yaptıkları çalışmalarını birbirine göstererek çalışmalarını değerlendirmeleri istenir.

SEVGİMİZİ İFADE EDİYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK
KAZANIMLAR	: Sevgi ifadesi olan davranışlara örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, sosyal katılım

SÜREÇ

Sürece, uygun bir fon müziği ile başlanabilir.

1. Öğrencilerinizden çevrelerindeki insanlara sevgilerini nasıl ifade ettiklerini bir kâğıda yazmalarını ve tahtaya yapıştırmalarını isteyiniz.
2. Bu sevgi ifadeleri üzerinde öğrencileri konuşturunuz.
3. Öğrencilerden en beğendikleri sevgi ifadelerinden iki tanesini resimlendirmelerini isteyiniz.

NE ÇAĞRIŞTIRIYOR?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: AİLE VE DİN
KAZANIMLAR	: Ailenin birey ve toplum için önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, iletişim ve empati, sosyal katılım

SÜREÇ

1. “Aile” kavramı tahtaya yazılır.
2. Öğrencilerden aile dendiğinde zihinlerinde oluşan ilk çağrışımı tek tek tahtaya gelerek yazmaları istenir.
3. Tahtaya yazılan çağrışımlar birlikte sınıflandırılır.
4. Yapılan sınıflandırmadan hareketle aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir.
  - Aile nedir?
  - Aileye sahip olmanın değeri nedir?
  - Ailenin birey ve toplum için önemi nedir?
5. Öğrencilerden bu konuyla ilgili bir kavram haritası oluşturmalarını isteyiniz.

BENİ ANLIYOR MUSUN?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: AİLE VE DİN
KAZANIMLAR	: Aile içinde kendi sorumluluklarını yerine getirmeye istekli olur. Aile bireylerinin birbirlerini anlamalarının önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, iletişim ve empati, problem çözme
MATERYALLER	: Kostüm

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizden istekli olanlarından beş kişilik bir grup oluşturunuz.
2. Gruptan anne, baba, ağabey, abla ve kardeşten oluşan bir ailenin birbirlerine karşı sorumluluklarını içeren doğaçlama bir drama yapmalarını isteyiniz.
3. Dramayı aşağıdaki sorularla yönlendiriniz. (Bu sorulara başka sorular da ekleyebilirsiniz.)
  - Aile bireylerinin rol davranışları buldukları konuma uygun muydu?
  - Siz aynı durumda nasıl davranırdınız?

DEĞERLENDİRME

- Dramadaki grup çalışmalarını akran değerlendirme formundan yararlanarak öğrencilerin birbirlerini değerlendirmelerini sağlayınız.

NEDEN AİLE?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 4
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: AİLE VE DİN
KAZANIMLAR	: İslam dininin aile hayatına ilişkin prensiplerini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, iletişim ve empati, sosyal katılım
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

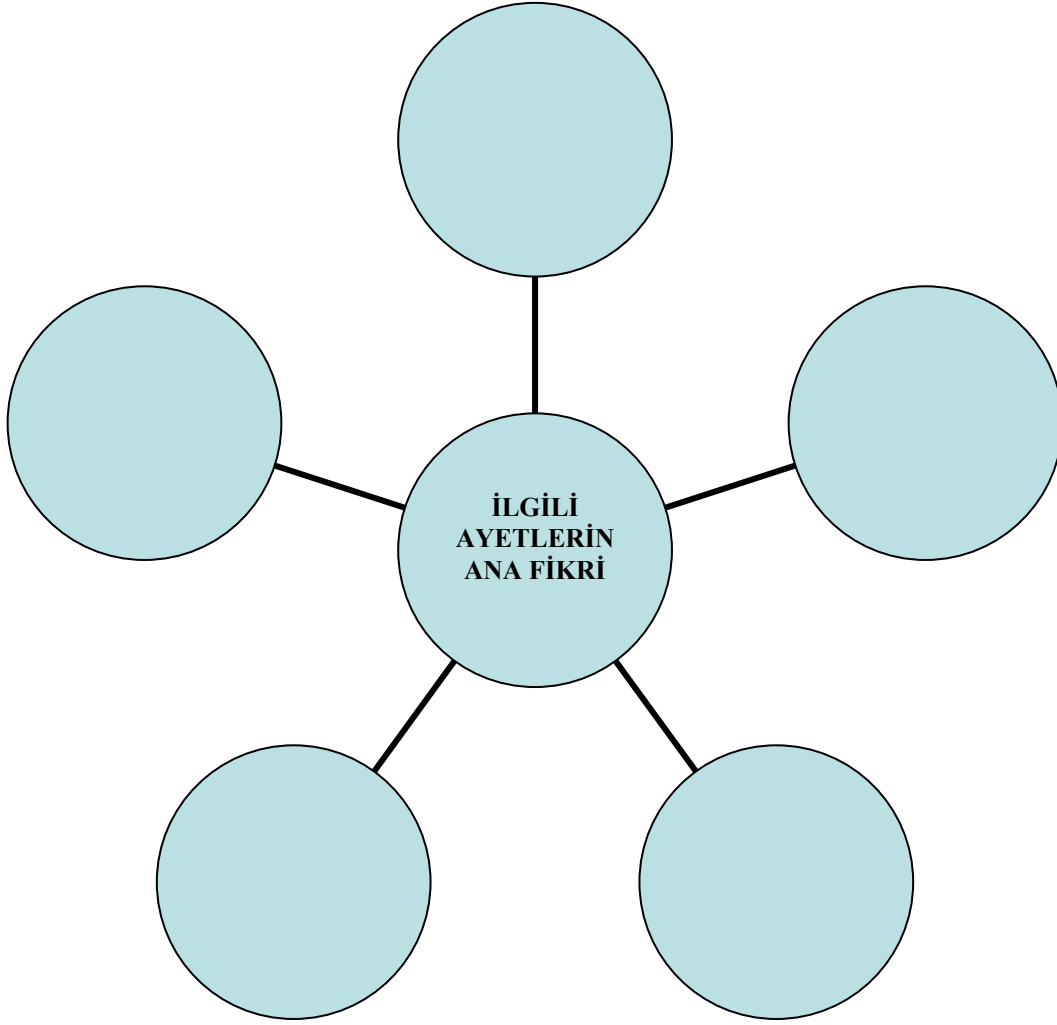
SÜREÇ

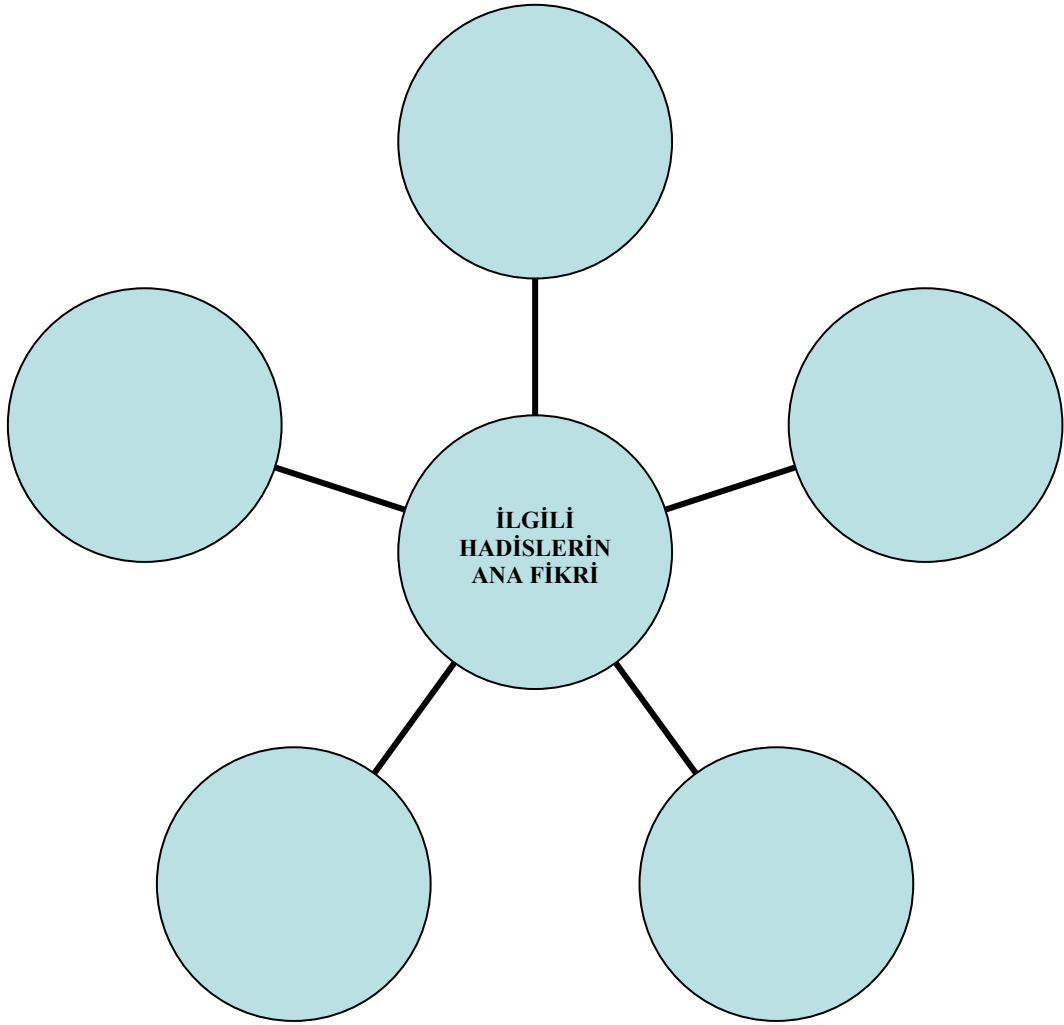
1. Sınıfa getireceğiniz Kur'an-ı Kerim mealinden aile ile ilgili bir ayet ve ders kitaplarından iki hadis bulunuz.
2. Bulunan ayet ve hadisleri tahtaya yazdırınız.
3. Öğrencilerin ayet ve hadislerdeki ana fikirleri bularak üzerinde konuşmalarını sağlayınız.
4. Öğrencilerden İslam dininin anne ve babayla ilgili öğütlerini maddeler hâlinde sıralamalarını isteyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Sözlü ve yazılı çalışmalar ile ektteki çalışma kâğıtlarını değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI 1

ÇALIŞMA KÂĞIDI 2

**14. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(5. SINIF) ÖĞRETİM
PROGRAMI ETKİNLİK
ÖRNEKLERİ**

HÂLİM NE OLURDU?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: ALLAH İNANCI
KAZANIMLAR	: Evrendeki düzenden hareketle yaratıcının varlığını açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünme
MATERYALLER	: Projeksiyon cihazı, çalışma kâğıtları

SÜREÇ

- Aşağıdaki metni projeksiyonla yansıtınız ve öğrencilere birkaç kere okutunuz.

Hâlîm Ne Olurdu?

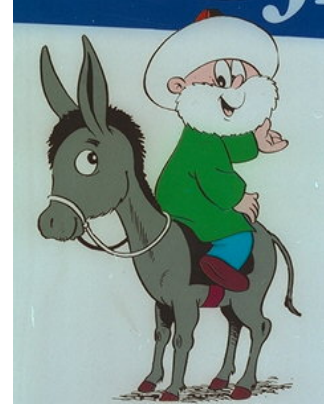
Nasrettin Hoca bir gün köyden şehre giderken yorulmuş tarlanın kenarındaki ceviz ağacının altında dinleneyim demiş. Şöyle bir etrafına bakınıp ağacın altına uzanmış ve derin düşüncelere dalmış.

- Ey Allah'ım gücüne sual olmaz amma, incecik kabak sapında kocaman kabak var, koskocaman ağaçta küçücük ceviz var, bu nasıl iş?, deyip uykuya dalmış ki tam bu sırada ağaçtan bir ceviz, hocanın kafasına düşüvermiş.

Hoca acı ve şaşkınlıkla uyanmış, sağına soluna baktıktan sonra cevizin ağaçtan düştüğünü anlamış.

Bunun üzerine şöyle demiş:

- Ya Rabbi sen en iyisini bilirsin. Şimdi bu ağaçtan başıma düşen ceviz değil de kabak olsaydı benim hâlîm ne olurdu?

Metin okunduktan sonra derse şu sorularla devam edilebilir:

1. Bu metin size neleri düşündürüyor?
2. Nasrettin Hoca gibi sizin de çevrenizde ilginizi çeken gözlemlerinizi oldu mu?
3. Nasrettin Hoca gibi siz de gözlemlediğiniz olaylarda nesnelere olmasını istediğiniz yerlerine koyun ve sonucun ne getireceğini tartışın. Örneğin;
  - Sürekli yaz mevsimi olsaydı ne olurdu?
  - Yer çekimi olmasaydı ne olurdu?
  - Sürekli gündüz olsaydı canlıların hayatı nasıl olurdu?

DEĞERLENDİRME

- Ekteki çalışma kâğıtlarına öğrencilerin verdikleri cevapları kontrol ediniz. İhtiyacı olan öğrencilere destek veriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI 1

KARAKTER

.....
 .....
 .....

FIKRADA YER

.....
 .....
 .....

HÂLİM NE OLURDU?

OLAYLAR

.....
 .....
 .....

SONUÇLAR

.....
 .....
 .....

PROBLEMLER

.....
 .....
 .....

ÇALIŞMA KÂĞIDI 2

Yönerge: Öğrencilerinizden önce evrendeki düzeni gösteren örnekler bulmalarını isteyiniz. Daha sonra buldukları örnekleri aşağıdaki formata göre yazmalarını sağlayınız.

1. Evrende bir düzen vardır; çünkü.....
2. Evrende bir düzen vardır; çünkü.....
3. ....; çünkü.....
4. ....
5. ....

RABB'İMİ TANIYORUM

DERS	:DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	:5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	:İNANÇ
ÜNİTE	:ALLAH İNANCI
KAZANIMLAR	:Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını açıklar. Allah'ın her şeyi işittiği, bildiği, gördüğü ve her şeye gücünün yettiğinin farkında olur.
TEMEL BECERİLER	: Mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, eleştirel düşünme, araştırma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

- Bu etkinliği öğrencilerinize kendi rehberliğinizde yaptırınız.
- 1. Öğrencilerinizle beraber Allah'ın sıfatlarını belirleyip tahtaya yazınız.
- 2. Öğrencilerinizi gruplara ayırınız ve Allah'ın sıfatlarını eşit oranda paylaşdırınız.
- 3. Her grubun kendilerine verilen sıfatlarla ilgili olarak düşüncelerini sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmalarını isteyiniz.
- 4. Grupların buldukları sıfatlardan sınıflama türü kavram haritası oluşturmalarını isteyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Kavram haritasını kontrol ederek öğrencilerinizi değerlendiriniz.

ANLAMINI BULABİLİR MİSİN?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: İBADET KONUSUNDA BİLGİLENELİM
KAZANIMLAR	: İbadetin anlamını yorumlar. İbadetle ilgili kavramları açıklar.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
KAYNAKLAR	: Sözlük (TDK)

SÜREÇ

1. İbadet, farz, vacip, sünnet, dua, amel-i salih kavramlarını içeren bir metin oluşturunuz.
2. Metni tahtaya yansıtıp birkaç kez öğrencilere okutunuz.
3. Öğrencilerden metinde geçen bilmedikleri kelimeleri işaretlemelerini isteyiniz.
4. İşaretlenen kelimelerle ilgili bir sözlük çalışması yaptırınız.
5. Kelimelerin günlük hayattaki kullanımlarıyla ilgili birer cümle kurdurunuz.

ÖRNEK EŞ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: HZ. MUHAMMED'İN AİLE HAYATI
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in Hz. Hatice ile evlilik sürecini özetler.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama

SÜREÇ

- Öğrencilere daha önce verilen Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evliliği konusundaki araştırma ödevini sınıftan birkaç öğrencinin sunması sağlanır.
- Öğrencilerden arkadaşlarının sunumları sırasında aşağıdaki sorular çerçevesinde not almaları istenir:
  - Hz. Muhammed ile Hz. Hatice nasıl tanışmış ve evlenmişlerdir?
  - Hz. Muhammed ile Hz. Hatice evliliklerinde hangi değerleri ön planda tutmuşlardır?
  - Bu evlilikten kaç tane çocuk dünyaya gelmiştir?
  - Evlilikleri ne kadar devam etmiştir?
- Öğrencilerinizden Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evlilik sürecinin kronolojisini çıkarmalarını isteyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerinizi Hz. Muhammed ile Hz. Hatice'nin evlilik süreci kronolojisiyle ilgili yaptıkları çalışmalarını kontrol ederek değerlendiriniz.

KUR'AN'A KULAK VERELİM!

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN-I KERİM'İN TEMEL EĞİTİCİ NİTELİKLERİ
KAZANIMLAR	: Kur'an'ın iyiye ve güzele yönlendirip kötülüklerden sakındırdığını örneklerle açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, araştırma, problem çözme
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

1. “İyiye ve güzele yönlendirmek, kötülüklerden sakındırmak ne demektir?” sorusu sınıfa yöneltilerek öğrencilerin konu üzerinde tartışmaları sağlanır.
2. Öğrencilerden sınıfa getirdiğiniz Kur'an-ı Kerim mealinden iyiye ve güzele yönlendirdiği ve kötülüklerden sakındırdığı konusunda ayet mealleri bulmaları istenir.
3. Öğrencilere buldukları ayet mealleri okutulur.
4. Öğrencilerin belirledikleri ayet mealleri üzerinde konuşulur ve sürecin birinci maddesi ile ilişkilendirmeleri sağlanır.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerin yaptığı çalışmalarını gözlemleyerek öğrenme sürecine aktif katılmalarını sağlayınız. Eksikliği olan öğrencilere gereken desteği veriniz.

GÜZEL BİR BENZETME

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN-I KERİM'İN TEMEL EĞİTİCİ NİTELİKLERİ
KAZANIMLAR	: Kur'an'ın yol göstericiliğinin ne anlama geldiğini açıklar. Kur'an'ın iyiye ve güzele yönlendirip kötülüklerden sakındırdığını örneklerle açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, problem çözme, araştırma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

1. Aşağıdaki ayet meallerini tahtaya yansıtınız:
“Allah yolunda mallarını harcayanların örneği yedi başak bitiren bir tane gibidir ki her başakta yüz tane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir, Allah'ın lütfu geniştir. O her şeyi bilir.” (Bakara suresi, 261. ayet).
“Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi; güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetti). (O ağaç), Rabb'inin izni ile her zaman yemişini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir. Kötü bir sözün misali, gövdesi yerden koparılmış, o yüzden ayakta durma imkânı olmayan (kötü) bir ağaca benzer...” (İbrahim suresi, 24-25. ayetler).
2. Ayet meallerini birkaç öğrenciye yüksek sesle okutunuz.
3. Aşağıdaki soruları ve benzerlerini öğrencilere yönelterek Kur'an'ın açıklayıcı ve yol göstericiliğine ilişkin ilkeler çıkarmalarını sağlayınız.
  - Ayetlerde vurgulanan temel fikir nedir?
  - Allah hangi benzetmelerde bulunmuştur?
  - Ayetlerde niçin bu tür benzetmeler yapılmıştır?
4. Öğrencilerinizden sınıfa getirdiğiniz Kur'an-ı Kerim mealinden benzer bir ayet meali bulmalarını isteyiniz.

ONLARI UNUTMUYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: SEVİNÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM
KAZANIMLAR	: İnsanları iyilikle anmaya, zor durumda olanlara yardıma, hastaları ziyaret etmeye istekli olur.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, sosyal katılım, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma

SÜREÇ

- Öğrenciler gruplara ayrılır.
  1. Her bir grubun imkânlar ölçüsünde huzurevi, çocuk yuvaları veya bir hastayı ziyaret etmelerini isteyiniz (Ziyarete gidilirken küçük hediyeler götürülebilir.).
  2. Öğrencilerin ziyaretleri sırasındaki izlenimlerini yazmalarını isteyiniz.
  3. Grupların yazdıklarını sınıfta sunmalarını sağlayınız.
  4. Daha sonra Cafer-i Sadık'ın aşağıdaki sözünü tahtaya yansıtarak öğrencilere okutunuz: “Kim Allah yolunda kardeş olduğu birisini hastalığında ya da sağlığında ziyaret eder ve bu ziyareti dünyevi bir çıkar için değil de sadece Allah için olursa, Allah onun için melekler görevlendirir. Melekler evine dönene kadar ona eşlik eder; onu cennetle müjdeler ve kutlarlar.”(El-Kâfi C. 2, s. 177).
  5. Öğrencilerden Cafer-i Sadık'ın bu sözünü insanları iyilikle anmak, zor durumda olanlara yardım ve hastaları ziyaret etmek açısından değerlendirerek slogan oluşturmalarını isteyiniz.

DERLİYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: SEVINÇ VE ÜZÜNTÜLERİMİZİ PAYLAŞALIM
KAZANIMLAR	: Dinî ve millî bayramların ne zaman ve nasıl kutlandığını açıklar. Sevinç ve üzüntülerin paylaşılmasında millî ve dinî bayramlarımızın önemini yorumlar. Cuma gününün Müslümanlar için önemini yorumlar. Ramazan ayının sevinç ve heyecanla karşılanmasının sebeplerini açıklar..
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, sosyal katılım, iletişim ve empati, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
MATERYALLER	: Görsel ve yazılı materyaller, projeksiyon

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizi üç gruba ayırınız.
2. Her bir gruptan millî ve dinî bayramlarımız ve kandil gecelerimizle ilgili söz, yazı ve şiir araştırıp getirmelerini isteyiniz.
3. Grupların araştırmalarını sunmalarını sağlayınız.
4. Sevinçlerimizi paylaştığımız bu bayram ve gecelerin benzerliklerini tespit etmelerini isteyiniz.
5. Grupların çalışmalarını sınıf panosunda sergilemelerini isteyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerin birbirlerinin çalışmaları ile ilgili akran değerlendirmesini yapınız.

HER ŞEY VATAN İÇİN

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ
KAZANIMLAR	: Vatan ve millet sevgisinin önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, sosyal katılım, araştırma
MATERYALLER	: Görsel ve yazılı materyaller, projeksiyon, CD veya DVD çalar

SÜREÇ

- Etkinlik süresince vatan sevgisini ve kahramanlık duygusunu öne çıkaran şarkı, türkü gibi enstrümantal fon müziği dinletilebilir.

1. Hz. Ali'nin aşağıdaki sözlerini tahtaya yazınız/yansıtınız.

“Ülkeler, vatan sevgisiyle kalkınıp gelişir.” (Bihârü'l-Envâr C 78 s. 45, Tuhefü'l-Ukûl s.147).

“Vatan evinizdir. Kendi evinizi savunmadıktan sonra nereyi savunacaksınız?” (Nehcü'l-Belâğa 29. Hutbe)

“Üzerinde güven ve mutluluğunuzu korumadıkça vatanın hayrını göremezsiniz.” (Bihârü'l-Envâr, C. 69, s. 401)

2. Hz. Ali'nin sözlerini öğrencilerinize birkaç kez okutunuz. Daha sonra sürece şu sorularla devam ediniz.
  - Hz. Ali ülkelerin kalkınıp gelişmesini neye bağlamıştır?
  - Hz. Ali vatan savunmasını nasıl olmasını istemektedir?
  - Hz. Ali'nin bu sözlerinden vatan savunmasıyla ilgili hangi ilkeler çıkarabilirsiniz?

ONLAR ÖLMEDİ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 5
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: VATANIMIZI VE MİLLETİMİZİ SEVİYORUZ
KAZANIMLAR	: Gazilere saygı duyarak gereken değeri vermenin ve şehitleri rahmet ve minnet duygusu ile anmanın bilincinde olur.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, iletişim ve empati, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, araştırma
MATERYALLER	: Görsel ve yazılı materyaller, projeksiyon

SÜREÇ

Sınıf dört gruba ayrılır.

- Birinci grup, buldukları bölgedeki gazilerle röportaj yapar.
- İkinci grup, şehitliği veya herhangi bir şehidin kabrini ziyaret eder.
- Üçüncü grup ise Atatürk'e gazilik unvanı verilmesini araştırır.
- Dördüncü grup gazilik ve şehitlikle ilgili şiir, yazı, fotoğraf ve Kur'an'dan ayet mealleri araştırır.

1. Tahtaya büyük harflerle "GAZİ" ve "ŞEHİT" kavramları yazılır. Bu kavramların ne anlama geldiği öğrencilere sorularak görüşleri alınır.
2. Gruplar kendi hazırlıklarını sırasıyla sunarlar.
3. Dördüncü grup tarafından hazırlanan materyaller sınıf ortamında elden ele dolaştırılarak görülür ve gerekli bulunanlar okunur. Daha sonra sınıf panosunda sergilenir.

**15. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(6. SINIF) ÖĞRETİM
PROGRAMI ETKİNLİK
ÖRNEKLERİ**

KAVRAM HARİTASI OLUŞTURUYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: PEYGAMBERLERE VE İLAHÎ KİTAPLARA İNANÇ
KAZANIMLAR	: İlahî kitap ve sahifelerin hangi peygamberlere gönderildiğini belirtir.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, araştırma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

1. İlahî kitap ve sahife kavramları ile ilgili bir sözlük çalışması yapınız.
2. İlahî kitap ve sahifelerin hangi peygamberlere gönderildiğini ders kitabından okuyup belirlemelerini isteyiniz.
3. İlahî kitap ve sahife arasındaki fark ve benzerlikleri tespit etmelerini sağlayınız.
4. Öğrencilerin ilahî kitap ve sahifelerle bir kavram haritası oluşturmalarını söyleyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Kavram haritasını değerlendiriniz.

HANGİ FAYDALARI VAR?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: NAMAZ İBADETİ
KAZANIMLAR	: Namazın bireysel ve toplumsal katkılarına örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim meali kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

SÜREÇ

Hz. Peygamber şöyle buyuruyor: **“Sizden birinizin kapısının önünden bir nehir aksa, o kimse bu nehirde beş kez yıkansa, acaba üzerinde o kirden hiç iz kalır mı?” Oradaki insanlar “Hayır, bu durum onun kirlerinden bir şey bırakmaz.” dediler.**

Peygamberimiz; “İşte beş vakit namaz da böyledir. Allah onlar sayesinde bütün hataları siler.” dedi. (Buhari, Mevakit, 6.)

1. Yukarıdaki hadisi tahtaya yansıtınız ve aşağıdaki soruları öğrencilerinize yöneltiniz:

- Hz. Peygamber, namaz ibadetini neye benzetmiştir?
- Sizce bu benzetmenin amacı nedir?
- Hadiste bahsedilen hangi namazdır?

2. **“... Kalpler gerçekten de ancak Allah’ı anarak huzura erişir.”** (Ra’ d suresi, 28. ayet)

“... Çünkü namaz, insanı çirkin davranışlardan, akla ve sağduyuya aykırı olan her türlü şeyden alkoyar...” (Ankebut suresi, 45. ayet).

“Ey inananlar! Namaz kılacağınız zaman yüzünüzü, dirseklere kadar ellerinizi, başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı yıkayınız...” (Maide suresi, 6. ayet).

“Ey inananlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabb’inize ibadet ediniz.” (Bakara suresi, 21. ayet).

“Beni anın ki ben de sizi anayım. Bana teşekkür edin, nankörlük etmeyin.” (Bakara suresi, 152. ayet)

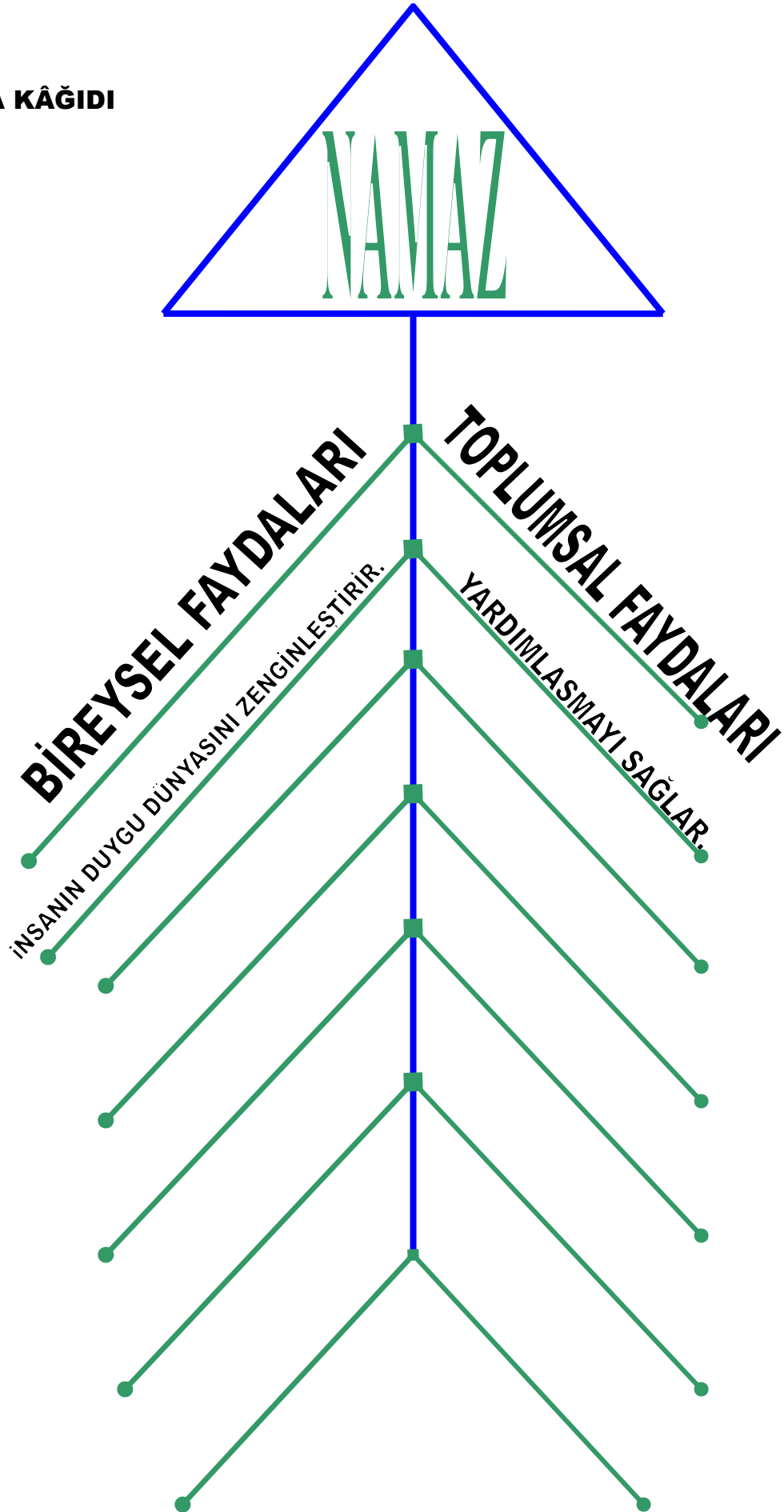
Yukarıdaki ayetleri tahtaya yansıtınız. Öğrencilerinizden ayet meallerinde namazın bireysel ve toplumsal faydalarına ilişkin hangi katkılarının olduğunu belirlemelerini isteyiniz.

3. Ekteki çalışma kâğıdını kullanarak öğrencilerin namazın bireysel ve toplumsal katkılarını sıralamalarını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıdını kontrol ediniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

KAVRAM HARİTASI YAPIYORUZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Üç ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: NAMAZ İBADETİ
KAZANIMLAR	: Vakit, cuma, bayram ve cenaze namazlarının ne zaman ve nasıl kılındığını belirtir.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama

SÜREÇ

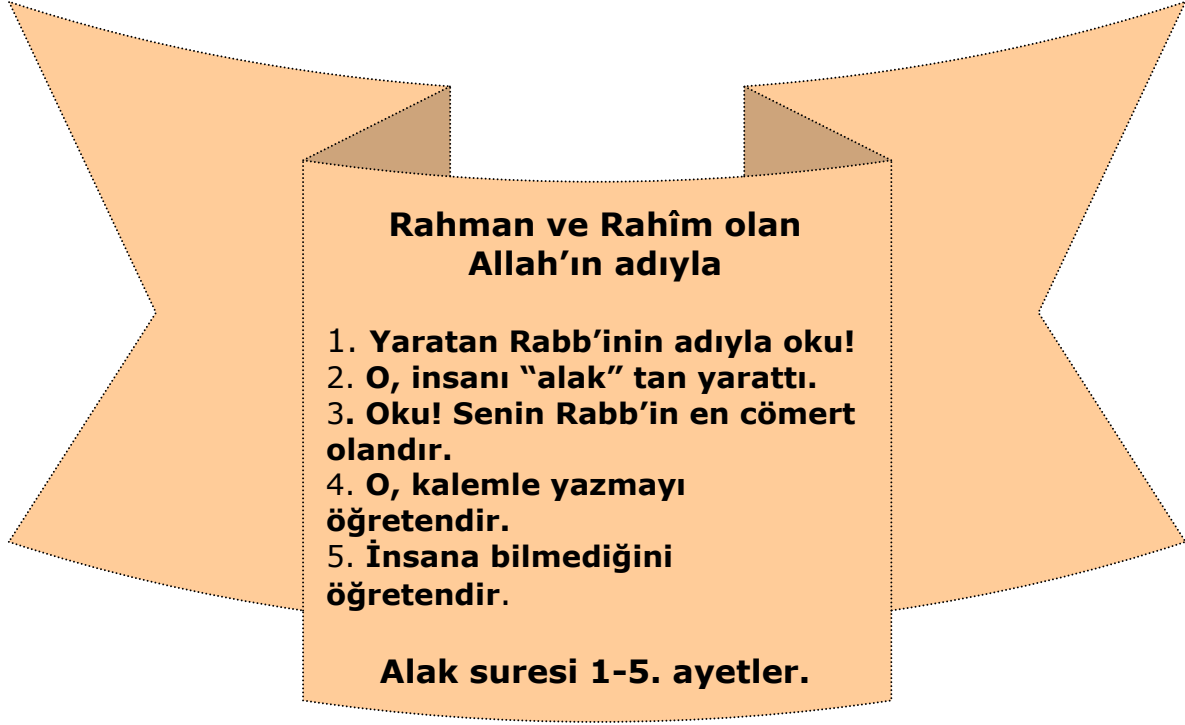
1. Öğrencilerinizi beş gruba ayırınız. Her bir grubun vakit, cuma, teravih, bayram ve cenaze namazları hakkında araştırma yapmasını isteyiniz.
2. Öğrencilerin araştırmalarını sınıfta sunmalarını sağlayınız.
3. Namaz çeşitleri arasındaki fark ve benzerlikleri büyük grup çalışması ile belirlemelerini sağlayınız.
4. Süreç içerisindeki bütün çalışmalardan hareketle öğrencilerinizin namaz çeşitleri arasındaki fark ve benzerlikleri gösteren bir kavram haritası hazırlamalarını isteyiniz.

İLK VAHİY

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'e gelen ilk ayetlerin içeriğini belirtir.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, araştırma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali, sözlük
MATERYALLER	: Projeksiyon

SÜREÇ

1. Öğrencilerle vahiy kavramı ile ilgili bir sözlük çalışması yapınız.
2. Vahiy kavramına ilişkin öğrencilerle bir konuşma ortamı oluşturunuz.
3. Alak suresinin ilk beş ayetinin mealini tahtaya yansıtınız (Ek 1), birkaç öğrencinin yüksek sesle okumasını sağlayınız.
4. Ayet mealleri ile ilgili öğrencilere aşağıdaki soruları yöneltiniz ve bir konuşma ortamı oluşturunuz:
  - İlk beş ayette vurgulanan ana fikir nedir?
  - Allah niçin Hz. Muhammed'e okumasını emretmiştir?
  - Okunması istenen hususlar nelerdir?
  - Ayetlerde Allah'ın hangi sıfatlarından bahsedilmektedir?
  - Alak nedir?
  - Allah insana bilmediği hangi şeyleri öğretmiştir?

İÇİMİZDE YAŞIYOR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in vefatının sahabe üzerinde bıraktığı tesiri yorumlar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, eleştirel düşünme, Kur'an-ı Kerim meali kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

1.Hz. Muhammed'in vefatını araştıran öğrencilerden ikisinin çalışmalarını sunmaları sağlanır.

2.Aşağıdaki ayet mealleri tahtaya yansıtılır.

“Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse, Allah'a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah şükredenleri mükâfatlandıracaktır.” (Âl-i İmran suresi, 44. ayet)

“Her nefis ölümü tadacaktır.” (Âl-i İmran suresi, 185. ayet)

“De ki; ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. Bana ilahınızın bir ilah olduğu vahyolunuyor...” (Kehf suresi, 110. ayet)

“Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabb'inin zatı baki kalacak.” (Rahman suresi, 26-27. ayetler)

3.Öğrencilerle yukarıdaki ayet meallerinde verilmek istenen ana fikir hakkında bir konuşma ortamı oluşturunuz.

HANGİ KÖTÜ DAVRANIŞLARDAN SAKINMAMIZ İSTENİYOR?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: İSLAM'IN SAKINILMASINI İSTEDİĞİ BAZI DAVRANIŞLAR
KAZANIMLAR	: İslamiyetin sakınmamızı istediği bazı kötü davranışları belirterek Kur'an'dan örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

SÜREÇ

- 1- Öğrencilere “Kur'an'ın sakınmamızı istediği kötü davranışlar hangileri olabilir?” sorusunu yöneltiniz. Alınan cevapların tahtaya yazılmasını sağlayınız.
- 2- Tahtaya listelenen kötü davranışlardan on tanesini öğrencilerinizle belirleyip bunların zararları üzerinde öğrencilerle konuşunuz.
- 3- Kötü davranışlarla ilgili ayet meallerinden örnekler bulunuz. Bunları öğrencilere okuyunuz.

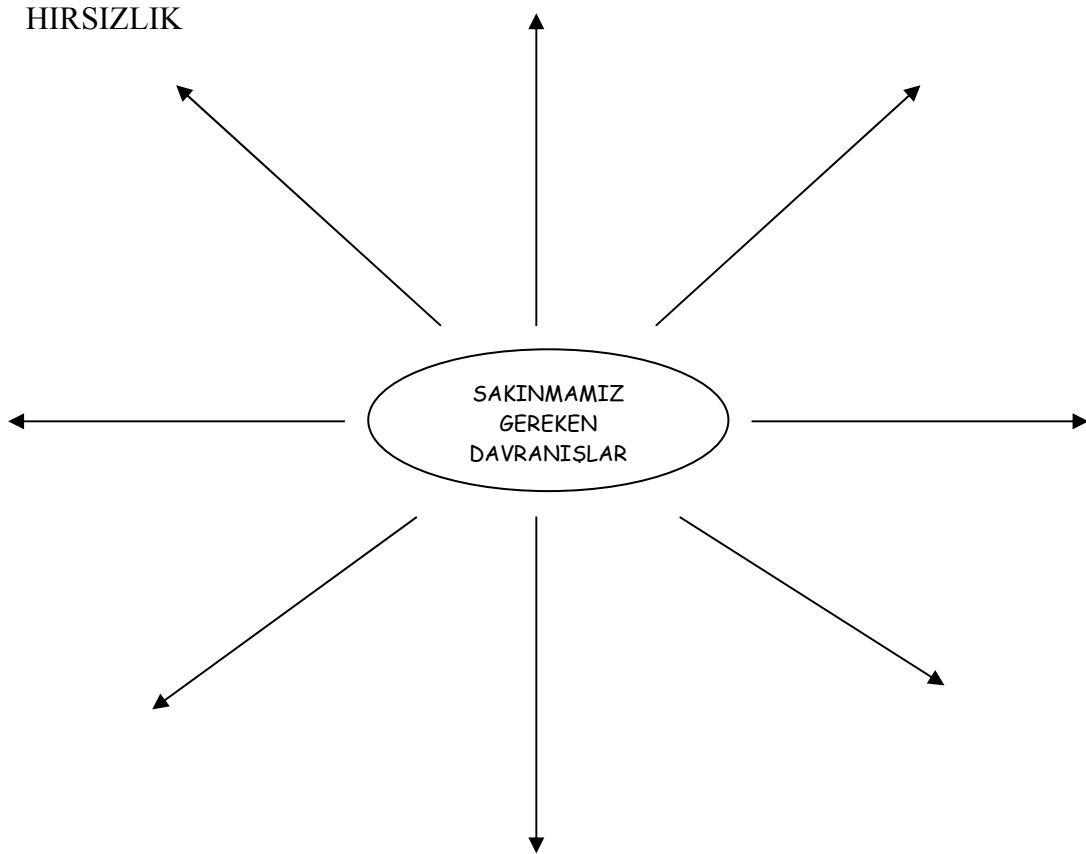
DEĞERLENDİRME

- Ekteki çalışma kâğıtlarını değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Sakinilmesi gereken davranışları aşağıdaki şema üzerine yazınız.

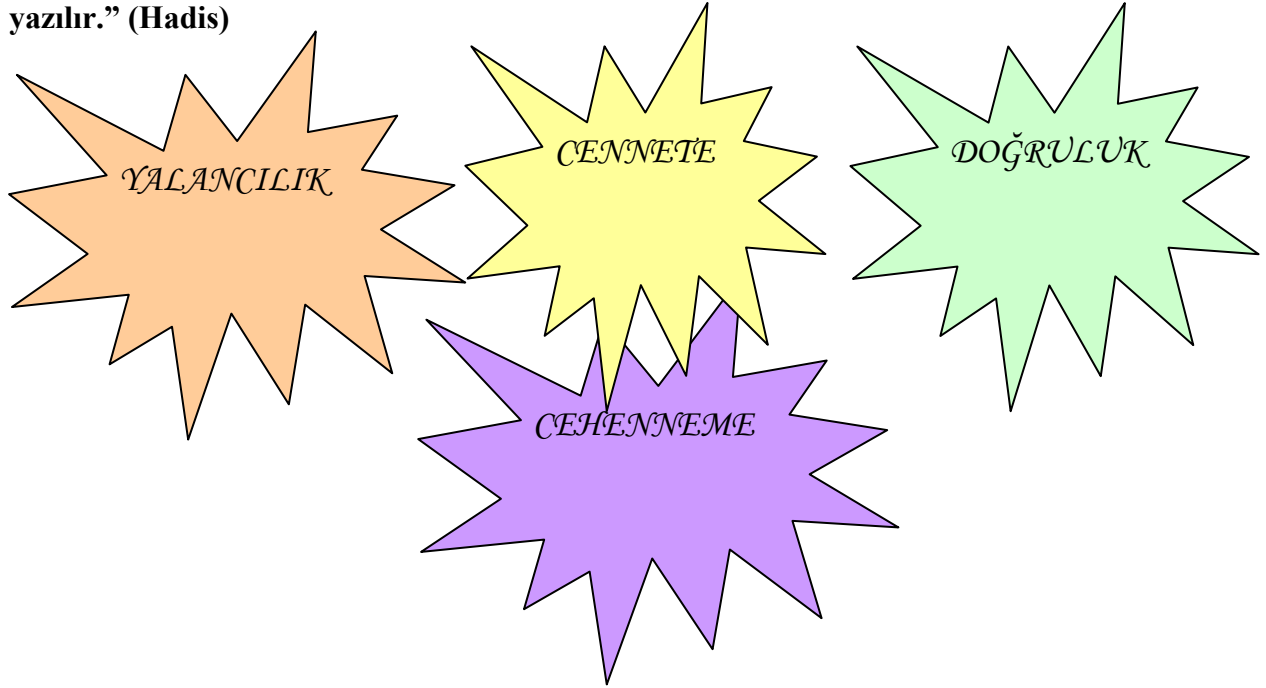

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda bir hadis ve bir de ayet meali verilmiştir.

Ayet ve hadis meallerinde boş bırakılan yerlere uygun olan kelimeleri yazınız.

“Hiç şüphe yok ki ..... iyiliğe götürür. İyilik de ..... götürür. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında doğru sözlü diye yazılır. .... kötüye götürür. Kötülük de ..... götürür. Kişi yalan söyleye söyleye Allah katında çok yalancı diye yazılır.” (Hadis)

“Kim..... veya..... bir günah kazanır da sonra onu, bir..... üzerine atarsa muhakkak ki büyük bir..... ve apaçık bir günah yüklenmiş olur.”
(Nisa suresi,112. ayet)

DÜŞÜN-YORUMLA-ÇÖZÜM BUL

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: İSLAM'IN SAKINILMASINI İSTEDİĞİ BAZI DAVRANIŞLAR
KAZANIMLAR	: İslamiyetin sakınmamızı istediği davranışların bireyde görülme nedenlerini araştırarak bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunur.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, araştırma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, eleştirel düşünme
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

SÜREÇ

- Etkinlik iki aşamada gerçekleştirilir:

1. Tahtayı üç eşit parçaya bölünüz. Birinci kısma “İyi davranışlarıma örnekler veriyorum.”, ikinci kısma “Sonuçlarını yorumluyorum.”, üçüncü kısma ise “İyi davranışların yaygınlaşması için önerilerim” başlıklarını yazınız (Ek 1).

2. Tahtayı dört eşit parçaya bölünüz. Birinci kısma “Kötü davranışlara birer örnek veriyorum.”; ikinci kısma, “Nedenlerini düşünüyorum.”; üçüncü kısma, “Sonuçlarını yorumluyorum”; dördüncü kısma ise, “Ben bu duruma şöyle bir çözüm getirmek istiyorum.”, başlıklarını yazınız (Ek 2).

- Mümkün olduğu kadar çok öğrenciden bu maddelere ilişkin düşüncelerini alıp tahtaya yazdırınız.
- Çalışmanın sonunda sürecin geneli üzerinde öğrencilerinizle bir tartışma ortamı oluşturunuz.

ÇAĞLARI AYDINLATANLAR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: İSLAMİYET VE TÜRKLER
KAZANIMLAR	: Türkler arasında İslam'ın yayılmasında ve İslam anlayışının oluşmasında etkili olan şahsiyetleri tanır. Türklerin İslam medeniyetine ve bilime hizmetlerine örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, sosyal katılım, bilgi teknolojilerini kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama
MATERYALLER	: Projeksiyon, görsel materyaller

SÜREÇ

- 1- Öğrenciler iki gruba ayrılır:
  1. grup, Türkler arasında İslam anlayışının yayılmasında etkili olan şahsiyetleri araştırır ve elde ettiği bilgileri sınıf ortamında paylaşır.
  2. grup ise Türk İslam sanat eserlerini tanıtan (cami, medrese, han, kervansaray, darüşşifa, çeşme ...) resimler bulur ve tahtaya yansıtır.
- 2- Öğrencilerden bu eserler hakkındaki düşüncelerini birer dakika içinde sözlü olarak ifade etmeleri istenir.
- 3- Bir dünya haritası yansıtılarak bu eserlerin bulunduğu ülkelerin öğrenciler tarafından gösterilmesi istenir.
- 4- Öğrencilerin çalışmaları ve görsel materyaller sınıf panosunda sergilenir.

DEĞERLENDİRME

- Öğrencilerden varsa çevrelerinde Türk İslam medeniyetine ait örneklerden birisini tanıtmalarını isteyiniz.

GÖNÜL SULTANI

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 6
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: İSLAMİYET VE TÜRKLER
KAZANIMLAR	: Türklerdeki Peygamber ve ehli beyit sevgisine örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizden Peygamber ve “ehli beyit” sevgisine ilişkin örnekler getirmelerini isteyiniz.
2. Getirilen örnekleri paylaşımlarını sağlayınız.
3. Örneklerden, aşağıdaki gibi olanlardan, bazılarını seçip tahtaya yansıtınız:

Ol Allah'ın Habibi, dertlilerin tabibi
 Enbiyalar serveri, Resul Muhammed yatur.
 Hayber kal'asın yıkan, kafiri od'a¹ yakan
 Şahinler gibi bakan, Ali gibi er yatur.
 Ata ana gülleri, Kur'an okur dilleri
 Fatma ana oğulları, Hasan Hüseyin yatur.

YUNUS EMRE

Mevlânâ ehlibeyitten Hz. Ali için ise şöyle der:
 “İyi niyeti, sadakat ve vefayı² Ali'den öğren. Onda hile yoktur. O, Allah'ın aslanıdır; heva ve hevesinin³, nefsinin⁴ değil. İşleri dinine şahittir.”

MEVLANA

Haktır Muhammed / Olmuşuz ümmet
 Bulmuşuz rif'at⁵ / Elhamdülillah
 Muhammed güldür / Pirim⁶ bülbüldür
 Cümlemiz kuldur / Elhamdülillah
 Muhammed gönlümüzün aynası
 Salavat veriniz nur olsun sesi
 On sekiz bin âlemin Mustafa'sı
 Ya Muhammed sana imdada⁷ geldim
 Kâbe'nin yapısı bina yapısı
 İman etse asileri hepsi
 Beş vakit okunur Ayetü'l-Kürsi
 Ya Muhammed sana imdada geldim

Pir Sultan Abdal⁸

¹ ateş

² sevgide devamlılık

³ gelip geçici istek ve arzular

⁴ insanın kötülüğü isteyen yanı

⁵ yücelik

⁶ bir tarikat veya sanatın ilk kurucusu

⁷ yardım çağırısı

⁸ Pir Sultan Abdal Divanı, Ant Yayınları, İstanbul, 1994, s. 134.

Gül Muhammed'in yasıdır
 Cümle çiçeğin hasıdır
 Onu sevmeyen asidir
 Bülbül gel bizim bağa gel
 Birbirinin serindendir
 Muhammed'in terindendir
 Alındaki nurundandır
 Bülbül gel bizim bağa gel

Hatayî⁹

Heyhat¹⁰ heyhat saadettir o Mustafa
 Heyhat heyhat ganimettir¹¹ o Mustafa
 Heyhat heyhat inayettir¹² o Mustafa
 Kimler için geldi Resul bildiniz mi?
 Kul Hoca Ahmet söyler sözüle dilim kefa¹³
 Ümmetlerim eyle vefa kılma cefa¹⁴
 Ümmetine böyle dedi Hakk Mustafa
 Kimler için geldi Resul bildiniz mi?
 Ahmed Yesevî¹⁵

4. Örneklerle ilgili olarak aşağıdaki soruları sorunuz:

- Yunus Emre, Mevlânâ, Hatayî, Pir Sultan Abdal ve Ahmet Yesevî'yi bu şiirleri yazmaya iten nedenler neler olabilir?
- Yukarıdaki şiir ve sözlerde sevgi ifadeleri nelerdir?
- Yukarıdaki dizelerde sevgiyi nasıl dile getirmişlerdir?
- .....
- .....

5. Hz. Muhammed'e ve ehlibeyte günümüzde bu sevginin nasıl ifade edildiğine ilişkin örnekler bulmalarını isteyiniz [Özellikle verilen isimlerden ve sembollerden (gül sembolü vb.) hareketle öğrencilerinizin örnekler bulmalarını sağlayınız].

⁹ *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, hzl: İsmail Özmen, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, II/170.

¹⁰ yazık, ne yazık

¹¹ savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal

¹² iyilik, ihsan, lütuf

¹³ yeterli

¹⁴ büyük sıkıntı, eziyet

¹⁵ Hoca Ahmet Yesevî, *Divan-ı Hikmet*, hzl: Hayati Bice, Ankara, 1993, s. 58.

**16. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(7. SINIF) ÖĞRETİM
PROGRAMI ETKİNLİK
ÖRNEKLERİ**

SAKIN HA!

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: MELEK VE AHİRET İNANCI
KAZANIMLAR	: Ruh çağırma, falcılık, sihir ve büyü gibi batıl inançların toplum üzerindeki olumsuz etkilerini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali
MATERYALLER	: Projeksiyon, yazılı ve görsel materyal

SÜREÇ

- Bir önceki derste öğrencilerden toplumda görülen; ağaçlara bez bağlama, türbelere adak adama gibi batıl inanç ve hurafelerin zararlarını içeren yazılı ve görsel materyaller toplamaları istenir.
- 1. Getirilen bu materyaller üzerinde öğrencilerin düşünmeleri ve görüş belirtmeleri sağlanır.
- 2. Konuşmalardan sonra öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilerek batıl inançların birey ve toplum üzerindeki etkilerini fark edebilecekleri bir tartışma ortamı oluşturulur.
  - İnsanların bu gibi yanlış uygulamalara yönelme sebepleri nelerdir?
  - Batıl inançların birey ve toplum üzerindeki olumsuz etkileri hangi şekilde ortaya çıkıyor?
  - İslam dininin batıl inançlara yaklaşımı nasıldır?
  - Halk arasındaki batıl inançların önlenmesinde ne gibi eğitici önlemler alınabilir?
- 3. Yapılan konuşma ve tartışmalardan sonra öğrencilerden batıl inançların birey ve toplum üzerindeki etkilerine ilişkin beş ilke belirlemeleri istenir.

ANLAMLARINI ARAŞTIRALIM

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: ORUÇ İBADETI
KAZANIMLAR	: Ramazan ayı ve oruçla ilgili kavramları açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, iletişim ve empati
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı, tepegöz, asetat

SÜREÇ

1. Oruçla ilgili kavramlar tahtaya yazılır.
2. Öğrencilere tahtada yazılı olan kavramlar hakkında neler bildikleri sorulur.
3. Aynı kavramlarla ilgili sözlük çalışması yapılır. Öğrencilerden kavramları kendi ifadeleri ile yeniden tanımlamaları istenir.

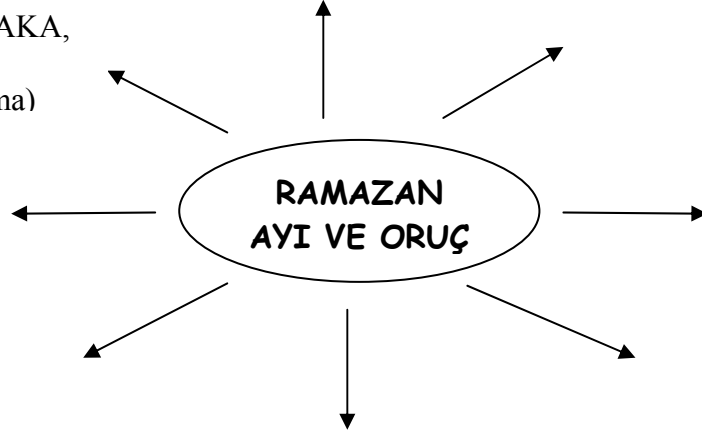
DEĞERLENDİRME

- Ek 1, Ek 2 ve Ek 3'deki çalışma kâğıtları değerlendirilir.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıda ramazan ayı ve oruçla ilgili bir şema verilmiştir. Şemada boş bırakılan yerlere Ramazan ayı ve oruçla ilgili kavramları yazınız.

ZEKÂT, SADAKA,
FİTRE
(Yardımlasma)

ÇALIŞMA KÂĞIDI

1. Aşağıdaki doğru ifadelerin önüne (D), yanlış ifadelerin önüne (Y) yazınız.

(.....) İmsak, orucun başladığı zamandır.

(.....) İftar, sahurun eş anlamlısıdır.

(.....) İmsak vaktinden sonra, orucu bozan şeylerden kaçınmak gerekir.

(.....) Oruç açmaya sahur, bu zamana da sahur vakti denir.

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere ayraç içinde verilen kelimelerden uygun olanlarını (**ağarma, sahur, imsak, arasındadır, kalkmadan, vakitlerden**) yerleştiriniz.

1. Oruç tutacak olanlar, sahura kalkıp.....yemeği yerler.

2. Oruç için, ... vaktine kadar yenilen yemeğe sahur yemeği denir.

3. Sahur vakti, gecenin ikinci yarısı ile imsak vakti.....

4. İmsak, tan yerinin.....vaktidir.

5. Sahura .....da oruç tutulabilir.

6. Duaların kabul edildiği.....biri de sahur zamanıdır.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki kelime avı bulmacasında ramazan ayı ve oruçla ilgili kelimeleri bularak işaretleyiniz. (Kelimeler soldan sağa ve yukarıdan aşağıya bakılmalıdır.)

R	O	M	S	A	D	A	K	A	R	T	O
A	R	C	D	Y	T	O	P	İ	L	İ	Ş
M	U	K	A	B	E	L	E	F	S	R	T
A	Ç	M	D	C	A	N	M	T	V	U	E
Z	L	T	U	M	N	R	S	A	H	U	R
A	B	D	L	A	T	Y	Z	R	İ	B	A
N	A	M	A	Z	S	T	P	Ş	D	C	V
İ	Y	H	O	V	L	Z	İ	E	Ç	D	İ
R	R	M	C	İ	M	S	A	K	L	M	H
S	A	A	D	F	J	K	L	E	T	R	H
L	M	G	H	Z	İ	Y	A	R	E	T	R
K	U	R	A	N	T	P	R	M	H	F	İ

ORUÇ KALKANDIR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: ORUÇ İBADETI
KAZANIMLAR	: Oruç tutan kimsenin dikkat etmesi gereken hususları örnekleri ile açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama, iletişim ve empati
MATERYALLER	: Tepegöz, asetatlar, projeksiyon

SÜREÇ

Hız. Ali'ye ait aşağıdaki sözleri öğrencilerinize okutunuz:

“Ramazan ayında oruç tutmak, azaptan koruyan kalkandır.”

(Nehcü'l Belâğa, 110. hutbe)

“Her şeyin bir zekâtı vardır, bedenın zekâtı da oruçtur.” (Nehcü'l Belâğa, Sözler: 136.)

“Nice oruç tutan kimsenin, oruçtan elde ettiği ancak açlık ve susuzluktur.”

(Nehcü'l Belâğa, Sözler: 145.)

“Allah mümin kullarını şeytanın kötü tuzaklarından namazlarla, zekâtlarla, farz kılınmış günlerdeki orucun gayretiyle; ellerini ayaklarını sakınleştirip gözlerini sakındırarak; nefislerini ezip gönüllerine tevazu vererek ve kendini beğenmeyi onlardan gidererek korur. Çünkü namazda, gönül alçaklığıyla yüzleri ve en değerli azalarını toprağa koyup tevazu göstermek; oruçta, karınları açlıkla terbiye ederek kibri yok etmek ve tevazua alıştırmak; zekâтта da yerin bitirdiği ürünler ve başka şeylerden miskinlere, yoksullara vermek vardır.”

(Nehcü'l Belâğa, 192. hutbe, 68. paragraf.)

Aşağıdaki soruları öğrencilerinize yönelterek sürece devam ediniz:

- Hız. Ali, orucu niçin kalkan olarak nitelendirmiştir?
- Hız. Ali bazı kimselerinin oruçlarını neden açlık ve susuzluk olarak düşünmüştür?
- Hız. Ali'ye göre oruç insanlara neler kazandırmaktadır?

DEĞERLENDİRME

- Oruç tutan kişinin dikkat etmesi gereken hususlar nelerdir?
- Ek 1'deki çalışma kağıdı değerlendirilir.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların önüne (D), yanlış olanların önüne (Y) yazınız.

(.....) Hz. Ali'ye göre oruç kalkandır.

(.....) Sigara içmek, ilaç yutmak ve ağız dolusu kusmak orucu bozmaz.

(.....) Oruca başlarken niyet etmek gerekir.

(.....) Başlanmış bir orucu bilerek ve isteyerek bozmak günahdır.

(.....) Unutarak yiyip içme orucu bozar.

(.....) Oruçlu iken ara sıra gıybet ve dedikodu yapabiliriz.

(.....) Orucun sevabını Allah verecektir.

(.....) Oruçlu iken banyo yapmak orucu bozmaz.

BEN OLSAYDIM

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: BİR İNSAN VE PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED
KAZANIMLAR	: Hz. Peygamberin olaylar karşısındaki tutumlarından hareketle kendi davranışlarını değerlendirir.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, problem çözme, iletişim ve empati, değişim ve sürekliliği algılama

SÜREÇ

“Hz. Muhammed kendisine inanan, inanmayan herkes tarafından güvenilir bir insan olarak bilinirdi. Bunun için çevresindeki insanlar kıymetli eşyalarını ona emanet ederlerdi. Çünkü peygamberimiz kendisine emanet edilenlere riayet eder ve onları korurdu. Mekke’den Medine’ye hicret edeceği zaman da kendisine önceden Mekkelilerin emanet ettiği eşyalar vardı. Ama o gece Mekke’den ayrılması gerekiyordu. Emanetleri sahiplerine vermek için vakti yoktu. Şayet gidip verecek olsa bu sefer de onun hicret edeceği anlaşılacaktı. Hicret edeceğini Mekkelilerin bilmemesi gerekiyordu. Çünkü onu öldürmeyi planlamışlardı. Ama O emanetlere de ihanet edemezdi. Bu yüzden Hz. Muhammed şöyle bir çözüm buldu:...”

1. Yukarıdaki metni tahtaya yansıtıp öğrencilerinize bir iki defa okutunuz.
2. Metne ilişkin aşağıdaki soruları öğrencilerinize sorunuz:
  - Mekkeliler kıymetli eşyalarını koruması için neden Hz. Muhammed’e emanet ediyordu?
  - Metinde Hz. Muhammed’in hangi yönüne vurgu yapılmaktadır?
  - Hz. Muhammed’in güvenilirliği ile kendine emanet edilenleri koruması arasında nasıl bir ilişki vardır?
  - Hz. Muhammed’i zor durumda bırakan olay nedir?
3. Öğrencilerinize “Sizce Hz. Muhammed bu durumda nasıl davranmış olabilir?” sorusunu yönelterek Hz. Muhammed’in hicret sırasında karşılaştığı bu durumda nasıl davranmış olabileceği hakkında düşüncelerini yazmalarını isteyiniz. Mümkün olduğu kadar öğrencilerinizin fikirlerini ifade etmelerini sağlayınız.
4. “Böyle bir durumla siz karşılaşırdınız ne yapardınız?” sorusunu yöneltiniz.
5. Öğrencilerinizle Hz. Muhammed’in bu olayla ilgili örnek alınabilecek davranışlarını belirleyiniz.

ONUN FARKI

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: BİR İNSAN VE PEYGAMBER OLARAK HZ. MUHAMMED
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in bizler gibi bir insan olduğuna ayetlerden örnekler vererek açıklar. Hz. Muhammed'i diğer insanlardan ayıran en önemli özelliği açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, problem çözme, Kur'an-ı Kerim meali kullanma
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

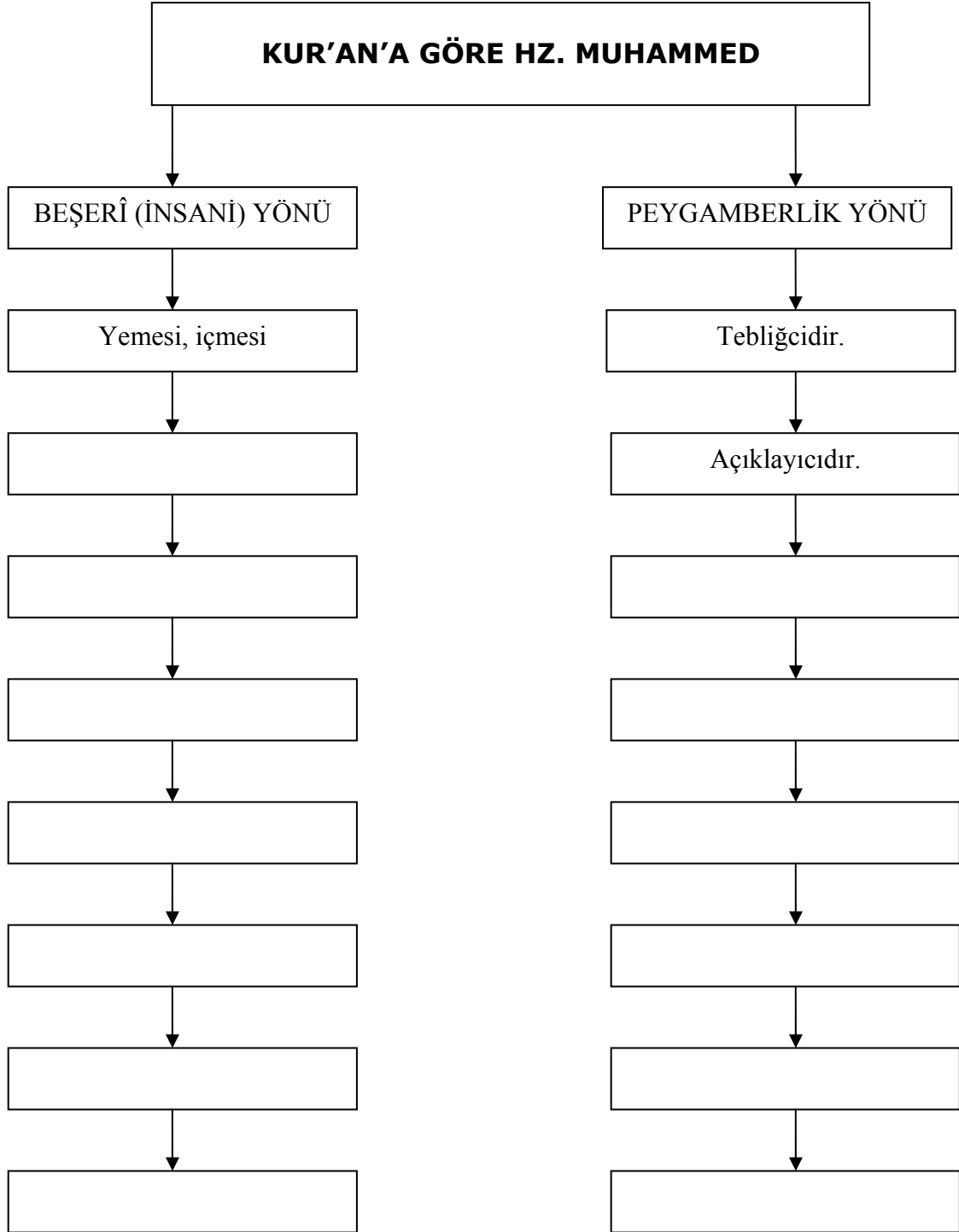
SÜREÇ

- Öğrencilerden iki grup oluşturunuz. Birinci gruptan sınıfa getireceğiniz Kur'an-ı Kerim mealinden Hz. Muhammed'in insani yönüne, ikinci gruptan ise onun peygamberlik yönüne işaret eden ayetleri belirlemelerini isteyiniz.
- Grupların buldukları ayet meallerinden konuyla ilgili olanları tahtaya yazınız ve aşağıdaki soruları yöneltiniz:
  - Ayetlerde niçin Hz. Muhammed'in insani yönüne önemle vurgu yapılmaktadır?
  - Peygamber olarak bir insanın seçilmesinin nedenleri neler olabilir?
  - Ayetlerde insan ve peygamber ilişkisi nasıl ifade edilmektedir? Peygamberlere hangi görevler verilmiştir?
- Öğrencilerinizden Hz. Muhammed'in insani ve peygamberlik yönünü gösteren sınıflama türü bir kavram haritası oluşturmalarını isteyiniz (Bunun için ekteki çalışma kâğıdını kullanınız.).

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıdını kontrol ederek değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

FARKLILIK ZENGİNLİKTİR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE YORUMLAR
KAZANIMLAR	: Din anlayışındaki farklılıkların niçin birer zenginlik olduğunu açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, problem çözme, sosyal katılım, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları, projeksiyon, bilgisayar

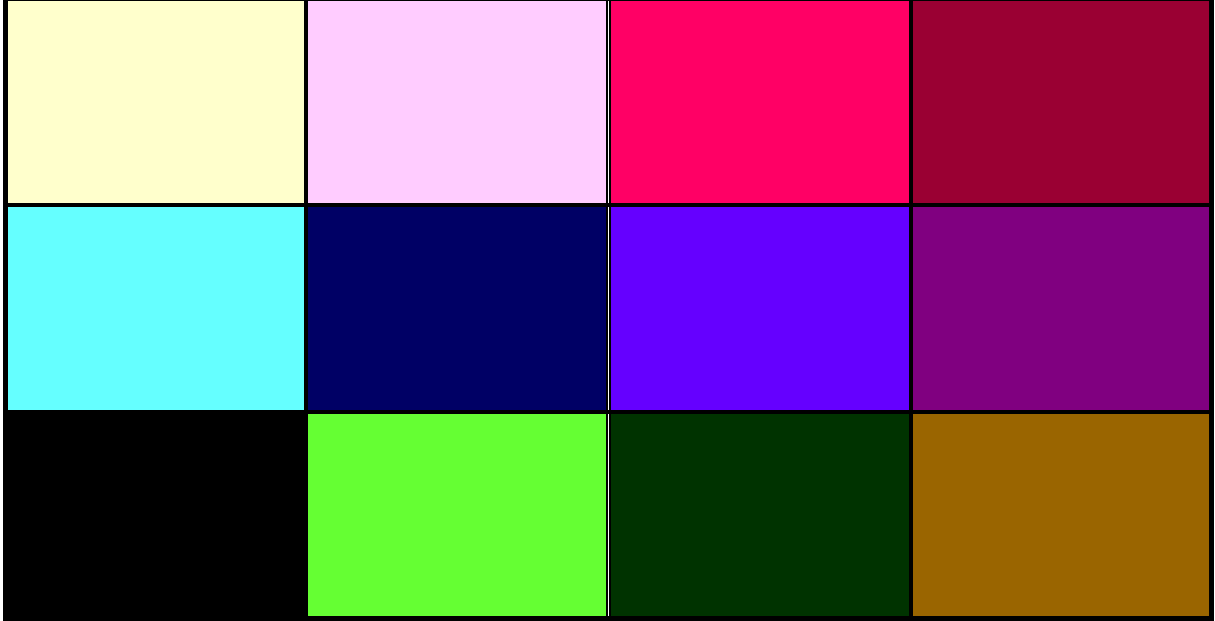
SÜREÇ

1. Öğrencilerinizden Ek 1'de verilen çalışma kâğıtlarından bir drama çalışması yapmalarını sağlayınız.
2. Canlandırılan drama üzerinde aşağıdaki sorular çerçevesinde bir konuşma ortamı oluşturunuz.
  - Tek bir rengin egemen olduğu bir hayatı hiç düşündünüz mü?
  - Birçok rengin olması hayatınıza neler katmaktadır?
  - Birlikte yaşadığınız insanlar birbirlerine fiziki özellikler, fikir ve düşünceler açısından ne kadar benziyorlar?
  - Çevrenizde farklı fikir ve düşüncede insanların olması sizi nasıl etkiliyor?
  - Dinde tek bir anlayış olduğunu varsayarak düşününüz. Bu durum ne gibi sonuçlar doğururdu?
  - Dinimizde farklı anlayışların olması sizce yaşamımıza zenginlik katar mı? Neden?

DEĞERLENDİRME

- İnsanlar arasındaki düşünce farklılıklarının önemini açıklayan bir yazı anlatım çalışması yaptırınız.

RENKLER

Dünyanın bütün renkleri bir araya toplanmışlar. Hangi rengin en önemli ve en özel olduğunu tartışmaya başlamışlar.

Yeşil söze başlamış:

- Elbette en önemli renk benim.

Ben yaşamın ve umudun rengiyim!

Çimenler, yapraklar, ağaçlar için seçilmişim.

Yeryüzüne şöyle bir bakın, her taraf benim rengimle kaplı değil mi?

*Mavi oradan atılmış:
-Sen sadece yeryüzünün rengisin,
ya ben?
Ben hem denizin hem gökyüzünün
rengiyim. Gökyüzündeki mavi, insanlara
huzur verir ve huzur olmadan da siz
hiçbir şey yapamazsınız!*

*Sarı söze karışmış:
- Siz dalga mı geçtiğinizi
sanıyorsunuz?
Ben güneşin rengiyim,
bu dünyaya sıcaklık verdim. Ben
olmasam hepiniz soğuktan
donardınız!...*

*Turuncu onun sözünü kesmiş:
- Ya ben? Ben direncin ve sağlığın
rengiyim. İnsanın yaşaması için gerekli
vitaminler benim rengimde bulunur.
Portakalı, havucu düşünün. Pek
ortalarda görünmeyebilirim ama güneş
doğarken ve batarken gökyüzüne o
güzelim rengi veren benim, unutmayın! '*

*Kırmızı dayanamayıp sözü almış:
-Ben hepinizden üstünüm!
Ben kan rengindeyim! Kan olmadan yaşam
olur mu? Hem ben cesaret ve tehlikenin
rengiyim! Savaş ve ateş rengindeyim! Aşk
ve tutku benimledir! Bensiz bu dünya
bomboş kalırdı!*

Mor ayağa kalkmış:

-Hepinizden üstün olan benim!

Ben gücün ve asaletin rengiyim. Bütün liderler ve krallar beni seçmişler. Otorite ve bilgeliğin rengi benim. İnsanlar beni sorgulamaz.

Aksine dinler ve itaat ederler.

Ve bütün renkler bir ağızdan konuşmaya devam edip kavgaya tutuşmuşlar. Her biri diğerini itip kakıyor ve; 'En üstün benim... ' diyormuş.

Derken bir anda şimşekler çakmaya ve yağmur damlaları gökten inmeye başlamış... Bütün renkler neye uğradıklarını şaşırıp korkuyla birbirlerine sarılmış ve "YAĞMUR"un sesi duyulmuş...

'Sizi aptal renkler... Bu kavganızın anlamı ne? Bu üstünlük kavganız neden? Siz bilmiyor musunuz ki her biriniz farklı bir görev için yaratıldınız, birbirinizden farklısınız ve her biriniz çok özelsiniz... Haydi, şimdi el ele tutuşup bana gelin!..

Renkler bu sözlerden çok utanmışlar. El ele tutuşup gökyüzüne doğru havalanmışlar ve bir yay şeklinde oraya yerleşmişler.

Yağmur; 'Bundan sonra her yağmur yağdığı anda siz birleşip bir renk cümbüşü olarak gökyüzünden yeryüzüne doğru uzanacaksınız. İnsanlar sizi gördükçe huzur duyacak güç bulacaklar. İnsanlara yarınlar için bir umut olacaksınız... Gökyüzünü bir kuşak gibi saracaksınız ve size GÖKKUŞAĞI diyecekler. Anlaştık mı, dedi.

Bu yüzden ne zaman dünyamızı yağmur yıkasa ardından gökkuşağı belirir. Biz de gökkuşağındaki o renkler gibi birbirimizden farklı ve hepimiz çok özeliiz. Bunun farkında olmalı ve uyum içinde yaşamalıyız...

İslam düşüncesinde ortaya çıkan yorumlar kendi içinde, tutarlı ve özel olabilir. Ancak bunlar Allah'ın insanlığa gönderdiği rahmeti olan Kur'an'ın ışığında birer zenginlik demektir. Bu yorumlar ve mezhepler Kur'an'a bağlı kaldıkları ve onun ışığından faydalandıkları sürece bir gökkuşağı oluşturabilirler.

DİN GÜZEL AHLAKTIR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: DİN VE GÜZEL AHLAK
KAZANIMLAR	: Bireyin güzel ahlaklı olmasında dinin rolünü açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Kur'an-ı Kerim meali kullanma, araştırma, problem çözme, iletişim ve empati
MATERYALLER	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

DİN GÜZEL AHLAKTIR

Din güzel ahlaktır;
Bil ki sana güven verir.
Din güzel ahlaktır;
Bütün güzellikleri öğretir.

Öfkeni yenmeyi,
Doğruyu bilmeyi,
Hatalardan dönmeyi
Bil ki sana öğretir.

Gıybetten kaçınmayı
İftiradan sakınmayı
Zorluklarla baş etmeyi
Bil ki sana öğretir.

Güvenilir olmayı,
Dürüst yaşamayı,
Doğrudan şaşmamayı,
Bil ki sana öğretir.

Sorumluluk almayı,
Verilen sözde durmayı,
İhanet etmemeyi
Bil ki sana öğretir.

Ayşe BOZKURT
MEB, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
7. Sınıf Ders Kitabı, İstanbul, 2005, s. 27.

1. Yukarıdaki şiiri fon müziği eşliğinde dinletiniz.
2. Şiirle ilgili aşağıdaki soruları öğrencilerinize yönlendiriniz:
  - Şiirde hangi güzel davranışlar vurgulanmaktadır.
  - Bu güzel davranışların yapılmasını isteyen kimdir?
  - Din niçin güzel ahlaktır?
  - Din güzel ahlaklı olmamıza nasıl katkıda bulunmaktadır?

KÜLTÜRÜMÜZ VE AHLAK

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: DİN VE GÜZEL AHLAK
KAZANIMLAR	: İslam'da övülen ahlaki tutum ve davranışlara Kur'an'dan ve Hz. Muhammed'in hayatından örnekler verir. Ahlaklı olmanın birey ve toplum hayatındaki önemini yorumlar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, problem çözme, iletişim ve empati
MATERYALLER	: Araştırma kâğıtları

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizin kültürümüzde güzel ahlakla ilgili söz, atasözü, şarkı ve türkü araştırmalarını isteyiniz.
2. Araştırma sonucu elde edilen bulguların sınıfta paylaşılmasını sağlayınız.
  - Kültürümüzde ahlak ile ilgili hangi öğelere yer verilmiştir?
  - Atasözü, deyiş, ve şarkılardaki ahlakla ilgili unsurlardan hangileri dinî motiftir?
  - Kültürümüzdeki ahlaka dair öğeler, toplumumuzun ahlaki tutum ve davranışlarını yönlendirmede ne kadar etkilidir?
3. Öğrencilerin araştırmalarını sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Araştırılan ve bulunan görsel ve yazılı materyalleri sınıfta paylaşarak öğrencilerin birbirlerini değerlendirmelerini isteyiniz.

GEÇMİŞTEN GELECEĞE

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 7
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: KÜLTÜRÜMÜZ VE DİN
KAZANIMLAR	: Dil, örf ve âdet, musiki ve mimarideki dinî motiflere örnekler verir. Kültürel değerleri korumaya özen gösterir.
TEMEL ECERİLER	: Sosyal katılım, eleştirel düşünme, araştırma, değişim ve sürekliliği algılama
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı, gezi kontrol listesi

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizle yakın çevrede bulunan ve kültürel mirasımızı yansıtan mimari ve tarihî eserlerden herhangi birine gezi planlayınız.
2. Ziyaret edilecek eserle ilgili öğrencilerinizi bilgilendiriniz veya onların araştırma yapmalarını isteyiniz.
3. Öğrencilerinizden gezi sırasında ekteki çalışma kâğıdını doldurabilecekleri şekilde inceleme yapmalarını isteyiniz.
4. Gezinin amacına ulaşabilmesi için İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan gezi ile ilgili formlardan yararlanabilirsiniz.

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıdını kontrol ederek öğrencilerinizi değerlendiriniz.

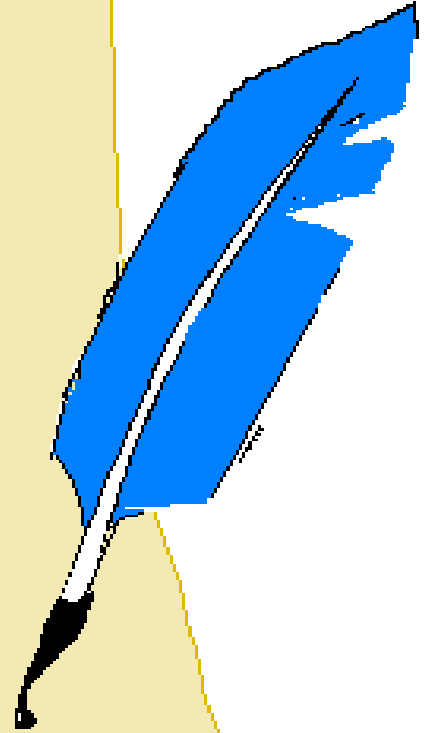
ÇALIŞMA KÂĞIDI

- Eserin adı nedir? Kaç tarihinde yapılmıştır?
- Kim yaptırmıştır?
- Eserin temel özellikleri nelerdir?
- Eser üzerinde dinin etkilerini gösteren ne gibi motifler vardır?
- Eser sizde ne tür bir etki bırakmıştır?
- Bu türden bildiğiniz başka eserler var mı?

Gezi düzenlenen yerdeki tarihî eserle ilgili gördüğünüz eksiklikler nelerdir? Bu eksiklikleri giderecek çözüm önerileri yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

**17. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(8. SINIF) ÖĞRETİM
PROGRAMI ETKİNLİK
ÖRNEKLERİ**

ALIN YAZISI MI?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İNANÇ
ÜNİTE	: KAZA VE KADER
KAZANIMLAR	: Kaza ve kaderle ilgili toplumda yaygın olan yanlış anlayışların sebeplerini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma, problem çözme, değişim ve sürekliliği algılama
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali, sözlük
MATERYALLER	: Teyp, projeksiyon, çalışma kâğıtları

SÜREÇ

- Öğrencilerinizin deyim, atasözü ve şarkı sözlerinde geçen kaderle ilgili ifadeleri bulmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerin araştırmalarını sınıfla paylaşmalarını sağlayınız ve bir tartışma ortamı oluşturunuz. Tartışmayı aşağıdaki sorular çerçevesinde yapılandırabilirsiniz.
  - Getirmiş olduğunuz dokümanlar içerisinde kaza ve kaderle ilgili olan ifadeler hangileridir (Kaderle ilgili atasözü, deyim vb.ni tahtaya yazdırınız. Aşağıdakiler gibi olabilir.)?

“Nasibim buymuş, elimden bu kadar geldi, kader mahkûmuyum, çekeceğimiz varmış, alınımıza yazılmış, ölüm gelmiş cihane, baş ağrısı bahane, ömrü bu kadarmış vb.”

  - Yukarıdaki ifadeler ne tür bir kader anlayışını destekler?
  - Bu kader anlayışının oluşmasındaki sebepler neler olabilir?
  - M. Âkif ERSOY’un,
“Allah’a dayan, sa’ye sarıl, hikmete ram ol!
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol!”
dizesi çerçevesinde yanlış kader anlayışı ile İslam dininin öngördüğü kaza ve kader anlayışını değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerinizden kaza ve kaderle ilgili toplumda yaygın olan yanlış anlayışların nasıl düzeltileceği ile ilgili bir kompozisyon yazmalarını isteyiniz. Kompozisyonları sınıfta okutarak öğrencilerden birbirlerini değerlendirmelerini isteyiniz (Akran Değerlendirme).

ZEKÂT, FAKİR VE ZENGİN ARASINDA KURULAN BİR KÖPRÜDÜR

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETI
KAZANIMLAR	: İslam'ın paylaşma ve yardımlaşmaya verdiği önemi yorumlar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, iletişim ve empati, problem çözme
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

1. Aşağıdaki soruları öğrencilere yönelterek beyin fırtınası yaptırınız.

- İslam dini zekât ve sadakaya niçin önem vermiştir?
- Niçin zekât ve sadaka verebilecek duruma gelmemiz istenmektedir?
- Zekât ve sadaka verebilmek için ne yapmamız gerekmektedir?
- Zekât ve sadaka verirken dikkat etmemiz gereken hususlar nelerdir?

2. Öğretmen tarafından Kur'an-ı Kerim ve hadis kitaplarındaki zekât ve sadakayla ilgili ayet ve hadis mealleri bulunur. Bulunan ayet ve hadislerin kazanımla ilgili olanları tahtaya yansıtılır.

ZEKÂT NASIL VERİLİR?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETI
KAZANIMLAR	: Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, iletişim, ve empati
KAYNAKLAR	: Kur'an-ı Kerim meali

SÜREÇ

Süreci şu şekilde yürütünüz.

1. Tahtaya zekât ve sadakayı kimlerin vermesi gerektiğini maddeler hâlinde yazınız.
2. Kimlere zekât verilebileceğini listeletiniz.
3. Zekât ve sadaka arasındaki farkları öğrencilerle birlikte belirleyiniz.
4. Hangi mallardan zekât verileceğini belirleyiniz.
5. Kimlere zekât verilmeyeceğini maddeler hâlinde tahtaya yazdırınız.

Daha sonra aşağıdaki örnek olayı öğrencilerinize yüksek sesle birkaç kere okutunuz.

Hz. Ali halifelîği sırasında görevlendirdiği zekât toplama memurlarına şu talimatı verirdi: “Zekâtını almak üzere gittiğiniz ev sahiplerinin ahırına, ambarına ne kadar mallarının olduğunu ve ne kadar zekât vereceklerini tespit etmek amacıyla sayım yapmak üzere girmeyin. Onlara; “Ey Allah’ın kulları! Malınızda Allah’ın hakkı (hakkullâh) var mıdır?” diye sorun. Eğer evet diyorsa, onun zekâtını alın.” Hz. Ali’nin bu emri şu ayete dayanıyordu: **“Onlar, mallarında; isteyenler ve (isteyemeyip) mahrum kalanlar için belli bir hak bulunan kimselerdir.”** (Meâric Suresi, 70/24-25).

6. Hz. Ali’nin yukarıdaki sözünü ilgili ayeti de dikkate alarak zekât konusunu neden bu kadar önemsedîği üzerinde öğrencilerinizle konuşunuz.

KÂBE'YE YOLCULUK

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: İBADET
ÜNİTE	: ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETI
KAZANIMLAR	: Hac ve umre ile ilgili mekan ve kavramların anlamlarını açıklar. Hac ibadetinin nasıl ve niçin yapıldığını açıklar. Haccın birey ve toplum üzerindeki etkilerini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, iletişim ve empati, mekân, zaman ve kronolojiyi algılama
MATERYALLER	: Bilgisayar, projeksiyon

SÜREÇ

1. Hac ve umre sırasında yapılanları içeren bir İnternet sitesi belirleyiniz.
2. Öğrencilerinizle belirlediğiniz İnternet sitesine bir sanal âlem gezisi düzenleyiniz.
3. Öğrencilerinizden bu sanal âlem gezisiyle ilgili aşağıdaki soruları cevaplamalarını isteyiniz. İnternet ortamı olmayan okullarda, öğrencilerden çevrelerinde daha önce hac ve umre yapmış biri ile görüşme yapmalarını isteyiniz (Bunlara başka sorular da ekleyebilirsiniz.).
  - Hac ve umrede insanlar sırasıyla hangi işlemleri yaptılar?
  - Yapılan bu işlemlere ne isim verilmektedir?
  - İnsanlar hangi mekânları ziyaret ettiler?
  - İnsanların kıyafetleri nasıldı?
  - İnsanların ne tür duygular içinde bulduklarını düşünüyorsunuz?
  - İnsanların buraya gelmelerinin sebepleri neler olabilir?

GÜZEL BİR ÖRNEK

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: HZ. MUHAMMED'İN HAYATINDAN ÖRNEK DAVRANIŞLAR
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in örnek davranışlarının toplumsal hayattaki önemini yorumlar.
TEMEL BECERİLER	: Araştırma, sosyal katılım, iletişim ve empati, değişim ve sürekliliği algılama
MATERYALLER	: Projeksiyon, çalışma kâğıdı

SÜREÇ

1. **“Andolsun ki Resulullah, sizin için, Allah’a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah’ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.”** (Ahzab suresi, 21. ayet) ayetini tahtaya yansıtınız.
2. Ayeti birkaç öğrencinin okumasını sağlayınız ve aşağıdaki soruları öğrencilerinize yöneltiniz.
  - Hz. Muhammed kimin için güzel bir örnektir?
  - Hz. Muhammed'in güzel bir örnek olmasının anlamı nedir?
  - Hz. Muhammed'in hayatında insanlar için güzel örnekler olduğu ile ilgili hangi örnekleri biliyorsunuz?
3. Öğrencilerinizden Hz. Muhammed'in hayatından örnek davranışları belirlemelerini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Ekteki çalışma kâğıdını kontrol ederek değerlendiriniz.

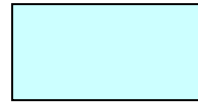
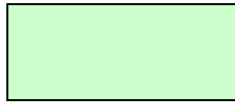
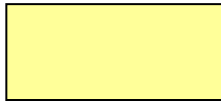
ÇALIŞMA KÂĞIDI**Hz. Muhammed'in
Örnek Ahlakı**

-e dayanıyordu.

İLKELER

gibi

Sözünde
durmak

BEN NE KADAR YAPIYORUM?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: HZ. MUHAMMED
ÜNİTE	: HZ. MUHAMMED'İN HAYATINDAN ÖRNEK DAVRANIŞLAR
KAZANIMLAR	: Hz. Muhammed'in olaylar karşısındaki tutumlardan hareketle örnek davranışlara yönelik çıkarımlarda bulunur.
TEMEL BECERİLER	: Sosyal katılım, iletişim ve empati, Türkçeyi güzel, doğru ve etkili kullanma.
MATERYALLER	: Çalışma kâğıdı

SÜREÇ

Etkinlik uygun bir fon müziği eşliğinde yapılabilir.

1.Öğrenciler sekiz gruba ayrılır. Her bir gruptan Hz. Muhammed'in;

- İnsanlara değer vermesi,
- Sözünde durması,
- Hoşgörülü olması,
- Bilgiye önem vermesi,
- Danışarak iş yapması,
- Affedici olması,
- Çalışmayı ve yardımlaşmayı sevmesi ve
- Doğayı ve hayvanları sevmesiyle ilgili davranışlarından örnekler bulmaları istenir.

2. Öğrencilerinizden Hz. Muhammed'in örnek davranışlarını anımsamalarını ve bunları tahtaya listelemelerini sağlayınız.

3.Ekteki çalışma kâğıdını doldurmalarını sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıdını kontrol ederek değerlendiriniz.

HİÇ DÜŞÜNMEZ MİSİNİZ?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN'DA AKIL VE BİLGİ
KAZANIMLAR	: Kur'an'ın akli kullanmaya verdiği önemi örneklerle açıklar. Kur'an'ın doğru bilgiyi teşvik ettiğine ayetlerden örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, problem çözme, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, değişim ve sürekliliği algılama
MATERYALLER	: Çalışma kâğıtları

SÜREÇ

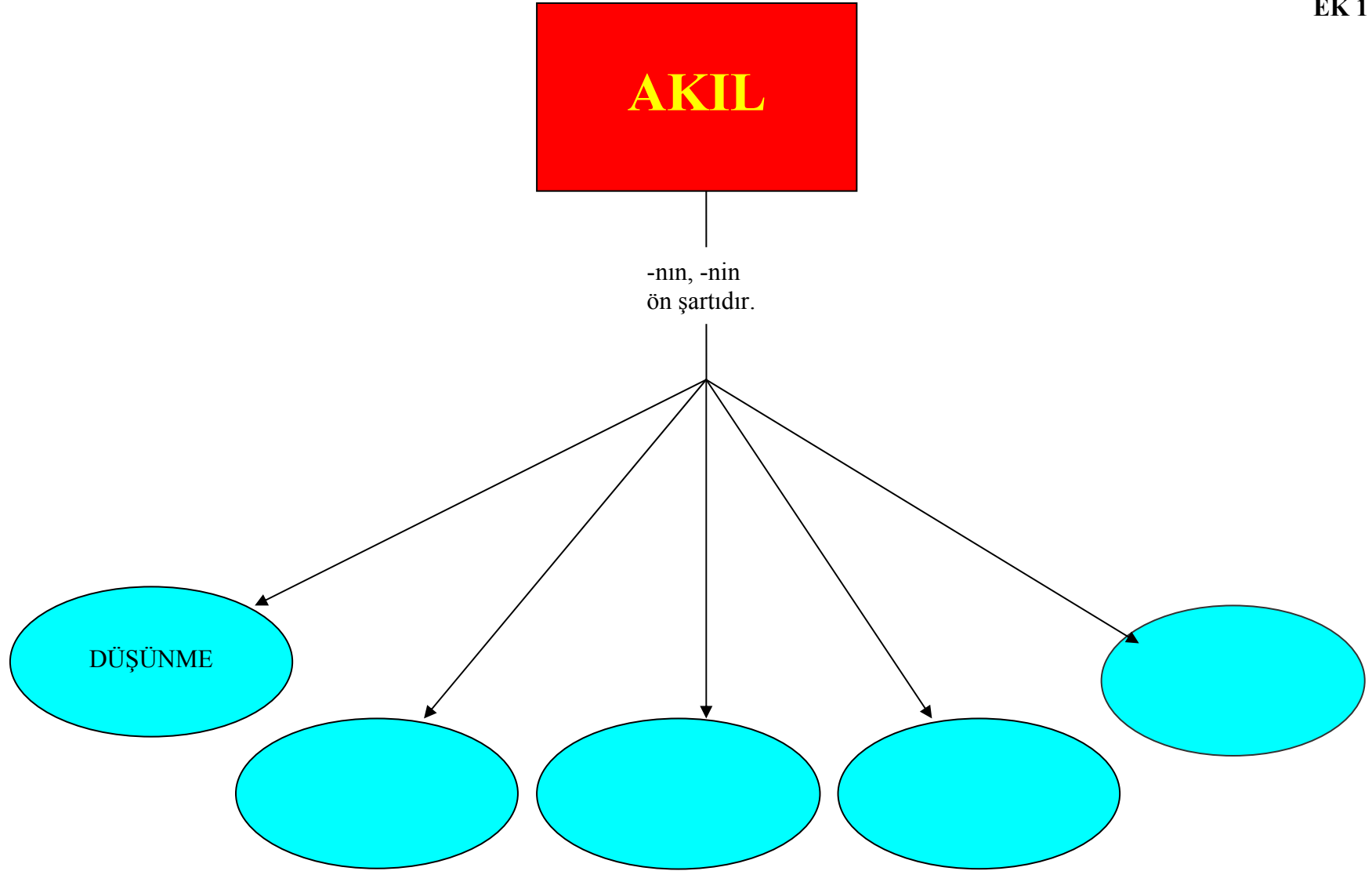
1. Kur'an'da aklın önemini vurgulayan, doğru bilgi ve düşünceye verilen değeri ortaya koyan ayet mealleri belirleyiniz ve bunların bazılarını tahtaya yazınız.
2. Ayetler üzerinde öğrencilerle konuşunuz. Konuşmayı özellikle aşağıdaki sorular üzerine bina etmeye çalışınız:
  - Belirlenen ayetler çerçevesinde Kur'an varlıklar karşısında nasıl bir tutum takınılmasını istemektedir?
  - Kur'an'da doğru bilgiye ve düşünceye önem verilmesinin nedenleri neler olabilir?
  - Akıl ile iman arasında ne tür bir ilişki kurulmaktadır?
  - Kur'an akli kullanma konusunda hangi öğütlerde bulunmaktadır?
  - İnsanların araştırma yapmalarının istenmesinin temel sebepleri neler olabilir?
  - Kur'an daha önceki toplulukları hangi yönleri ile eleştirmiştir?
  - Ayetlere göre akıl hangi hususların ön şartıdır?
  - Kur'an, akıl ve doğru bilgi arasında nasıl bir ilişki vardır?

DEĞERLENDİRME

- Ekteki çalışma kâğıtlarını değerlendiriniz (Ek 1, 2 ve 3). Yardıma ihtiyacı olan öğrencilere destek veriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

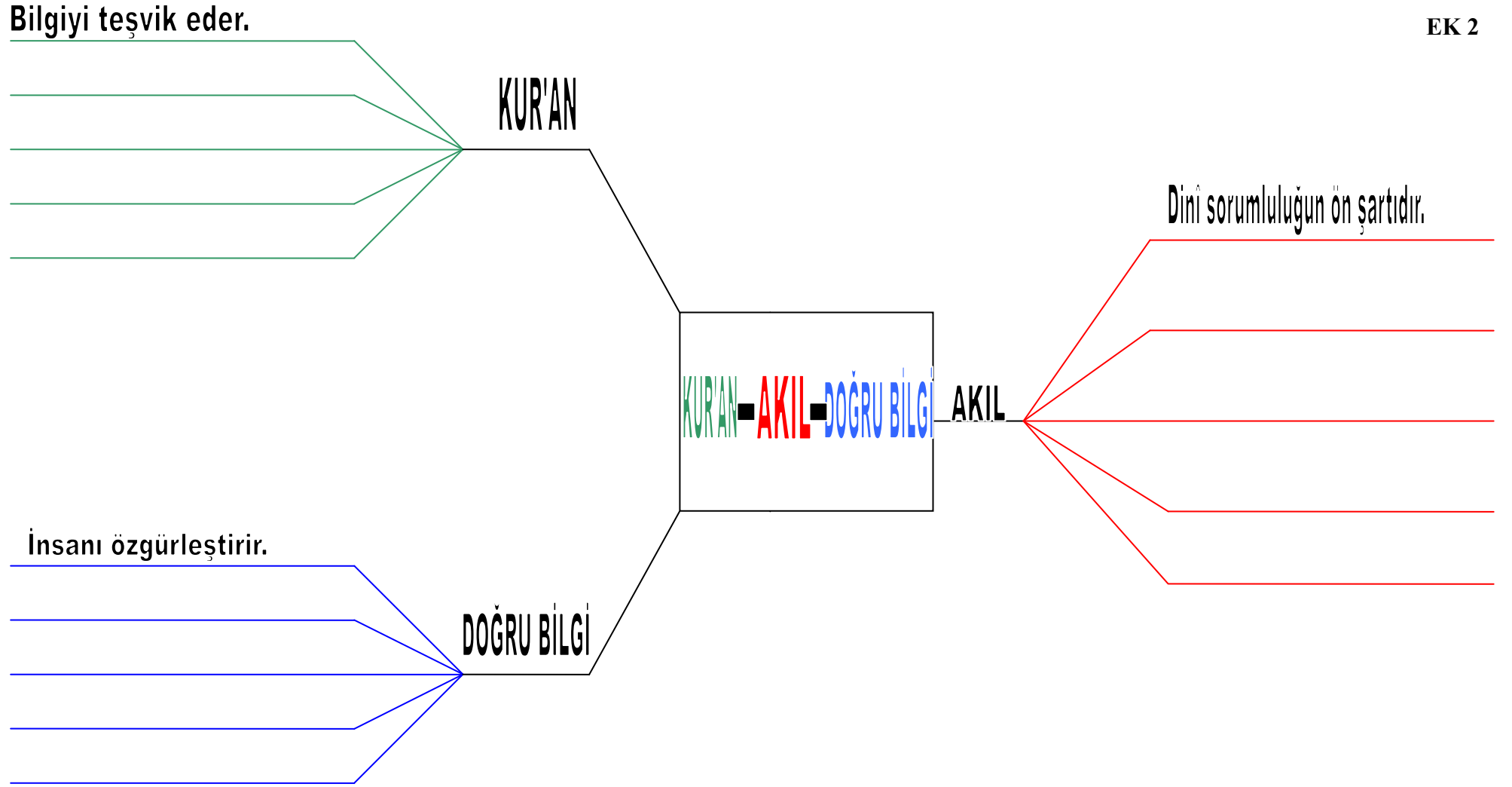
EK 1

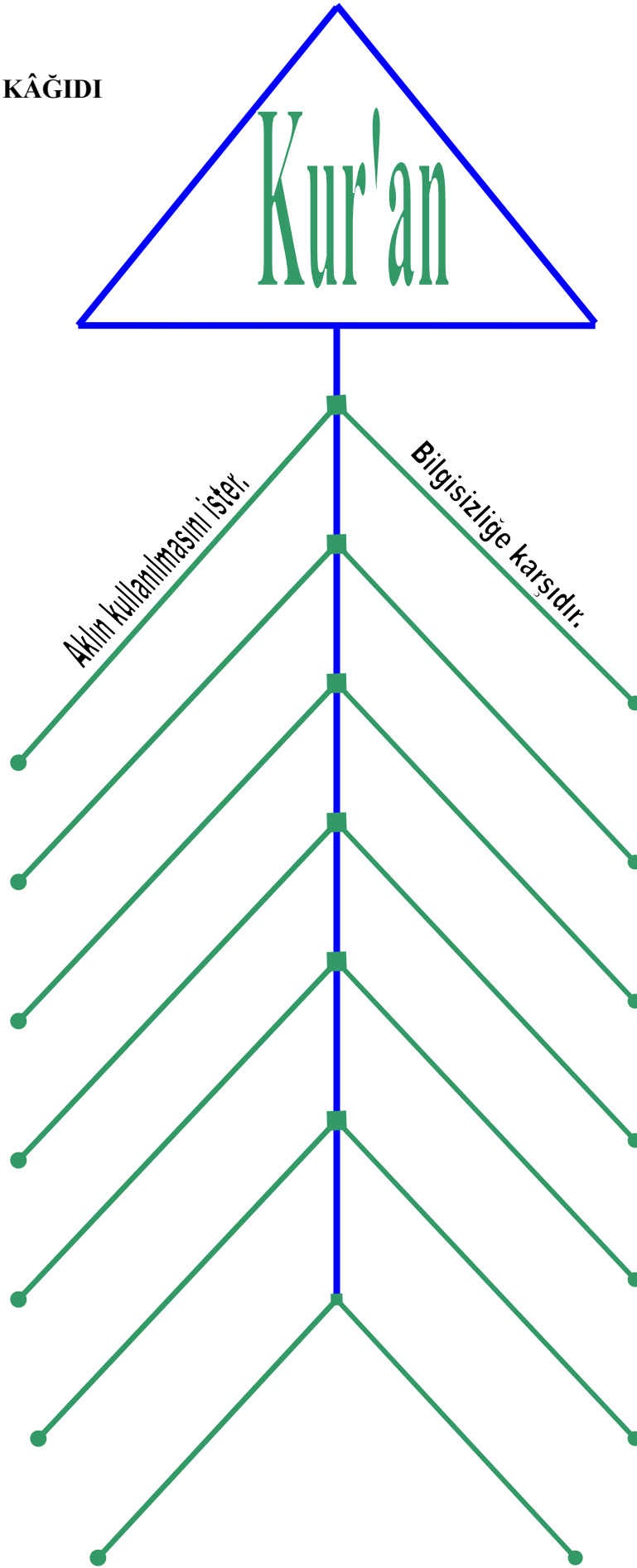

Aklın önemini vurgulayan kavram haritası

ÇALIŞMA KÂĞIDI

EK 2

BÜYÜKLERDEN SÖZLER

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR’AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR’AN’DA AKIL VE BİLGİ
KAZANIMLAR	: Taassubun zararlarını açıklayarak doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Eleştirel düşünme, problem çözme ve değişim ve sürekliliği algılama

SÜREÇ

“Akıl gibi zenginlik, bilgisizlik gibi yoksulluk, edep gibi miras, danışmak gibi dayanak olamaz.” Hz. Ali (Nehcü’l-Belâğa, hzl.: Abdülbaki Gölpınarlı, s. 413.).

“Her kimse ki onda ilim yoktur, suyu olmayan şehir gibidir..” “İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.” (Hacı Bektaş Veli, (Hacı Bektaş Veli, *Kitabü’l-Fevâid*, s. 36.).

Hz. Ali ve Hacı Bektaş Veli’nin yukarıdaki sözlerini yansıtarak öğrencilerinize birkaç kere yüksek sesle okutunuz.

Daha sonra sürece şu şekilde devam ediniz:

1. Hz. Ali, akıl, bilgisizlik, edep ve danışmayı nelere benzetmiştir? Niçin?
2. Hacı Bektaş Veli yukarıdaki sözleriyle ilme ne gibi anlamlar yüklemiştir?
3. Hz. Ali ve Hacı Bektaş Veli’nin sözlerinden hareketle öğrencilerinizden ilmin önemini ortaya koyan sloganlar üretmelerini isteyiniz.

TAASSUBA DİKKAT!

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: KUR'AN VE YORUMU
ÜNİTE	: KUR'AN'DA AKIL VE BİLGİ
KAZANIMLAR	: Taassubun zararlarını ve doğru bilginin kişiyi taassuba düşmekten korumadaki önemini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama

SÜREÇ

1. “Taassup” ve “din istismarı” kelime ve kelime grupları üzerinde bir sözlük çalışması yaptırınız ve öğrencilerin bu iki kelime üzerindeki düşüncelerini alınız.
2. Öğrencilerin ders kitaplarından Atatürk’ün taassup ve din istismarı ile ilgili sözlerini belirlemelerini isteyiniz ve bunlar üzerinde konuşunuz. Bunun için aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltebilirsiniz.
  - Atatürk’ün din istismarı ve taassup üzerinde durmasının nedenleri ne olabilir?
  - Laikliğin din istismarı ve taassubun önlenmesindeki yeri nedir?
  - Atatürk din istismarı ve taassubun önlenmesi için neler yapılması gerektiğini vurgulamaktadır?

BU İŞİN ŞAKASI YOK!

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: İSLAM DİNİNE GÖRE KÖTÜ ALIŞKANLIKLAR
KAZANIMLAR	: Kumar, alkollü içki ve uyuşturucunun bireysel ve toplumsal zararlarını örneklerle açıklar. Sigaranın birey ve toplum sağlığı açısından zararlarına örnekler verir.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, Kur'an-ı Kerim meali kullanma, iletişim ve empati, araştırma
MATERYALLER	: Gazete kupürleri, çalışma ve araştırma kâğıtları

SÜREÇ

1. Öğrencilerin kumar, alkollü içki, uyuşturucu ve sigara gibi kötü ve zararlı alışkanlıklarla ilgili topladıkları resim, gazete kupürü vb. dokümanları tahtaya asmalarını isteyiniz.
2. Öğrencilerin beş dakika süre ile tahtadaki asılı dokümanları incelemelerini, daha sonra duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade etmelerini söyleyiniz.
3. Yazılardan bir kısmının sınıfta paylaşılmasını sağlayınız ve bu tür alışkanlıkların bireysel ve toplumsal zararları üzerinde öğrencileri konuşturunuz (Özellikle öğrencilerin getirmiş olduğu dokümanlarla ilişkilendirerek konuşmayı yürütünüz.).
4. Öğrencilerin getirdikleri dokümanları panoda sergileyiniz.
5. Öğrencilere önce ekteki çalışma kâğıtlarını doldurmalarını, daha sonra ise kumar, oynamak, alkollü içki, uyuşturucu ve sigara kullanmak gibi zararlı alışkanlıkların bireysel ve toplumsal zararlarını birlikte gösteren bir kavram haritası oluşturmalarını söyleyiniz.

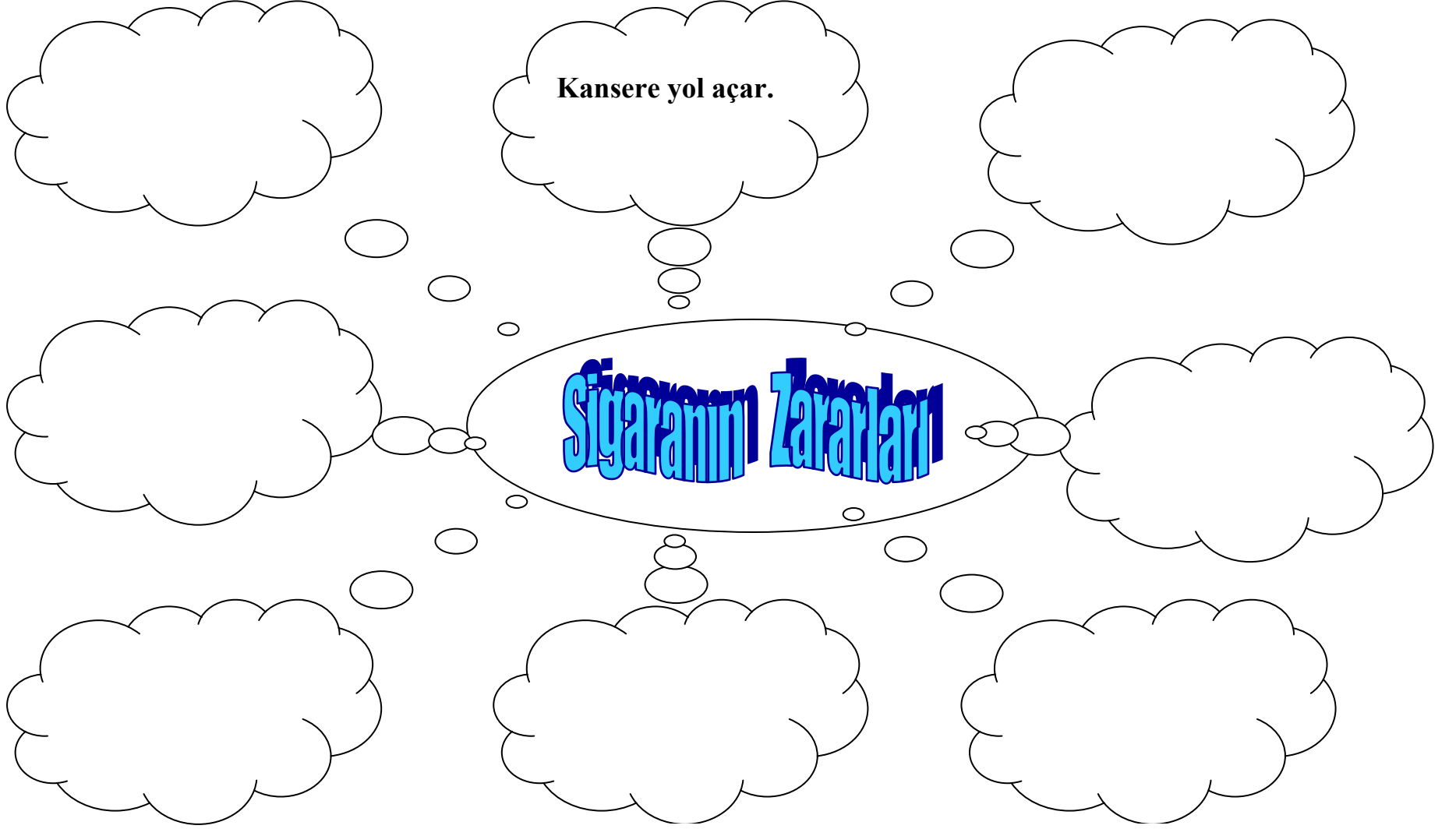
DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıtlarını kontrol ederek değerlendiriniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

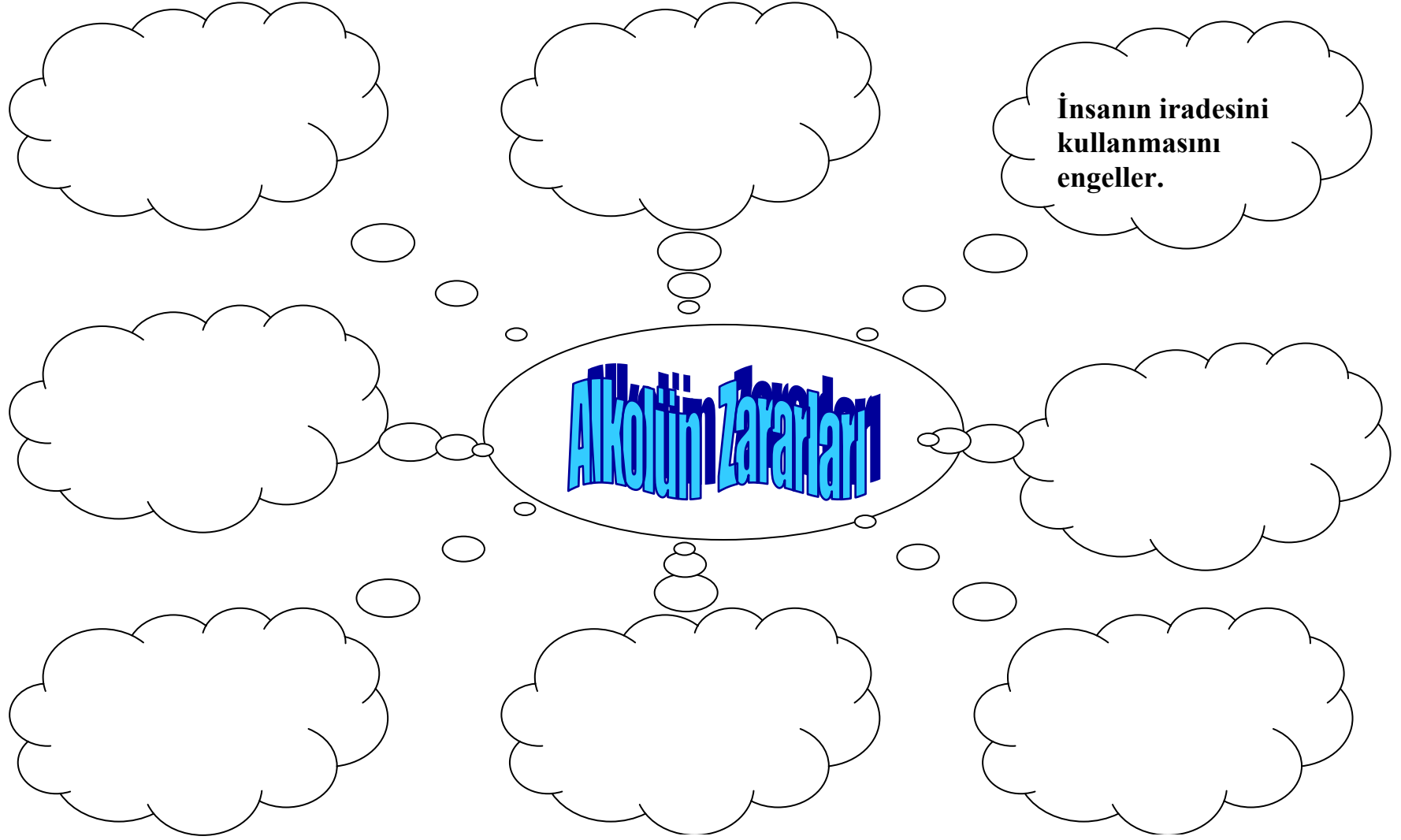
Kansere yol açar.

Sigaranın Zararları

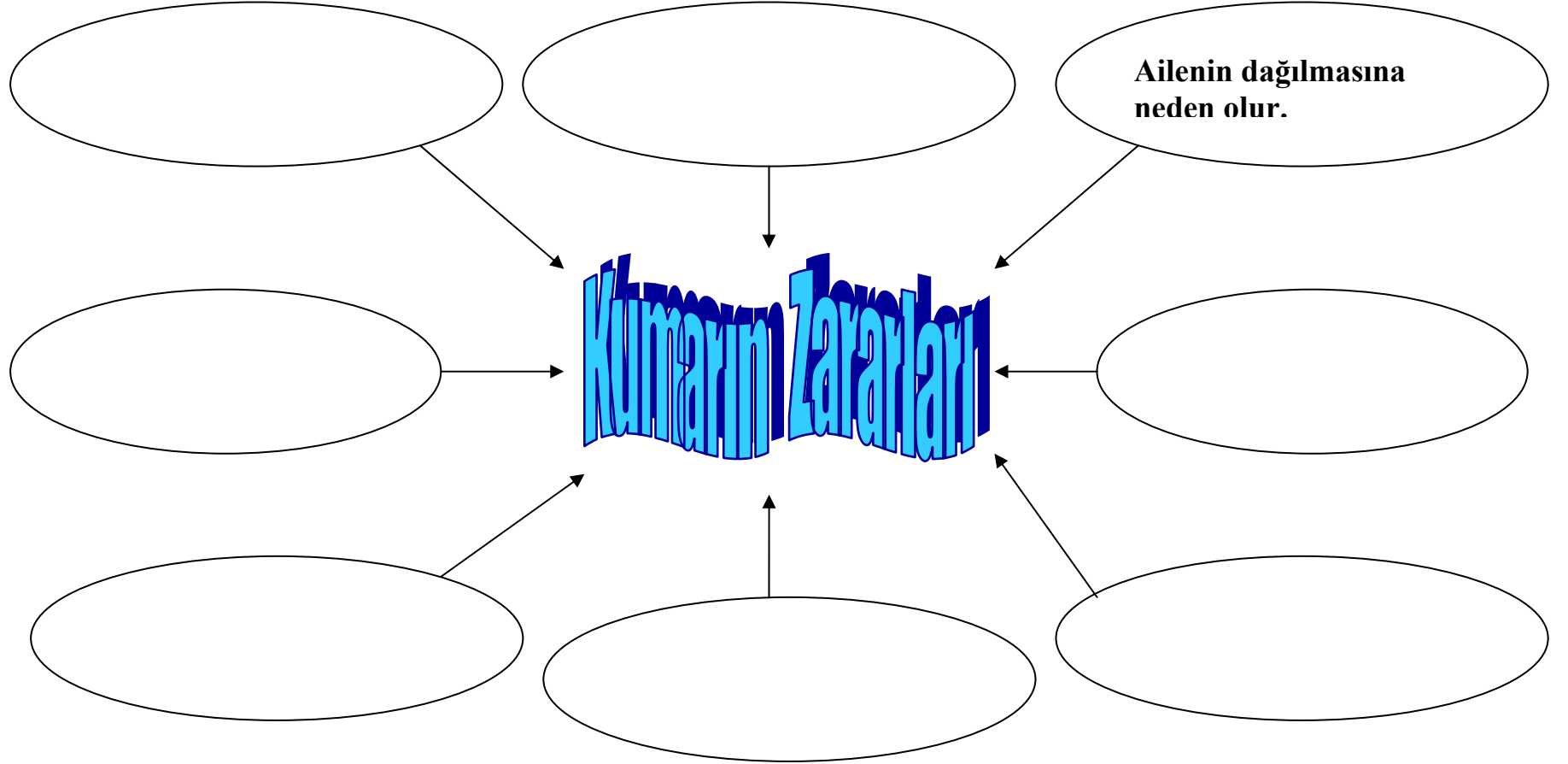

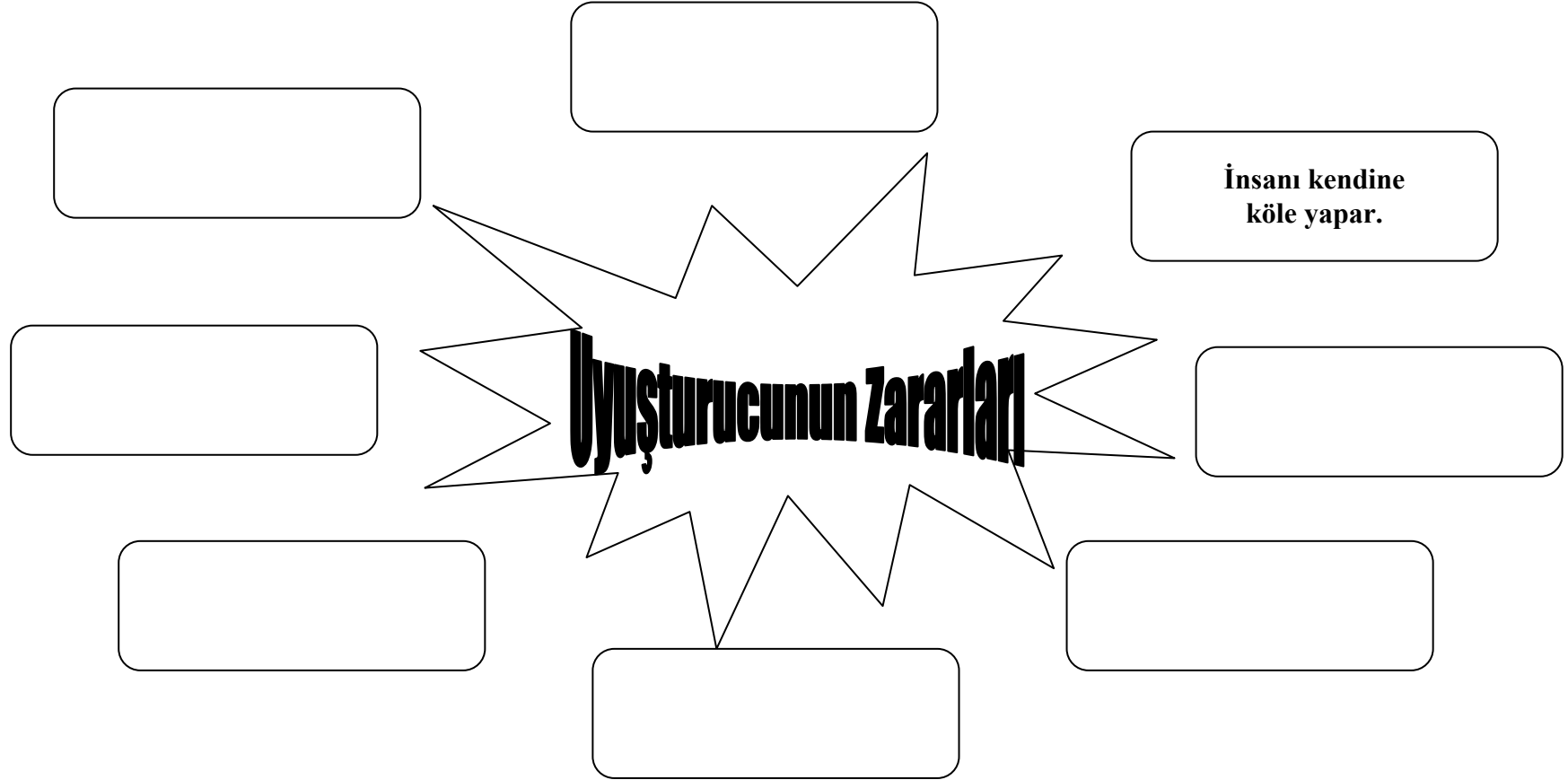
ÇALIŞMA KÂĞIDI

ÇALIŞMA KÂĞIDI

ÇALIŞMA KAĞIDI

BİZİM ÖNERİLERİMİZ

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: Bir ders saati
ÖĞRENME ALANI	: AHLAK
ÜNİTE	: İSLAM DİNİNE GÖRE KÖTÜ ALIŞKANLIKLAR
KAZANIMLAR	: Kötü alışkanlık ve davranışların nasıl başladığını açıklar. Kötü alışkanlıklardan ve davranışlardan kaçınmaya yönelik çözüm önerilerinde bulunur.
TEMEL BECERİLER	: Problem çözme, araştırma, eleştirel düşünme, Kur'an-ı Kerim mealini kullanma
MATERYALLER	: Görsel ve yazılı dokümanlar, çalışma kâğıdı

SÜREÇ

1. Öğrencilerinize “Kötü alışkanlıklar nasıl başlıyor?” sorusunu yöneltiniz ve alınan cevaplar üzerinde birlikte konuşunuz.
Hz. Ali'nin aşağıdaki sözlerini tahtaya yansıtarak öğrencilerinize okutunuz.

“Ey insanlar, nefislerinizi edeplendirmeyi kendiniz üstlenin ve onları âdet edindiği kötü alışkanlıklardan alıkoyun.” (Nehc'ül Belâğa, Sözler: 359.)
“Kötü alışkanlıklarınızı değiştirin ki Allah'ın emirlerine uymak size kolay gelsin.”
“Fazilet (erdem) kötü alışkanlığı yenmektir.”
“Kötü alışkanlığı yenmek en üstün ibadetlerdendir.”
“İnsan ancak kötü alışkanlıklarını yenerek en şerefli makamlara ulaşabilir.”
(Gureru'l-Hikem, 6405,357, 2873, 4300.)
2. Öğrencilerinizden Hz. Ali'nin sözlerinden hareketle kötü alışkanlıklardan kaçınmaya yönelik ilkeler çıkarmalarını isteyiniz.
3. Öğrencilerinize “Kötü davranış ve alışkanlıklardan korunmaya yönelik sizin önerileriniz nelerdir?” sorusunu yöneltiniz. Alınan cevaplardan hareketle sınıfça alınması gereken öncelikli beş önlemi listeleyiniz (Böyle bir çalışma için ekteki çalışma kâğıdından yararlanabilirsiniz.).

DEĞERLENDİRME

- Çalışma kâğıdını değerlendiriniz. Doğru şekilde doldurulması için yardıma ihtiyacı olan öğrencilere rehberlik ediniz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Kötü alışkanlıklar ve davranışlar	Nasıl başlıyor?	Neler yapılabilir?	Öncelikle alınabilecek önlemler
Sigara			
Alkol			
.....			
.....			
.....			
.....			

FARK VE BENZERLİK NEREDE?

DERS	: DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
SINIF	: 8
YAKLAŞIK SÜRE	: İki ders saati
ÖĞRENME ALANI	: DİN VE KÜLTÜR
ÜNİTE	: DİNLER VE EVRENSEL ÖĞÜTLERİ
KAZANIMLAR	: Günümüzde yaşayan büyük dinleri temel özellikleri ile tanıır. İslam'ın dinler arasındaki yerini açıklar.
TEMEL BECERİLER	: İletişim ve empati, eleştirel düşünme, değişim ve sürekliliği algılama
MATERYALLER	: Araştırma kâğıtları

SÜREÇ

1. Öğrencilerinizle günümüzde yaşayan büyük dinleri belirleyiniz.
2. Gruplar oluşturarak her bir gruba bir dinin araştırılmasını veriniz. Gruplara çalışmalarını yaparken dinleri “ne zaman ortaya çıktığı, peygamberi, kitapları, temel inanç esasları, ibadet şekilleri, ahlaki özellikleri vb.” açılardan araştırmalarını söyleyiniz.
3. Grupların araştırmalarını sınıfta sunmalarını sağlayınız.
4. Öğrencilerinizden sunumlarını yaparken yaşayan dinlerin sembollerini, ibadet mekânlarını, kültürlerindeki motifler vb. dokümanları sınıf ortamında sergilemelerini isteyiniz.
5. Grupların birlikte çalışmalarını sağlayarak onlardan günümüzde yaşayan dinlerin fark ve benzerlikleri ile ilgili bir şema oluşturmalarını isteyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Sınıfta oluşturulan şemayı kontrol ederek değerlendiriniz.

**18. İLKÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
(4, 5, 6, 7 VE 8. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI
ÖĞRETMEN BİLGİ
NOTLARI**

18. İlköğretim DKAB Dersi Öğretim Programı Kılavuzu/Öğretmen Bilgi Notları

4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın başarıya ulaşması din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenin programın felsefesini, kazanımlarını, öğrenme-öğretme sürecinde işe koşulabilecek yaklaşım, yöntem ve teknikleri, süreç değerlendirmesini iyi bilmesi ve kavraması, idare ve velilerle nitelikli iletişim kurması ve iş birliği yapması gerekmektedir. Bu nedenle aşağıda din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenlerine yeni öğretim programının felsefesini anlamalarında ve uygulamalarında başarılı olmalarını sağlayacak bazı bilgi notları verilmiştir.

18.1. Değer Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar¹

Okullarda değer öğretiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Okullarda kazandırılmak istenen değerler, geleneksel telkin yöntemiyle aktarılabilmesi gibi değer açıklama yaklaşımı ile öğrencinin kendi değerlerinin farkına varması yoluyla da sağlanabilir. Ayrıca öğrencinin değerlerini anlamak ve değerinin sistematik analizini yapmak amacıyla ahlaki muhakeme ve değer analizi yaklaşımları da kullanılabilir. Alanla ilgili kaynaklar incelenerek değer öğretiminde kullanılan farklı yaklaşımlar aşağıda verilmiştir.

18.1.1. Değer Açıklamak

Değer açıklama, bireyin kendi duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini ve yaşam onuruna sahip olmasını kapsar. Bu yaklaşım bireyin yaşam değerlerini fark etmesine, karar almasına, kararını uygulamasına ve başarmasına yardım eder. Yaşam becerileri eğitimi olarak da anılır. Değişen dünyada öğrencinin yaşamının tümünde ona rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmesine yardım eder (Kirschenbaum, 1995:16).

Veliler ve öğretmenler tarafından telkine dayalı doğrudan değer öğretimi etkisini yitirmeye başlamıştır. Çünkü genç bireyler veli ve öğretmenlerinin dışında, akran gruplarından, televizyondan, yazılı basından, sinema ve sanat dünyasının yıldızlarından etkilenmeye başlamıştır. Genç insanın kendisine örnek alabileceği insan sayısı artmış, öğretmen ve velinin öğrenci üzerindeki etkisi azalmıştır. Öğrencinin modeli velisi, öğretmeni olabileceği gibi bir şarkıcı, politikacı veya sinema yıldızı da olabilmektedir. Bütün bu etkiler altında genç insanın değerleri yetişkinler tarafından yönlendirildiğinde kendileri değerlerinin farkına varamamaktadırlar. Bu yüzden yaşamlarında önemli kararlar alma durumlarında akran gruplarının baskısı ve propagandanın etkisi altında kalmaktadırlar (Simon, 1972:3).

Öğrencilerin hayatını nasıl yaşayacağı, seçimlerinde ve karar almada nasıl davranacağı ve aklına gelen soruların cevaplarını doğru verebilmesi için kendi değerlerini açıklığa kavuşturması gerekir. Genç veya yaşlı herkes otorite, çalışma, arkadaşlık, para,

¹ Oktay Akbaş, MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı, s. 86-92' den uyarlanarak alınmıştır.

cinsellik, din, siyaset, boş zaman, okul gibi konularda anlaşmazlığa düşer, karmaşa ve değer çatışması yaşar. Bugünün genç ve çocukları geçmişe göre daha çok seçenekle karşı karşıyadır. Alternatiflerin çok olması onları daha çok karmaşaya ve görgüsüzlüğe itmiştir. Bu karmaşıklık ve anlaşmazlık karşısında öğrencilere yardım gereklidir (Simon, 1972:4).

Değer açıklama yaklaşımında öğrencilere kendi değerlerinin farkına varması için yardımda bulunmaktadır. Bu tekniğin altında yatan varsayım bireylerin kendi değerlerini açık bir şekilde anlayamayacaklarıdır (Weltonand Mallan, 1999:140). Değer açıklama yaklaşımı, öğrencilere yardım ederek kendi değer sistemlerini kurmalarına yardımcı olur. Bu yaklaşım, değerlerin içeriğinden çok oluşma süreciyle ilgilenmiştir (Simon, 1972:6).

Ryan'a göre değer açıklama; sınıf oyunları, sergiler, farklı zaman ihtiyaçlarında alıştırmalar ve özel olarak seçilmiş konular sayesinde yapılır (1991:742). Öğretmenler değer açıklamasını tüm yaş seviyelerinde ve konularda kullanabilir. Bu yaklaşımı benimseyen öğretmenler grupla çalışmaya önem verirler. Uygulama sırasında her düşünceye saygı gösterir ve belli değerleri empoze etmeden öğrencilerin değerlerini açığa vurmalarını teşvik ederler (Bacanlı, 2000:199).

Değer açıklama yansız bir yaklaşımdır. Değer açık bir şekilde öğretildiğinde etkisinin azalacağı düşünülmektedir. Bu nedenle zorla benimsetilmeden, yedi basamakta değer kazandırılması temel alınır (Simon, 1972:8).

Seçme

1. Özgürce seçim ya da bağımsız seçim yapma (seçme özgürlüğü)
2. Bir dizi mevcut seçeneği değerlendirdikten sonra alternatifler arasından seçebilme
3. Her alternatifin olası sonuçlarını düşünerek değerlendirdikten sonra seçebilme

Ödüllendirme

4. En önemli ve değerli olduğu düşünülen şeyleri ödüllendirme ve değer verme
5. Serbestçe (özgür) seçilen bir değeri açıkça söyleyebilme

Hareket

6. Serbestçe (özgür) seçilen değerle uyumlu olan bir hareket tarzıyla (tavır) hareket edebilme
7. Seçilen değerle uyum içerisindeki bir hareket tarzında tekrar tekrar hareket edebilmek

Değer açıklama yaklaşımında amaç, yukarıda verilen yedi basamağı kullanarak öğrencilerin kendi yaşantıları yoluyla değerleri içselleştirmelerini sağlamaktır. Bu basamakların kullanılması durumunda öğrencilerin değer ve davranışlarının farkına varması beklenir.

Değer açıklamanın anahtar ögesi, cevap açıklamadır. Cevap açıklama öğrencinin kendi fikirlerini denemesi durumunda onu cesaretlendirir. Öğretmen cevap açıklarken kendi doğru cevabını önermemeli, değerlendirmemeli, eleştirmemeli ve ahlaki hâle

dönüştürmemelidir. Öğrencinin verdiği cevabı açıklamasına yardım etmek amacıyla aşağıda verilen biçimde sorular sorulabilir (Welton and Mallan, 1999:140).

- Senin için bu önemli midir?
- Şu an mutlu musun?
- Diğer alternatifleri yapabileceğini düşündün mü?
- Gerçekten yapabilir ve konuşabilir misin?
- Aynı şeyleri tekrar yapabilir misin?

Sonuç olarak öğretmen sınıf içinde ve dışında öğrencilerin kendi seçim ve değerlendirmelerini bilinçli olarak geliştirmeleri için fırsatlar sunar. Değer açıklama yaklaşımında kullanılacak örnek uygulamalar şunlardır:

1. Aşağıda verilen beceri ve değerleri önemine göre sıralayınız.

Cesur olmak	Araştırmacı olmak
Sorumluluk sahibi olmak (görev bilinci)	Meraklı olmak
Çalışkan olmak	Güvenilir olmak
Girişimci olmak	Tutumlu olmak
Hayattan tat almak	Saygılı olmak
Başarılı olmak	Üretken olmak

Öğretmen, sıralama sonrasında öğrencilerin cevaplarını çeteleler ve sonuçları tartışır. Öğretmen öğrencilerin cevaplarını açıklamaları için onlara açık uçlu sorular sorar. “Bu değer senin için kesinlikle önemli midir? Niçin?” gibi sorularla öğrencilere cevaplarını açıklama fırsatı verir.

2. Aşağıda verilen ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

Katılıyorum	Katılmıyorum	Düşünce
( )	( )	İnsanlara yardım etmek onları tembelliğe alıştıırır.
( )	( )	Her insan bir gün yardıma muhtaç duruma düşebilir.
( )	( )	Yardımsever olmak diğer insanlarla geçinmeyi kolaylaştırır.
( )	( )	Yardımsever olunmadan da bir toplum var olur.
( )	( )	Mutlu olmak için yardımsever olmak gerekir.
( )	( )	Her insan yardıma layık değildir.

Yapılan alıştırmada öğrencilere, her biri için en azından iki seçenek olan bir dizi ifade sunulur. Öğrenciler seçimlerini yaptıktan sonra öğretmen kendi yaptığı bir çeteleye

öğrencilerin verdikleri cevapları işaretler. Öğrencilerin düşüncelerini araştırmak için açıklayıcı sorular kullanılabilir.

3. Cümleleri tamamlayınız.

İnsanların ..... öğrendim.
 ..... beni mutlu ettiğini öğrendim.
 ..... ihtiyaç duyduğumu öğrendim.
 ..... mutsuz ettiğini öğrendim.
 ..... düşündüm.
 ..... üzüldüm.
 ..... memnun oldum.

Boşluk doldurmak, sorular ile öğrenciye değerlerini ve kendisi için önemli olan durumları açıklama fırsatı verir. Öğretmen verilen cevapları eleştirmeden öğrenciye cümleleri açıklama fırsatı verir.

4. Sonu –malı, -meli ile biten on cümle yazınız.

İyi bir lise **kazanmalıyım.**

Çok iyi bir futbolcu **olmalıyım.**

.....

Bu uygulamada öğrencinin geleceğini ve davranışlarını yönlendiren değerleri ortaya çıkarma amaçlanmaktadır. Öğretmen öğrenciye açık uçlu sorular sorarak onun cevaplarını açıklamasına olanak tanır.

18.1.2. Ahlaki Muhakeme

Kohlberg tarafından geliştirilen bu yaklaşımda amaç öğrencilere verilen ahlaki ikilem içeren hikâyelerle onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmaktır. Kohlberg, yaptığı araştırmalarda aynı hikâyelere farklı yaş grubunda bulunan öğrencilerin farklı yargılarda bulunduğunu saptamıştır. Araştırmaları sonucunda öğrencilerin gelişme dönemlerinin üç seviye ve altı basamakta toplandıklarını görmüştür (Selçuk, 2000:112).

I. Gelenek öncesi düzey : Bu düzeyde değerler dışa bağımlı ve kişinin kendi ihtiyaçları ön plandadır.

1. dönem : Ceza ve itaat (4-6 yaş); kişi cezadan kaçındığı için kurallara uyar.

2. dönem : Çıkara dayalı alışveriş (6-9 yaş); ödüle ulaşmak için kurallara uyar.

II. Geleneksel düzey : Başka kişilerin ve grupların ihtiyaçlarını dikkate alır. Geleneksel değerler benimsenir.

3. dönem: Kişiler arası uyum (10-15 yaş); iyi çocuk evresinde olup başkalarının onayını almak için kurallara uyar.

4. dönem: Kanun ve düzen (15-18 yaş); otoriteye, sosyal kurallara ve kanunlara suçluluk ve dışlanma kaygısından dolayı uyar.

III. Gelenek ötesi düzey: İnsan haklarının gözetildiği evrensel değerler benimsenir.

5. dönem: Sosyal anlaşma (18-20 yaş); davranışlarına insanlığın ortak mutluluğu için gerekli olan değerler yön verir.

6. dönem: Evrensel ahlaki ilkeler (20 yaş üstü); davranışlarına insan hakları, eşitlik, demokrasi, özgürlük gibi evrensel ilkeler yön verir.

Basamak ve Evre	Özellikleri
BASAMAK I. Gelenek Öncesi Düzey	
<i>Evre 1.</i> Otoriteye itaat ve ceza eğilimli	Çocuklar cezalandırma konusunda dolayı ahlaklıdır.
<i>Evre 2.</i> Karşılıklı çıkarlara dayalı ilişkiler ve araçsal eğilimli	Çocuklar bir şeye sahip olabilmek için ahlaklıdır.
BASAMAK II. Geleneksel Düzey	
<i>Evre 3.</i> Kişilerarası uyum/iyi çocuk eğilimli	Çocuklar diğerlerinin onayını almak için ahlaklıdır.
<i>Evre 4.</i> Kanun ve düzen eğilimli	Çocuklar körü körüne kuralları uygularlar.
BASAMAK III. Geleneksel Üstü/Ötesi Düzey	
<i>Evre 5.</i> Sosyal haklar ve kişisel haklar eğilimli	Bireyler bazen insanlara hizmet için kanunların ihlal edilmesi gerektiğine inanırlar.
<i>Evre 6.</i> Evrensel ahlak eğilimli	Bireyler dâhilî (deruni) prensipleri ve standartları izlerler. Bireylere saygı, ortaya konmuş kurallardan daha önemlidir.

Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Evreleri

Bu yaklaşımda öğretmenin rolü, ahlaki ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Öğretmen bunu yaparken her öğrenciyi ahlaki ikilemle karşılaştırır ve diğer öğrencilerin verilen örnek olayla ilgili söylediklerini duymasını sağlar. Bu yaklaşımda amaç, öğrencilerin zihnine seçilmiş değerleri yerleştirmek değildir (Leming, 1997:7).

Öğretmen uygulama sırasında sınıfı gruplara böler2*ör örnek olayda yapılacak en iyi davranışın ne olduğunu sorar. Her grup bu soru etrafında tartışır. Çıkmazlar, öğrencilerin deneyim ve gelişim seviyelerine göre çözülür. Araştırmalar öğrencilerin görüş belirtme sırasında diğer öğrencilerin tesiri altında kalmadıklarını göstermiştir (Ryan, 1997:741). Bu yöntemde esas amaç, öğrencilerin davranışlarına rehberlik edecek ahlaki ilkeler geliştirmelerine yardım etmektir. Yaklaşım bütün okul seviyelerinde kullanılabilir.

Kohlberg'in hikâyelerinden uyarlanmış bir hikâye aşağıda verilmiştir (Erden ve Akman, 1998:118).

“Ege Bölgesi'nde bir ilçede bir kadın kanserden ölmek üzeredir. O ilçedeki bir doktor da bitki özlerinden yaptığı bir ilacın kanseri tedavi ettiğini söylemektedir. Gerçekten de ilacı kullanan bazı hastalar iyileşmiş görünmektedir. Ancak doktor ilacı kendisine mal oluşunun 10 katı fazlasına satmakta, bir doz ilaç için bin lira istemektedir. Hasta kadının kocası ilacı satın alabilmek için her türlü çareye başvurmuş, gerekli paranın ancak yarısını toplayabilmiştir. Bunun üzerine doktora giderek karısının ölmek üzere olduğunu anlatmış ya ilacı kendisine daha ucuz vermesini ya da ilacın parasını taksitle ödeyebilmeyi rica etmiştir. Ancak doktor bunu kabul etmemiş "Bu ilacın isteklisi çok fazla, parası olana satarım." demiştir. Çaresiz kalan hasta kadının kocası sonuçta bir gece gizlice ilacı çalmıştır.”

- Sizce ilacı çalmalı mıydı?
- Adam suçlu mudur?
- Suçluysa neden suçludur?
- Suçsuzsa neden suçsuzdur?

Hikâyenin sonunda yukarıdaki sorular yöneltilerek öğrencilerin görüşleri alınır. Öğrenci değerlendirme yaparken birçok bileşeni dikkate alır. Verdiği kararında dayanakları bireyin ahlaki gelişimi hakkında bilgi verir. Burada öğrencinin çözümü önemli değildir. Önemli olan öğrencinin çözüme ulaşırken kullandığı akıl yürütme ve neden o çözüme ulaştığıdır.

İlaç çalma ikilemine ilişkin olası öğrenci cevapları aşağıda verilmiştir.

Gelenek öncesi seviye

Adam suçludur. Nedeni ne olursa olsun çalmak kötüdür.

Adam suçsuzdur. Çünkü karısı da onun için aynı şeyi yapardı.

Geleneksel seviye

Adam suçludur. Toplumdaki insanlar onu ayıplar.

Adam suçludur. Çünkü kanunlara aykırı davranmıştır.

Adam suçlu değildir. Çünkü iyi bir eş, karısının hayatını kurtarmak için elinden geleni yapmalıdır.

Gelenek ötesi seviye

Adam suçludur, insanlar toplum içinde birbirlerinin özel eşyalarına saygı göstermek zorundadır.

Adam suçsuzdur. Çünkü insan yaşamının devamı için çaba göstermek, her şeyin üzerinde olmalıdır.

18.1.3. Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı, değer eğitiminde dikkati, düşünceyi ve ayırt etmeyi gerektiren bir analizdir. Değer, sorular üzerinde duygusal olmadan, akılcı bir şekilde değer sorularını test eder. Bu yaklaşımda ahlaki gelişim teorisinin tersine öğrenciler bir pozisyon alır ve yargılar. Değer analizi yaklaşımı gerçek ya da yapay bir sorunla karşılaşıldığı zaman uygulanan bir yaklaşımdır.

Değer analizi yaklaşımında öğrenciler örnek olaylarla ahlaki düşünme becerisini kazanırlar. Aynı zamanda öğrenciler bilimsel problem çözme yöntemini sosyal problemlere uygulamayı da öğrenirler (Ryan,1991:742).

Öğrencilerin değerlerle ilgili soruları anlamaları için analiz yeteneklerinin ve dikkat yeterliklerinin geliştirilmesi gereklidir.

Değer analizinde temel görevler şu şekildedir (Welton and Mallan, 1999:147; Ryan, 1991:742):

1. Konunun (çıkmanın) tanımlanması,
2. Alternatiflerin açıklanması,
3. Her alternatifle ilgili kanıtlar toplayarak sonucun tahmini,
4. Kanıtların değerlendirilmesi ve uzun vadeli sonuçların tahmini,
5. Muhtemel durumların tanımlanması,
6. Her durum için mümkün olan sonucun değerlendirilmesi ve açıklanması,
7. Alternatifler arasından seçme ve uygun hareket için karar alma.

Öğrenciler bütün yeterlikleri kazanana kadar her bir aşamayı uygular. Değer analizi çoğu kez desteklenen ve çok az eleştirilen bir yaklaşımdır. Ancak, bazı basamakları değer öğretiminin diğer yaklaşımlarına benzer. Değer analizinde de birçok basamak öğretmenin soracağı seri sorulara bağlıdır. Öğretmen 25 kişilik bir sınıfta öğrencinin biriyle ilgilenirken diğer öğrenciler ilk başlarda dikkatlice dinleyecektir. Ama öğretmenin öğrenciyle diyalogunun uzaması durumunda diğer öğrenciler ilgilenmemeye başlayabilirler. Bu durumdan kurtulmak için aşağıda verilen çözüm yolları uygulanabilir:

1. Öğretmen öğrencinin ilgi seviyesine dikkat etmelidir.
2. Zamanı iyi kullanmak için küçük gruplar şeklinde uygulanmalıdır.
3. Öğrencinin dikkati dağıldığı zaman özetleme yapılmalıdır.
4. Değer analizine, çözüme ulaşmayı görmeye yetecek zaman ve konunun yeterli içeriği olmadıkça başlanmamalıdır.

18.2. Kavram, Kavram Haritaları ve Din Öğretiminde Kullanımı

Kavram Nedir?

Kavram;

- Bir şeyin zihindeki tasavvuru,
- Benzer özelliklere sahip olay fikir ve objelere verilen ortak isim veya
- Bireyin yaşantıları sonucu, obje ve olayların ortak özelliklerinden elde ettiği genellemelerin sembollerle ifade edilen düşünce ürünü olarak tarif edilmektedir (Cevizci, 1999:499; Akarsu, 1988:114).

Kavram, olgulardan yola çıkarak “geliştirilen” bir zihinsel yapıdır. Bu çerçevede, nesnelerin, insanların, duyguların ya da fikirlerin ortak özelliklerini tanımlayan ve dil ile ifade edilen bir yapı olarak da tanımlanabilir.

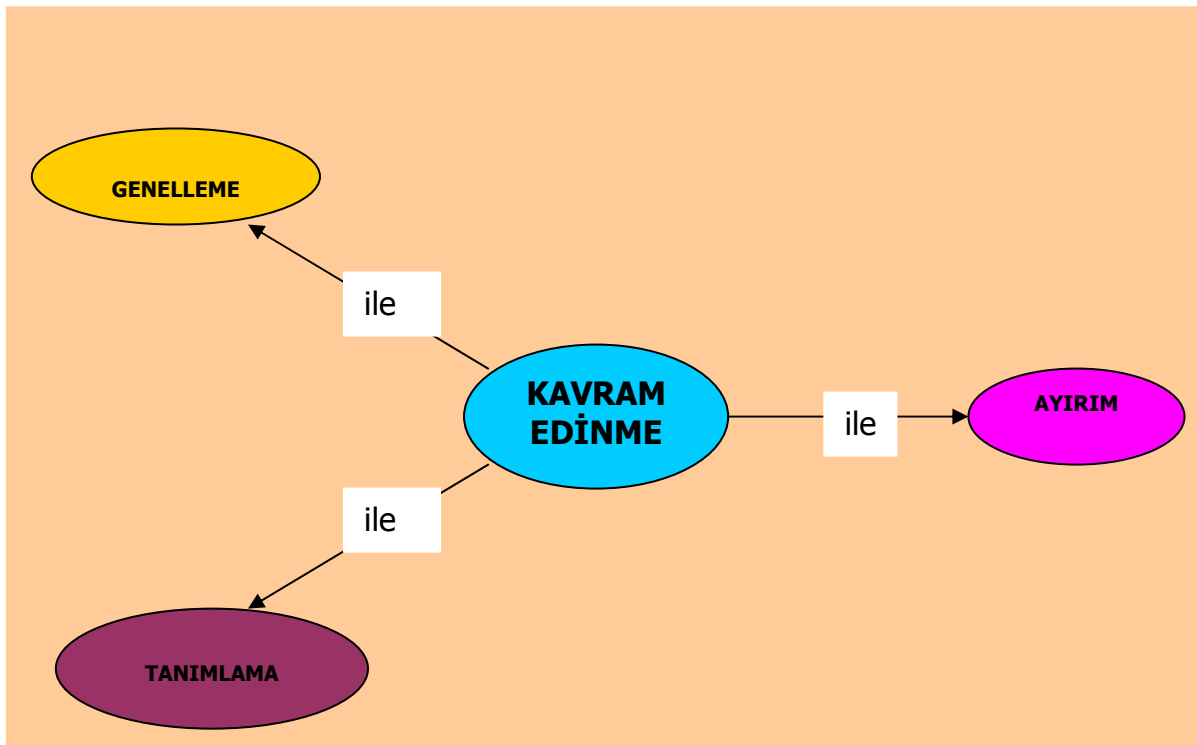
Kavram Öğrenme

Kavramlar zihinsel olgulardır ve öğrenme sonucu oluşurlar. Bu oluşum şöyledir. Zihinde yaşanmış olayların izleri önce *bireysel* ve *somuttur*. Yani bu tasarımlar belli bir nesnenin, olayın, belli bir yaşantının izleridir (Ülgen, 2001:100). Ama zihin bunlar üzerinde çalışır. Zaman ile ve birçok yeni yaşantıların etkisiyle bu somut ve bireysel tasarımlar soyutlaşır ve derece derece genelleşir. Soyutlama nesnelerin gerçekten ayrılması mümkün olmayan beyazlık, ağırlık, yumuşaklık veya sevimlilik gibi niteliklerinin zihinde ayırt edilerek üzerinde düşünebilme sürecidir. Gerçekte, bir mandalınanın kokusunu mandalınadan, insanın iyiliğini insandan ayırmaya olanak yoktur. Ama mandalınanın kokusu ve insanın iyiliği üzerinde ayrıca düşünülebilir. İşte böyle bir işlem sonunda sıcaklık, hafiflik, sertlik, sevgi, özerklik ve adalet gibi soyut tasarımlara varılır. Zihinde zamanla biriken imge ve tasarımlar üzerinde daha ileri bir takım işlemler yapılır. Bunlar soyutlandıktan sonra, zihinde birbiriyle karşılaştırılır. Bu karşılaştırmada zihinde birbirine benzeyen ortak niteliklere sahip olan tasarımlar gruplandırılarak genel tasarımlara varılır, bunlara kavram denir. Kedi, köpek, hayvan, insan, masa ve sandalye gibi.

Kavram Öğretimi

Kavramlar, yukarıda da belirtildiği üzere belli başlı soyutlamalardır. Tümüyle soyut bir içeriğin öğrenilmesi oldukça zordur. Bu nedenle kavramları bir dereceye kadar “somutlaştırma” gayretleri olmuştur. Bu amaçla kavram öğretiminde kullanılacak

grafik materyaller geliştirilmiştir. Bütün bunlar gerçekleştirilirken kavramaların öğrenilmesi süreci göz önünde bulundurulmuştur. Bu tür materyallerin kullanımını esas alan öğrenme-öğretme yaklaşım ve stratejilerine grafik stratejileri de denir. Grafik stratejileri, çok sayıdaki öğrenme ve öğretme yaklaşımları içerisinde yer alan ve gerçekleştirilen eğitim çalışmasına ilişkin konuyla önceden işlenen konular ve daha sonra işlenecek olan konular arasında gidiş- geliş imkânı tanıyan birkaç stratejiden birisidir (En chang, Sung, Chen, 2002:5). Grafikselle materyaller; metinlerdeki ana düşünceleri, yapıları ve bunlar arasındaki ilişkileri yansıtan görsel şekiller ve haritalardır. Bu tür materyallerde bir konu, olay veya olgunun ana düşünceleri ya da ana kavramları saptanmakla kalınmamakta; onlar arasındaki ilişkiler, düşünce örüntüleri ve bunların nasıl bir araya geldiği de keşfedilmektedir. Anlam Çözümleme Tabloları (AÇT), Kavram Ağları (KA) ve Kavram Haritaları (KH) bunların en başlıcalarıdır.

Anlam Çözümleme Tabloları (AÇT)

Anlam Çözümleme Tabloları, öğrencilerin de katıldığı bir etkinlik ile iki boyutlu bir tablo olarak geliştirilir. Tablonun bir boyutunda özellikleri çözümlenecek olan varlıklar veya kavramlar yer alır, diğer boyutunda özellikler sıralanır. “Anlam Çözümleme Tabloları” kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir. Öğrenci, bu araç hazırlanırken, öğrendiği sözcüklerin anlamlarını daha önceden bildiği sözcüklerle bağlar, böylece kavram geliştirmiş olur. “Anlam Çözümleme Tablosu” bir defa hazırlandıktan sonra kavramları pekiştirmek için de kullanılabilir.

İbadetlerin Özellikleri ile İlgili Bir AÇT

İBADETLER	Farzdır.	İsteğe bağlıdır.	Belli vakitte yapılır.	Belli bir vakti yoktur.	Mal ile yapılır.	Beden ile yapılır.	Hem mal hem beden ile yapılır.	Bireysel ve toplumsaldır.
Namaz	X		X			X		X
Oruç	X		X			X		X
Hac	X		X				X	X
Zekât	X			X	X			X
İlim yapmak		X		X			X	X
Yaşlılara yardım etmek		X		X		X		X

Aşağıda böyle bir AÇT aracının ilköğretim öğrencileri düzeyinde bir sınıf etkinliği olarak geliştirilmesinin basamakları verilmektedir.

- Öğretmen, ders kitabından veya diğer yazılı kaynaklardan bir konu seçer.
- Konu başlığı tahtaya yazılır. Örneğin, “Yeryüzünde Hareket”
- Öğrenciler bulabildikleri kadar çok hareket adı bulurlar. Öğretmen öğrencilerin buldukları adları tahtanın sol tarafına alt alta yazar (Serbest düşme, yatay atış, eğik atış).
- Öğrencilere adları yazılan hareketlerin özellikleri sorulur. Onlardan bulabildikleri kadar çok özellik bulmaları istenir. Çıkış zamanı, uçuş zamanı, çekim ivmesi, yükseklik.
- Bundan sonra iki boyutlu bir yeryüzünde hareket tablosu hazırlanır. Satır ve sütun başlıkları belirlenmiş tabloyu her öğrenci defterine çizer.
- Öğrencilerden X bir özelliğin veya bir hareketin varlığını göstermek üzere tabloyu işaretlemeleri istenir.

Yukarıdaki basamaklara uygun olarak din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretiminde kullanılabilecek bir “Anlam Çözümleme Tablosu” örneği aşağıda verilmiştir:

1. Öğretmen ünite ile ilgili bir konu seçer.
2. Konunun başlığı tahtaya yazılır. Örneğin; “Başlıca İbadetlerimiz”; “Her Güzel İş ve Davranış: Salih Amel”
3. Öğrenciler konu ile ilgili başlıca ibadetleri bulurlar. Söylenen ibadet isimleri tahtanın sol tarafına alt alta yazılır. Örneğin; namaz, oruç, hac ve zekât gibi.

4. Öğrencilere adları yazılan başlıca ibadetlerin isimleri sorulur. Örneğin; belli vakitte yapılan, kişisel, toplumsal, mal ile yapılan, beden ile yapılan vb.
5. Bu aşamadan sonra iki boyutlu bir tablo hazırlanır. Bu tablonun sol tarafına söylenen ibadetlerin isimleri, üst yatay kısmına da öğrencilerle belirlenen özellikler yazılır. Hazırlanan bu tablo öğrencilerin defterlerine de çizdirilir.
6. Öğrencilerden tabloda bulunan ibadetlerde, o özelliğin bulunması hâlinde, karşısına “X” işareti konulması istenir.

Öğrencinin bu şekilde bir ibadeti diğerinden hangi ölçüde birbirinden ayırabileceğinin kavranılması ve öğrenilmesine çalışılır. Böyle bir çalışmadan sonra her bir ibadet için görülebilen ve hissedilebilen özellikler her zaman için kullanılmayacağı fikri geliştirilerek yeni bazı özellikler bulmaya çalışılır. Böyle bir çalışmadan sonra öğrencinin, bildiği sözcükleri yeni öğrendiği sözcüklere bağlayarak ayırt edici özellik denildiğinde nelerin düşünülmesi ve anlaşılması gerektiğini kavramasına ve bu yönde yeni kavramlar geliştirmesine katkıda bulunulabilir.

Kavram Ağları (KA)

Kavram ağı; öğrencilerin izlenimlerini, düşüncelerini yazılı öğretim araçlarındaki (ders kitabı, ansiklopedi vb.) kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen grafik araçlardır. “Semantik Ağ” da denilen bu araç, öğrencilerin;

- Önceki bilgilerini harekete geçirmek,
- Yeni kavramları geliştirmek,
- Kavramlar arası yeni ilişkiler bulmak,
- Kavramları yeniden düzenlemek gibi zihin etkinlikleriyle,
- Yazılı metinleri daha iyi anlamalarına yardım eder.

Kavram ağları bir üniteye hazırlık basamağında kullanılabilmesi gibi ünite işlenirken ve ünite sonunda da kullanılabilir. Bu araç, özellikle kavramları gruplamada ve bu yolla öğrencinin zihin yapısını düzenleyerek daha üst kavrama ve düşünme düzeyine erişmesine yardım eder.

Bir kavram ağının toplu sınıf etkinlikleriyle din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde geliştirilmesi aşağıdaki örnekte aşama aşama gösterilerek özetlenmiştir:

1. Öğretmen derste işlenecek bir konuyla ilgili anahtar bir kavramı veya cümleyi tahtaya yazar. Örneğin, Allah’ın Sıfatları
2. Öğrencilerden anahtar kavramla ilgili sözcükler bulması istenir ve bulunan sözcükler tahtanın bir kenarına yazılır. Örneğin, her şeyi görür, iştir, bilir vb.
3. Öğrencilerden bu sözcükleri anlamlarına veya ilişkilerine göre gruplamaları istenir. Her grubun en az bir sözcüğü içermesi gerektiği hatırlatılır.
4. Sözcük grupları belirlenip tahtaya yazıldıktan sonra öğrencilerden her gruba bir ad bulmaları istenir. Grup adları tartışıldıktan sonra aşağıdaki tablo hazırlanır.

Öğrenciler sözcüklerin bir kısmının tablodaki gruplardan hiçbirine tam uymadığını görebilir. Bu sözcükler tablonun altında gruplanmadan sıralanabilir. Gruplama ve gruba ad bulma etkinliğine devam edilerek daha geniş bir tablo yapılabilir.

ALLAH'IN SIFATLARI

Kendisinde olup başkasında bulunmayan (Zâtî Sıfatları)	Kendisinde olup yarattıklarında da bulunabilen (Subûî Sıfatları)
<ul style="list-style-type: none"> • Öncesi yok • Sonrası yok • Yarattıklarına benzemez • Varlığı kendisinden..... 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilmek • Görmek • Diri olmak • Konuşmak • Yaratmak • Gücü yetmek...

Allah'ın Sıfatları ile İlgili Kavram Ağı (KA)

Kavram Haritaları (KH)

Bir konuyla ilgili kavramların isimlerinin genelden özele doğru, birbirleriyle ilişkilerine göre şematik gösterimine **kavram haritası** adı verilir. Yani kavram haritaları, bir olayı veya konuyu topluca gösteren, kavramları, kavramlar arası ilişki ve ilkeleri kısaca belirten grafik araçlardır. Kavram haritaları da kavram ağlarına benzer grafik araçlardır ancak onlardan farklı olarak kavram haritalarında kavramlar arası ilişkiler, **önermeler** veya **ilkeler** olarak yer alır.

Kavram haritaları öğretim işinin en önemli unsuru olan öğretmen ve öğrenci tarafından çizilebilir. Öğretmenin çezeceği kavram haritaları süreç itibariyle üç noktada incelenebilir:

1. Öğretmen kavram haritasını dersi işlerken adım adım çizer. Konunun işlenmesi ne kadar zamanda tamamlanması gerekiyorsa kavram haritası da o süreç içerisinde tamamlanır. Bu yöntem öğretmene ders işleminde yol gösterecektir.
2. Kavram haritası yine öğretmen tarafından konuyu özetlemek amacıyla ders sonunda çizilir. Bu tür çizimlerde öğrencinin harita çizimine katılımı sağlanabilir.
3. Öğretmen kavram haritasını dersin başında tahtaya, slayt veya diskette hazırlanmış bir şekilde sınıfa getirebilir. Ancak, öğretmen tarafından hazırlanmış bir kavram haritasını öğrencinin öğrenmesi için yeterli olmayacağı bilinmektedir.

Kavram Haritalarının Kullanım Alanları

Kavram haritaları bir öğretim stratejisi ve öğretim materyali olarak pek çok alanda kullanılmaktadır. Bu kullanım alanları öğrenme ve öğretme işini etkili ve kalıcı bir biçimde gerçekleşmesini hedeflemektedir.

Kavram haritalarının eğitim- öğretim çalışmaları içerisinde kullanıldıkları alanları şu şekilde sıralamamız mümkün olacaktır:

- Kavram haritaları öğrencilerin öğretimi yapılan eski konularla ilişkisini ortaya koyabilmek için kullanılır (En chang, Sung, Chen, 2002:6).

- Kavram haritaları sınıfta öğrencilerle birlikte çizildiğinde, öğrencilerin konunun ana teması- kavramı ve onunla ilişkili diğer kavramları not almalarına imkân tanır.

- Kavram haritaları derste işlenen konunun ders sonunda öğrenciye özetlenmesi amacıyla kullanılabilir. Bu tür bir özetleme, konunun ana kavramları ve başlıklarıyla alt kavram ve başlıklar arasında ilke ve önermeler aracılığıyla bağlanılacağından dolayı öğrenciyi ezber yapmaktan kurtaracaktır.

- Kavram haritaları, iki görsel (iki boyutlu) öğrenme ve öğretme aracı olduğu için öğrenciye öğretilmek istenen bilgiyi görsel ve somut hâle getirmek için çok etkili ve faydalı bir araçtır (Schuster, 2002:2).

Kavram Haritalarının Hazırlanışı

Kavram haritaları, yukarıda da tanımlandığı üzere aynı kategorideki kavramların arasındaki ilişkiyi somut hâle getirerek somut hâlde öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlaması amacıyla kullanılan iki boyutlu öğrenme/öğretme materyalleridir (Kalaycı, 2002:78). Kavramlar arası ilişkiyi gösterme ve somutlaştırma amacına yönelik olarak kavram haritalarının pek çok hazırlama biçimi bulunmaktadır.

Yaklaşımlardan en öne çıkan kavram haritalarının temelini atan Joseph Donald Novak tarafından ortaya konulan yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre bir kavram haritasının hazırlanması şu aşamalardan oluşmaktadır:

1. Üzerinde kavram haritası oluşturmak istediğin bilgi alanı, konu veya problemi belirten odak soruyu belirle. Bu soru tarafından yönlendirilen, soruya uygun 10-20 kavramı belirle. Bazılarına göre bu kavram isimlerini taşıyabilir post-it kâğıtlarının üzerine yazmak ilgi çekici bir yaklaşımdır. Eğer sen bilgisayar programında harita yapmaya çalışıyorsan, bilgisayarında kavramları listeleyebilirsin. Bu arada kavramların isimleri, tek ya da en fazla 2-3 kelimedenden oluşmalıdır.
2. En geniş ve kapsamlı kavramı haritanın en tepesine koyarak kavramları sıraya koy. Bu arada bazen en geniş ve kapsamlı kavramı belirlemek zor olabilir. Bu sırada merkezî (odak) soruya dönerek merkezî kavramı belirlemek, yarar sağlayabilir. Bazen bu süreç bizi merkezî sorunun düzenlenmesine veya yeni merkezî bir sorunun tespit edilmesine kadar götürebilir.
3. Eğer gerek duyulursa hazırlanan listeden hareketle yeni kavramları listeye ekle.
4. Haritanı, en genel ve en kapsamlı kelimeleri, kavramı tepeye yerleştirmekle oluşturmaya başla. Genelde haritanın tepe kısmında bir, iki ya da üç genel kavram yer alabilir.
5. Daha sonra her bir genel kavramın altına yerleştirmek için iki, üç veya dört alt kavram seç. Herhangi bir kavramın altına üç veya dört kavramdan fazlasını yerleştirmekten kaçın. Eğer genel veya bir alt kavramın altında altı veya yedi kavram varsa; burada orta kapsamlılıkta bir kavramı arada tanımlamak mümkündür. Böylece haritada diğer bir hiyerarşik düzey oluşturmuş olursun.
6. Kavramları ağlarla (çizgilerle) birleştir. Çizgileri bir veya birkaç bağlantı kelimesiyle etiketle. Bağ kelimeleri, iki kavram arasındaki ilişkiyi ifade eder

nitelikte olmalıdır. Bu yüzden bu bağ kelimeleri geçerli bir ifade veya önerme şeklinde okunur. Bağlantılar anlamlar oluşturur.

7. Alt düzey kavramlara ekleme yapmak, azaltma yapmak veya değiştirmek için haritanın iskeleti üzerinde yeniden çalış. Belki de sen bu yeniden ele alma işini defalarca yapmak zorunda kalabilirsin. Gerçekte bu süreç (arayış) senin yeni bilgiler ve anlamlara ulaşmaya kadar devam edecektir. Bu arada bu değişiklikleri yapman esnasında post-it kâğıtları ve belki de en önemlisi bilgisayar yazılımları harita oluşturmada sana katkı sağlar.

8. Haritanın farklı kısımları arasındaki çapraz bağları incele ve bu bağlar üzerinde etiketlemede bulun (bağlantı kelimeleri yaz). Çapraz bağlar merkezi kavramla alt kavramlar arasında yeni ilişkiler bulmaya/ görmeye yardım eder.

9. Kavramlara ilişkin özel örnekler, kavram etiketlerinin altına iliştilerilebilir.

Kavram haritaları, aynı kavram grubundan hareketle pek çok farklı biçimde yapılabilir. Bir kavram haritasının çizimi için tek bir yol yoktur. Kavramlar arasındaki ilişkileri anlama/insanların anlaması farklı olduğu için farklı harita çizim biçimleri söz konusu olacaktır (Novak, 1998:227-228).

Kavram Haritası Türleri

Kavram haritaları, çok farklı biçimlerde çizilebilmekle birlikte, kavram haritalarının temelinde, kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek ve kavramları somutlaştırmak olduğundan, türlerin temelinde bu iki hedefe ulaşmak yatmaktadır.

Kavram haritaları, farklı bölümlenmelere sahiptir. En çok kullanılan aşağıdaki türleridir:

1. *Akış Çizgesi* (Flow Charts): Akış çizgesinde bir fikrin-düşüncenin, olayın akışı kavram haritası şeklinde sunulur.

2. *Dönen Diyagramlar* (Cycle Diagram): Dönen diyagramların oluşturulmasında kavramların birbiri ile karmaşık ilişkisi etkilidir.

3. *Dayandırılabilir Ağaçlar* (Predicability Trees): Kavram, bir noktaya dayandırılacaksa dayandırılabilir ağaçlar kullanılabilir (Akyürek, 2004:127).

4. *Örümcek Ağı Kavram Haritası*: Örümcek ağı kavram haritası, merkezi kavramın (temanın), haritanın ortasına yerleştirilmesi ve kavramların onunla bağlanması yoluyla organize edilir.

5. *Hiyerarşik Kavram Haritası*: Hiyerarşik kavram haritaları, bilgiyi önem sırasına göre sunmaya imkân tanıyan kavram haritalarıdır. En önemli bilgi haritanın tepesine (en üstüne) yerleştirilir. Ağ ve kategori kavram haritaları olarak da adlandırılan bu haritalar kavramlar arası ilişkilerin çok farklı şekillerde düzenlenmesine imkân sağlar.

6. *Sistem(ler) Kavram Haritası*: Sistem kavram haritaları bilgiyi akış çizgesi türü kavram haritalarında olduğu gibi organize ederler. Bu türü haritalarda akış çizgesi türü haritalara ek olarak “girdiler” ve “çıktılar” yer alır.

7. *Zincir Kavram Haritaları*: Bu haritalar “ardışık” veya “sırasal” olarak da adlandırılmaktadır. Zincir kavram haritaları yukarıdan aşağıya doğru birbirini takip eden kavramların bağlantı kelimeleri veya ekleri ile ilişkilendirilmesi sonucu oluşturulur (Kaya, 2003(1):73-74).

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretiminde Kavram Öğretimi ve Kavram Haritaları

Günümüzde öğrenmenin işlemsel değil, kavramsal olduğu kabul edilmektedir. Bilgi patlamasının yaşandığı günümüzde, öğrenme temel kavramlar üzerinde olmamış olsaydı insanın algı sınırını aşar ve istenilen düzeyde olmazdı. Kavramların öğretiminde kullanılabilecek yöntemlere bakıldığında karışımıza ilk olarak geleneksel yöntem çıkmaktadır. Kavram öğretimindeki geleneksel yöntem, öğrenciye kavramı ifade eden sözcüğü vermek, kavramın sözel bir tanımını vermek, tanımın anlaşılması için kavramın tanımlayıcı ve ayırt edici niteliklerini belirtmek, öğrencinin kavramla ilgili olumlu ve olumsuz örnekler bulmasını sağlamak basamaklarından oluşur. Bu yöntem, kavramları öğretmede yeterince etkili olmaz çünkü birçok kavramda sıkıntı, kesin bir sözel tanım yapılmamasından doğar. Din öğretiminde de genel olarak kavram öğretiminde kullanılan yöntem geleneksel olanıdır. Hâlbuki din öğretiminin temelinde kavramların öğretimi vardır.

Kavramlar bilgilerin yapı taşlarını, kavramlar arası ilişkiler de bilimsel ilkeleri oluşturur. Bu nedenle din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretimi diye bir alanın gerçekliği kavram gerçeğine dayandırılmalıdır.

Ezberci, onaylayıcı bir din öğretimi yerine;

- Anlamalı öğrenmeyi amaçlayan,
- Kavramsal arka planı güçlü olan,
- Öğrenciyi aktif hâle getiren bir din öğretimine ihtiyaç vardır.
- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretimi ilahiyat, din bilimleri ve eğitim bilimleri ile ilgilidir.

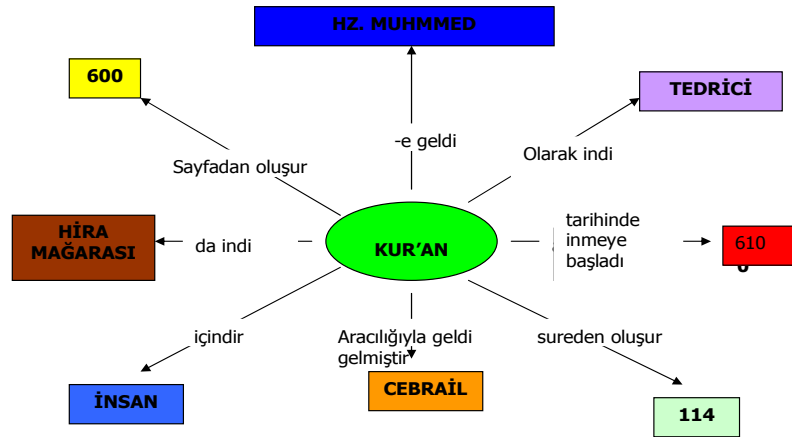
Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretiminde kullanılan veriyi öğrenciye sunarken en iyi biçimde sunmak ve sonuçta anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamak için eğitim bilimlerinin ortaya koyduğu yöntem ve araçlar kullanılır. Kullanılan bu yöntem ve araçlardan biri de kavram haritalarıdır. Kavram haritaları, daha çok soyut kavramlardan oluşan bir içeriğe sahip olan din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretiminde işe koşulabilir bir yaklaşımdır. Bu içeriği somutlaştırma ve anlamlı bir hâle getirmede kavram haritaları kullanılabilir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretiminde de kavram haritalarının kullanım alanları, hazırlanışları, türleri ve faydaları yukarıda açıklandığı gibidir.

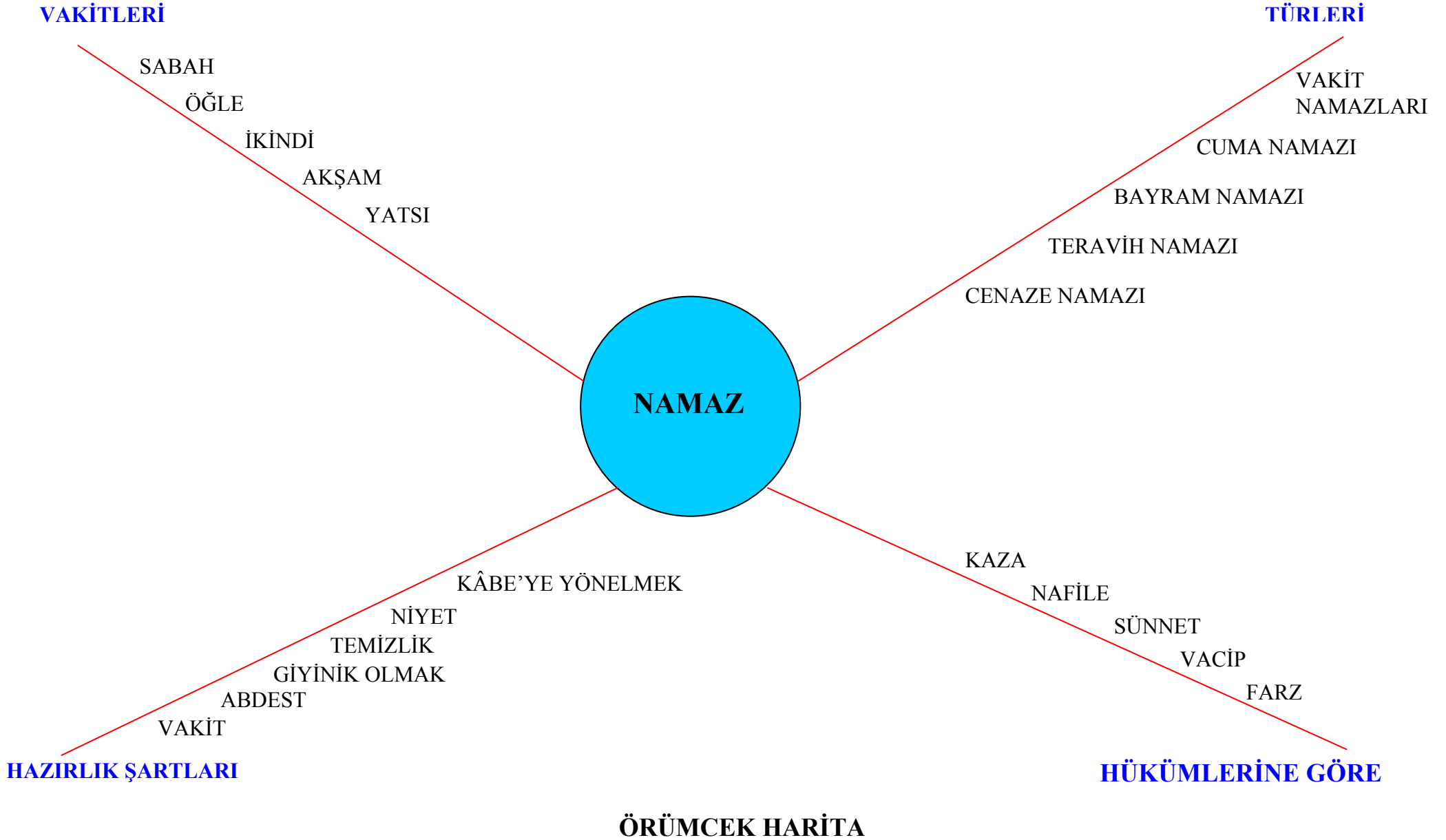
Aşağıda din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile ilgili bazı kavram haritası türleri örnek olarak verilmiştir.

KUTSAL KİTAPLAR

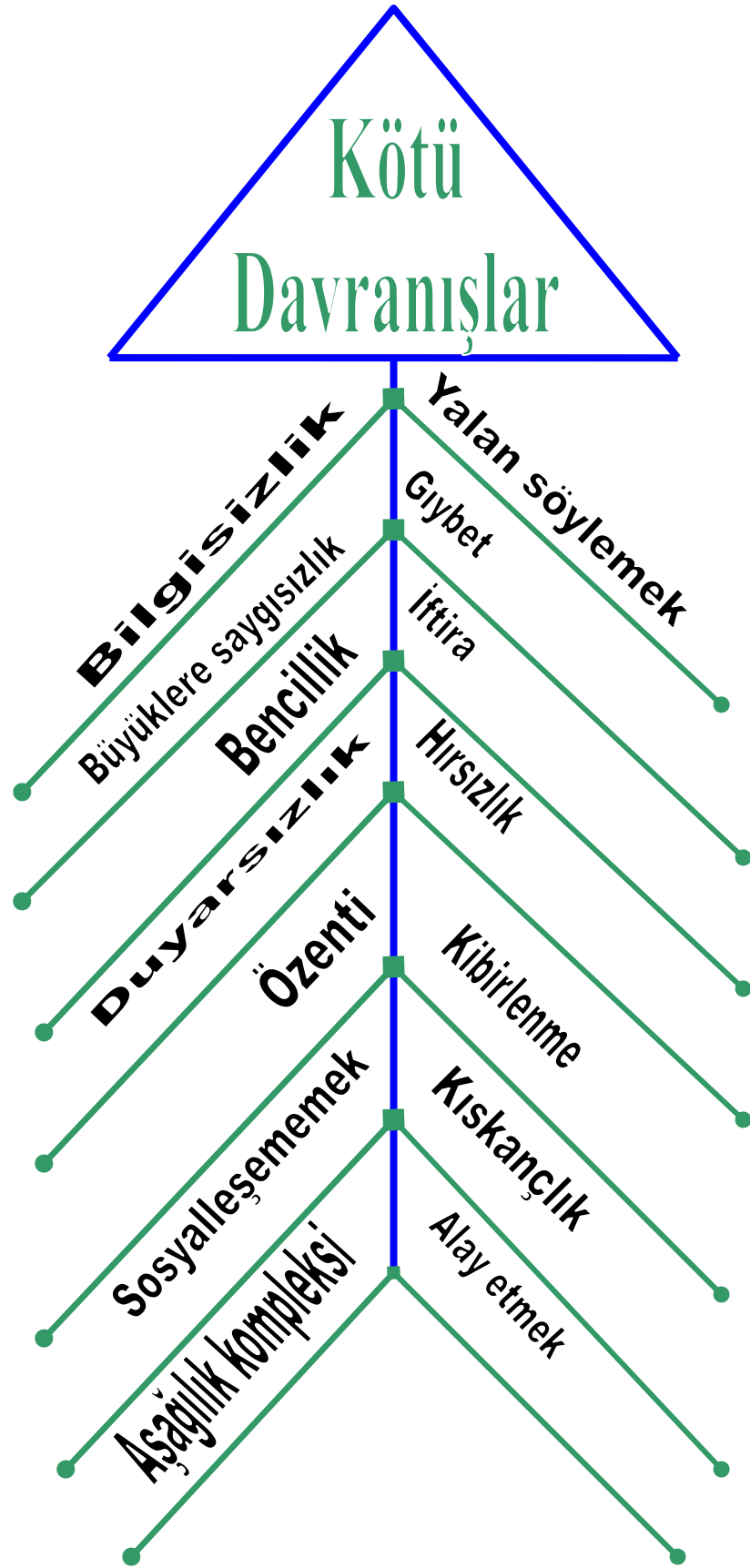

KUR'AN'IN TEMEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN KH.

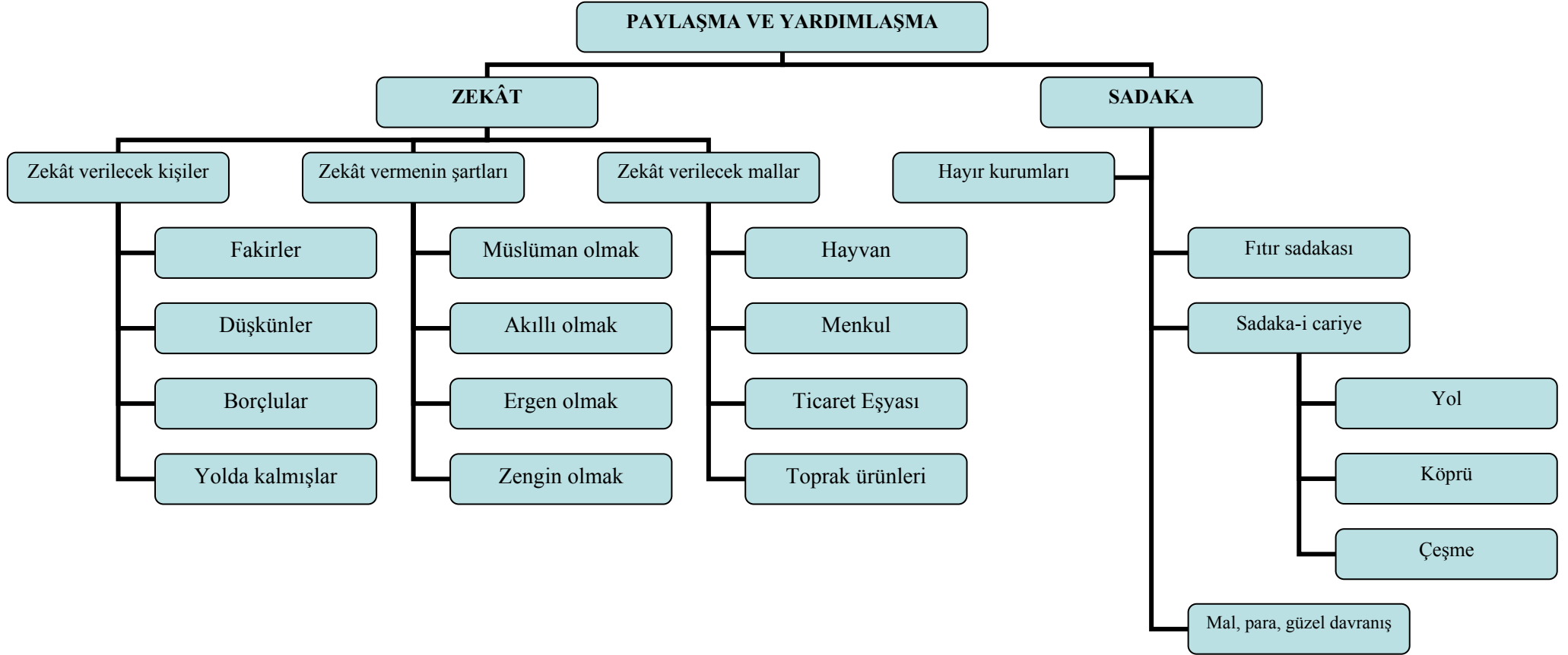

**KÖTÜ DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ
BALIK KILÇIĞI BİLGİ HARİTASI**

OLAYLAR ZİNCİRİ HARİTASI

18.3. Din Dili Çalışmaları

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğretmen zaman zaman dinî bir metin üzerinde çalışma yapmak zorunda kalabilir. Peki öğretmenler dinî bir metin üzerinde nasıl çalışma yapabilirler?

Öğretmenin belli bir konunun öğretimine geçmeden önce hangi yöntem ve araçları kullanacağı, diğer bir deyişle öğretimi nasıl destekleyeceği konusunda hazırlık yapması gerekir? Öğretim konusu dinî bir metin olduğunda öğretmenin daha çok hazırlığa ihtiyacı vardır. Çünkü din dili semboliktir. Dinî metinlerde benzetme, mecaz, kinayeli anlatım kullanılır. Bu yüzden kelimeleri ve sembolik anlatımı kavrama, din öğretiminin önemli bir konusudur.

Öğretmenler sınıfta, Kur'an-ı Kerim'in tercümesi üzerinde çalışırken öğrenci tercüme edilmiş bir metindeki ana fikri kavramada bazen güçlük çekebilir. Fakat öğrenciye, metni, kendi kelimeleri ile ifade etme imkânı sağlanırsa o, Tanrı'nın kendisine söylediğini daha kolay kavrayacaktır.

Öğretmenlere dinî bir metin üzerinde çalışma yaparken yardımcı olabilecek bazı tavsiyeler şunlar olabilir:

- Öncelikle metin öğrencilerle birlikte birkaç kez okunmalıdır.
- Metin okunduktan sonra öğrencilere, metni anlamalarını kolaylaştırıcı sorular sorulmalıdır.

a. Metindeki iletişim hakkında

Kim konuşuyor? Kime hitap ediyor? Neden böyle konuşuyor? gibi sorular ilköğretim öğrencilerine uygun sorulardır.

b. Metindeki sembolik anlatım hakkında

Metindeki sembolik kelimeler ve ifadeler hangileridir? Bunların kullanılış sebebi ne olabilir?

Günümüzde aynı ifadeyi söylersek nasıl söyleyebiliriz?

Bu tür sorulara ortaöğretim sınıflarında önem verilir. Çocuk düşüncesini somutlaştırma özelliği aşağı yukarı 13 yaşına kadar sürer. 13 yaş, genelde dinsel kavramlarda mesafe katedilen bir yaş olarak kabul edilir ve bu yaş, din konularında yetişkinlerin düşüncesine yakın bir düşüncenin teşekkül ettiği bir yaştır. Bu yaşta dinî kavramlar ve fikirler daha iyi anlaşılır, daha soyut terimlerle düşünülebilir, din dilini anlamak kolaylaşır.

Sorular, metinde geçen kahramanlar ve onların davranışları hakkında olabilir.

Anlatılan veya okunan bir dinî metni veya hikâyeyi başkalarına aktarabilme amacıyla sorulan bu sorular, öğrenciyi, durumu daha iyi anlamaya ve kullanılan sembolleri öğrenmeye itecek, kısaca öğrenci, metne motive olacaktır. Ayrıca öğrenci, bilgiyi kullanabilme alışkanlığı kazanacaktır. Kendi dillerinde zengin bir kelime dağarcığına sahip olan öğrenciler, din dilini ve dinsel metinlerdeki gizli ifadeyi daha çabuk kavrayacaklardır.

Sorular cevaplandırılırken yapılacak en iyi şey, sınıfı 6-8 kişilik gruplara bölmektir. Ayrıca sorular ev ödevi olarak da verilebilir. Böylece cevaplarda bütün öğrencilerin katkısı sağlanacaktır.

Öğrencilere, anladıklarını kendi cümleleriyle, kendi dillerindeki sembollerle ifade edebilme imkânı verdiğimizde aynı zamanda onları şaşırta, bunaltan ve baskı altında tutan şeyleri de açıklama imkânı veririz.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmeni, öğrencilere ve öğretim konularına uygun bir dinî metni ele alır, günümüz şartlarına getirir ve onu öğrencilerin davranışlarına yaklaştırırsa, ders zevkli hâle gelecek ve dersin ciddiye alınmaması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır (Bilgin-Selçuk, 1997: 153-154).

18.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Ayetlerin Kullanımı

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrenme öğretme sürecinde öğrenilen konuyu destekleyici ayet ve hadisler kullanılarak ders yapılmaktadır. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretiminde ayet ve hadislerle çalışma teknikleri oldukça yenidir. Genelde ayetlerin mealleri ya okunur ya tahtaya yazılır ya da asetatla yansıtılır. Ancak ayet ve hadislerden nasıl yararlanılacağına veya anlatılan konuyu ayet ve hadislerle dayanarak anlatmaya ilişkin teorik temelleri ve uygulamaları olan yöntem ve teknikler konusunda henüz yeterince yol alınabilmiş değildir. Yeni geliştirilen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Kur'an merkezli öğrenme-öğretmeye önem verilmiş ve sürecin bu yönde düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmenin ayet ve hadislerle çalışma tekniklerini bilmesi önem arz etmektedir. Aşağıda din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenin ayet ve hadisleri öğrenme öğretme sürecinde nasıl işe koşabileceğine ilişkin bazı teknikler önerilmiştir. Bu teknikler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Doğan-Tosun, 2003).

1. Kavramların Açıklanması

Tanım: Ayet içinde geçen bilinmeyen kelimelerin, sözlükten bakılarak ayetin geneline göre anlamının bulunması ve ayetin açıklanmasından oluşmaktadır.

Uygulanışı: Ayet tepegözle tahtaya yansıtılır. Ayette geçen bilinmeyen kelimelerin altı asetat üzerinde çizilir. Öğrencilerden kelimelerin karşılığını sözlükten bulmaları ve konuya uygun olan açıklamayı almaları istenir. Bu işlemler tamamlandığında ayetin anlamı verilir ve ayet açıklanır.

Faydaları

- Ayet içinde bilinmeyen kelimelerin altının çizilmesi öğrencinin dikkatinin ayet üzerinde yoğunlaşmasını sağlar.
- Teknik öğrencinin ayet üzerinde düşünmesine fırsat verir.
- Öğrenciyi araştırma yapmaya sevk eder ve problemin çözümüne katar.
- Öğrencinin karar verme yetisinin gelişmesine katkıda bulunur.
- Bu teknik, bireysel çalışmaya uygun olmasının yanı sıra grup çalışmasına da imkân verir.

2. Anahtar Kavramların Belirlenmesi

Tanım: Konuyla ilgili ayette geçen anahtar kavramların belirlenmesi ve bunların cümle içinde kullanılması etkinliklerini içerir.

Uygulanışı: Ayet tepegözle yansıtılır. “Konuyla ilgili, ayette geçen anahtar kavramlar hangileridir?” sorusu öğrencilere sorulur. Öğrencilerden alınan cevaplar tahtaya yazılır. Tahtaya yazılan kelimelerle ilgili, bu kelimelerin içinde geçtiği birer cümle kurlmaları istenir. Bundan sonra öğretmen ayet hakkında özet niteliğinde bir açıklamada bulunur.

Faydaları: Konunun anahtar kelimelerinin öğrenciler tarafından belirlenmesi, daha sonra öğrenci zihninde konuyla ilgili çağrışıma neden olacak, böylece konuyu hatırlama kolaylaşacaktır.

- Kelimelerle ilgili cümle oluşturmada, öğrencinin yaşamında bunu nasıl algıladığı, kullandığı ve anladığı ortaya çıkacak; böylece doğruları pekiştirme, yanlışları ise düzeltme imkânı olacaktır.
- Öğrencinin hayatı ile konu ilişkilendirildiği için öğrenme anlamlı olacak, konunun kavranması kolaylaşacaktır.
- Öğrenciyi doğrudan derse katma fırsatı verir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Teknik grupla çalışmaya fırsat verdiği için öğrenciler arası etkileşimi artırır, öğrencilerin sosyalleşmesini sağlar.
- Öğrencilerin bildiklerinden hareketle soyut kavramlar öğrenilecek böylece somuttan, soyuta gidilmiş olacaktır.

3. Ayette Verilen İlkeleri Bulma

Tanım: Ayette verilmek istenilen ilkelerin öğrenciler tarafından buldurulması tekniği olarak tanımlanabilir.

Uygulanışı: Öğretmen asetat üzerine hazırlanan ayeti sınıfta tepegözle yansıtır. Öğrencilere “Bu ayette verilmek istenilen ilkeler üzerinde konuşacağız.” demek suretiyle öğrencinin ayet üzerinde düşünmesi ve ilkeleri belirlemesi sağlanır. Bu arada bulunan ilkeler tahtaya yazılır. İlkelerin belirlenmesinden sonra öğrencilere “Bu ilkeler hayatımıza nasıl yön verir? Bunları yaptığımızda veya yapmadığımızda neler olabilir?” soruları sorulabilir. Öğrencilerden alınan cevaplar büyük grup tartışmasıyla sürdürülebilir.

Faydaları

- Öğrencinin aktif katılımı sağlanır.
- Öğrenciye ayet üzerinde düşünme ve konu hakkında yorum yapma fırsatı verir.
- İlkeler bulduktan sonra sorulan sorularla ilkelerin hayatla ilişkilendirilmesi, öğrenciye görelilik ilkesinin uygulanmasına olanak sağlar.
- Konunun hayatla ilişkilendirilmesi öğrenmenin öğrenci için anlamı ve kalıcı olmasını sağlar.
- Öğrencinin ilkeler hakkında yaşamından örnek vermesi konu hakkında düşündüklerini ifade etmesi, dili kullanma becerisinin gelişmesine katkıda bulunur.

- Öğrenciler örnek verirken geçmiş yaşantılarından faydalanacağı için öğrencilerin öğretmen tarafından tanınmasına imkân verir.

4. Ayette Verilen Bakış Açısını Bulma

Tanım: Ayette verilmek istenen bakış açısının öğrenciler tarafından belirlenmesi etkinliğidir.

Uygulanışı: Ayet veya ayetler tepegözle yansıtılır. Öğrencilere “Ayette anlatılmak istenen nedir?” sorusu sorulur. Öğrencilerin cevapları, kısaltılarak tahtaya yazılır. Cevaplardan sonra tahtadaki cümlelerin tamamı bir öğrenci tarafından okunur. Buradan hareketle bir sonuca varılmaya çalışılır. Son olarak öğretmen buradaki cevaplardan da hareketle ayette verilmek istenen bakış açısını öğrencilerle beraber belirler.

Faydaları

- Öğrenci aktif olarak derse katılır.
- Ayet üzerinde düşünme ve verilmek istenen hakkında konuşma, öğrencinin ifade etme becerisinin gelişmesine katkıda bulunur.
- Öğrenci cevaplarından hareketle sonuca ulaşma, öğrencinin kendine güven duymasına ve başarıyı tatmasına neden olur.
- Öğrenci cevaplarından hareket edilmesi, eksiklerin tamamlanmasına, yanlışların düzeltilmesine fırsat vereceği için öğrencinin kendini değerlendirmesini sağlar.
- Ayette verilmek istenen bakış açısının bulunması, öğrencinin yaşamında olayları anlamlandırmasına katkıda bulunur. Öğrencileri insanların davranışları altında yatan nedenleri düşünmeye sevk eder.

5. Ayette Verilen Değerleri Bulma

Tanım: Ayette verilmek istenen evrensel değerlerin öğrenciler tarafından bulunması tekniğidir.

Uygulanışı: Öğretmen ayeti tepegözle yansıtır. Sınıfa şu soruyu yöneltir:

“Ayette insanlar için verilmek istenen evrensel değerler hangileridir?”

Soru sorulduktan sonra farklı öğrencilere söz hakkı verilerek bu değerler ayette belirlenir. Bunlar tahtaya yazılır. Bulunan bu değerler hayalin serbest işletilmesi tekniğini (Zengin, 2002:78-80) kullanarak öğrencilerden içinde bu kavramların geçtiği 100–125 kelimelik bir hikâye yazmaları istenir. Öğrencilere 10–12 dk. verilir (Bu teknik dersin değerlendirme bölümünde uygulandığında değerler bulunduktan sonra, bununla ilgili hikâye yazma, ev ödevi olarak verilebilir.). Sınıfta yazılan hikâyelerden birkaç tanesi okutulur, diğerleri de öğretmen tarafından toplanır.

Faydaları

- Öğrenci aktif olarak derse katılır.
- Değerlerin öğrenciler tarafından bulunması, öğrenciye ayet üzerinde düşünme fırsatını verir. Bunun yanında karar verme becerisinin gelişmesine katkıda bulunur.

- Öğrencilerden hikâye yazmasını istemekle öğrencinin bu değerlerden ne anladığı, ideal dünyası öğrenilmiş olur. Bu da öğretmene öğrencisini tanıma fırsatı verir.
- Öğrencinin düşüncelerini, hayallerini yazıya geçirmesi ifade etme becerisini geliştirir.

Etkinlik her zaman bu şekilde kullanılmayabilir. Bundan farklı olarak değerler bulduktan sonra öğrencilerin bu değerler üzerine konuşturulması, bu değerlerin uygulandığı veya uygulanmadığı toplumda olabilecekler konusunda fikirlerinin alınması da yukarıda sıralanan faydaları sağlayacaktır. Burada ayrıca, bu sorulara verilecek cevaplar hayatla ilişkili olduğu için konunun öğrenci için anlamlı ve kalıcı olmasına neden olacaktır.

6. Görüş Alma

Tanım: Ayet üzerinde tartışılarak ayetin insan hayatına nasıl yön verdiği konusunda öğrencilerden görüş alma tekniğidir.

Uygulanışı: Teknik büyük grup tartışması şeklinde yürütülebilir. Öğretmen tartışmayı yöneten konumundadır. Sınıfta ayet tepegözle yansıtılır. Ayet öğretmen tarafından okunur ve sınıfa şu soru yöneltilir:

“Ayetle bahsedilen şey nedir?” sorusunun açılması ve tartışmaya imkân vermesi amacıyla aşağıdaki sorular sorulur :

- Ayet, inanan insanların davranışına nasıl yön verir?
- “Çevrenizden gördüğünüz örneklerden hareketle neler söyleyebilirsiniz?” diyerek tartışma için düşünce süreci başlatılmış olur.

Ayet üzerinde konuşmak isteyen öğrencilerden yanıtlar alınır. Öğretmen demokratik bir ortam olması için herkese söz hakkı vermeye özen göstermelidir. Görüşler karşısında ise olumlu bir tavır takınmalıdır. Burada amaç, konunun her açıdan incelenmesi ve görüş alış veriş sonrasında doğruya ulaşmaktır. Öğretmen tartışmayı dikkatle izlemeli ve önceden hazırladığı sorularla tartışmaya yön vermelidir. Sonunda genel bir özet yapılarak konunun ana hatları ve sonucu verilmelidir.

Faydaları

- Fikir birliğinin ortaya çıkmasında etkilidir.
- Öğrenciyi aktif olarak derse katar.
- Öğrencinin yorumlama becerisini geliştirir.
- Analiz, sentez, değerlendirme gibi üst düzeyde bilişsel amaçlara hizmet edebilir.
- Öğrencilerin bireysel öğrenme güçleri gelişir.
- Öğrenci, diğer öğrencileri dinleme becerisi ve demokratik bir tutum kazanır.
- Konunun kapsamlı olarak kavranması sağlanır.
- Öğrencinin olaylara çok yönlü bakabilme yeteneğini geliştirir.
- Öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci iletişimini sağlar. Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine fırsat verir.
- Öğrenci kendini ifade etme imkânı bulur.

- Öğrencinin kendi yaşantısından örnekler vermesi ve konuyla ilişkilendirmesi öğrenci için öğrenmenin anlamlı olmasını sağlar.
- Öğrenciye ayet üzerinde düşünme imkânı verir.
- Öğretmenin öğrenciyi tanmasına yardımcı olur.

7. Konuyla İlgili Olan Ayetin Belirlenmesi

Tanım: Karışık olarak verilen ayetler arasından, konuyla ilgili olan ayetin öğrenciler tarafından belirlenmesi ve konuyla ilişkisinin kurulması etkinliğidir.

Uygulanışı: Öğretmen konuyla ilgili olan ve olmayan ayetleri bulur ve bunları asetat üzerine karışık sıra ile yerleştirir. Ayetler tepegözle yansıtılır. Bir öğrenciden ayetleri okuması istenir. Sınıfa “Bu ayetlerden hangisi veya hangileri konuyla doğrudan ilgilidir?” sorusu yöneltilir.

Cevap veren öğrencilere “Ayette anlatılan nedir, konuyla nasıl ilişkilendirilir?” sorusu sorulur.

Faydaları

- Öğrencinin ayet üzerinde düşünmesine fırsat verir.
- Öğrencinin yorum yapma ve düşüncelerini ifade etme yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunur.
- Sorularla öğrencinin derse katılımı sağlanır.
- Öğrencinin konuyla ilişkili ayeti bulması, karar verme becerisini geliştirir.
- Farklı konulardaki ayetler arasından konuyla ilişkili olanın bulunması, konunun anlaşıldığını gösterir.

8. Konuyu Kur'an Kıssasıyla Verme

Tanım: Konuyla ilgili olarak Kur'an kıssalarından birinin seçilmesi ve kıssa üzerinden hareketle konunun kavranması etkinliğidir.

Uygulanışı: Öğretmen, Kur'an kıssalarından konuya ve öğrenci seviyesine uygun olanını seçer. Seçilen kıssa asetat üzerine hazırlanır. Sınıfta tepegözle yansıtılan ayetler öğretmen tarafından okunur. Burada anlatılan olay hakkında öğrencilerin düşünceleri alınır. Bunlar doğrultusunda öğretmen konuyu kıssa üzerinden hareketle açıklar. Kıssa üzerinde önemli olan noktalar ara özetlerle vurgulanır.

Faydaları

- Öğrenciye ayetler üzerinde düşünme fırsatı verir. Bunlar üzerinde konuşma, öğrencinin yorum yapma ve ifade etme becerisinin gelişmesine katkıda bulunur.
- Konu kıssa ile desteklendiği için konunun kalıcılığı artar.
- Öğrencinin dikkati konuya daha kolay çekilir.
- Öğrenci, kıssa ile dinleme ve anlama becerisi kazanır.
- Öğrenci kıssanın kahramanı ile kendini özdeşleştireceği için güzel davranışların benimsenmesi kolaylaşır ve öğrenci kendini düzeltme fırsatı bulur.

- Kıssalar anlatmak istediğimiz veya amaçladığımız hedefe ulaşmamızı sağlayacaktır.
- Olayların can alıcı yerinde durarak “Sen bu durumda ne yapardın?” gibi sorular yöneltilerek öğrencinin konu üzerinde konuşması sağlanır.
- Kıssa ile zenginleştirilen konu, dersi zevkli hâle getirir.

19. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit etme ve çözme imkânı verir. Değerlendirme çalışmaları sadece sonuca yönelik olmamalı, süreç de değerlendirilerek öğrencilerin öğrenme eksiklikleri, güçlük çektikleri alanlar belirlenerek zamanında önlemler alınır. Gerekliğinde uygulanan öğrenme etkinlikleri de değiştirilir. Yapılacak olan değerlendirme çalışmaları dersin amaçları ve kazanımlarına uygun olarak öğretim etkinlikleri ile birlikte yürütülmelidir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde yapılacak değerlendirme çalışmalarıyla öğrencilerin bu dersteki gelişimlerine katkı sağlamak, tespit edilen eksikliklerini gidermek birinci amaç olmalıdır.

Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğrencilerin okuduğunu anlama, eleştirme, yorumlama, bilgi toplama, analiz etme, sorgulama, problem çözme gibi üst düzey becerileri farklı araç ve yöntemler kullanılarak ölçülüp değerlendirilmelidir. Ayrıca, öğrencilerin öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma becerileri de değerlendirme sürecinde dikkate alınmalıdır. Öğrenenleri birbirleri ile karşılaştırmak yerine onlara öğrenmelerini paylaşmaları ve daha fazla öğrenmeleri için fırsat verilmelidir. Öğrenme öğretme sürecinde olduğu gibi değerlendirme çalışmalarında da öğretmen - öğrenci iş birliği esastır. Böylece değerlendirme sürecine öz değerlendirme ve akran değerlendirme yoluyla öğrenci de dâhil edilmelidir.

Ölçme ve değerlendirme sürecinde, kısa cevaplı, uzun cevaplı, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirmeli vb. sorulardan oluşan testler, açık uçlu sorular, gözlem formları, posterler, görüşmeler, öz değerlendirme formları, akran değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, performans görevleri kullanılarak öğrenci başarıları değerlendirilebilir.

Performans Değerlendirme: Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak durum ve ödevler aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirmeyle öğrenciler, sınav saatleriyle sınırlandırılmaksızın geniş bir zaman diliminde çalışma ve tekrar yapma, oluşturulan ölçütlere göre yeterlik derecelerini ortaya koyma olanaklarına sahip olurlar. Performans değerlendirme gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanmaktadır.

Öğretmenler, performans değerlendirmede oluşturacakları durumlar / verecekleri görevler ile öğrencilerin yaptıkları analizleri, problem çözmelerini, yaptıkları deneyleri, verdikleri kararları, arkadaşları ile iş birliği içinde çalışmalarını, sözel sunumlarını ve bir ürünü oluşturmalarını doğrudan gözlemleyebilir ve onlara not verebilirler. Öğrencilerin

performansı proje, performans görevi, öz değerlendirme, ürün dosyası, açık uçlu sorular vb. kullanılarak değerlendirilir.

Performans Görevi: Programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürünün ortaya konmasını gerektiren çalışmalarıdır.

Aşağıda sosyal değerlerle ilgili bir performans görevi örneği sunulmuştur. Uygun görülen konularla ilgili ders öğretmeni veya zümre öğretmenlerince yeni performans görevleri hazırlanabilir. Öğrencilere,

- Performans görevi ve bu görevin değerlendirileceği dereceli puanlama anahtarı çoğaltılarak verilir.
- Yönergeyi öğrencilerin okumaları sağlanır. Gerekli yerlerde rehberlik edilir.

Performans Görevi Örneği

SINIF	8
ÜNİTE	ZEKÂT, HAC VE KURBAN İBADETİ
KAZANIM	Ülkemizdeki sosyal yardımlaşma kurumları ve işlevleri hakkında bilgi sahibi olur (6. kazanım).
SÜRE	2 hafta
ÇALIŞMA ŞEKLİ	Grup çalışması (sınıf mevcuduna bağlı olarak 4 – 5 kişilik gruplar)
BEKLENEN PERFORMANS	Araştırma becerisi; veri toplama aracı geliştirme, verileri raporlaştırma
DEĞERLENDİRME	Dereceli puanlama anahtarı, akran değerlendirme formu

Sevgili öğrenciler,

Sizden yaşadığınız çevredeki zekât, sadaka ve yardımlaşma ile ilgili kurumları araştırarak bunların görevleri ve buralarda çalışanların duygu ve düşünceleri ile ilgili bir rapor hazırlamanız beklenmektedir.

Bu çalışmayı yaparken aşağıdaki adımları izlemeniz gerekmektedir.

1. Yaşadığınız çevredeki, Sosyal Yardımlaşma Vakfı, Kızılay Derneği, Türkiye Diyanet Vakfı, Mehmetçik Vakfı gibi yardımlaşma kurumlarını araştırarak içlerinden bir tanesini seçiniz.
2. Seçtiğiniz yardımlaşma kurumunda çalışanlarla görüşme (mülakat) yapınız.
3. Görüşme yapacağınız kişi sayısı en az 5 olmalıdır.
4. Çalışanlarla yapacağınız görüşme için neden bu kurumda çalıştıklarını, buralarda çalışmanın onlara neler kazandırdığına ilişkin sorular hazırlayınız. Soruları hazırlarken öğretmeninizden ya da çevrenizdeki yetişkinlerden yardım alabilirsiniz.
5. Elde ettiğiniz bilgileri kullanarak bu tür sosyal yardımlaşma kurumlarının insanlara neler kazandırdığıyla ilgili bir rapor hazırlayınız.
6. Raporunuzu, seçtiğiniz kurumun yaptığı etkinliklerin resimleri, fotoğrafları ile destekleyebilirsiniz.
7. Sizce bu tür kurumlar gerekli midir? Gerekçenizi örneklerle açıklayınız.
8. Bu çalışma için size ayrılan süre 2 haftadır.

9. Çalışmanız dereceli puanlama anahtarındaki ölçütlere göre değerlendirilecektir. Grup içinde göstermiş olduğunuz performansa ilişkin değerlendirmede akran değerlendirme formları kullanılacaktır.

Performans Görevi Dereceli Puanlama Anahtarı

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
Araştırma ve görüş alma	Yardımlaşma kurumları ile ilgili yeterince araştırma yapılmamış ve kurumlarda çalışanlarla görüşülmemiştir.	Yardımlaşma kurumları ile ilgili biraz araştırma yapılmış ve kurumlarda çalışan 2-3 kişiyle görüşülmüştür.	Yardımlaşma kurumları ile ilgili yeterince araştırma yapılmış ve kurumlarda çalışan yeterli sayıda kişiyle görüşülmüştür.
İçerik	Sosyal yardımlaşma kurumlarının toplumdaki işlevi yeteri kadar vurgulanmamıştır.	Sosyal yardımlaşma kurumlarının toplumdaki işlevi kısmen vurgulanmıştır.	Sosyal yardımlaşma kurumlarının toplumdaki işlevi yeteri kadar vurgulanmıştır.
Düzenleme	Sosyal yardımlaşma kurumlarının işlevi, hizmet alanları, gelirlerini nasıl sağladıkları, yardımlarını hangi esaslara göre yaptıkları gibi hususlar kendi içinde detaylandırılarak ilişkilendirilmemiştir.	Sosyal yardımlaşma kurumlarının işlevi, hizmet alanları, gelirlerini nasıl sağladıkları, yardımlarını hangi esaslara göre yaptıkları gibi hususlar kendi içinde kısmen ilişkilendirilmiştir. Uygun resimlerle desteklenmemiştir.	Sosyal yardımlaşma kurumlarının işlevi, hizmet alanları, gelirlerini nasıl sağladıkları, yardımlarını hangi esaslara göre yaptıkları gibi hususlar kendi içinde yeteri kadar ilişkilendirilmiştir. Bunlar resimlerle desteklenmiştir.
Çalışma alışkanlığı	Araştırmanın hazırlanması için grupta görev dağılımı yapılmış ancak çalışma sürecinde üstlenilen sorumluluklar yerine getirilmemiştir.	Araştırmanın hazırlanması için grupta görev dağılımı yapılarak çalışma sürecinde üstlenilen sorumlulukların bazıları yerine getirilmiştir.	Araştırmanın hazırlanması için grupta görev dağılımı yapılarak çalışma sürecinde üstlenilen sorumluluklar tam olarak yerine getirilmiştir.
Planlama	Araştırma esnasında bir plan oluşturulmamış ve çalışmalar zamanında tamamlanmamıştır.	Araştırma esnasında bir plan oluşturulmuş ancak plana uygun olarak çalışmalar zamanında tamamlanmamıştır.	Araştırma esnasında bir plan oluşturulmuş ve plana uygun olarak çalışmalar zamanında tamamlanmıştır.
Raporlaştırma	Araştırma yapan grup veya öğrencilerin duygu ve düşünceleri anlatılmamış ve araştırma sonuçlarında çok eksiklik var. Türkçe yazım kurallarına uygun şekilde hazırlanmamıştır.	Araştırma yapan grup veya öğrencilerin duygu, düşüncelerini ve yaptıkları çalışmanın sonuçlarını anlatan bir rapor hazırlanmış, ancak anlatımda eksiklikler var. Raporda Türkçe yazım kurallarına tam olarak uyulmamıştır.	Araştırma yapan grup veya öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, yaptıkları araştırmanın sonuçlarını tam olarak anlatan bir rapor Türkçe yazım kurallarına uygun şekilde hazırlanmıştır.

Verilen dereceli puanlama anahtarına göre öğrencilerin ödevleri değerlendirilirken her bir ölçüt (araştırma ve görüş alma, içerik, düzenleme, çalışma alışkanlığı, planlama, raporlaştırma) düzeyinde öğrencilerin eksiklikleri varsa belirlenir. Bu eksiklikleri gidermeye yönelik önlemler alınır. Not vermek için ise öğrencilerin her ölçütten aldıkları puanlar toplanır ve yüzdeliği hesaplanarak nota dönüştürülür.

Proje: Öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alanda/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalarıdır.

Proje geliştirme süreci uzun, karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Bu ödevler, öğrencilerin yaratıcılık, araştırma, iletişim gibi üst düzey zihinsel becerilerini geliştirir. Projenin tasarımından ortaya konulmasına kadar geçen süreç, bilimsel süreç basamaklarını içereceğinden bilimsel süreç becerilerinin gelişmesine yardımcı olur. Projeler, yönergeler ve puanlama standartları gerektirir.

Gözlem: Öğretmenlerin gözlem becerileri ve tuttıkları gözlem kayıtları, öğrencilere Din kültürü ve ahlak bilgisi dersleriyle kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin gelişimini değerlendirmek için sahip olabilecekleri en iyi araçlardandır. Gözlem, öğrenciler hakkında doğru ve çabuk bilgi sağlar. Uygulamada hız ve zaman önemlidir. Öğretmen öğrencilerin;

- Soru ve önerilere verdikleri cevapları,
- Sınıf içi tartışmalara katılımlarını,
- Grup çalışmalarına ve tartışmalarına katılımlarını,
- Öğretim sürecinde yapılan görev ve materyallere öğrencinin öğrenme sürecini gözlemler.

Aşağıdaki noktalar, öğretmenlere gözlem yapmada kolaylık sağlayacaktır.

- Ölçütleri koyarken bütün öğrenciler için aynı standartları kullanınız.
- Her öğrenciyi birkaç kez gözlemleyiniz.
- Her öğrenciyi değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemleyiniz.
- Her öğrenciyi değişik özellik, beceri ve davranışlara göre değerlendiriniz.
- Yapılan gözlem için değerlendirmeyi, mümkün olduğu kadar gözlemi yaptığımız zaman kaydediniz.

Öz Değerlendirme: Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesine öz değerlendirme denir. Öz değerlendirme, bireyin kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı bir yaklaşımdır.

- Kendini değerlendirme, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım eder.
- Performansının düzeyi hakkında karar vermek için kişisel ya da kişiler arası ölçüt koymada ve öğrencinin motivasyonunun yükselmesinde öğrencilere fırsat verir.
- Kendini değerlendirme ile öğrenci, sürecin bir parçası olduğunu hisseder.
- Kendilerine dışardan bakma yetisi gelişir.

Bu tür değerlendirmenin olumsuz yönleri de vardır. Genellikle kendi performanslarını değerlendirirken yanlılığın varlığı göz ardı edilmemelidir. Başlangıçta kendini değerlendirme, öğrencilerin deneyimsizliği nedeniyle yanılığara neden olabilir. Yine de öğrenciler deneyim kazandıkça aldıkları kararlar daha doğru olacaktır.

Öğrencilerin Öz Değerlendirme Formu

Bu form kendinizi değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (x) işareti koyunuz.

“Peygamberlere ve İlahî Kitaplara İnanç” ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için kendinizi değerlendirebilirsiniz. Bunu yapabilmek için aşağıdaki soruları cevaplamalısınız. Sorularda size uygun olan seçeneklerden birini işaretleyiniz(X):

- " Bunu çok iyi yapabiliyorum." için ☺,
 " Bunu kısmen yapabiliyorum." için ☹,
 " Bunu yapamıyorum." için ☹.

ÖZ DEĞERLENDİRME	☺	☹	☹
Peygamber kavramını tanımlayabilirim.			
Peygamberlerin insanlardan seçilmesinin nedenlerini açıklayabilirim.			
Peygamberlerin niteliklerini sıralayabilirim.			
Kur'an'da adı geçen peygamberlere örnek verebilirim.			
Peygamberlere gelen mesajların aynı amaca yönelik olduğunu Kur'an'dan örneklendirebilirim.			
İlahî kitap kavramını tanımlayabilirim.			
Allah'ın insanlara niçin vahiy gönderdiğinin sebeplerini açıklayabilirim.			
İlahî kitapları sıralayabilirim.			

Sonunda iki kez ☹ ya da bir kez ☹ işaretlediyseniz, başarılı bir şekilde çalışmaya devam edebilmek için bu konuları tekrar çalışmalısınız.

Akran Değerlendirme: Öğrencilerin, arkadaşlarının hazırladığı görev, araştırma, proje, rapor vb. çalışmalarını değerlendirmesidir. Öğrenciler, arkadaşlarının çalışmalarındaki yeterlik düzeylerini değerlendirirken kendilerinin eleştirel düşünme becerileri gelişir. Akran değerlendirme, öğretmene öğrencilerin gelişim ve yeterlik düzeyleri hakkında geri bildirim sağlar. Akran değerlendirmede, öğrencilerin yanlış davranışlarını önlemek için ölçütlerin öğrencilere verilmesi yararlı olur.

Akran Değerlendirme Formu

Bu formu birlikte çalıştığınız tüm grup üyeleri için ayrı ayrı doldurunuz.

<p>ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI: .....</p> <p>GRUBUN İSMİ: .....</p> <p>DEĞERLENDİRİLEN ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI: .....</p> <p>1) Beraber çalıştığınız arkadaşınızın gruba kişisel katkıları nelerdir?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2) Arkadaşınızın, grubunuzun performansını etkileyen zayıf yanları var mı varsa nelerdir?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>3) Arkadaşınız bireysel sorumluluklarını yerine getirmiş midir?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>4) Arkadaşınız grup üyeleri ile yardımlaşır mı?.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Eğitim öğretim sürecinde, öz değerlendirme ve akran değerlendirme çalışmalarının, öğrencilere not vermek için değil, etkili öğrenme için kullanılması önerilir.

Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo): Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren, öğrencinin ürünlerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan bir dosyadır. Öğrencinin sınıf içi etkinlikler sırasında yaptığı çalışmalarından, hazırladığı performans görevlerinden, proje çalışmalarından, beğendiği ve performansını yansıttığına inandıklarını seçmesi sonucunda oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme aracıdır.

Öğrenci ürün dosyasının amacı nedir?

Öğrenci ürün dosyaları;

- Öğrencilerin tipik performanslarının kaydedilerek gelecek yıllarda öğretmenlere veri sağlaması,
- Öğrencinin gelişimini kanıtlarla ve daha sağlıklı izlemek,
- Ailelere öğrencinin performansını gösteren örnekler sağlamak ve aileyi eğitime katmak,

- Öğrencinin öz disiplin ve sorumluluk bilincini geliştirmek ve kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırmak,
- Bir konu alanında iyi bir performans gösterdiğinde öğrencileri bu performans hakkındaki düşüncelerle teşvik etmek, güdülemek,
- Öğretim programında gelişmeye ihtiyaç olan alanları belirlemek,
- Öğrencileri değerlendirmek

amacıyla kullanılır.

Öğrenci ürün dosyası neleri içerir?

- “İçindekiler” bölümü
- Ön söz, özet ya da öz geçmiş

Burada öğrenci, çalışmalarının başlangıçtan o ana kadarki gelişimini anlatır (Öğrenci başlangıçta neredeydi? Bu aşamaya nasıl geldi?).

- Öğretmen tarafından hazırlanan rehber (Öğrencilerin gelişim dosyasının ne olduğunu, kendi gelişim dosyaları için neler yapmaları gerektiğini anlamalarını sağlar.)
- Öğrencilerin ödevleri (ödevlerin geliştirilme sürecindeki bölümleri ile son biçimi)
- Araştırmalar, derlemeler
- Diyagramlar, fotoğraflar, resimler
- Video – kaset, ses kasetleri, CD’ler
- Grup ödevleri ve projeler
- Öğrencilerin mektupları
- Öğretmen kontrol listeleri
- Öğrenci çalışmalarını değerlendirmede kullanılacak puanlama anahtarları

• Her ürünün dosyaya konulmasının gerekçesi (Burada öğrenci kendisi ile ilgili görüşlerini belirtir. Bundan ne öğrendim? Bu çalışmayı neden sakladım? Çalışmayı yaparken beklemediğim nelerle karşılaştım? Benim için bu çalışmanın anlamı nedir? Hangi alanda zayıfım? vb. sorular)

Öğrenci ürün dosyasının hazırlanma aşamaları

- Öğrenci ürün dosyasının amacının belirlenmesi
- Dosyanın hazırlanması ile ilgili hedeflerin belirlenmesi (örneğin; okuduğunu anlama, yeni veya özgün ürünler oluşturma, yorum yapma, Türkçeyi doğru ve etkili kullanma vb.)
- Öğrenci ürün dosyasında bulunacak çalışmaların seçilmesi
- Öğrenci ürün dosyasındaki çalışmalara ait değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi
- Çalışmalara ilişkin kayıtların tutulması
- Ailelerle iş birliği yapılması

Öğrenci ürün dosyası hazırlama sürecinde öğretmenin yapacakları

- Öğrenci ürün dosyasının sınıfa tanıtılması. Varsa bir örneğinin öğrencilere gösterilmelidir.
- Öğrencilere ürün dosyasının bir değerlendirme aracı olduğunun söylenmelidir.

- Öğrenciye ürün dosyası hazırlamada rehber olacak bir metin hazırlanmalıdır
- Öğrenci ürün dosyalarında nelerin bulunabileceğinin söylenmelidir. (projeler, araştırmalar, problemler, stratejiler dereceli puanlama anahtarları, yazılar vb.)
- Yapılan çalışmalardan belli dönemlerde en iyi ürünün seçilmelidir.
- Öğrencilerden, her öğrenme ürünüyle ilgili materyali seçmek için bir gerekçe göstermeleri ve çalışmalarını eleştirmelerinin istenmelidir.
- Öğrencilere akranlarıyla birlikte ürünlerini paylaşma fırsatı verilmelidir.
- Her aşamanın nasıl değerlendirileceğinin açıklanması, öğrencilere puanlama konusunda bilgi verilmelidir.
- Öğretmenlerin öğrenci ürün dosyasıyla ilgili öğrencilere geri bildirimde bulunmalıdır. (örneğin; öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirten bir yazı yazıp dosyaya eklenmesi)

Ürün dosyası çalışması yaptırma sürecinde, öğretmenlerin yararlanabileceği form örnekleri ve çalışma takvimi aşağıda verilmiştir. Öğretmenler bunlardan yararlanarak öğrencilerine ürün dosyası hazırlatabilirler.

Öğrenci Ürün Dosyası Çalışma Takvimi (Örnek)

SÜRE	YAPILACAK İŞLER	ÖĞRENCİNİN YAPACAĞI İŞLER	ÖĞRETMENİN YAPACAĞI İŞLER	VELİNİN YAPACAĞI İŞLER
1-2. haftalar	Ürün Dosyasını Tanıma	Ürün dosyasının neden oluşturulduğu ve nasıl ürün seçileceği konusunda bilgi edinir. Bu ölçütleri yazılı olarak dosyaya koyar.	Ürün dosyasını ve amacını açıklar. Çalışma takvimini tanıtır. En iyi ürünleri seçmek için kullanılacak ölçüt önerileri getirir. Öğrencilere ürün dosyası'nı değerlendirme ölçütlerini duyurur (Ek 4). Ürün dosyası hakkında velilere bilgi verir.	Ürün dosyasıyla ilgili bilgi edinir.
3-4-5. haftalar	1. Ara Döneme Ait Ürünlerin Biriktirilmesi	Öğrenci ürünlerini biriktirir. Biriktirilen ürünlerden bir veya iki tanesini dosyası için seçer. Seçilen her ürün için seçilme gerekçelerini yazar ve öz değerlendirme yapar (Ek 6). Seçilen ürünleri üzerinde eleme ve geliştirme çalışmaları yapar.	Ürün biriktirme sürecini izler. Ürünlerin belirlenen ölçütlere uygun olarak seçilmesine yardımcı olur. Seçilen ürünlerle ilgili öğrencilere dönüt verir (Dönütler yazılı olarak ürüne eklenir.).	Öğrencilerin ürün eleme, geliştirme aşamalarından haberdar olur. Öğrencilerin süreçteki ihtiyaçlarını karşılar.
6-7-8. haftalar	2. Ara Döneme Ait Ürünlerin Biriktirilmesi	Öğrenci ürünlerini biriktirir. Biriktirilen ürünlerden 1 veya 2 tanesini dosyası için seçer. Seçilen her ürün için seçilme gerekçelerini yazar ve öz değerlendirme yapar (Ek 6). Seçilen ürünleri üzerinde eleme ve geliştirme çalışmaları yapar.	Ürün biriktirme sürecini izler. Ürünlerin belirlenen ölçütlere uygun olarak seçilmesine yardımcı olur. Seçilen ürünlerle ilgili öğrencilere dönüt verir (Dönütler yazılı olarak ürüne eklenir.).	Ürünlerle ilgili öğrenciye görüş bildirir.
9-10-11. haftalar	3. Ara Döneme Ait Ürünlerin Biriktirilmesi	Ürünlerini biriktirir. Biriktirilen ürünlerden 1 veya 2 tanesini dosyası için seçer. Seçilen her ürün için seçilme gerekçelerini yazar ve öz değerlendirme yapar (Ek 6). Seçilen ürünleri üzerinde eleme ve geliştirme çalışmaları yapar.	Ürün biriktirme sürecini izler. Ürünlerin belirlenen ölçütlere uygun olarak seçilmesine yardımcı olur. Seçilen ürünlerle ilgili öğrencilere dönüt verir (Dönütler yazılı olarak ürüne eklenir.).	
12-13. haftalar	Ürün Dosyasının Tamamlanması	Seçilen ürünler için ürün kontrol listesini doldurur (Ek 5). Ürün Dosyasının kapağını, içindekiler kısmını hazırlar (Ek 1-2). Dersle ilgili kendisini yansıtacağı bir öz geçmiş yazar (Ek 3). Çalışma sürecini yansıtan bir özet yazar (Ek 8).	Dosya tamamlama sürecinde öğrencinin yapacağı işleri hatırlatır ve bunlarla ilgili gerekli açıklamaları yapar. Ürün dosyasına konulacak örnek sayfalar (ekler) hakkında bilgi verir.	Öğrencilerin yapacağı işler için uygun ortam hazırlayarak öğrenciye ihtiyaç duyduğu desteği sağlar.
14-15. haftalar	Ürün Dosyasının Sunumu	Sunum yönergesi doğrultusunda dosyasını sunuma hazırlar (Ek 7). Öğretmen ve velinin katılımıyla sunumu yapar.	Ürün dosyası sunum yönergesini hazırlar ve öğrencilere hatırlatır (Ek 7). Sunum için uygun yer ve zamanı belirler (Hazırladıkları ürün dosyalarını tanıtmaları için 5-10 dakikalık sunum yapmaları ya da uygun bir mekânda sergilemeleri sağlar.). Sunuma velinin de katılmasını sağlamak için haber verilir. Öğrencinin dosyasını sunuma hazırlamasına yardım eder. Velinin sunuma katılmaması durumunda yazılı görüşünü almak için dosyayı veliye bir üst yazıyla gönderebilir (Ek 10-11).	Sunuma katılır. Ürün dosyasıyla ilgili görüşlerini sözlü ve yazılı olarak belirler. Geri bildirim formunu doldurur.
16-17-18. haftalar	Değerlendirme ve Geri Bildirimlerin Yapılması	Aldığı geri bildirimlerle ilgili öğretmeni ile görüşme yapar. Ürün dosyasının derecesine/puanına öğretmeniyle birlikte karar verir.	Ürün dosyasını bir değerlendirme ölçeğiyle değerlendirir (Ek 12). Çalışmalarla ilgili güçlü ve zayıf yanlarını belirten bir yazıyla geri bildirimde bulunur. Bu yazı ürün dosyasına eklenir (Ek 9). Her öğrenciyle gelişme sürecinin tartışıldığı ve gelecek için hedeflerin saptandığı yüz yüze görüşmeler yapılabilir. Bu görüşmelerde ürün dosyasının derecesine/puanına öğrenciyle birlikte karar verilebilir.	Çocuğun en çok hangi ürünü beğendiğini, çocuğun kendini hangi alanlarda geliştirmesi gerektiğini ve ona nasıl yardımcı olabileceğini belirten bir mektup yazar.

Not: Yukarıdaki çalışma takvimi örnek olarak verilmiştir. Uygulamalara bağlı olarak süre ve içerikte değişiklikler yapılabilir.

Her dönemin bitimine 1 ay kala değerlendirme çalışmalarına başlanabilir. Buna göre ürün seçme ara dönemleri dörder hafta da olabilir.

Örenci Ürün Dosyası Örnek Sayfaları

Ek 1

**... DERSİ
ÜRÜN DOSYAM**

Adı : .....

Soyadı : .....

Numarası : .....

Sınıfı : .....

Ek 2

İÇİNDEKİLER

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

Ek 3

ÖZ GEÇMİŞİM

Aşağıdaki gibi ya da benzer sorulara cevap olabilecek şekilde düşüncelerinizi yazarak din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile ilgili öz geçmişinizi oluşturabilirsiniz.

Anahtar Sorular

- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde en çok ilgimi çeken konu nedir?
- Okul dışında din kültürü ve ahlak bilgisi ile ilgili çalışmalarım nelerdir?
- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde hoşlanmadığım yönler var mı?
- Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde başka nelerin olmasını isterdim?
- Gelecekle ilgili yapmak istediklerime bu dersin nasıl bir katkısı olabilir?

Ek 4

**ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASININ GENEL
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ**

Bütünlük

- Dosyada bulunması gerekenlerin tümünün olması
- Çalışmayı yaparken diğer derslerden de yararlanılması
- Seçilen ürünlerin yıl boyunca edinilen becerileri yansıtması
- Dosyanın kapağını, kendisini en iyi biçimde yansıttak şekilde hazırlanması

Tertip ve Düzen

- Tüm çalışmalar için uygun başlıklar kullanılması
- Çalışmaların içindekiler bölümünde belirtilen sıraya göre dosyalanması
- Tüm çalışma kâğıtlarının temiz ve düzenli olması

Yansıtma

- Seçilen çalışmaların güçlü yanlarını ve gelişimini yansıtması

Ek 5

ÜRÜN KONTROL LİSTESİ

Çalışmalar	Evet	Hayır
Çalışmanın taslağını hazırladım.		
Çalışmayı zenginleştirecek tablo, resim, fotoğraf vb. hazırladım.		
Çalışmamı geliştirme aşamasında öğretmenim, ailem ve arkadaşlarımdan yararlandım. Gerekli ekleme ve çıkarmaları yaptım.		
Çalışmamı yazım ve anlatım kurallarına uygunluğu açısından gözden geçirip gerekli düzeltmeleri yaptım.		
Çalışmamı sunmaya hazır hâle geldim.		

Ek 6

ÜRÜN BİLGİLERİ

- Bu çalışmadaki hedefim
- Çalışmamın aşamaları
  1. 2.
  3. 4.
- Ürünümü seçme gerekçelerim: .....
- Bu çalışmamda şunları çok iyi yaptım: .....
- Çalışmamın şu alanlarında biraz daha gayret gösterebilir ve yardım alabilirdim: .....
- Belirlediğim hedefe şu kadar ulaştım: .....
- Bu çalışma benim şu özelliklerimin gelişimini yansıtıyor: .....
- Bu çalışmamla ilgili şunları da ürün öz değerlendirme formunda söylemek isterim: .....

Ek 7

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI SUNUM YÖNERGESİ

1. Sunumunuz için velinizi sınıfa getiriniz.
2. Sunumunuzun içeriğiyle ilgili velinizin de düşüncesini öğreniniz.
3. Çalışmada çok başarılı olduğunuzu düşündüğünüz üç alanı belirleyiniz ve açıklayınız.
4. Geliştirmeniz gereken üç alanı açıklayınız.
5. Gelecek dönem için hedeflerinizi belirleyip açıklayınız.
6. Çalışma sürecindeki gelişim düzeyinizi ve hedefinize ulaşma derecenizi değerlendiriniz.
7. Velinizin dosyanızla ilgili yazılı görüşlerini alınız.

Ek 8

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI ÖĞRENCİ ÖZET FORMU

Bu form ürün dosyanızdaki ürünlerin gelişimi hakkındaki düşüncelerinizi belirtmeniz amacıyla düzenlenmiştir. Bu formu aşağıda düzenlenmiş biçimiyle veya paragraf hâlinde doldurabilirsiniz.
Adı Soyadı: ..... Tarih: .....
Konu : .....

Başlangıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Çalışmalarım önce nasıldı? -----	Şimdi nasıl devam ediyor? -----
Çalışmalarım ne denli açık ve anlaşılırdı? -----	Çalışmalarım şimdi ne denli açık ve anlaşılır? -----
Beklentilerim ne denli gerçekçiydi? -----	Bu konuda şimdi ne düşünüyorum? -----
Geliştirmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi? -----	Şimdi hangi alanlar geliştirilmeye açık? -----

Öğrenci Ürün Dosyasıyla İlgili Öğretmenin Kullanabileceği Örnek Formlar

Ek 9

**ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI
ÖĞRETMEN ÖZET FORMU**

Adı Soyadı: _____ Tarih: _____	
Konu: _____	
Başlangıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Geliştirilmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi?	Şimdi hangi alanlar geliştirilmeye açık?

Ek 10

VELİ GERİ BİLDİRİM FORMU

Çocuğunuz ürün dosyasını sunduktan sonra: lütfen aşağıdaki soruları yanıtlamaya zaman ayırınız.

1. Bu çalışma çocuğunuzun gelişim sürecini daha iyi anlamanıza yardımcı oldu mu?
-----

2. Bu çalışmanın sunumu sizce etkili olacak biçimde düzenlenmiş miydi?
-----

3. Sizce bu sunum çocuğunuz için değerli bir deneyim oldu mu?

Belirtmek istediğiniz diğer görüşleriniz: -----

Ek 11

VELİYE YAZILMIŞ ÖRNEK MEKTUP

Sunu Tarihi:
Etkinlik Programı:

1.Çocuğunuzun çalışmalarından en çok hangisini beğendiniz?

2.Çocuğunuz sizce hangi alanlarda başarılı?

3.Çocuğunuza hangi konularda ve nasıl yardımcı olabilirsiniz?

Ek 12

**ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI DEĞERLENDİRME
FORMU**

Adı : .....
Soyadı: .....
Sınıf : .....

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışmaların içeriğinin tam olması					
2. Çalışmalardaki çeşitlilik					
3. Çalışmaların amaçları karşılması					
4. Çalışmaların doğruluğu					
5. Dosyanın düzenliliği					
6. Harcanan çabaları gösterme					
9. Yaratıcılığı gösterme					
10. Çalışmaların seçiminde doğru karar verme					
11. Öğrencinin gelişimini gösterme					
12. Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

Sözlü Sunum: Sözlü sunum; konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında bilgi sağlar. Sözlü sunumlar öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi toplamak için uygun araçlardır (Haladyna, 1997).

Sözlü sunumlar, kısa cevap gerektiren sorular (sorular) gibi yapılandırdığımızda, öğrencilerin sahip olduğu bilgiler kısa bir sürede değerlendirilebilir. Bu yolla öğretim süreci içerisinde öğretimin ve değerlendirmenin eş zamanlı yürütülmesi kolaylaşmaktadır. Sözlü sunumların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarlarının yanında sergilenen beceriye göre kontrol listeleri, öz değerlendirme ve akran değerlendirme formları kullanılır.

Kavram Haritaları: Kavram haritaları, bilgiyi organize etmek ve sunmak için yapılmış grafiksel araçlardır. Bu araçlar daire ya da bir çeşit kutu içine yazılmış olan kavramları içerir. Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirleyen ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur (Novak, 1998).

Kavram haritaları;

1. Bir konunun öğretiminde,
2. Öğrenmeyi kolaylaştırmada,
3. Öğrenme sürecini kontrol etmede ve kavram yanlışlarını ortaya çıkarmada,
4. Değerlendirme yapmada

kullanılabilir.

Kavram Haritalarını Değerlendirmek İçin Kullanılabilecek Ölçütler

1.Kavramların uygun şekilde nitelendirilmesi

- Kavramlar, en fazla üç sözcükle temsil edilmelidir.
- Kavramların yerleşimi genelden özele doğru hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.

2.Bağlama sözcüklerinin uygun şekilde nitelendirilmesi

- Haritada kavramlarla bağlantılar arasındaki ayırım belirgin olmalıdır.
- İki kavram arasındaki bağlantılar anlamlı olmalıdır.
- İlişkiyi doğru şekilde temsil etmelidir.

3.Kavramların çapraz bağlanması

- En iyi haritalar, kavramlar arasındaki çapraz bağlantıları yeterli ölçüde gösterenlerdir.
- Çapraz bağlantılar, öğrencinin, birbirine bağlı çok sayıda düşünceyi bildiğini gösterir.
- Çapraz bağlantılar, yaratıcılığı ortaya çıkarır.

Kavram Haritalarının Oluşturulma Aşamaları

1. Önceden hazırlanmış bir örneği öğrencilerinize gösteriniz.
2. Bu örnekte kavramların harita üzerinde nasıl birleştiğini sorunuz.
3. Harita üzerindeki çapraz bağlantıların neyi ifade ettiğini gösteriniz.

4. Öğrencilere yeni bir kavram haritası hazırlatmak için onlardan en çok bildikleri kavramları ya da onlara kısa bir metin verip metinden çıkardıkları kavramları listelemelerini isteyiniz (Gerekirse yardım ediniz.).

5. Sonra bu kavramları genelden özele doğru sıralamalarını isteyiniz.

6. Hangi kavramın konuyla en çok ilişkili olduğunu sorunuz ve bunu daire içine almalarını isteyiniz.

7. Öğrencilerin konuyla ilgili en önemli kavramdan daha az önemli olana doğru kavram ilişkisini hazırlamasına fırsat veriniz. Kavram haritalarını oluşturmalarına yardımcı olunuz.

Öğrencilerinize, kendi kavram haritalarına dayanan kısa bir hikâye yazdırınız.

Uzun Cevaplı Sorular: Bu tip sorularda, öğrencilere bir ya da birkaç soru verilip bunlara belli bir sürede yazılı olarak cevap vermeleri istenir.

Bu Soruların Yazılmasında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar

1. Her madde değişik yorumlara açık olmayacak biçimde açık ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır.

2. Soruların başında, cevaplama işlemine ilişkin hususları açıklayan bir açıklama bölümü belirtilmelidir.

3. Sorular ders kitaplarından ve diğer okuma kaynaklarından aynen alınmamalıdır.

4. Sorular birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılmalıdır.

Uzun cevaplı soruların iki türü vardır:

a. Sınırlı Cevaplı Sorular: Bu tip sorularda verilecek cevabın niteliğine, uzunluğuna ve örgütlenmesine ilişkin bazı sınırlamalar konulur (... üç neden belirleyin, ... iki benzerlik yazın gibi).

Örnekler

- Zekât kimlere verilir? Sıralayınız.
- Güzel ahlaka uymayan davranışlardan üç tanesini yazınız.
- İnsanın para, mal, zaman, emek gibi imkânlarını amaçsız gelişigüzel kullanmasına ne denir?
- Umre ne demektir?
- Kurban ibadeti bulunan dinler hangileridir?
- Gıybet nedir? Tanımlayınız.
- Tevrat hangi peygambere inmiştir?
- Son ilahî kitabın ismi nedir?

b. Açık Uçlu Sorular: Bu tip sorularda cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından cevaplayıcı, serbest bırakılır. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, analiz, sentez ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilir.

- Açık uçlu sorularda, şans başarısı faktörü ortadan kalkar.
- Öğrencinin düşüncelerini organize etmesine olanak sağlar.
- Öğrencinin yaratıcılığını ortaya koymasına imkân verir.

Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarı kullanılır. Her soru için değerlendirme ölçütleri belirlenir.

Örnekler

- Namaz, insanların duygu dünyalarının gelişmesine ne gibi katkılar sağlayabilir? Açıklayınız.
- “Namaz birlikte yaşama ve dayanışma bilincini geliştirir.” ifadesinden ne anlıyorsunuz? Örnekler vererek açıklayınız.
- Kur’an-ı Kerim’in dinî hayatımızdaki yeri ve önemi nedir? Günlük hayattan somut örnekler vererek açıklayınız.
- İslam dinine göre engellilere nasıl davranılması gerektiğini örnekler vererek açıklayınız.
- Veda Hutbesi’nde üzerinde durulan temel konular nelerdir? Bunlar niçin bugünkü yaşamımızda önemlidir? Yazınız.
- Tevekkül ile kader arasındaki farklılıkları açıklayınız.
- Dini öğrenmek için öncelikle niçin kutsal kitaplara başvururuz?
- Dinimizi doğru şekilde anlayabilmek ve yaşabilmek için Kur’an’a olan ihtiyacımızı kendi ifadelerinizle anlatınız.
- Allah niçin insanlara peygamberler aracılığıyla vahiy göndermiştir?
- Kur’an-ı Kerim insanın hayatını anlamlandırmasına nasıl yardım eder?
- Kutsal kitaplardaki öğütler benzerlik göstermekte midir? Niçin? Örnekler vererek açıklayınız?
- Zekât ibadetinin toplumsal açıdan önemini günlük hayatımızdan örnekler vererek açıklayınız.
- Haccın insan davranışlarının toplumsal yönüne ne gibi katkıları olabileceğini yazınız.
- Davranışlarımızda kutsal kitabımızdaki öğütleri niçin dikkate almalıyız?
- Kıskançlık nasıl bir davranıştır? Din bu tür bir davranışı niçin yasaklar?
- Hz. Muhammed’in güzel ahlak örneği olması ne demektir? Hayatından örnekler vererek açıklayınız.

Hem açık uçlu soru hem de sınırlı cevaplı açık uçlu sorular kullanılırken din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeninin belirleyici olması gerekir. Örneğin; sadece “Dini öğrenmenin önemini yazınız.” gibi uzun cevap gerektiren bir soru öğrenciyi güç duruma düşürebilir. Çünkü bu soru belirleyici değildir. Örneğin; öğrenci dinin önemini kültürümüze etkisi açısından mı insanlar arası ilişkilerimiz açısından mı yazacaktır? Bunun öğretmen tarafından belirlenmesi gerekir. Yoksa öğrenci soruyu yanlış yorumlayabilir. O zaman puanlamada da objektiflik ortadan kalkar.

Doğru-Yanlış Sorular: Doğru-yanlış test tekniği, belli bir konunun çeşitli boyutları hakkında bir kısmı doğru, bir kısmı da yanlış olarak yapılandırılmış önergelerden oluşan ve öğrencilerin doğru önergeler ile yanlış önergeleri birbirinden

ayırt etme gücünü ölçmeye çalışan ölçme-değerlendirme tekniğidir. Bu nedenle, doğru-yanlış testleri, belli bir konunun çeşitli boyutları hakkında yalnız iki ihtimal olduğu durumlarda kullanılmalıdır. Doğru-yanlış test tekniği, hazırlanması ve kullanımı bakımından en basit tekniklerden biridir. Bu test hazırlanırken öncelikle bir yönerge hazırlanmalı ve nasıl cevap verileceği açıklanmalıdır. Her madde ya doğru ya da yanlış yargı belirtmelidir.

Doğru-yanlış test tekniğinde etkili kullanım için rehber ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Her maddede sadece bir tane ana fikir veya düşünce bulunmalıdır.
2. Her madde ya kesinlikle doğru ya da kesinlikle yanlış olarak ifade edilmelidir.
3. Her madde kısa, anlaşılır ve açık bir dille yazılmalıdır.
4. Ders veya kaynak kitaplardan olduğu gibi yapılan alıntı, cümle veya ifade, bir doğru-yanlış test maddesi olarak kullanılmamalıdır.
5. Her maddede olumlu bir ifade kullanılmalıdır; olumsuz ifadelerden ve özellikle çift olumsuz ifadelerden kaçınılmalıdır.
6. Doğru-yanlış test soruları, yarısı doğru, yarısı da yanlış olan önermelerden oluşmalıdır.
7. Bir test maddesinin veya önermesinin yanlışlığı, küçük veya önemsiz bir ayrıntıdan ya da aldatıcı bir noktadan kaynaklanmamalıdır.
8. Test sorularının uzunluk veya kısalıkları birbirlerine yakın olmalıdır.

Örnek

Yönerge: Aşağıda verilen cümleler doğru ise D, yanlış ise Y harfini yazınız.

- ( ) Peygamberler aracılığıyla insanlara ulaştırılan ilahî öğütlerin yer aldığı kitaplara kutsal kitap denir.
- ( ) İnsanlara sorumluluklarının neler olduğunun bildirilmesi için vahiy gönderilmiştir.
- ( ) Peygamberlerin hepsine kitap gönderilmiştir.
- ( ) Dinimizi öğrenmek için kutsal kitaplara başvurulmalıdır.
- ( ) 5 tane büyük kutsal kitap vardır.
- ( ) Zebur Hz. İsa Peygambere indirilmiştir.
- ( ) Kur'an-ı Kerim son ilahî kitaptır.
- ( ) Kutsal kitaplar "semavi kitap" olarak da adlandırılır.
- ( ) Allah bazı peygamberlere sayfalar hâlinde küçük kitapçıklar göndermiştir.
- ( ) Tevrat Hristiyanlığın kutsal kitabının adıdır.
- ( ) İncil beş bölümden oluşur.
- ( ) Kur'an Hz. Muhammed vefat ettikten sonra yazılmaya başlanmıştır.

Çoktan Seçmeli Testler: Çoktan seçmeli bir madde, kök ve seçeneklerden oluşur. Kök, sorunun sorulduğu kısımdır. Seçenekler de öğrencinin önüne konulan muhtemel cevaplardır. Öğrenciye yöneltilen sorunun cevabı genellikle üç ya da dört başka cevapla birlikte verilir. Öğrenciden istenen, doğru cevabı, verilenler arasından seçip işaretlemesidir. Bu soruları, öğrencilerin yaratıcılığını ve yazma becerilerini

ölçmek amacıyla kullanamayız. Daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanabiliriz.

Çoktan Seçmeli Soruların Yazılmasında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar

1. Madde kökünde tek ve temel bir fikir olmalıdır.
2. Her madde karmaşık davranış, beceri zincirleri yerine, yalnızca bir tek zihinsel beceri üzerine odaklanmalıdır.
3. Madde kökü olabildiğince açık seçik ifade edilmiş olmalıdır.
4. Madde kökünde gereksiz açıklama ve ifadelerden kaçınılmalıdır.
5. Kökte seçeneklere ipucu veren ifadeler kullanılmamalıdır.
6. Seçenekler anlam ve dil bilgisi bakımından kökle uyumlu olmalıdır.
7. Seçeneklerin tümü ifade, gramer ve konu bakımından homojen bir grup oluşturmalıdır.
8. Seçeneklerin uzunlukları birbirine yakın olmalıdır.
9. Cevapları kişilere göre değişebilecek sorulardan kaçınılmalıdır.
10. Tuzak niteliğinde olan sorulardan kaçınılmalıdır.
11. Çeldiricilerin doğru cevaba yakınlığı arttıkça maddenin güçlüğü de artar.
12. Seçeneklerin sıraya konulabileceği sorularda, bunların seçeneklere yerleştirilmesi belli bir sırada olmalıdır.
13. “Yukarıdakilerin hepsi” seçeneği dikkatli kullanılmalıdır (Bu seçenek, maddedeki bütün seçeneklerin birbirine çok benzer olduğu hâllerde kullanılabilir.).
14. “Yukarıdakilerin hiçbiri” seçeneği doğru cevap olarak kullanılmamalıdır.
15. Seçenek sayısı testin hitap ettiği öğrenci düzeyine uygun olmalıdır. Örneğin, üçüncü sınıfta üç seçenekli; dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda dört; ortaöğretim düzeyinde ise beş seçenekli olması önerilir.
16. Seçenekler birbirinden bağımsız olmalı, biri diğerlerini içerir özellikte olmamalıdır.
17. Bir testteki bütün soruların seçenek sayıları aynı olmalıdır.

Çoktan Seçmeli Madde Tipleri

Her zaman tek bir doğru cevabı olan sorular: Madde kökünde sorulan sorunun kesin olarak bir tek doğru cevabı vardır.

1. Hz. Muhammed hangi tarihte doğmuştur?
 A) 571   B) 1071   C) 1453   D) 1789

- 3- Hz. Muhammed'e inen ilk vahiy aşağıdakilerden hangisidir?
 A) “Ey Muhammed! Kalk.”   B) “Yaradan Rabb'inin adıyla oku”.
 C) “Elbiseni temiz tut.”   D) “Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik.”

En doğru cevabı olan sorular: Bu sorularda seçeneklerden birindeki cevap en doğrudur.

- 1- Aşağıdakilerden hangisi “sadaka”yı en doğru biçimde tanımlamaktadır?

- A) Dinimizin yardımlaşma ve dayanışma amacıyla yerine getirilmesini istediği ibadettir.
- B) Bir insanın yalnızca Allah rızasını kazanmak için yoksullara yaptığı yardım ve iyiliklerdir.
- C) Dinimizin emrettiği her iyi, güzel ve yararlı işlerdir.
- D) Zenginlere farz olan mal ve para ile yapılan yardımdır.

Bileşik cevap gerektiren sorular: Birden fazla cevabı bulunan soruların yoklanmasında en çok başvurulan ve çok kullanışlı olanıdır. Seçenek bulmada kolaylık sağlar.

Örnek: Bir ibadetin yapılmasında hangi ölçütler dikkate alınmalıdır.

- I. Samimiyet (ihlas)
- II. Çıkar elde etme
- III. Allah'ın rızasını kazanma
- IV. Özenti

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve III
- D) II ve III

Eşleştirmeli Sorular: İki grup hâlinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir. “Kim, ne, nerede?” gibi soruların cevabını oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır.

Eşleştirmeli Soruların Yazımında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar

1. Bir eşleştirme grubunda yer alan öncüller ile cevaplar aynı konu ile ilgili olmalıdır.
2. Bir eşleme takımında öncüllerle cevaplar eşit sayıda olmamalıdır.
3. Cevap listesi, bir kelime listesi ise alfabetik; rakam, sayı, tarihten oluşuyorsa büyüklük sırasına göre düzenlenmelidir.
4. Uzun ifadeler öncül olarak sayfanın sol tarafında ve kısa ifadeler de cevaplar olarak sayfanın sağ tarafında yer almalıdır.
5. Bir eşleştirme grubundaki öncüller ile cevaplar aynı sayfa içinde verilmelidir.
6. Eşleştirme için iyi bir yönerge yazılmalıdır.

Örnek

Soru: Aşağıda A sütununda verilen kitapların hangi peygamberlere indirildiğini B sütununda bularak eşleştiriniz.

A

B

Kur'an-ı Kerim

İncil

Tevrat

Zebur

Hız. İsa

Hız. Davud

Hız. İbrahim

Hız. İdris

Hız. Musa

Hız. Muhammed

Kısa Cevaplı Sorular: Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen madde türüne denir. Bu tür sorular bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Öğrenci sorunun cevabını kendisi yazar. Kısa cevaplı sorular iki türdür. Birisi soru cümlesi, diğeri eksik cümle tipindedir.

Bu Soruların Yazımında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar

1. Soru ifadesi belirsiz olmamalıdır.
2. Her soru, ölçülmesi planlanan bir kazanımı yoklamalıdır.
3. Sorunun cevabı kesin olmalıdır.
4. Bir sınavdaki sorulardan bazıları başka sorulara ipucu olmamalıdır.
5. Soru cümlesi, cevaplayıcının tanıdığı bir kaynaktan aynen alınmamalıdır.
6. Her soru için bırakılan boşluk aynı uzunlukta olmalıdır.
7. Soru ifadesinde, sorunun cevabının bulunmasına yardımcı olacak ipuçları verilmemelidir. (Örnek: Hac farz, umre ise.....tir.)

Örnek

Yönerge: Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

1. Hac ibadetini yapmakla ..... olanlar sorumludurlar.
2. Kâbe'nin etrafında Hacerülesvetten başlayarak yedi defa dönmeye ..... denir.
3. Kâbe'yi Allah'ın emriyle..... inşa etmiştir.

Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric): Öğrencinin bir çalışmaya ilişkin performansını, belirlenen ölçütler bakımından yeterliden yetersize doğru belirleyen puanlama anahtarıdır, ya da herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Dereceli Puanlama Anahtarı Kullanmanın Nedenleri

- Öğrencinin performansındaki eksiklikler, düzeltilmesi gerekenler konusunda geri bildirim elde etmeyi sağlar.
- Öğrencilerin çalışmalarının üst düzey bilişsel (zihinsel) beceri niteliğinde olup olmadığına karar vermemize yardımcı olur.
- Dereceli puanlama anahtarı öğretmenlerin öğrencileri değerlendirmek için harcadıkları süreyi azaltır.
- Öğretmenin, öğrencisinin çalışmasını değerlendirirken daha nesnel olmasını sağlar.
- Öğrencilere bir ödevi tamamlarken kendi performanslarını değerlendirebilecekleri standartlar ve ölçütler sağlar.

Dereceli Puanlama Anahtarı Geliştirme Aşamaları

- Ölçeğin ne amaçla geliştirileceğini belirlenmesi
- Yeterlik düzeylerine karar verilmesi

- Ödevin ölçmeye çalıştığı davranış, ürün ya da becerilerin anahtarını oluşturulması

- Davranış, ürün ya da her bir becerinin yeterlik düzeyi için kısa ölçütlerin yazılması

Burada önemli olan düzeyler arasında ölçütleri iyi ayırt edebilmektir (Beceriler hangi düzeyde olursa bir alt veya üst ölçüte ait olabilir?).

- Kullanılacak ölçeğin taslağının hazırlanmasıdır.

Dereceli puanlama anahtarı “bütüncül” ve “analitik” olarak iki grupta incelenebilir.

Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı: Genel olarak belli bir yetenek öğelerine ayrılmadan bir bütün olarak puanlanıyorsa bu holistik (bütüncül) puanlama olmaktadır. Bütüncül dereceli puanlama anahtarı, üründeki veya çalışmadaki nitelikler hakkında genişçe hükümlere dayanmaktadır.

PUAN	ÖLÇÜTLER
4	Konuyu tümüyle iyi anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklendi. Konuyu farklı örneklerle açıkladı. Olaylar arasında farklı bağlantılar kurdu. Konuyla ilgili çelişkili açıklama yapılmadı.
3	Konuyu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler mantıklı gerekçelerle desteklendi fakat yeterli değildi. Yazılı açıklamalar yeterliydi.
2	Konunun çoğunu anladığını gösterdi. Konuyla ilgili öne sürülen düşünceler desteklendi fakat yeterli değildi. Anlatımda çelişkili açıklamalar yapıldı.
1	Konunun birazını anladığını gösterdi. Örnekler yeterli değildi. Önemli eksikler vardı.

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanların toplanarak toplam puanın hesaplanması gerekir. Analitik puanlama anahtarı belli bir yeteneği öğelere ayırıp her öğe için ayrı bir bütüncül anahtar geliştirmekle oluşturulmaktadır. Analitik anahtarın öğrencilerin eksiklerini tanımaları ve düzeltmeleri açısından faydaları çoktur. Analitik puanlama anahtarları iyi tanımlanmış ve detaylı anahtarlardır (Haladyna, 1997; Moskal, 2000).

Öğrencilerin Öğretmenlerini Değerlendirme Formu

Formda yer alan maddeleri okuyarak öğretmenleriniz ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi ifade eden seçeneği işaretleyiniz.

Not: Adınızı ve soyadınızı yazmayınız.

	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Konulara karşı ilgi ve merak uyandırır.			
2. Bizim aktif olmamızı sağlayacak etkinlikler yapar.			
3. Konuları hayatla ilişkilendirir.			
4. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanır.			
5. Duygu, düşünce ve önerilerimize önem verir.			
6. Kırıcı eleştiriler yapmaz.			
7. Derse olan ilgimizi artırır.			
8. Derste farklı materyaller kullanır.			
9. Dersin işlenişinde değişik yöntem ve tekniklere yer verir.			
10. Sınıfımızı bizim ilgimizi çekecek şekilde düzenler.			
11. Bize güven duyduğunu hissettirir.			
12. Öğrenciler arasında cinsiyet ayrımı yapmaz.			
13. Sorularımı dinler ve cevaplandırır.			
14. İncitici ifadeler kullanmaz.			
15. Öğrenciler arasında ayırım yapmaz.			

Öğretmen yukarıdaki formdan elde ettiği sonuçlar doğrultusunda, gerekiyorsa kendini yenileme, geliştirme, düzeltme yoluna gitmelidir.

KAYNAKÇA

- ABBOTT, 5. and T. Ryan, ‘Consstrucing Knowledge, Reconstructing Schooling’
Educational Leadership, November, 66-69, 1999.
- Abdal Musa, **Nasîhatnâme**, Hacıbektaş Dergâhı Kütüphanesi, Kayıt No: 563/2, vr. 8a-8b.
- ADAM, Gottfried, “Lehrplaene des Religionsunterrichts,” in: G. Adam, R. Lacmann,
Religionspaedagogisches Kompendium, Göttingin, 1986.
- AIRASIAN, P.W., **Classroom Assessment (Second Edition)**, McGraw-Hill, Inc., NY., 1994.
- AKARSU, Bedia, **Ahlak Öğretileri**, Mutluluk Ahlâkı I, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982.
- ALKAN, C., D. Deryakulu ve N. Şimşek, **Eğitim Teknolojisine Giriş**, Ankara, 1995.
- ARMANER, Neda, **Din Psikolojisine Giriş**, Ayyıldız Matbaası, c. I, Ankara, 1980.
- AY, Mehmet, **Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1999.
- AYDIN, Ayhan, **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.
- AYDIN, M. Zeki, **Din Öğretiminde Yöntemler ve Buldurma Yöntemi**, Karakoç Yayıncılık, Ankara, 1998.
- BACANLI Hasan, **Sosyal Beceri Eğitimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- BACANLI Hasan, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- BACANLI Hasan, **Eğitim Psikolojisi**, Alkım Yayınevi, İstanbul, trs.
- BAŞARAN İbrahim Ethem, **Eğitim Psikolojisi**, Gül Yayınevi, Ankara, 1997.
- BAUDLER, Goerg, “Religiöse Erziehung Heute”, in: Klaus Wegenast,
Religionspaedagogik, C.II, Darmstadt, 1983.
- BAYKUL, Y., **İlköğretimde Ölçme ve Değerlendirme**, MEB Yayınları, Ankara, 1999.
- BEYDOĞAN, H.Ö., **Çocuklarda Kavram Öğrenme ve Öğretme**, A.Ü. Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayını, Erzurum, 1998.
- BİLEN, Mürüvvet, **Plandan Uygulamaya Öğretim**, Ankara, 1986.
- BİLGİN, Beyza, **İslâm ve Çocuk**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997.
- BİLGİN, Beyza, **Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi**, Gün Yayıncılık, Ankara, 1998.
- BİLGİN, Beyza- Mualla SELÇUK, **Din Öğretimi**, Gün Yay., Ankara, 1999.
- BİLHAN, Saffet, “Din Eğitiminin Amacı”, **Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri (23-25 Nisan 1981)**, İlahiyat Vakfı Yayınları: 1, Ankara, 1981.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, **Genel Öğretim Bilgisi**, Kadioğlu Matbaası, 7. Basım, Ankara, 1994.
- BLOOM, Benjamin S., **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, çev. Durmuş Ali Özçelik, MEB Yay., İstanbul, 1995.
- BROOKS, G.; M.G. Boks, “The Courage ta be Constructivist.”, **Educational Leadership**, Novemher, 18-24, 1999.
- BROOKS, G.; M.G. Boks, **The Case for Constructivist Classrooms**, Virginia, ASCD Alexandria, 1993.
- BÜMEN, Nilay T., **Okulda Çoklu Zekâ Kuramı**, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002.
- ÇAKMAK, Fatih, **Evrensel Ahlaki Değerlerin Kazanılmasında Din Eğitiminin Rolü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2000.
- Canan, İbrahim, **Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi**, Akçağ Yayınları, 1998.
- ÇAM, Ömer, “Atatürk ve Din Eğitimi”, **Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri (23-25 Nisan 1981)**, İlahiyat Vakfı Yayınları: 1, Ankara, 1981.

- Çetin, İsmet, **Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenkenameleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.
- ÇİLELİ, Meral, **Ahlak Psikolojisi ve Eğitimi**, TDV Yayınları, Ankara, 1986.
- ÇİLENTİ, Kamuran, **Eğitim Teknolojisi**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1979.
- DE BONE, Edward, **Altı Şapkalı Düşünme Tekniği**, çev: Ercan Tuzcular, II. Basım, Remzi Kitabevi, Ankara, 1999.
- DEMİREL, Özcan, **Genel Öğretim Yöntemleri**, Usem Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1996.
- DEMİREL, Özcan, **Eğitimde Program Geliştirme**, Usem Yayınları: 13, Ankara, 1997.
- DEMİREL, Özcan, **Plandan Uygulamaya Öğretme Sanatı**, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000.
- DEWEY, John, **Eğitimde Ahlak İlkeleri**, çev: A. Ferhan Oğuzkan, İstanbul, 1995.
- DODURGALI, Abdurrahman, **Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler**, M.Ü.İ.F. Vakfı Yay., İstanbul, 1999.
- DOĞAN Recai; Cemal TOSUN, **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- DOĞAN, Recai, “Din Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Temel İlkeler ve Örnek Bir Ders İşlenişi”, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programları ve Bir Uygulama Örneği** (Ankara Modeli), MEB, İstanbul, 2001.
- EBERHARD, Otto, “Wie lassen sich die modernen paedagogischen Bestrebungen für die evangelische Erziehungslehre fruchtbar machen”, in. K. Wegenast, **Religionspaedagogik**, C I, Darmstadt, 1981.
- ENGERT, Joseph, “Über die wissenschaftliche Grundlegung der Religionspaedagogik”, in: K. Wegenast, **Religionspaedagogik**, C II, Darmstadt, 1983.
- ERDEM, Eda, **Program Geliştirmede Yapılandırıcılık Yaklaşımı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, Ankara, 2001.
- ERDEN, Münire; Yasemin AKMAN, **Eğitim Psikolojisi**, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1995.
- ERGİNER, Ergin, **Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2000.
- ERTÜRK, Selâhattin, **Eğitimde Program Geliştirme**, 9. Baskı, Ankara, 1984/1997.
- FEIFEL, Erich, “Frafestellungen und Aufgaben gegenwaertiger Religionspaedagogik”, in: Günter Stachel, Wolfgang G. Eser, **Was ist Religionspaedagogik**, Köln, 1971.
- FİDAN, Nurettin, **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Alkim Yayınevi, Ankara, 1996.
- FULLAN, M. G., **The New Meaning of Educational Change**, 2nd Ed., Teachers College Pres, New York, 1991.
- GANDER, Marry J.; Gardiner Harry W., **Çocuk ve Ergen Gelişimi**, çev. Bekir Onur, İmge Yayınları, Ankara, 1999.
- GIELEN, Uwe, “**Kohlberg’s Moral Development Theory**,” **The Kohlberg Legacy for the Helping Professions**, ed. Lisa Kuhmerker, Birmingham, Alabama, Doxa Boks, 1994.
- GOLDMAN, Ronald, **Readiness for Religion**, The Seabury Press, New York, 1970.
- GOLEMAN, Daniel, **Duygusal Zekâ**, çev. Banu Seçkin Yüksel, Varlık Yayınları, İstanbul, 1998.
- GOODRICH, A. H., **Understanding rubrics**, <http://learnweb.harvard.edu/alps/thinking/docs/rubricar.htm>.

- GÜRKAN, Tanju; Erten GÖKÇE, **Grupla Tartışma Teknikleri**, MEB Yayınları, Ankara, 2001.
- HALADYNA, T.M., **Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking**, Allyn and Bacon, Boston, 1997.
- HALİS, İsa, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Nobel Yayınları, Ankara, 2002.
- HATİP, Abdülaziz, Hz. Ali'den Çağlara Mesaj, Horosan Yayınları, İstanbul, 2006.
- Hasan b. Ali el-Harrânî, **Tuhfû'l Ukûl**, çev.: Fahrettin Altan, Tuba Yayınları, 1998.
- HEPP, Joseff, "Elemente der Planung", in: Fritz Weidmann", **Didaktik des Religionsunterricht**, Donauwörth, 1979.
- HERGENHANH, B. R., **An Introduction to Theories of Learning**, 3th. Ed, U.S.A. Prentice-Hall International, New York, 1988.
- HESAPÇIOĞLU, Muhsin, **Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim**, Beta Yayınları, İstanbul, 1988.
- HIZAL, Alişan, **Programlı Öğretim Yönteminin Etkenliği**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 117, Ankara, 1982.
- HİLGARD, Ernest-H. Bower Gordon, **Theories of Learning**, Appleton Century Crafts, New York, 1974.
- HOOLOWAY John H., "Caution:Constructivism Ahead", **Educational Leadership**, November, 85-86, 1999.
- HÖKEREK Esra, **Din Öğretiminde Sure ve Dua öğretimi**, Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 2002.
- Hz. Ali, **Nehcü'l-Belâğa**, hzl. : Abdülbaki Gölpınarlı, Der Yayınları.
- İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1,2,3. Sınıflar) Öğretim Programı**, MEB, Ankara, 2004.
- İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4. ve 5. Sınıflar)Öğretim Programı**, MEB, Ankara, 2005.
- İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, MEB, Ankara, 2005.
- JONASSEN D H., K. L Peck and B G. Wilson, **Learning With Technology: A Constructivist Perspective**, Prentice Hall, New Jersey, 1999.
- KABISCH, Ricard, "**Über die Lehrbarkeit der Religion**", in: Klaus Wegenast, **Religionspaedagogik**, C I, Darmstadt, 1981.
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, **İnsan ve İnsanlar**, Evrim Yay., İstanbul, 1999.
- KAYA, Mevlüt, **Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum**, Etüt Yay., Samsun, 1998.
- KAYGUSUZ, Abdal, **Dilgüşâ**, hzl.: Abdurrahman Güzel, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, Ankara, 2009.
- KOÇ, Mustafa ve Diğerleri, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- KOÇER, Hasan Ali, "Genel Eğitimin Bütünlüğü İçinde Din Eğitiminin Yeri", **Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri**, İlahiyat Vakfı Yayınları, Ankara, 1981.
- KÖYLÜ, Mustafa, "Çocukluk Dönemi Ahlâk Gelişimi ve Bazı Olumsuz Ahlaki Davranışlar", **Dini Araştırmalar**, Sayı: 7, Ankara, 2000.
- KÜÇÜK, Hasan, "Din Eğitim ve Öğretiminde Genel Esaslar", **Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri (23-25 Nisan 1981)**, İlahiyat Vakfı Yayınları: 1, Ankara, 1981.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla, **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- KÜNG Hans- Karl Josef Kuschel, **Evrensel Bir Ahlaka Doğru**, çev. Cemal Tosun-N. Yaşar Aşıkoglu-Recai Doğan, Gün Yayıncılık, Ankara, 1995.

- LEVSTIK, Linda S.; Keith C. Barton, **Doing History: Investigating With Children in Elementary and Little School**, Second Edition, Mahwah: Lorens erlbaum Assotation Publisher, 2001.
- MACLURE, S.- P. Davis, **Learning to Think: Thinking to Learn**, Pergamon Press, Oxford, 1991.
- MARLOWE, B.; M. L Page, **Creating and Sustaining the Constructivist Classrom**, SA, Corwin Pres, 1998.
- Millî Eğitim ile İlgili Mevzuat**, C 1-3, MEB Yayınları, Ankara, 1999.
- MEVLANA, Celâleddîn-i Rûmî, *Mesnevî*, çev: Şefik Can, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2003.
- MORGAN, Gabriel, “*Ein Ansatz zu einer neuen theologischen Grundlegung des Religionsunterricht*”, terc., Peter Szczepek ve Günter Stachel, in: G. Stachel, W.G. Esser, **Was ist Religionspaedagogik**, Köln, 1971.
- MOSKAL, B. M., **Scoring Rubric: What, When and How?**, Pratical, Assessment, Research & Evaluation, <http://ericae.net/pare/getvn.asp?v=7&n=3>, 2000.
- NOVAK, J. D., **Learning, Creating, and Using Knowledge: Concept Maps as Facilititive Tools in Schools Corporations**, Lawrence Erlbaum Associates Publisher, New Jersey, 1998.
- OĞUZKAN, Ferhan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1974.
- ONUR, Bekir, **Gelişim Psikolojisi**, İmge Kitabevi, Ankara, 1997.
- ÖCAL, Mustafa, **Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar**, TDV Yay., Ankara, 1990.
- ÖCAL, Mustafa; M. Emin AY, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, 2. Baskı, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1995.
- ÖZÇELİK, Durmuş Ali, **Eğitim Programları ve Öğretim**, ÖSYM Eğitim Yayınları No: 8, Ankara, 1987.
- ÖZDEMİR, Mustafa; Sedat SÖNMEZ, **Öğretmen Elkitabı**, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2000.
- ÖZDEMİR, Servet; Halil İbrahim YALIN, **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- ÖZDEN, Yüksel, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 1997.
- ÖZEK, Çetin, **Türkiye'de Laiklik**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 200, Baha Matbaası, İstanbul, 1962.
- PARLADIR, Selahattin, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, İzmir, 1996.
- PURPEL D. E., **The Moral and Spiritual Crises in Education**, Bergin and Garvey, Massachusetts, 1989.
- SABAN Ahmet, **Öğrenme Öğretme Süreci**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- SABAN Ahmet, **Çoklu Zekâ Teorisi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- SABAN Ahmet, **Öğrenme Öğretme Teknolojisi**, Nobel Yayınları, Ankara, 2002.
- SAN, İnci, “*Eğitimde Yaratıcı Drama*”, **A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C 23, S 2, Ankara, 1991.
- SEBER Gonca, **Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2001.
- SELÇUK, Ziya, **Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.
- SELÇUK, Mualla, **Çocuğun Eğitiminde Dinî Motifler**, TDV Yay., Ankara, 1991.
- SELÇUK, Mualla, “*Din Öğretiminin Kuramsal Temelleri*”, **Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar**, MEB Yayınları, Ankara, 2000.

- SELLEY, Nick, **The Art of Constructivist Teaching in The Primary School**, David Fulton Publishers, London, 1999.
- SENEMOĞLU Nuray, **Gelişim Öğrenme ve Öğretme**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.
- SHEPHERD, John, “İngiliz Eğitiminin Kişilik Gelişimine Katkısı”, **Uluslararası Din Eğitim Sempozyumu(20-21 Kasım 1997)**, Ankara, 1997.
- SHEPHERD, John, “İslam ve Din Eğitimi (Mezhebe Bağlı Olmayan Yaklaşım)”, **Din Öğretimi ve Din Hizmetleri Semineri (8-10 Nisan 1988)**, DİB Yayınları, Ankara, 1991.
- SÖNMEZ, Veysel, **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, 8. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 1999.
- SPANUTH, Heinrich, “*Probleme und Reformbestrebungen im Gebiete des Religionsunterricht der Gegenwart*”, in: **Klaus Wegenast, Religionspaedagogik**, C I, Darmstadt, 1981.
- SUNGUR, Nuray, **Yaratıcı Okul Düşünen Sınıflar**, Evrim Yayınevi, İstanbul, 2001.
- ŞAHAN, Hasan Hüseyin, **Sosyal Bilgiler Dersinin Bilimsel Davranışları Kazandırma Yönünden Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi SBE, Balıkesir, 2000.
- ŞAHİNEL Melek, **Etkin Öğrenme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ŞAHİNEL Semih, **Eleştirel Düşünme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- ŞAŞAN, Hasan, **Yaşadıkça Eğitim**, Ankara, 2002.
- ŞİMŞEK Nazmi, **Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı**, Anıl Matbaa, Ankara, 1997.
- ŞİMŞEK, N., **Eğitim Teknolojisi**, Ankara, 1997.
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, **Tebliğler Dergisi**, C 63, S 2517, 2000.
- TARMAN, Süleyman, **Program Geliştirme Sürecinde Çoklu Zekâ Kuramının Yeri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.
- TAŞDEMİR, Mehmet, **Eğitimde Planlama ve Değerlendirme**, Ocak Yayınları, Ankara, 2000.
- TAVŞANCIL, E., **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**, 1. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 2002.
- TEMEL, Fulya; Ayşe B. AKSOY, **Ergen ve Gelişimi, Yetişkinliğe İlk Adım**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- TESBAŞARAN, A., **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**, 2. Baskı. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1997.
- TİTİZ, Tınaz, **Ezbere Hayır**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1996.
- TOSUN, Cemal, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2001.
- TURGUT, Fuat, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Ankara, 1977.
- TURGUT, Fuat, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotlar**, 5. Baskı, Saydam Matbaacılık. Ankara, 1987.
- TURGUT, Fuat, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Ankara, 1997.
- UMUTLU, Zehra, **Din Öğretiminde Ayetlerin Kullanımı**, Basılmamış Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, 2003.
- ÜLGEN, Gülten, **Eğitim Psikolojisinde Kavram Geliştirme: Uygulama ve Kuramlar**, Ankara, 1988.
- ÜLGEN, Gülten, **Eğitim Psikolojisi: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar ve Uygulamalar**, Lazer Ofset, Ankara, 1994.

- ÜNVER, Gülsen, **Yansıtıcı Düşünme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay, **Yaratıcı Drama**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2001.
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay, **Yaratıcılığa Yolculuk**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay, “*Günümüz Eğitiminde Dramanın Yeri*”, **Yaşadıkça Eğitim**, S 37, 1994.
- VARIŞ, Fatma, **Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler**, 4. baskı, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını (No:157), Ankara, 1988.
- WILSON, Brent G., **Reflections on Constructivism and Instructional Design**, Englewood Cliffs NJ., Educational Technology Publications, Denver, 1997.
- YALIN Halil İbrahim, **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Nobel Yayıncılık, Ankara, 1999.
- YAŞAR, Şefik, “*Yapısalcı Kuram ve Öğrenme-öğretme Süreci.*”, **VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**, Selçuk Üniversitesi, 9-11 Eylül, 695-701, Konya, 1998.
- YAVUZ K. Eren, **Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları**, Özel Ceceli Okulları Yayınları, Ankara, 2001.
- YAVUZ, Kerim, **Çocukta Dinî Duygu ve Düşüncenin Gelişimi**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 1983.
- YAVUZ, Kerim, **Günümüzde Din Eğitimi**, Akgün Matbaası, Adana, 1988.
- YAVUZER, Haluk, **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.
- YAVUZER, Nurgül, “İletişim ve Etkili Yaşama Kültürü”, **Çocuklarımız İçin Eğitim Sohbetleri**, Pegem A Yay., Ankara, 2001.
- YILDIRIM, Ali; Hasan Şimşek, **Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1993.
- YILDIRIM, C., **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, ÖSYM Yayınları, 4. Basım, Ankara, 1999.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay, **Çocuk Ruh Sağlığı**, Özgür Yayınları, İstanbul, 1997.
- ZENGER, S. K.; W. F. ZENGER, **57 Ways to Teach: A Quick Reference For Teachers**, Crescent Publications, Los Angeles, 1977.